

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME YÖNETİMİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ BİLİM DALI

**AİLENİN SOSYOKÜLTÜREL VE SOSYOEKONOMİK
DURUMUNUN ÖĞRENCİNİN OKUL BAŞARISINA ETKİSİ
(İNÖNÜ EML ÖRNEĞİ)**
(Yüksek Lisans Tezi)

Tezi Hazırlayan: **Ali KOCAMAN**

İSTANBUL,2009

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME YÖNETİMİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ BİLİM DALI

**AİLENİN SOSYOKÜLTÜREL VE SOSYOEKONOMİK
DURUMUNUN ÖĞRENCİNİN OKUL BAŞARISINA ETKİSİ
(İNÖNÜ EML ÖRNEĞİ)**
(Yüksek Lisans Tezi)

Tezi Hazırlayan:

Ali KOCAMAN

Öğrenci No:

070712096

Danışman:

Dr. Kubilay ÇİMEN

İSTANBUL,2009

YEMİN METNİ

Sunduğum Yüksek Lisans Tezimi, Akademik Etik İlkelerine bağlı kalarak, hiç kimseden akademik ilkelere aykırı bir yardım almaksızın bizzat kendimin hazırladığına and içerim. 15 / 06 / 2009

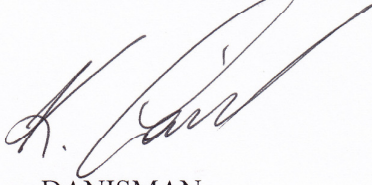
Ali KOCAMAN

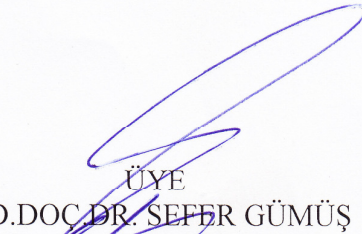
T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
TEZLİ YÜKSEK LİSANS SINAV TUTANAĞI

24.06.2009

Enstitümüz *İşletme Yönetimi* Anabilim dalı *Eğitim Yönetimi ve Denetimi* Bilim dalı yüksek lisans öğrencilerinden 070712096 numaralı *Ali Kocaman'ın* "Beykent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim - Öğretim ve Sınav Yönetmeliği"nin ilgili maddesine göre hazırlayarak, Enstitümüze teslim ettiği "**AİLENİN SOSYOKÜLTÜREL VE SOSYOEKONOMİK DURUMUNUN ÖĞRENCİNİN OKUL BAŞARISINA ETKİSİ (İNÖNÜ EML ÖRNEĞİ)**" konulu tezini, Yönetim Kurulumuzun 18.06.2009 tarih ve 2009/15 sayılı toplantısında seçilen ve Taksim Yerleşkesinde toplanan biz jüri üyeleri huzurunda, ilgili yönetmeliğin (c) bendi gereğince ~~(30)~~ dakika süre ile aday tarafından savunulmuş ve sonuçta adayın tezi hakkında ~~oyçokluğu/oybirliği~~ ile ~~Kabul/Red veya Düzeltme~~ kararı verilmiştir.

İşbu tutanak, 7 nüsha olarak hazırlanmış ve Enstitü Müdürlüğü'ne sunulmak üzere tarafımızdan düzenlenmiştir.

DANIŞMAN
DR. KUBILAY ÇİMEN

ÜYE
YRD.DOC.DR. ŞEFİK GÜMÜŞ

ÜYE

PROF.DR. MEHMET FİKRET GEZGİN

AİLENİN SOSYOKÜLTÜREL VE SOSYOEKONOMİK DURUMUNUN ÖĞRENCİNİN OKUL BAŞARISINA ETKİSİ

Tezi Hazırlayan: Ali KOCAMAN

Özet

Bu Tez Çalışmasında; Ailenin sosyokültürel ve sosyoekonomik durumunun öğrencinin okul başarısına etkisi ele alınmaktadır. Özellikle ergenlik çağındaki öğrencilerin okul başarısını etkileyen birçok faktör bulunmaktadır. Bu çalışmada öğrenci ailesinin sosyoekonomik ve sosyokültürel durumuyla öğrencinin okul ve hayattaki başarısı üzerinde ne tür bir etkisi olduğu araştırılmıştır. Bu çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde; eğitim kavramı, Türkiye’de yetişkinlerin eğitim durumu, yaş ve cinsiyete göre dağılımı üzerinde durulmuştur. İkinci bölümde; Ergenlik dönemi gelişim özellikleri, aile ve eğitim başarısını etkileyen faktörler üzerinde durulmuştur. Üçüncü bölümde ise; Yapılan anket uygulaması, analizler ve sonuç kısmı üzerinde durulmuştur. Araştırmamız İstanbul İli Bayrampaşa İlçesi, Bayrampaşa İnönü Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi’nde okuyan 500 öğrenci ve bunların anne babalarına uygulanmıştır. Elde edilen bulgular sonucunda, ailenin sosyokültürel ve sosyoekonomik durumunun iyi olmasının öğrencinin okul başarısını olumlu yönde etkilediği tespit edildi.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, Eğitim Düzeyi, Kültür, Ergenlik, Gelir Düzeyi, Okul Başarısı, Kişilik

SOCIOCULTURAL AND SOCIOECONOMIC STATUS OF THE FAMILY INFLUENCE ON THE SUCCESS OF THE STUDENT'S SCHOOL

Thesis Prepared by: Ali KOCAMAN

Abstract

In this Thesis, sociocultural and socioeconomic status of the family influence on the success of the student's school is discussed. Students' school success, especially in puberty are many factors that affect. In this study, students with family's socioeconomic and sociocultural conditions on the student's success in school and life is what kind of effect has been investigated. This study consists of three parts. The first section, the concept of education, educational status of adults in Turkey, according to age and gender distribution was emphasized. In the second section; adolescence period of development features, family and educational factors affecting the success has been emphasized. In the third section; Configuration survey application, analysis, and focused on the results. Our research Bayrampaşa District of Istanbul Province, Bayrampaşa İnönü Technical and Industrial Vocational High School students and their parents to the application that is 500. These findings as a result, sociocultural and socioeconomic status of the family of the student's school achievement was found to positively affect.

Keywords: Education, Education Level, Culture, Adolescence, Income Level, School Success, Personality

İÇİNDEKİLER

Yemin Metni	
Jüri Sayfası	
Türkçe Özet ve Anahtar Kelimeler	
İngilizce Özet ve Anahtar Kelimeler (Abstract)	
Tablolar Listesi	V
Kısaltmalar	XIII
Giriş	1

I.BÖLÜM

EĞİTİM KAVRAMI, TÜRKİYE'DE EĞİTİM DURUMU VE ZORUNLU EĞİTİMİN ETKİLERİ

1. EĞİTİM KAVRAMI	3
2. TÜRKİYE'DE YETİŞKİNLERİN EĞİTİM DURUMU	5
2.1. Türkiye'de Nüfusun Eğitim Durumu	5
2.2. Nüfusun Yaş Gruplarına ve Cinsiyete Göre Dağılımı	8
2.2.1. Yaş Grupların Göre Dağılım	8
2.2.2. Cinsiyete Göre Dağılım	8
2.2.3. Nüfusun Eğitim Durumu	8
3. ZORUNLU EĞİTİM VE ETKİLERİ	9
3.1 Sekiz Yıllık Kesintisiz Eğitimin Mesleki Eğitime Sağladığı Yararlar	12
3.2. Sekiz Yıllık Kesintisiz Eğitimin Mesleki Eğitime Olumsuz Etkileri	13
3.3. Kalifiye Eleman Yetiştirilmesindeki Esaslar	13

II. BÖLÜM
ERGENLİK DÖNEMİ GELİŞİM ÖZELLİKLERİ, AİLE, EĞİTİM BAŞARISINI
ETKİLEYEN FAKTÖRLER VE MESLEKİ REHBERLİK

1. ERGENLİK DÖNEMİ GELİŞİM ÖZELLİKLERİ

1.1. Gelişim Süreçleri	15
1.1.1. Biyolojik Süreçler	17
1.1.2. Çevreden Gelen Etkiler	17
1.1.3. Etkileşim Süreçleri	19
1.2. Gelişim İlkeleri ve Ergenlikte Gelişim Görevleri	20
1.2.1. Gelişim, Düzenli ve Devamlı Bir Süreçtir ve Evrenseldir	20
1.2.2. Gelişimin Hızı Her Yaşta ve Her Alanda Aynı Değildir	20
1.2.3. Gelişimde Bireysel Farklılıklar Vardır	21
1.2.4. Gelişim Birbiriyle İlişkili Çeşitli Alanlardan Oluşur	22
1.2.5. Gelişim, Baştan Ayağa Doğrudur	22

2. ERGENLİKTE GELİŞİM ALANLARI

2.1. Bilişsel Gelişim	23
2.2. Sosyal ve Duygusal Gelişim	25
2.3. Bedensel Gelişim	28
2.4. Kişilik ve Ahlak Gelişimi	30
2.4.1. Kişilik Kavramı	30
2.4.1.1. Kişiliği Oluşturan Faktörler	30
2.4.1.2. Kimlik Kavramı, Kimlik Oluşumu	31
2.4.1.3. Kimlik Arayışı, Özdeşim ve Gelecek Yönelişi	32
2.4.1.4. Düşünce Sistemindeki Değişiklikler	33
2.4.1.5. Cinsel Rollerdeki Değişmeler	33
2.4.1.6. Meslek Seçimine Yönelme	35
2.4.1.7. Aile İlişkilerinin Kişiliğe Etkisi	35
2.4.2. Ahlak Gelişimi	37

3. AİLE	39
3.1. Aile Kavramı	39
3.2. Türk Aile Yapısı	40
3.3. Ailenin Günümüzde ki Artan Önemi	43
4. EĞİTİM BAŞARISINI ETKİLEYEN FAKTÖRLER VE MESLEKİ REHBERLİK	45
4.1. Okulun Etkisi	45
4.2. Öğretmenlik Mesleği ve Öğretmenin Öğrenci Başarısına Etkisi	50
4.2.1. Öğretmen-Öğrenci ilişkileri	53
4.2.2. Öğretmen-Veli ilişkileri	55
4.3. Kişisel Özellikler ve Arkadaşlık İlişkilerinin Etkisi	56
4.4. Ailenin Etkisi	60
4.4.1. Anne ve Babanın Öğrenciden Beklentileri	66
4.4.2. Anne ve Babanın Çocuğun Okul başarısını Artırmak İçin Yapması Gerekenler	68
4.4.3. Aile Tutumlarının Çocuk Gelişimi ve Başarısı Üzerine Etkileri	70
4.4.4. Olumsuz Aile Tutumları	70
4.4.5. Ailenin Sosyokültürel Düzeyinin Öğrencinin Derse Olan Tutumuna Etkileri	78
4.4.6. Ailenin Sosyoekonomik Düzeyinin Öğrencinin Derse olan Tutumuna Etkileri	81
4.4.7. Toplumun Aile ve Öğrenci Üzerinde Etkisi	86
4.5. Mesleki Rehberlik	89
4.5.1. Meslek Seçiminde Dönemler	91
4.5.1.1. Fantezi Devresi (6–12 yaş arası)	91
4.5.1.2. Geçici Devre (12–17 yaş arası)	91
4.5.1.3. Gerçekçi Devre (18 yaş üstü)	91
4.5.2. Eğitimde Mesleki Rehberlik Aşamaları	92
4.5.2.1. Öğrencileri Tanıma	92
4.5.2.2. Mesleklerin İncelenmesi	93
4.5.2.3. Bireyin Kişisel Nitelikleri İle Mesleklerin Gerektirdiği Özellikler Arasında Bağlantı Kurma	94

III. BÖLÜM

AİLENİN SOSYOEKONOMİK VE SOSYOKÜLTÜREL DURUMUNUN ÖĞRENCİNİN OKULDAKİ BAŞARISI ARASINDAKİ İLİŞKİ

1. Araştırmanın Amacı	95
2. Araştırmanın Önemi	95
3. Problem	96
4. Hipotezler	96
5. Yöntem	96
5.1. Araştırmanın Varsayımları	97
5.2. Araştırmanın Sınırlılıkları	97
5.3. Evren ve Örneklem	97
5.4. Veriler ve Toplanması	98
5.5. Verilerin Çözümü ve Yorumlanması	98
6. Bulgular ve Yorum	100
SONUÇ	170
KAYNAKÇA	175
ÖZGEÇMİŞ	178
EKLER	179
Ek 1. Anket Örneği	180
Ek 2. Anket Uygulaması İçin Alınan Valilik Onayı	187

TABLolar LİSTESİ

<u>Tablo No:</u>	<u>Sayfa</u>
Tablo 1. Türkiye'de Nüfusun Eğitim Durumu	6
Tablo2: Ortaokul düzeyinde bazı okul türlerinin 1962/63 ve 1996/97 döneminde öğrenci sayıları	10
Tablo 3: Lise düzeyi öğrenci sayılarında 1996/97 ve 2006/07 Öğrenim yılları arasında yer alan gelişmeler	11
Tablo 4.Ölçek Seçenekleri ile Puan Aralıkları 1	99
Tablo 5.Ölçek Seçenekleri ile Puan Aralıkları 2	99
Tablo 6.Örneklem Grubundaki Öğrencilerin Yaş Değişkeni İçin f ve % Değerleri	100
Tablo 7. Örneklem Grubundaki Öğrencilerin Cinsiyet Değişkeni İçin f ve % Değerleri	100
Tablo 8.Örneklem Grubundaki Öğrencilerin Sınıf Seviyesi Değişkeni İçin f ve % Değerleri	101
Tablo 9.Örneklem Grubundaki Öğrencilerin Bölüm Değişkeni İçin f ve % Değerleri	101
Tablo 10.Örneklem Grubundaki Öğrencilerin Sınıf Tekrarı Değişkeni İçin f ve % Değerleri	101
Tablo 11.Örneklem Grubundaki Öğrencilerin İlk dönem Başarı Değişkeni İçin f ve % Değerleri	102
Tablo 12.Örneklem Grubundaki Öğrencilerin Geçen Dönem Başarı Değişkeni İçin f ve % Değerleri	102
Tablo 13.Örneklem Grubundaki Öğrencilerin Okulunu İsteyerek Seçme Değişkeni İçin f ve % Değerleri	103
Tablo 14.Örneklem Grubundaki Öğrencilerin Bölümü İsteyerek Seçmesinin Başarısını Artırdığı Değişkeni İçin f ve % Değerleri	103
Tablo 15.Örneklem Grubundaki Öğrencilerin Okulun Bulunduğu Çevresel Koşullar Değişkeni İçin f ve % Değerleri	104
Tablo 16.Örneklem Grubundaki Öğrencilerin Öğretmenin Olumlu Yaklaşımı Başarısını Artırır Değişkeni İçin f ve % Değerleri	104
Tablo 17.Örneklem Grubundaki Öğrencilerin Sınıfın kalabalık Olması Başarısını Azaltmaz Değişkeni İçin f ve % Değerleri	105

Tablo 18.Örnekleme Grubundaki Öğrencilerin Meslek Liselerinde Verilen Kültür Derslerinin Üniversite Sınavında Başarılı Olmak İçin Yeterliliği Değişkeni İçin f ve % Değerleri	105
Tablo 19.Örnekleme Grubundaki Öğrencilerin Atölye Ders Saatinin Konunun Kavranması Uygulanması İçin Yeterliliği Değişkeni İçin f ve % Değerleri	106
Tablo 20.Örnekleme Grubundaki Öğrencilerin Sınıf mevcudunun Az Olması Başarılı Artırır Değişkeni İçin f ve % Değerleri	106
Tablo 21.Örnekleme Grubundaki Öğrencilerin Annenin Eğitim Düzeyinin Yüksek Olması Başarılı Artırır Değişkeni İçin f ve % Değerleri	107
Tablo 22.Örnekleme Grubundaki Öğrencilerin Babanın Eğitim Düzeyinin Yüksek Olması Başarılı Artırır Değişkeni İçin f ve % Değerleri	107
Tablo 23.Örnekleme Grubundaki Öğrencilerin Anne ve Babanın Öğrenciyle İlgilenmesi Başarılı Artırır Değişkeni İçin f ve % Değerleri	108
Tablo 24.Örnekleme Grubundaki Öğrencilerin Ailenin Kalabalık Olmasının Başarılı Olumsuz Etkilememesi Değişkeni İçin f ve % Değerleri	108
Tablo 25.Örnekleme Grubundaki Öğrencilerin Aile Kararlarına Katılımın Başarılı ve Öğrencinin Kendisine Olan Saygısını Artırır Değişkeni İçin f ve % Değerleri	109
Tablo 26.Örnekleme Grubundaki Öğrencilerin Ailenin Ekonomik Düzeyinin Yeterli Olması Başarılı Artırır Değişkeni İçin f ve % Değerleri	110
Tablo 27.Örnekleme Grubundaki Öğrencilerin, Bölümün Öğrencinin Gelecek Beklentilerini Karşılama Değişkeni İçin f ve % Değerleri	110
Tablo 28.Örnekleme Grubundaki Öğrencilerin Üniversite Sınav sistemi Mesleki Beklentileri Olumsuz Etkilemez Değişkeni İçin f ve % Değerleri	111
Tablo 29.Örnekleme Grubundaki Öğrencilerin Sosyal ve Kültürel Faaliyetlere Katılmanın Başarılı Artırması Değişkeni İçin f ve % Değerleri	111
Tablo 30.Örnekleme Grubundaki Öğrencilerin Arkadaşlarla İyi Diyalog Kurmak Başarılı Artırır Değişkeni İçin f ve % Değerleri	112
Tablo 31.Örnekleme Grubundaki Öğrencilerin Sınav Kaygısı Başarılı Olumsuz Etkilemez Değişkeni İçin f ve % Değerleri	112
Tablo 32.Örnekleme Grubundaki Öğrencilerin Derslere Planlı Çalışma Başarılı Artırır Değişkeni İçin f ve % Değerleri	113
Tablo 33.Örnekleme Grubundaki Öğrencilerin Mesleki Yayınları Takip Etmek Başarılı Artırır Değişkeni İçin f ve % Değerleri	113

Tablo 34.Örneklem Grubundaki Öğrencilerin Ailede Derslere Yardımcı Olacak Birinin Olması Başarıyı Artırır Değişkeni İçin f ve % Değerleri	114
Tablo 35.Örneklem Grubundaki Öğrencilerin Müsait Ev Ortamı Başarıyı Artırır Değişkeni İçin f ve % Değerleri	114
Tablo 36.Örneklem Grubundaki Öğrencilerin Aile Üyeleri Birbirlerine Duygu ve Düşüncelerini Rahatça Anlatır Değişkeni İçin f ve % Değerleri	115
Tablo 37.Örneklem Grubundaki Öğrencilerin Anne ve Babanın Eleştirisi Değişkeni İçin f ve % Değerleri	115
Tablo 38.Örneklem Grubundaki Öğrencilerin Aile Sorunlarını Okulda Düşünerek Olumsuz Etkilenme Değişkeni İçin f ve % Değerleri	116
Tablo 39.Örneklem Grubundaki Öğrencilerin Derslere Hazırlıklı Gelme Değişkeni İçin f ve % Değerleri	116
Tablo 40.Örneklem Grubundaki Öğrencilerin Ödevleri Zamanında Teslim Etme Değişkeni İçin f ve % Değerleri	117
Tablo 41.Örneklem Grubundaki Öğrencilerin Derslere Aktif Katılım Değişkeni İçin f ve % Değerleri	117
Tablo 42.Örneklem Grubundaki Öğrencilerin Grup Çalışmalarına Katılım Değişkeni İçin f ve % Değerleri	118
Tablo 43.Örneklem Grubundaki Öğrencilerin Planlı ve Sistemli Çalışma Değişkeni İçin f ve % Değerleri	118
Tablo 44.Örneklem Grubundaki Öğrencilerin Olaylara Farklı Bakış Açısından Yaklaşabilme Değişkeni İçin f ve % Değerleri	119
Tablo 45.Örneklem Grubundaki Öğrencilerin Sınavlardan Tam Not Alma Değişkeni İçin f ve % Değerleri	119
Tablo 46.Örneklem Grubundaki Öğrencilerin Dikkatli Olma Değişkeni İçin f ve % Değerleri	120
Tablo 47.Örneklem Grubundaki Öğrencilerin Azimli Olma Değişkeni İçin f ve % Değerleri	120
Tablo 48.Örneklem Grubundaki Öğrencilerin Kendilerini Kararlı Bir Kişi Olarak Kabul Etmesi Değişkeni İçin f ve % Değerleri	121
Tablo 49.Örneklem Grubundaki Öğrencilerin Kendilerini İddialı Biri Olarak Kabul Etmesi Değişkeni İçin f ve % Değerleri	121
Tablo 50.Örneklem Grubundaki Öğrencilerin Çalışkan Olması Değişkeni İçin f ve % Değerleri	122

Tablo 51.Örneklem Grubundaki Öğrencilerin Öz Güveninin Yüksek Olması Değişkeni İçin f ve % Değerleri	122
Tablo 52.Örneklem Grubundaki Öğrencilerin Sorumluluk Sahibi Olması Değişkeni İçin f ve % Değerleri	123
Tablo 53.Örneklem Grubundaki Öğrencilerin Disiplinli Olması Değişkeni İçin f ve % Değerleri	123
Tablo 54.Örneklem Grubundaki Öğrencilerin Geçen Yıl Sonu Başarı Ortalaması Değişkeni İçin f ve % Değerleri	124
Tablo 55.Örneklem Grubundaki Öğrencilerin Disiplin Cezası Türü Değişkeni İçin f ve % Değerleri	124
Tablo 56.Örneklem Grubundaki Öğrencilerin Ailenin Okul İhtiyaçlarını Karşılatabilmesi Değişkeni İçin f ve % Değerleri	125
Tablo 57.Örneklem Grubundaki Öğrencilerin Ailelerinden Düzenli Harçlık Alma Değişkeni İçin f ve % Değerleri	125
Tablo 58.Örneklem Grubundaki Öğrencilerin Kişisel ve Okul Sorunlarını Paylaştığı Kişi Değişkeni İçin f ve % Değerleri	125
Tablo 59.Örneklem Grubundaki Öğrencilerin Ailede En Yakın Hissettiği Kişi Değişkeni İçin f ve % Değerleri	126
Tablo 60. Örneklem Grubundaki Öğrencilerin Kardeş Sayısı Değişkeni İçin f ve % Değerleri	127
Tablo 61.Örneklem Grubundaki Öğrencilerin Arkadaş Grubundaki Birey Sayısı Değişkeni İçin f ve % Değerleri	127
Tablo 62.Örneklem Grubundaki Öğrencilerin Ailede Şiddet Görme Değişkeni İçin f ve % Değerleri	128
Tablo 63.Örneklem Grubundaki Öğrencilerin Evde Anne Baba Arasındaki Şiddet Değişkeni İçin f ve % Değerleri	129
Tablo 64.Örneklem Grubundaki Öğrencilerin Sporla İlgilenme Değişkeni İçin f ve % Değerleri	129
Tablo 65.Örneklem Grubundaki Öğrencilerin İlgilendiği Spor Dalı Değişkeni İçin f ve % Değerleri	129
Tablo 66.Örneklem Grubundaki Öğrencilerin Spor Yapma Sıklığı Değişkeni İçin f ve % Değerleri	130
Tablo 67.Örneklem Grubundaki Velilerin Annenin Hayatta Olması Değişkeni İçin f ve % Değerleri	131

Tablo 68.Örneklem Grubundaki Velilerin Babanın Hayatta Olması Değişkeni İçin f ve % Değerleri	131
Tablo 69.Örneklem Grubundaki Velilerin Annenin Öz Olması Değişkeni İçin f ve % Değerleri	132
Tablo 70.Örneklem Grubundaki Velilerin Babanın Öz Olması Değişkeni İçin f ve % Değerleri	132
Tablo 71.Örneklem Grubundaki Velilerin Anne Yaş Değişkeni İçin f ve % Değerleri	132
Tablo 72.Örneklem Grubundaki Velilerin Babanın Yaş Değişkeni İçin f ve % Değerleri	133
Tablo 73.Örneklem Grubundaki Velilerin Annenin Eğitim Değişkeni İçin f ve % Değerleri	133
Tablo 74.Örneklem Grubundaki Velilerin Babanın Eğitim Değişkeni İçin f ve % Değerleri	134
Tablo 75.Örneklem Grubundaki Velilerin Annenin Mesleği Değişkeni İçin f ve % Değerleri	134
Tablo 76.Örneklem Grubundaki Velilerin Babanın Mesleği Değişkeni İçin f ve % Değerleri	135
Tablo 77.Örneklem Grubundaki Velilerin Annenin Sosyal Güvencesi Değişkeni İçin f ve % Değerleri	135
Tablo 78.Örneklem Grubundaki Velilerin Babanın Sosyal Güvencesi Değişkeni İçin f ve % Değerleri	136
Tablo 79.Örneklem Grubundaki Velilerin Anne Babanın Boşanmış Olma Değişkeni İçin f ve % Değerleri	136
Tablo 80.Örneklem Grubundaki Velilerin Anne Babanın Boşandığında Öğrencinin Yaşı Değişkeni İçin f ve % Değerleri	137
Tablo 81.Örneklem Grubundaki Velilerin Anne Babanın Boşandığında Öğrencinin Kaldığı Kişi Değişkeni İçin f ve % Değerleri	137
Tablo 82.Örneklem Grubundaki Velilerin Anne ve/veya Babanın Kitap Okuma Değişkeni İçin f ve % Değerleri	137
Tablo 83.Örneklem Grubundaki Velilerin Anne ve/veya Babanın TV Seyretme Değişkeni İçin f ve % Değerleri	138

Tablo 84.Örnekleme Grubundaki Velilerin Anne ve/veya Babanın En Çok İzlediği Program Değişkeni İçin f ve % Değerleri	138
Tablo 85.Örnekleme Grubundaki Velilerin Anne ve/veya Babanın Hoşlandığı Müzik Türü Değişkeni İçin f ve % Değerleri	139
Tablo 86.Örnekleme Grubundaki Velilerin Boş Zamanını Değerlendirme Değişkeni İçin f ve % Değerleri	139
Tablo 87.Örnekleme Grubundaki Velilerin Anne ve/veya Babanın Okuduğu Kitap Türü Değişkeni İçin f ve % Değerleri	140
Tablo 88.Örnekleme Grubundaki Velilerin Göç İle İstanbul'a Gelme Değişkeni İçin f ve % Değerleri	140
Tablo 89.Örnekleme Grubundaki Velilerin İstanbul'a Göçmesinin Sebebi Değişkeni İçin f ve % Değerleri	140
Tablo 90.Örnekleme Grubundaki Velilerin Evlerinin Kendilerine Ait olması Değişkeni İçin f ve % Değerleri	141
Tablo 91.Örnekleme Grubundaki Ailenin İkamet Ettiği Ev Değişkeni İçin f ve % Değerleri	141
Tablo 92.Örnekleme Grubundaki Ailenin İkamet Ettiği Evin Oda Sayısı Değişkeni İçin f ve % Değerleri	142
Tablo 93.Örnekleme Grubundaki Ailenin İkamet Ettiği Evde Öğrenciye Ait Oda Değişkeni İçin f ve % Değerleri	142
Tablo 94.Örnekleme Grubundaki Ailelerin Birey Sayısı Değişkeni İçin f ve % Değerleri	142
Tablo 95.Örnekleme Grubundaki Ailelerin Ortalama Aylık Geliri Değişkeni İçin f ve % Değerleri	143
Tablo 96.Örnekleme Grubundaki Ailelerin Bütçesine Ek Gelir Değişkeni İçin f ve % Değerleri	143
Tablo 97.Örnekleme Grubundaki Velilerin Gazete Alması Değişkeni İçin f ve % Değerleri	144
Tablo 98.Örnekleme Grubundaki Velilerin Sinemaya ve Tiyatroya Gitmesi Değişkeni İçin f ve % Değerleri	144
Tablo 99.Örnekleme Grubundaki Velilerin Öğrencinin Eğitim İle Kimin İlgilendiği Değişkeni İçin f ve % Değerleri	144
Tablo 100.Örnekleme Grubundaki Velilerin Çocuklarını Bu Okula Yazdırma Kararını Kimin Verdiği Değişkeni İçin f ve % Değerleri	145

Tablo 101.Örneklem Grubundaki Velilerin Çocuklarını Bu Okula Yazdırırken Okulun Başarı Durumunu Göz Önüne Alıp Almadığı Değişkeni İçin f ve % Değerleri	145
Tablo 102.Örneklem Grubundaki Velilerin Okuldaki Toplantılara Kimin Katıldığı Değişkeni İçin f ve % Değerleri	146
Tablo 103.Örneklem Grubundaki Velilerin Okuldaki Öğretmenlerle Görüşme Sıklığı Değişkeni İçin f ve % Değerleri	146
Tablo 104.Örneklem Grubundaki Velilerin Çocuğuna Verdiği Günlük Harçlık Miktarı Değişkeni İçin f ve % Değerleri	147
Tablo 105.Örneklem Grubundaki Velilerin Çocuk Eğitiminde Ceza / Ödül Ağırlığı Değişkeni İçin f ve % Değerleri	147
Tablo 106.Örneklem Grubundaki Velilerin Çocuğu Hata Yaptığında Ona Uyguladığı Ceza Değişkeni İçin f ve % Değerleri	148
Tablo 107.Örneklem Grubundaki Velilerin Çocuğunun Başarisından Dolayı Ödüllendirmesi Değişkeni İçin f ve % Değerleri	148
Tablo 108.Örneklem Grubundaki Velilerin Çocuğuna Ceza Verdiğinde Aynı Hatayı Tekrar Yapması Değişkeni İçin f ve % Değerleri	149
Tablo 109.Örneklem Grubundaki Anneler ve Babaların Çocuğun Eğitimi Konusunda Aynı Görüşte Olup Olmaması Değişkeni İçin f ve % Değerleri	149
Tablo 110.Örneklem Grubundaki Velilerin Çocuğunun Ödevlerini Kontrol Etmesi Değişkeni İçin f ve % Değerleri	149
Tablo 111.Örneklem Grubundaki Velilerin Çocuğunun Sorunları Yüzünden Psikologa Başvurup Başvurmadığı Değişkeni İçin f ve % Değerleri	150
Tablo 112.Örneklem Grubundaki Velilerin Çocuğunu Psikologa Götürme Sebebi Değişkeni İçin f ve % Değerleri	150
Tablo 113.Örneklem Grubundaki Velilerin Çocuğuyla İlgili Karşılaştığı Sorunda Çocuğunu Psikologa Götürmeyi Düşünme Değişkeni İçin f ve % Değerleri	151
Tablo 114.Örneklem Grubundaki Velilerin Çocuğunu Ana Okuluna Göndermesi Değişkeni İçin f ve % Değerleri	151
Tablo 115.Örneklem Grubundaki Velilerin Çocuğunun Okul Defterini Düzenli Olarak Kontrol Etmesi Değişkeni İçin f ve % Değerleri	152
Tablo 116.Örneklem Grubundaki Velilerin Çocuğuna Özel Ders ya da Kurs Aldırması Değişkeni İçin f ve % Değerleri	153

Tablo 117.Örneklem Grubundaki Velilerin Okuldaki Toplantılara Düzenli Katılma Değişkeni İçin f ve % Değerleri	153
Tablo 118.Örneklem Grubundaki Velilerin Çocuğunun Verimli Ders Çalışmasına Yardımcı Olabilmesi Değişkeni İçin f ve % Değerleri	154
Tablo 119.Örneklem Grubundaki Velilerin Çocuğunun Ödevlerinde Yardımcı Olabilme Değişkeni İçin f ve % Değerleri	154
Tablo 120.Örneklem Grubundaki Velilerin Çocuğunun Okuduğu Bölüm Hakkında Yeterli Bilgiye Sahip Olma Değişkeni İçin f ve % Değerleri	155
Tablo 121.Örneklem Grubundaki Velilerin Ekonomik Durumunun Çok Daha İyi Olması Durumunda Çocuğunu Meslek Lisesine Gönderip Göndermeyeceği Değişkeni İçin f ve % Değerleri	155
Tablo 122.Örneklem Grubundaki Velilerin Çocuğunun Eğitimiyle Yeterli Derecede İlgilenme Değişkeni İçin f ve % Değerleri	156
Tablo 123.Örneklem Grubundaki Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Sınıf Tekrarı Durumu	156
Tablo 124.Örneklem Grubundaki Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre İlk Dönem Başarı Durumu	157
Tablo 125.Örneklem Grubundaki Öğrencilerin Sınıf Tekrarı Yapmasının Annenin ve Babanın Eğitim Durumu İle İlişkisi	157
Tablo 126.Örneklem Grubundaki Öğrencilerin İlk Dönem Başarısının Annenin ve Babanın Eğitim Durumu İle İlişkisi	159
Tablo 127. Örneklem Grubundaki Öğrencilerin Geçen Dönem Başarısının Annenin ve Babanın Eğitim Durumu İle İlişkisi	160
Tablo 128. Örneklem Grubundaki Öğrencilerin Sınıf Tekrarı Yapmasının Annenin ve Babanın Mesleği İle İlişkisi	162
Tablo 129. Örneklem Grubundaki Öğrencilerin Başarısını Etkileyen Faktörlerin Annenin Eğitim Düzeyine Göre Farklılaşma Durumu	163
Tablo 130.Örneklem Grubundaki Öğrencilerin Anaokuluna Gidenlerin Sınıf Tekrarı Durumuna Göre Farklılaşma Durumu	169

KISALTMALAR LİSTESİ

AB	Avrupa Birliği
a.g.k.	Adı Geçen Kitap
ev.	Çeviren
DİE	Devlet İstatistik Enstitüsü
DVD	ok Amaçlı Sayısal Disk (Digital Versatile Disk)
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
MEGEP	Mesleki Eğitim Ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi
s.	Sayfa
ss.	Sayfa
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
TV	Televizyon
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
vb.	Ve Benzeri

GİRİŞ

Lise öğrencisini başarısını etkileyen faktörlerden birisinin de öğrenci ailesinin sosyokültürel ve sosyoekonomik durumunun olduğu bu etkenin belirlenmesinin anlamlı olacağı düşünüldü. Bu bağlamda İnönü Endüstri Meslek Lisesi Öğrencilerine ve Velilerine yeterli örnekleme anket uygulandı. Anketin uygulanmasında demografik faktörlerin öğrenci anketlerinde veli anketlerine göre daha iyi yansıtıldığı belirlendi.

Meslek lisesi öğrencilerinin ailelerinin sosyokültürel ve sosyoekonomik durumunun etkisi ile lise seçimindeki tercihleri ve derslerdeki başarı durumu değerlendirildi. Ülkemizde meslek eğitimi veren birçok kurum bulunmaktadır. Meslek liseleri de bu kurumlardan biridir. Günümüzde gelişen sanayimize ara eleman yetiştiren meslek liselerindeki öğrencilerin ve ailelerinin meslek lisesini seçerken bu konuya yaklaşımları genellikle iki şekilde olmaktadır. Bunlardan biri öğrenci istek ve yeteneklerini göz önünde bulundurarak yapılan seçimler diğeri ise endüstrinin ihtiyacı olan yani öğrencinin mezun olduğunda kolay iş bulabileceği alanların seçimidir.

Çağımızda teknoloji çok hızlı bir şekilde ilerlemektedir. Bu hıza ayak uydurabilmek için MEB tarafından MEGEP projesi hayata geçirilmiştir. Birçok yeni bölüm açılmış ve mevcut bölümlerin programlarında yenileştirme ve iyileştirmeler yapılmıştır. Bu sayede meslek lisesi öğrencisinin mezun olduğu zaman iş hayatının kendisinden beklentilerini karşılayacak nitelikte olması hedeflenmektedir. Zaten meslek liselerinde asıl amaçta insan ilişkilerinde iyi, yenilikçi, üretken, işinin gereklerini bilen ve uygulama becerisine sahip nitelikli ara elemanların yetiştirilmesidir.

Araştırma 3 bölümden oluşmaktadır. Araştırmanın 1. bölümünde; Eğitim kavramı, Türkiye’de eğitim durumu ve zorunlu eğitimin etkileri üzerinde durulmaktadır. Bu bölümde eğitimin tanımı yapılarak, Türkiye’de eğitim durumu hakkında bilgi verilmiştir. Araştırmanın 2. bölümünde, ergenlik dönemi gelişim özellikleri, aile, eğitim başarısını etkileyen faktörler ve mesleki rehberlik hakkında bilgi verilmiştir. Araştırmanın 3 bölümünde, ailenin sosyoekonomik ve sosyokültürel durumunun öğrencinin okuldaki başarısı arasındaki ilişkinin belirlenmesi için araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, problem, hipotezler yöntem, araştırmanın varsayımları, araştırmanın sınırlılıkları, evren ve

örneklem, verilerin toplanması, verilerin çözümü ve yorumlanması, araştırmanın bulguları ve yorum başlıkları altında incelenmiştir.

Bu çalışmada alan araştırması, İstanbul İli Bayrampaşa İlçesi İnönü Endüstri Meslek Lisesi'nde bulunan 5000 öğrenci arasından toplam 500 öğrenci ve bunların velileri ile sınırlıdır. Araştırma yöntemi olarak anket tekniği uygulanmıştır. Araştırmada ele alınan yargısal değişkenler, görüşme sorularının güvenilirlik ve geçerlik boyutlarıyla sınırlıdır. Sosyal bilimler alanında yapılan çalışmaların tamamen deneyselliğe bağlı olmasından kaynaklanan sınırlılık, bu çalışma için de geçerlidir.

I.BÖLÜM

EĞİTİM KAVRAMI, TÜRKİYE’DE EĞİTİM DURUMU VE ZORUNLU EĞİTİMİN ETKİLERİ

1. EĞİTİM KAVRAMI

Eğitim: En basit anlamıyla davranışları değiştirme sanatı. Yani bireyde istendik davranışların yerleşmesi, olumsuz davranışların sonlandırılması amacıyla sürdürülen sistematik bir program. Modern pedagoji ve eğitim biliminin tanımıyla, Eğitim: Kişiyi akli, duyguları ve davranışlarıyla bir bütün olarak ele alan bir oluşturma ve yönlendirme sürecidir.

“Eğitimin insan davranışlarında, değişiklik oluşturma süreci olarak tanımlanması yaygın kabul görmüştür. Bu değişikliğin bireyin kendi yaşantısı yoluyla, kasıtlı olarak ve istendik olması gerektiği belirtilir. Oluşturulan davranışların istendik olması, eğitim sonunda bireyde görmek istediğimiz davranışların önceden belirlenmesini; kasıtlı olarak yapılması eğitim süreci içinde yer alacak etkinliklerin bireyde görmek istediğimiz davranışlara yönelik planlı etkinlikler olmasını; bireyin kendi yaşantısı yoluyla olması da bireyin eğitim etkinliklerinin bizzat içinde olması anlamındadır. O halde okulda eğitime katılan birey, okul başladığında sahip olmadığı ya da sahip olduğu halde yetersiz sayılan ve önceden saptanan davranışlara yeterli düzeyde sahip olmak amacıyla eğitim sürecini oluşturan planlı etkinliklere katılır.”¹

Nasıl ki her sistematik programın olmazsa olmazları varsa elbette ki eğitim sisteminin de olmazsa olmazları var; disiplin gibi, yürütülecek olan eğitim-öğretim programları gibi, eşgüdümlülük gibi. Eğitimin iki temel aşamasında; Çocukluk ve Ergenlik dönemlerindeki bireylerin özelliklerinin tanınması, bu dönemlerdeki öğrencilere yaklaşım tarzlarının iyi bilinmesi gerekmektedir. Günümüzde eğitimin sağlıklı olabilmesi için, insan duyarlılığının eğitimi, beden ve mantıksal zekânın eğitimi kadar önemlidir. Okul öncesindeki ve temel eğitim çağındaki çocuk, öğrenme potansiyeli en yüksek olan varlıktır. Çevresindeki tüm yetişkinleri model olarak alır. Eğitim, yaşamın kendisidir. Özgür, kendisini ifade edebilen, kendini tanıyan, sorumluluk sahibi olan, görev bilinci

---

¹ Gül, G., Eğitim Psikolojisi Ders Notları, İstanbul, 1996, s.1.

gelişmiş, özgüveni yüksek, özsaygılı bireyler yetiştirmek için akademik bilgiyi yüklemeyen önce o insanı tüm yönleri ile tanımak gerekir.

Yaşam boyunca insanların davranışlarında değişme meydana getirme süreci olarak kabul edilen eğitim bu süreç içerisinde bireylerin topluma uyumunu sağlamıştır. Önce ailede başlayan eğitim daha sonra sokakta, mahallede, okulda iş yerinde devam eder. İlkel bir kabileden bile insanoğlu bir taraftan temel ihtiyaçlarını karşılarken diğer yandan çocuklarına gençlerine ve diğer yetişkinlerine eğitim vermiştir. Örneğin balıkçılıkla geçinen ilkel bir kabileden, baba tarafından çocuk, balıkçılık konusunda, kendi yaşamı için eğitilmektedir.

Türkçe sözlüklerde ise eğitim eğitmek işi, eğitime yollarını gösteren bilim olarak tanımlanmaktadır. Eğitimcilerin de yapmış olduğu değişik eğitim tanımları vardır. Bu farklılık tüm sosyal içerikli kavramlarda olduğu gibi eğitimcilerin farklı felsefi görüşlerinden ve bakış açılarından kaynaklanmaktadır. Başaran eğitim tanımını şöyle yapar: “Eğitim bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme sürecidir.”² Bu tanıma göre eğitimin bir süreç, sürekli bir oluşum olduğunu eğitimi bireyin duyuş, düşünüş ve tavır yönünden değiştirme süreci olduğunu, davranış değiştirme özelliğinin bireyin kendi yaşantısıyla gerçekleştirebileceği sonucu ortaya çıkabilir. Bir başka tanıma göre ise; “Eğitim dünyada, yaşama uyum sağlayacak insan yetiştirme bilim ve sanatı olarak düşünülebilir.”³ Binbaşıoğlu ise eğitim tanımını şöyle yapar: “Eğitim, ferdin sosyalleştirilmesi; kişisel yetenek ve gelişimini sağlayan sosyal süreç; insanların geçerli saydığı bilgi ve görgüleri gelecek nesle aktararak yarımı oluşturduğu süreçtir.”⁴ Eğitimin aktarmacılık yönü dışında kişide beden ve ruh kabiliyetini uyandırmak, geliştirmek ve bireyin gizli güçlerini ortaya çıkarmak gibi işlevleri olan dinamik bir süreç olduğu da unutulmamalıdır.

Sonuç olarak eğitim; Kişinin yetişmesi, gelişmesi için toplum itibarı bakımından bireysel, sosyal ve siyasal bir kurum olarak görülmektedir.

---

² Başaran, İ., E., Eğitime Giriş, Ankara, 1989, s.17.

³ Özoğlu, S., Ç., Eğitim ve Rehberlik, Ankara, 1977, s.7.

⁴ Binbaşıoğlu, C., Eğitim Psikolojisi, Ankara, 1978, s.12.

2. TÜRKİYE'DE YETİŞKİNLERİN EĞİTİM DURUMU

2.1. Türkiye'de Nüfusun Eğitim Durumu

Ekonomik ve toplumsal koşulların değişmesi, eğitime giderek artan bir önem kazandırmaktadır. Ekonomik ve sosyal kalkınmanın ön koşulu olarak kabul edilen eğitim, bireylerin çocukluktan başlayarak yaşam boyu ihtiyacı hâline gelmiştir. Bilimsel ve teknolojik gelişmelere uyum sağlamak için eğitime talep artmış ve ülkeler bu ihtiyacı gidermek amacıyla çeşitli önlemler almak zorunda kalmıştır.

Türk Eğitim Sisteminde de eğitim, örgün eğitim ve yaygın eğitim olmak üzere iki boyutta sürdürülmektedir. Örgün ve yaygın eğitimin amaçları ve insan profili 1739 sayılı milli Eğitim Temel Kanununda belirlenmiştir. Türk Eğitim Sisteminin genel amaçları değerlendirildiğinde; bireylerin özgür düşünceli, milli kültürü benimsemiş, meslek sahibi ve iyi bir yurttaş olmaları beklenmektedir. 1973 yılında belirlenen bu amaçların, günümüzde geliştirilmesi gerekmektedir.

Millî Eğitim Temel Kanununda belirlenen genel amaçlara ulaşabilmek için eğitim sisteminde bugüne kadar çeşitli uygulamalar denenmiştir. Bu uygulamalar; program değişikliği, ders sayısını artırma veya azaltma, okul türlerinin çeşitlendirilmesi ve öğrenim süresinin değiştirilmesi olarak özetlenebilir. Eğitimin niceliksel gelişimini sağlamak için ise okul ve öğretmen sayısının artırılması, çeşitli projelerle özellikle ilköğretime kız öğrencilerin devamının sağlanması vb. amaçlanmıştır. Günümüzde Türkiye nüfusunun eğitim durumu tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1. Türkiye'de Nüfusun Eğitim Durumu

Eğitim Durumu	25 yaş ve Üstü (%)				6 yaş ve Üstü (%)	
	1990		2000		2000	
	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın
Okuma yazma bilmeyen	13	40	7	27	7.02	27.39
Okuma yazma bilen fakat bir okul bitirmeyen	5	5	5	8	5.26	7.52
İlkokul	55	42	50	45	50.29	45.27
Ortaokul	8	3	11	5	11.19	5.31
Lise	11	6	16	9	16.01	9.12
Yüksek Öğretim	7	3	10	5	10.23	5.39
Bilinmeyen	1	1	1	1	-	-

Kaynak: DİE Türkiye İstatistik Yıllığı 2005,s.42

Tablo 1 incelendiğinde nüfusun eğitim düzeyi yıllara göre yükselmektedir. Kadınların eğitim süresindeki yükseliş, erkeklere oranla daha hızlıdır. Eğitim süresinin önümüzdeki dönemlerde hem erkekler, hem de kadınlar için en az zorunlu eğitim süresi kadar olması beklenmektedir. Ancak tablo1 değerlendirildiğinde 6 yaş ve üstü grubun tümünün zorunlu ilköğretime devam etmediği anlaşılmaktadır. Bir ülkenin kalkınmışlık düzeyini belirlemede kullanılan en önemli ölçütlerden biri, o ülkenin sahip olduğu insan kaynaklarının niteliğidir. Ekonominin ihtiyaç duyduğu işgücünü yeterli sayı ve nitelikte yetiştirmiş olan ülkelerin, gelişmiş ülkeler olduğu görülmektedir. Buna karşılık geri kalmış ülkelerin çoğu, ekonomilerinin ihtiyaç duyduğu işgücünü yetiştirme konusunda ciddi sorunlar yaşamaktadırlar. Türkiye'de eğitim yatırımlarının artması gereği, sürekli tartışılan bir konudur. Ancak eğitimde politik ve yasal anlamda gelişme çabaları sürdürülmekte ise de eğitim yatırımları beklenen düzeyde olmamıştır.

AB'ye üye ülkeler, Türkiye'nin üye olma koşullarını yerine getirmesini önemsemektedirler. Türkiye'nin ekonomik ve sosyal gelişimini sağlamak ve AB kıstaslarına uygun duruma gelmesi için çeşitli öneriler sunmaktadırlar. Türkiye'nin bu koşullara uygun hâle gelmesinde eğitimin önemi oldukça büyüktür. AB'nin Türkiye için belirlediği koşulları yerine getirebilmesi, insan kaynağının eğitime bağlıdır. İnsan kaynağının eğitimi ise eğitim için ayrılan finans ölçüsünde yeterli olacaktır. Eğitimin sosyal faydaları her bireyin yaşadığı toplumun kalkınmasında önem taşımaktadır. Eğitim, topluma yönelik amaçları ile toplumun değerlerini, normlarını, geleneklerini, göreneklerini, hayat tarzını bireylere kazandırarak onları toplumsallaştırır. “Bireyin, yalnızca biyolojik bir varlık olmaktan çıkıp belli bir topluma ve belli kümelere bütünleştirilmesi sürecine toplumsallaştırma denir.”⁵ Eğitim toplumun kültürel birikimini toplumsallaşmış bireyler aracılığıyla kuşaktan kuşağa aktarır. “Kültürel birikimin korunması ve zenginleştirilmesi toplum için önemlidir. Çünkü kültürel değerler ve normlar bireylerin toplum içinde birbirlerine benzer davranışta bulunmalarını sağlayarak toplumun bütünlüğünün korunmasına yardımcı olur.”⁶

Eğitimle sağlanan birçok bilgi ve beceriler, toplumun kalkınmasına etki edeceği gibi, bireyin eğitim düzeyinin düşüklüğünden kaynaklanan bazı olumsuzlukları da azaltacağı kuşkusuzdur. Türkiye, eğitimde AB normlarına ulaşmayı hedeflemektedir. Ancak İngiltere, İsveç, Almanya, Fransa vb. birçok gelişmiş ülkenin çok gerisinde olmakla birlikte, Avusturya, Macaristan, Portekiz vb. ülkelere de geri durumdadır. Bununla birlikte Türkiye'nin çözmekle karşı karşıya bulunduğu eğitim sorunları ile anılan ülkelerin eğitim sorunları hem nicel hem nitel anlamda farklıdır. Örneğin, Avrupa Birliğine üye ülkelerinin çoğunluğunda okumaz-yazmaz sorunu bulunmamaktadır.

---

⁵ Ozankaya, Ö., Toplum Bilime Giriş, Ankara, 1982, s.103.

⁶ Erden, M., Öğretmenlik Mesleğine Giriş, İstanbul, 1998, s.63.

2.2. Nüfusun Yaş Gruplarına ve Cinsiyete Göre Dağılımı

Nüfusun yapısını belirleyen en önemli özellik yaş grupları ve cinsiyet dağılımıdır.

2.2.1. Yaş Grupların Göre Dağılım

Türkiye’de toplam nüfusun %50 si 20 yaşın altındadır. Yani ülkemiz genç nüfusludur. Nüfus artış hızı yüksektir. Bu durum temel ihtiyaçların karşılanması konusunda sorunlar yaratır. Tüketici nüfus fazla, üretken nüfus azdır. Bu nedenle ekonomik bağımlılık oranı yüksektir. Okul çağındaki nüfus fazladır. Ortalama insan ömrü kısadır.

2.2.2. Cinsiyete Göre Dağılım

Ülkemizde kadın erkek sayıları arasında genel bir denge vardır. Nüfusun bu cinsiyet dengesi göçlerle değişir. Göç veren bölgelerde kadın sayısı, göç alan bölgelerde erkek sayısı daha fazladır. Çok göç veren iller arasında bulunan ve bu nedenle devamlı olarak kadın nüfus fazlalığı olan Rize, Trabzon, Gümüşhane ve Giresun bu konu için iyi birer örnektir.

2.2.3. Nüfusun Eğitim Durumu

Bir ülkenin gelişmişlik düzeyini saptarken eğitim en temel ölçüttür. Ülkemizde okuryazarlık oranı gittikçe artmakla birlikte, hala istenen düzeyde değildir. Buna bağlı olarak gazete, dergi ve kitap tüketimi gelişmiş ülkelerdeki düzeyin çok altındadır. Türkiye İstatistik Kurumu’nun verilerine göre nüfusun, %46,1’ini ilkokul, %7,4’ünü ortaokul, %7,8’ini lise ve %3,2’sini yüksek öğrenim düzeyinde eğitim alanlar oluşturmaktadır. Hiç eğitim almamış olanlar %19,6, okula gitmemiş okuryazarlar ise % 15,9’dur. Kırsal kesimde iş gücüne duyulan ihtiyaç nedeniyle çocukların okula gönderilememesi, kız çocuklarının eğitime önem verilmemesi ve okullaşma oranının yetersizliği eğitimin istenen düzeye gelmesini engellemektedir.

3. ZORUNLU EĞİTİM ve ETKİLERİ

1997 yılında TBMM de yoğun tartışmalardan sonra kabul edilen “Sekiz Yıllık Zorunlu ve Kesintisiz İlköğretim” onikinci eğitim yılında. Bu düzenlemenin ülkemiz çocuklarına kazandırdıklarını değerlendirmek için yeterli zaman geçmiş bulunmaktadır. Sekiz yıllık zorunlu eğitime geçişte en büyük endişe mesleki eğitim veren ortaokulların kapanması ve mesleki eğitime giden öğrencilerin büyük miktarda azalacağı yönündeydi. İstatistiklere bakıldığında, aslında, mesleki teknik eğitim kurumlarının bazı ortaokul bölümlerinin uzun süredir kapatılma sürecine girmiş olduğu görülür. Tablo 2'nin incelenmesinden de görüleceği üzere, 1962–1997 döneminde diğer bir deyişle yeni yasanın çıkmasından önce geçen 35 yılda, ticaret, erkek sanat ortaokullarına kayıtlı öğrenci sayılarının ciddi ölçüde azaldığı, bu dönemde yeni okullar açılmadığı ve hatta öğrenci azalması nedeni ile bazı okulların kapatıldığı görülür. Aynı gelişme tarım meslek ortaokulları için de geçerlidir. Buna karşılık, kız sanat ortaokullarının öğrenci sayısının 35 yılda sadece yüzde 18 kadar artmasına olanak verecek kadar okul açılmıştır. Buna karşılık iki tür ortaokulun öğrenci sayılarında sıra dışı artışlar yer almıştır. Normal ortaokullardaki öğrenci sayısı altı kattan fazla artarken, imam hatip ortaokullarının öğrencilerindeki artış 57 kattan fazla olmuştur.

Mesleki teknik ortaokullarındaki öğrencilerin azalmasının gerisinde yer alan husus ise, 1973 yılında çıkarılan ve 1983 de değiştirilen “Milli Eğitim Temel Kanunu”dur. Bu kanunun 22 inci maddesine göre “ilköğretim” 6–14 yaş arası çocuklar için zorunludur. Aynı kanunun geçici maddesine göre de ülke çapında (normal) ortaokulların sayısı yeter düzeye ulaştığında ayrı bir yasal düzenleme ile ilköğretimin sekiz yılı da zorunlu olacaktır. Bu noktaya erişilinceye kadar, sadece beş yıllık ilköğretim bölümü zorunlu olacaktır. İşte bu kanunun hükmüne göre, mesleki teknik okulların orta bölümleri yavaş yavaş kapatılmış. Bunun yerine normal ortaokul sayısının artırılmasına gidilmiştir. Hatta bu dönemde birçok okul binası sekiz yıllık eğitim yapacak şekilde inşa edilmeye başlanmıştır. İşte normal ortaokul öğrenci sayısındaki artışta bu düzenlemenin etkisi olmuştur.

Sekiz yıllık ilköğretimin kesintisiz olması da pedagojik nedenlere dayanmaktadır. O nedenle de eğitim programları ve bina projeleri buna göre hazırlanmıştır. Diğer bir deyişle kesintisiz olma bir siyasi tercih değil, eğitim bilimcilerinin bilimsel tercihleridir.

Tablo 2’den de görüldüğü üzere, sekiz yıllık zorunlu ve kesintisiz eğitimin mesleki teknik eğitime olumsuz etkisi olmamıştır. Bu etki bu yasanın çıkmasından önce yer almıştır. Tablo 2’den de gözlemleneceği üzere, 1997 yılına gelindiğinde mesleki teknik ortaokulların bünyesinde son derece az öğrenci kalmıştı.

Tablo2: Ortaokul düzeyinde bazı okul türlerinin 1962/63 ve 1996/97 döneminde öğrenci sayıları

Okul türü	1962/63	1996/97	Artış %
Normal Orta Okul	354,906	2.256.402	635.8
Ticaret	7,440	5,744	—22.8
Erkek Sanat	18,186	3,444	—81,1
Kız Sanat	18,981	22,387	17.9
İmam Hatip	5,522	318,775	5,772.8

Kaynak: TÜİK İstatistik Yıllığı 1960–62 ve MEB Milli Eğitimle İlgili Bilgiler 1997.

Sekiz yıllık zorunlu ve kesintisiz ilköğretim yasının yürürlüğe girmesinden bu yana geçen oniki yılda mesleki teknik eğitimin nasıl etkilendiğini Tablo 3’ün incelenmesinden görüldüğü üzere, normal liselerde okula devam eden öğrenci sayısı oniki yıl içinde % 71,1 oranında artmıştır. Buna karşılık, mesleki teknik eğitime devam eden toplam öğrenci sayısı aynı dönemde % 27,9 düzeyinde artmıştır. Mesleki teknik öğretime devam eden öğrenci sayısındaki artışın genel liselerden daha düşük olma nedeni sekiz yıllık zorunlu ve kesintisiz eğitim değil, meslek lisesi açmakta yetersiz kalınmasıdır. Eğer mesleki teknik eğitim okulları yeteri kadar açılmış olsa idi buraya devam edecek öğrenci sayısı normal liselerden çok daha hızlı artabilirdi. Bunun en güzel göstergesi, kız teknik liselerine giden öğrenci sayılarındaki % 125,9’luk artıştır. Mesleki teknik eğitim liselerinin açılması, laboratuvar, işlikler ve diğer donanım maliyetleri nedeni ile normal liselere göre çok pahalıdır.

Tablo 3: Lise düzeyi öğrenci sayılarında 1996/97 ve 2006/07 Öğrenim yılları arasında yer alan gelişmeler

Lise Tipi	1996/97	2006/07	Artış %
Normal Lise	1.252.183	2.142.218	71.1
Mesleki-Teknik	973,153	1.244.499	27.9
Toplam			
Erkek Teknik	390,806	498,269	27.5
Kız Teknik	98,617	222,787	125.9
Ticaret-Turizm	224,489	288,662	28.6
İmam Hatip	192,727	120,668	—37.4

Kaynak: MEB Milli Eğitimle İlgili Bilgiler 1997 ve Milli Eğitim İstatistikleri 2006–7

Tablo 3’de yer alan verilerden açıkça görüldüğü üzere, sekiz yıllık zorunlu ve kesintisiz eğitim, mesleki teknik eğitime devamda bir azalmaya yol açmamıştır. Bu dönemde erkek tekniğe giden öğrenci sayısı 107,463, kız teknik 124,170 ve ticaret-turizm 64,173 öğrenci artmış. Üç okul türündeki artış toplamı 295,806’dır. 1997 yılından itibaren geçen oniki yıl zarfında her yıl artan öğrenci sayıları göz önüne alınırsa oniki yıllık öğrenci artış etkisinin 1 milyona yaklaştığı görülür.

Bu gelişme mesleki teknik eğitim alanlara kendi alanlarında üniversiteye devamı özendirmek için “katsayı farkı” uygulaması olduğu dönemde olması da çok önemlidir. Sekiz yıllık zorunlu eğitimin uygulamaya girmesinden yıllarca sonra yapılan ve Milli Eğitim Bakanlığı yayımları arasında yer alan bir araştırmaya göre, “Muğla ili işyerlerinde yapılan bir araştırmaya göre, 312 usta öğreticiye “iş yerinizde çırağınızın tahsilinin ne olmasını isterdiniz” anket sorusu sorulmuştur. 120 usta öğretici “ilkokul” yanıtı verirken, 170’i “ilköğretim” yani sekiz yıllık eğitimli ve 10 tanesi de lise terk yanıtını vermiştir. Lise terk yanıtını da göz önüne aldığımızda usta öğretmenlerin %60’a yakını en az sekiz yıl öğrenim görmüş çırağı tercih etmektedir. Aynı araştırma sekiz yıl eğitim almış olanların çıraklık alanlarını seçmede daha bilinçli ve yeteneklerinin farkında olarak karar aldıklarını da ortaya koymuştur.”⁷ Bu araştırmanın ortaya koyduğu, çırakların olabildiğince fazla

⁷ <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/146/seker.htm> (06/02/2009)

okumuş olması bulgusu, Milli Eğitim Bakanlığı teknisyenlerinin gözlemleri ile de ilginç bir biçimde doğrulanmaktadır. Türkiye’deki işsizlerin % 35’e yakın bölümü en az lise ve dengi eğitim almış kişilerdir. İşsizlerin içindeki eğitimlilerin durumu günden güne artmaktadır. Bunun sebebi de ellerinde bir mesleğin olmamasıdır. Bu yüzden mesleki eğitime özendirme ve teşvik daha da artırılmalıdır. Aksi takdirde üniversite mezunu olup işsiz olanların sayısı daha da artacaktır. Çözüm yetişmiş ara eleman ihtiyacını karşılamak için meslek lisesidir.

3.1 Sekiz Yıllık Kesintisiz Eğitimin Mesleki Eğitime Sağladığı Yararlar

Sekiz yıllık zorunlu ve kesintisiz eğitim yasaı çıkarken ileri sürülen görüşlerin haklı ve doğru olmadığını Milli Eğitim Bakanlığı verilerine dayanarak ortaya koymuştur. 1997–98 öğrenim yılından 2008–09 eğitim yılına geçen sürede ilköğretime devam eden erkek öğrenci sayısında 560 bine ve kız öğrencilerde de 735 bine yakın olmak üzere toplamda 1,3 milyona yakın artış olmuştur. Sekiz yıllık eğitim lise düzeyi okullaşma oranlarını da yükseltmiştir.

4306 Sayılı 8 Yıllık Kesintisiz Temel Eğitim Kanunu’ndan sonra Çıraklık Eğitim Merkezleri’ne çırak olarak kayıt yaptıracak öğrenciler ilköğretim mezunu olacakları için, Çıraklık Eğitim Merkezleri’nde eğitim ve öğretim kalitesinin artacağı şüphesizdir.

“21.yüzyılda üretimde ara teknik eleman olarak görev yapacak iş gücünde aranacak başlıca nitelikler şunlar olacaktır;

- ❖ Farklı koşullara kısa sürede uyum sağlayabilme,
- ❖ İletişim kurabilme,
- ❖ Problemleri anında çözebilme,
- ❖ Ekip hâlinde çalışma olanaklarını sağlayabilme,
- ❖ Üretimi yapılan mal ve hizmetin kalitesinin geliştirilebilmesi için sorumluluk alma yönünde karar verebilme.”⁸

Belirtilen niteliklerde çırak öğrenci yetiştirmenin iyi bir temel eğitimden sonra verilecek iyi bir meslekî eğitimle gerçekleşeceği tüm açıklığı ile görülmektedir. 12 yıllık

---

⁸ <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/146/seker.htm> (06.02.2009)

zorunlu eğitime geçişte, mesleki teknik eğitim okullarına çok büyük yatırım yapılması gerekmektedir. 12 yıllık zorunlu eğitimin içinde lise düzeyi öğrencilerin %60 'ına yakınının meslek liselerine devamına olanak hazırlanmadığı takdirde, üniversitelerin önündeki birikim azalmayacağı gibi, lise ve üniversite bitirmiş öğrencilerin çıraklık eğitim merkezlerinin önünde kuyruk oluşturmasına karşı vurdumduymazlık da sergilenmiş olacaktır.

3.2. Sekiz Yıllık Kesintisiz Eğitimin Mesleki Eğitime Olumsuz Etkileri

Temel eğitimin kesintisiz 8 yıla çıkartılmasıyla, çıraklık eğitiminde yer alan meslek dallarında hizmet sektöründe çalışan çırakların eğitim seviyelerinin yüksek olması nedeniyle bu sektörün herhangi bir olumsuz etkiye maruz kalmayacağı görülmektedir.

8 yıllık kesintisiz eğitim kanunuyla 3308 sayılı çıraklık ve meslekî eğitim kanununun 35. maddesi olan belge ve diplomaların değerlendirilmesi yönetmeliğinde bir takım çelişkili durumların ortaya çıktığı görülmüştür. İlköğretim okulu mezunu bir öğrenci, Endüstri Meslek Lisesi'ne kayıt yaptırdığında herhangi bir kayıp söz konusu olmaksızın 3 yıl içerisinde bitirmektedir. Bir yıl aynı iş kolunda sigortalı olarak çalıştığını belgelendirerek, ustalık imtihanlarına girmeye hak kazanıldığı görülmektedir. Oysa ilköğretim okulu mezunu bir öğrenci çıraklık eğitim merkezine kayıt yaptırdığında, mesleğinin durumuna göre 3-4 yılsonunda, kalfalık imtihanlarına girmeye hak kazanabilmektedir. Kalfalık belgesini aldıktan sonra 3308 sayılı çıraklık ve meslekî eğitim kanununun 28. maddesi gereğince düzenlenecek olan ustalık eğitimine katılarak başarılı olmaları durumunda ustalık imtihanlarına girmeye hak kazanmaktadırlar. Endüstri Meslek Lisesi mezunu bir öğrencinin 4 yılda ustalık imtihanlarına girmeye hak kazandığı görülürken, çıraklık eğitim merkezinde eğitim gören bir öğrencinin 6-7-8 yılda ustalık imtihanlarına girmeye hak kazanacağı anlaşılmaktadır. Bu konudaki farklılığın çıraklık eğitiminin cazibesini olumsuz yönde etkileyeceği düşünülmektedir.

3.3. Kalifiye Eleman Yetiştirilmesindeki Esaslar

Memleketimizin kalkınma sürecini başarı ile gerçekleştirebilmesi ve gelişmiş ülkeler içerisinde yerini alabilmesi, gelişen teknolojiyi iş alanlarında uygulayabilen bilgili ve becerili insan gücünün yetiştirilmesine bağlıdır. "Gelişmiş ülkelerde bilgili ve becerili

insan gücünün yetiştirilmesinde üç esas belirlenerek bu esaslar çerçevesinde kalifiye eleman yetiştirilmesi amaç edinilmiştir. Bu esaslar şu şekilde sıralanmıştır.

- ❖ Meslekî-Teknik Okulları temel alan sistemler,
- ❖ Çıraklık Eğitimini temel alan sistemler,
- ❖ Karma sistemler.

“Ülkemizde meslekî-tekniik eğitim sisteminin kuruluşu ve geliştirilmesinde meslekî-tekniik okula dayalı bir sistem benimsenmiştir.”⁹

---

⁹ <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/146/seker.htm> (06.02.2009)

II. BÖLÜM

ERGENLİK DÖNEMİ GELİŞİM ÖZELLİKLERİ, AİLE, EĞİTİM BAŞARISINI ETKİLEYEN FAKTÖRLER VE MESLEKİ REHBERLİK

1. ERGENLİK DÖNEMİ GELİŞİM ÖZELLİKLERİ

1.1. GELİŞİM SÜREÇLERİ

İnsanın gelişimi anne rahminde iken başlar yaşlılık ve ölüme kadar devam eder. Gelişim dönemlerini: Doğum öncesi ve süt çocukluğu, İlk çocukluk ve okul çağı, Buluş çağı ve ergenlik, Gençlik ve yetişkinlik dönemi, Yaşlılık dönemi olmak üzere beş kısımda inceleyebiliriz. Fakat insan gelişiminde bizi ilgilendiren kısım ergenlik dönemidir.

Çocukluk ya da okul çağının sonuna gelindiğinde çocuk aynı zamanda çocukluğunun da sonuna gelmiş bulunmaktadır. Artık bundan sonra erkekleşmek ya da kadınlaşmak üzere kesin çizgiler içinde çocukluğuna veda ederek yepyeni bir döneme, buluş çağına ulaşacaktır. Bu dönem hem fizyolojik değişikliklerin açıkça belirginlik kazandığı, hem de yeni ruhsal güçlerin harekete geçtiği bir dönemdir.

Buluş çağının hemen ardından ergenlik dönemi başlar. “Ergenlik, çocuklukla yetişkinlik arasında kalan bir ara dönem’dir. Gençlik, belli yaşlarla sınırlanamayan bir hayat dönemidir. Bununla beraber, gençlik kelimesi ergenlik yerine kullanılabilir. Buluş (erinlik, ön ergenlik) ergenliğin başlarındaki biyolojik- cinsel gelişme dönemidir.”¹⁰ Ergenlik bireyin çocuksu tutum ve davranışlarının yerini yetişkinlik tutum ve davranışlarının aldığı, cinsiyet yetilerinin kazanıldığı, belli yaşlarla sınırlanamayan bir hayat dönemidir.

Ergenlik dönemi insan yaşamının en güzel, en mutlu ve en güçlü dönemleri olurken, aynı zamanda birer kriz ya da bunalım dönemleridir. Aslında her değişim bir ötekine geçiş ile eski alışkanlıklardan sıyrılıp yeni koşullara uyma zorunluluğunu getirdiğinden, kendine göre bir zorluk taşımakta, dolayısıyla bir kriz ya da bunalım dönemi olarak adlandırılabilir. Buna göre, gençlikten orta yaşa, orta yaştan yaşlılığa,

---

¹⁰ Karaköse, R., Ergen Psikolojisi ve İletişim, İstanbul, 2008, s.17.

öğrencilikten iş yaşamına, iş yaşamından emekliliğe geçişlerin her biri kendine göre birer kriz ve bunalım dönemleridir. Biyolojik ve sosyal bakımdan en önemli değişiklik sayılan ergenlik ve gençlik dönemleri diğer kriz ve bunalım dönemlerinden daha belirgin farklar gösterir.

Gençler, ergenlik dönemine kadar ve bu dönem içerisinde bedensel, sosyal, duygusal ve zihinsel yönden birçok değişme ve gelişme gösterirler. Ergin, organizmasının ve buna bağlı olarak benlik ve kimlik geliştirme süresi içinde, çok çeşitli uyum sorunları yaşar. “Fizyolojik ve ruhi bakımdan hızlı bir olgunlaşma içinde bulunan genç insan aile bağlarını ruhen artan bir biçimde koparmaya ve bağımsızlaşmaya girişir. Özellikle karşı cinsten kişilere karşı ilgi duymaya ve onlarla ilişki kurmaya çalışır. Bunun yanında kendinin meslek hayatına hazırlamaya özen gösterir. Gelecek ile ilgili planlar yapar, idealler kurar. Hayatın çeşitli ilgi alanlarını genişletmeğe ve geliştirmeğe gayret eder.”¹¹

Bir diğeri toplumsal süreçte karşılaştığı uyum sorunlarıdır. “Kimlik ve benlikle ilgili gelişim sorunları, uyum sorunlarını da ortaya çıkarır. Kimliğini ve benliğini geliştirememiş bir ergen toplumsal ilişkilerde zorlanacaktır. Kendini ortaya koymada, duygu ve düşüncelerini ifade etmede güçlükler yaşayacaktır .”¹² Ergen kafasında geliştirdiği dünya ile gerçekte var olan dünya arasında çatışma yaşayacaktır.

İnsan yaşamının en zor dönemlerinde biri olan ergenlik, yaşama hazırlık dönemidir. “Orta öğretim yıllarına denk gelen ergenlik çağında gençler, kimlik arama ve kimliklerini geliştirmede rol kargaşası içindedirler.”¹³ Bu rol kargaşası içerisinde ergenler kendi rolünü bulma çabası içerisinde. Dünya ve hayat görüşleri de henüz netleşmiş değildir.

Ergenlik döneminde öğrencinin ders başarısı üzerinde etkili olan pek çok etken vardır. Bu değişkenler fizyolojik, psikolojik ve toplumsal durum ve koşullarla ilgilidir. “Öğrencinin sağlıklı bir bedensel yapıya ve uygun konsantre olma gücüne sahip olması; derslerine ilgi, merak ve isteği, iyi bir fiziksel ve psikolojik ortam ve verimli çalışma alışkanlığının bulunması gibi özellikler onun öğrenmesini kolaylaştırıp başarısını artırır.”¹⁴ Birey duygusal ve sosyal açıdan öğrenmeye hazır olmalıdır. “Bireyin öğrenmeye hazır

¹¹ Yavuz, K., Çocuğun Dünyası ve Gelişme, İstanbul,1998, s.25.

¹² Ülgen, G., Eğitim Psikolojisi, İstanbul, 1997, s.48.

¹³ Bruner, J., Bir Öğretim Kuramına Doğru (Çev.F.Varış-T.Gürkan), Ankara, 1991, s.104.

¹⁴ Toppers, G., Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi, Ankara, 2003, s.54.

olması, sadece öğrenme konusu için gerekli olgunluğa sahip olması değil, o konuyu öğrenmeye istekli olmasını da kapsamaktadır.”¹⁵ Kişinin öğrenmeye istekli olması yaşama hazırlanmasında ve uyumunda da kolaylık sağlayacaktır.

Gelişim çok yönlü ve karmaşık bir süreçtir. Psikologlar gelişim sürecine üç temel açıdan incelerler. Bunlar: Biyolojik bir süreç olarak gelişim, Çevrenin etkisi altında oluşan gelişim, Biyolojik yapının ve çevre özelliklerinin birbirlerini karşılıklı etkiledikleri bir gelişim.

1.1.1. Biyolojik Süreçler

Davranışlarımızın temelinde belirli biyolojik aşamalar yer alır. Her anne-baba, çocuğun belirli aylarda yürümeye başladığını, belirli bir aşamada diş çıkarmaya başladığını söyleyebilir. Dokuz ay önce bir tek hücreden ibaret olan organizma, bebek doğduğunda, tam bir insan bedeninin yapısına ulaşmıştır.

“Doğumdan sonra büyüme ve gelişme devam eder ve değişik aşamalarda beden farklı iç salgılar üreterek boyun uzunluğunu, sesin tonunu ve cildin görünüşünü belirler. Örneğin, tiroit bezinin salgıladığı tiroksin salgısı, yaşamın ve ergenliğin ilk yıllarında bol miktarda üretildiği halde, daha sonraki aşamalarda azalır. Aynı şekilde, kızlarda östrojen ve erkeklerde testosteron salgıları, ergenliğin ilk aşamalarında bol miktarda üretildiği halde, daha sonraki aşamalarda azalır.”¹⁶ Her insanın bir biyolojik saati vardır. Bu saat belirli zamanlarda belirli salgıları harekete geçirmektedir. Bu biyolojik saatteki bazı aksaklıklar kişinin vücut gelişiminde birtakım sorunlar oluşturmaktadır. Bireyin doğuştan getirdiği biyolojik özellikleri, bireyin gelişiminde çok önemli rol oynamasına rağmen gelişimin ancak bir boyutunu oluşturmaktadır.

1.1.2. Çevreden Gelen Etkiler

Çevre koşulları kişiyi her yönden derinden etkiler. Çevre bireyi öğrenme yoluyla etkiler. “Klasik koşullama yaklaşımına göre, çocuğun küçükken geçirdiği hoş olmayan deneyimler, kendilerini korku ve çekingenlik biçiminde yetişkin yaşamda gösterebilir.

¹⁵ Büyükkaragöz, S., Eğitime Giriş, 1997, s.116.

¹⁶ Cüceloğlu, D., İnsan ve Davranışı, İstanbul, 1997, s.333.

Çocuğunun yanında sürekli öfkeyle bağırın baba, ileride kızgın olmadığı zamanlarda da çocukta korku tepkisi doğurur. Küçükken köpek veya kedi tarafından ısırılmış bir çocuk, köpek ya da kedi korkusunu yetişkin bir kişiyken de taşır.”¹⁷ Çocuğu uzaktan kontrol ederek, olumsuz ve hoş olmayan deneyimlerin mümkün olduğunca azaltılması ve en az olumsuzlukla atlatılması için anne ve baba ciddi bir uğraş içinde olmalıdır. “O tohum sizin ellerinizde filizden fidana bir ağaç olacak. Attığınız her adım, söylediğiniz her söz, yaptığınız her şey onun sağlığını, güzelliğini, gelişmesinin etkileyecek. İnsani özellikleriyle topluma değer katacak, seviye kazandıracak, girdiği her yere insanlığın pırıltısını taşıyacak bir insan olacak. Belki de mühür olacak çağa. Dallarını bütün dünyaya uzatacak.”¹⁸

“Edimsel koşullama, çocuğun bazı davranışlarının güçlenip, bazı davranışlarının sönmesini şöyle açıklar: Çocuk annesine bakıp gülümsediği zaman, anne çocuğunu kucaklayıp öpüyor ve ona güzel şeyler söylüyorsa, çocuğun anneye gülümseyerek bakma davranışında bir artma olur. Öte yandan, anne ancak çocuk ağladığı zaman ilgi gösteriyorsa, çocuğun ağlama davranışında bir artma olur. İlkokul birinci sınıfta, yeni yeni alfabeyi sökmeye çalışan bir öğrencinin ana-babası, her yaptığı hatada çocuğu azarlarsa, kısa bir zaman süresi içinde, çocukta okumaya karşı bir isteksizlik belirir ve belki de bu çocuk, okul ve okumayla ilgili faaliyetlere yaşamı boyunca sürekli olumsuz tepkide bulunur.”¹⁹ Çocuk yetiştirirken, çocuğun olumlu davranışlarının pekiştirilmesi için sevginin ve takdir duygularının çocuğa hissettirilmesi gerekir. Fakat olumsuz bir davranış sergilediğinde de bunu çocuğa bağırıp azarlayarak değil; sevgiyle yaklaşarak, yalnızca yaptığı olumsuz davranışa yoğunlaşarak davranışının bizi üzdüğünü hissettirmeliyiz. “Çocuklarımıza kendileri okuyabileceklerinden çok önce kitap okursak kitaba ilgilerini artırmış oluruz. Hikâyeyi çocuğun ilgi seviyesine ve dikkatine göre ayarlayalım. Sözümüzü kesmelerine, sorularına ve paylaşmaya izin vermezsek hikâye okumamıza ilgileri azalacaktır. Hedefimiz hikâyenin sonuna getirmek değildir, tartışmalar açmak daha çok değer taşır. Olumlu tutumları beslemek için çocuğun kişisel tepkilerini kabul edelim. Araştırmalar, küçükken ebeveynleri tarafından kitap okunarak büyütülen çocukların, okunmayanlara kıyasla okulda daha başarılı olduklarını göstermektedir.”²⁰

---

¹⁷ Cüceloğlu, D., a.g.k., s.335.

¹⁸ Maraşlı, A., Çocuğumu Nasıl Yönlendirebilirim?, İstanbul, 2007, s.29.

¹⁹ Cüceloğlu, D., a.g.k., s.334.

²⁰ Maraşlı, A., a.g.k., s.19.

“Çocuğun başkalarına bakıp, onları model olarak öğrendiğini savunan görüşe göre, çocuğun davranışlarını açıklayabilmek için, çocuğun gelişme çevresinde gördüğü “model davranışlar” a bakmak gerekir (Bandura & Walters, 1963). Sürekli küfür eden kavgacı bir adamın oğlu, çok büyük bir olasılıkla küfürbaz ve kavgacı olur. En gergin durumlarda soğukkanlılığını koruyan ve ağırbaşlılıkla sorunlara yaklaşan başka bir babanın oğlu ise, babasından gördüğü modelin etkisi altında, soğukkanlılıkla ve kavga etmeden ilişkilerini sürdürür.”²¹ Çocuk ana ve babasını ayna sadakatiyle taklit eder. Bu yüzden aynanın her zaman güzel ve doğru olanı göstermesi gerekir.

Çevrenin farklı yönleri vardır. Alınan gıdanın miktarı ve türü, içinde yetişilen çevrenin sağlıklı oluşu, sosyal imkânlar çocuğun bedensel ve ruhsal gelişimini etkiler. Ülkemizde de gelir düzeyi yükseldikçe yeni neslin bedensel gelişiminde olumlu değişiklikler olacaktır.

1.1.3. Etkileşim Süreçleri

Çevreyle biyolojik yapı sürekli etkileşim içinde bulunmaktadır. Genetik yapıya bağlı olarak farklı mizaç yapılarıyla doğmaktadırlar. Çocuğun mizacı, çocuğun çevresiyle kurduğu ilişkinin türünü belirler. Çocuğun genel olgunluk düzeyi ve bilişsel gelişimi, çevreden nasıl ve hangi boyutta etkileneceğinin de bir göstergesidir. Farklı yaşlardaki çocuklar buldukları ortamdan da farklı oranda etkilenir. Çevreden bağımsız bir biyolojik gelişimden bahsetmek, ya da biyolojik süreçleri göz ardı ederek çevrenin etkisinden söz etmek yanlıştır. Etkileşimsel yaklaşımı temel almış olan psikologlar, çevrenin ve biyolojik yapının değişik yönlerini ağırlık verirler. “ Üç temel yaklaşım tarzı gelişimsel psikologların görüşlerini etkilemiştir. Bunlardan biri bireyin psikoseksüel gelişimine önem vermiştir ve Freud’un adıyla bilinen psikoanalitik okulu oluşturur. İkinci yaklaşım tarzı bireyin psikososyal gelişimine önem verir ve Erik Erikson tarafından geliştirilmiştir. Üçüncü görüş bireyin bilişsel gelişimine ağırlık verir ve Jean Piaget tarafından geliştirilmiştir.”²²

---

²¹ Cüceloğlu, D., a.g.k., s.334.

²² Cüceloğlu, D., a.g.k., s.336.

1.2. Gelişim İlkeleri ve Ergenlikte Gelişim Görevleri

Büyüme ve gelişme, genellikle karıştırılan, birbirinden farklı kavramlardır. Büyüme; bir çocuğun vücudunun veya onun kısımlarının, organlarının ölçülebilir, uzunluk ve ağırlık yönünden artışıdır. Gelişme ise, büyüyen bir organizmada oluşan değişiklikler sonucu, bireyin biyolojik fonksiyonlarının farklılaşması ve olgunlaşmasıdır. Büyüme ve gelişme, döllenmeden ergenlik çağına doğru uzanan, birbirine paralel giden, sürekli değişimlerdir. Büyüme, döllenmeden fiziksel olgunluğa kadar çocuğu dinamik olarak etkileyen genetik özellikler, beslenme, sosyal ve kültürel özelliklerin etkisi ile oluşan değişimlerdir. Büyüme, tüm çocukluk boyunca aynı hızla olmaz. Büyümenin en hızlı olduğu dönemler, hamileliğin son ayları ve doğumdan sonra da ergenlik çağındadır. Gelişim, döllenmeden ölüme dek sürer ve ilkeleri vardır. Gelişimin en belirgin ilkeleri: Gelişim, düzenli ve devamlı bir süreçtir ve evrenseldir, gelişimin hızı her yaşta ve her alanda aynı değildir, gelişimde bireysel farklılıklar vardır, gelişim birbiriyle ilişkili çeşitli alanlardan oluşur, gelişim, baştan ayağa doğrudur

1.2.1. Gelişim, Düzenli ve Devamlı Bir Süreçtir ve Evrenseldir

Gelişim, süreklidir ve belli bir sıra izler. Örneğin, çocuk anlamsız seslerden başlayarak basit heceleri (ba-ba-ba, ma-ma-ma, de-de-de vb.) kullanır. Ardından anlamlı tek sözcükler ve cümleleri kullanabilir. Çocukların "anne" sözcüğünden önce "baba" demelerinin nedeni budur.

Gelişme evrenseldir. Gelişimin sınırları genetik olarak belirlenmiştir. Uygun çevre koşullarında, birey genetik olarak belirlenen gelişim sınırlarına ulaşabilir. Çevre koşulları uygun olmazsa, bireyin gelişimi geri kalır. Gelişme bir süreçtir. Davranışlar birbirine dayalı olarak gelişir. Bireyin oluşumundan ölünceye kadar devam eder.

1.2.2. Gelişimin Hızı Her Yaşta ve Her Alanda Aynı Değildir

Birey gelişimi ve gelişim hızı farklı yaşlarda farklı özellik gösterir. Çocukluk yıllarının, gençlik yıllarının ve yaşlılık yıllarının özellikleri birbirinden farklıdır. Gelişme yaşamın ilk yıllarında hızlıdır. Anne karnındaki dönem, gelişimin en hızlı olduğu dönemdir. Bebekler, ortalama olarak 48–50 cm. boyunda doğarlar. Yaş ilerledikçe bu hız

yavaşlar. Döllenmeden itibaren her ay 5 cm.' lik boy artışı, doğum sonrasında da devam etse idi, iki yaşında çocuğun boyu 170 cm. olurdu. Zihin gelişiminin %70' i, okul öncesi dönemde tamamlanır. İlk beş yılda zihin gelişimi çok hızlıdır. İlk altı yılda çok hızlı olan beyin ve sinir sistemi gelişimi, çocuk 8 yaşına geldiğinde tamamlanır. Gelişme basitten karmaşığa doğru bir yol izler. İlk yıllarda basit ve somut işlemleri yapabilen çocuk, yaş ilerledikçe soyut ve daha karmaşık işleri yapar duruma gelir. Çocuğun bir alandaki gelişimi hızlı iken, diğer bir alanda gelişimi yavaşlayabilir. Örneğin, konuşmaya başlayan bir çocuk, yürümeye başlayınca, önceki kadar çok konuşmayabilir. Yürüme vb. fizik alanda belirli bir aşama kaydettikten sonra, yine konuşma hızlanabilir. Gelişme dinamiktir. Etkileşim ortamında birey hem çevresinden etkilenerek, hem de çevresini etkileyerek gelişimini sürdürür.

1.2.3. Gelişimde Bireysel Farklılıklar Vardır

Gelişim, kalıtım ve çevresel etkenlerin etkisiyle oluşur. Her birey, gen varlığıyla dünyaya gelir. Ardından çocuğa tanınan olanaklar çerçevesinde çocuk gelişir. Sevgi, beslenme, bakım, ilgi, eğitim olanakları ölçüsünde çocuk; sağlıklı, dengeli ve olumlu yönde gelişir.

Bireylerin gelişimi kendilerine özgüdür. “Bütün insanlar algılama-düşünme, hissetme ve ifade etme kapasitelerini kullanarak, çevrelerindeki sembolleri, sembol sistemlerini inceler, çeşitli alanlardaki zekâ düzeylerini ve öğrenme becerilerini, yaratıcılıklarını geliştirirler. Çevrelerindeki obje ve olaylara yönelik tutumlar oluştururlar. Ben kavramını oluşturur, kişiliklerini geliştirir, kendilerini gerçekleştirebilirler. Yaşamlarını başarıyla sürdürmek için, bilgi ve beceriler kazanır, problem çözmeyi öğrenirler. İçinde buldukları toplumun kurallarını öğrenirler, değer yargıları geliştirirler ve grubun bir üyesi olarak yaşamayı öğrenirler; sosyalleşirler.”²³ Ancak bireylerin gelişim hızları, yetenek düzeyleri, bilme ve öğrenme biçimleri, yaratıcılıkları, ihtiyaçları ve güdülenmişlik düzeyleri, tutumları, özetle kişilik özellikleri birbirinden farklıdır. Farklı bileşenler, farklı olay veya nesnelere düzenli bir biçimde takip edilerek gelişmesini sağlarlar. Bundan dolayı da her öğrenci kendine özgüdür.

---

²³ Ulusoy, A., Güngör, A., Gelişim ve Öğrenme, 2004, s.42.

1.2.4. Gelişim Birbiriyle İlişkili Çeşitli Alanlardan Oluşur

Gelişim, fiziksel, bilişsel, duygusal ve sosyal alanlarda ve bir bütün halinde oluşur. Fiziksel gelişim, çocuğun kaslarını kullanması, rahat hareket etmesi, çevresindeki nesnelere dokunup, nesnelere ve onlarla ilgili olay ve durumları anlamasını kolaylaştırır. Bilişsel alandaki gelişimi, dil gelişimini destekler. Dil alanında aşama kaydederek konuşabilen çocuk, diyalog ve iletişim becerilerini artırır. Böylece, sosyal ve duygusal alanda güvenle ve olumlu adımlar atarak gelişir. Ya da bunların tersi biçimde, fiziksel gelişimi yetersiz olup, hareketleri kısıtlı bir çocuk çevresindeki oyuncak, eşya vb. nesnelere dokunup, onları inceleyemez. Bu durum bilişsel gelişimini, dil ve sosyal gelişimini olumsuz yönde etkileyebilir. Güvensiz, içine kapanık, ana-babaya bağımlı bir hal alabilir.

1.2.5. Gelişim, Baştan Ayağa Doğrudur

Yeni doğan bebeklerde baş büyüktür. Bebekler, başlarını daha iyi kontrol edebilirler. Hareket kontrolü, baştan başlayıp, omuzlar, kollar, bacaklar ve ayaklara doğru bir sıra izler. Örneğin; Bebekler önce başlarını dik tutarlar, sonra otururlar, ardından emekler ve en sonunda yürürler.

Gelişim, olumlu yönde değişim olarak da tanımlanabilir. Değişimlerin olumlu biçimde olması ve çocukların sağlıklı, mutlu, dengeli, problem çözebilen, üretken bireyler olarak gelişmesi için anneler-babalar başta olmak üzere, biz yetişkinlere sorumluluk düşmekte. Çocuğun doğuştan sahip olarak getirdiği gen varlığının üzerine, sevgi, beslenme, bakım, güven, huzur ortamı ile birlikte ona eğitim olanağı sunmamız gerekmektedir

Bireyin belli öğrenme görevleri vardır: Okuma yazma öğrenme, kendi kendine karar vermeyi öğrenme; kendi sorumluluğunu taşımayı öğrenme, meslek edinme, yaşamında karşılaştığı problemleri çözme gibi. Bunları yapabilmesi bireyin olgunlaşma ve tecrübe açısından hazır olmasını gerektirir.

Bireyin öğrenme görevlerini gerçekleştirmesi, onun hazır bulunuşluk düzeyi ile ilgilidir. Hazır bulunuşluk, belli bir öğrenme faaliyetini, gerçekleştirmek için, gerekli olan

ön koşul davranışlarının kazanılmış olması anlamına gelir. Bu davranışlar, bireyin gereği kadar büyümesine, olgunlaşmasına ve öğrenme tecrübesine dayalıdır. Başka bir deyişle, çocuk büyür, olgunlaşır, olgunlaşan kaslarını kullanarak çevresiyle etkileşir ve öğrenir. Örneğin, parmak kasları kalem tutacak kadar büyüyen ve olgunlaşan, aşağı-yukarı, sağ-sol gibi kavramları öğrenen, belli bir süre evinden ayrı okulda kalabilen çocuk, okula gitmeye, okuma yazma öğrenmeye hazırdır.

Ergenlikte bazı gelişim görevleri vardır. Gelişim görevi, o yaş ve gelişim dönemi için uygun görülüp gerekli sayılan davranış özellikleridir. Gelişim dönemlerinin her birinin kendine özgü gelişim görevleri vardır. Olgunlaşma, eğitim vb. faktörler gelişim görevlerinin yerine getirilmesinde etkili olabilmektedir.

Yeşilyaprak ergenlikte gelişim görevlerini şu şekilde sınıflamıştır; “ Bedensel özelliklerini kabul etmek ve bedenini etkili biçimde kullanmak, Eril ya da dişil bir toplumsal rolü gerçekleştirmek, Her iki cinsten yaşlılarıyla yeni ve daha olgun ilişkiler kurmak, Ana babadan ve diğer yetişkinlerden duygusal bağımsızlığını gerçekleştirmek, Ekonomik bir mesleğe hazırlanmak, Evliliğe ve aile yaşamına hazırlanma, Toplumsal bakımdan sorumlu bir davranışı istemek ve gerçekleştirmek, Davranışın rehberi olarak bir dizi değer ve bir ahlaki sistemi kazanmak, bir ideolojiyi gerçekleştirmek.”²⁴

Ergenin bu gelişim görevlerini yerine getirebilmesi için daha önceki yılların gelişim görevlerini zamanında tamamlaması ve fizyolojik gelişimi açısından yaşına uygun bir olgunluk düzeyine erişmiş olması gerekmektedir.

2. ERGENLİKTE GELİŞİM ALANLARI

2.1. Bilişsel Gelişim

Bedensel ve cinsel değişimlerle birlikte ergenler zihinsel yeteneklerde de değişimler yaşarlar.”Bilişsel gelişim olarak bilinen olgu, ergenlerin yalnız kendilerini, ailelerini, yaşlılarını, arkadaşlarını ve öğretmenlerini değil, dünyalarını görme biçimi üzerinde uzun süreli etkiler taşır. Ergenlerin tüm düşünme süreçleri değişir; gittikçe artan

---

²⁴ Yeşilyaprak, B., Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi, 2004, s.72.

biçimde geleceğe yönelik ve düşüncelerle ilgili olurlar.”²⁵ İdealizm kazanır ve cinsellik, ahlak, din gibi konularla ilgili gerçekten kendilerine ait bir takımı edinirler. Soyut düşünme vardır. Soyut kavramlar üzerine soyut düşünür, olasılıklar üzerinde düşünür, hipotez kurar, bunları test eder. Ergenlikte düşünce sistematiktir.

Lise çağında zihinsel gelişme doruk noktasındadır. Olayları bütün yönleriyle düşünme, muhtemel ve gerçeği ayırma, hipotez kurma, olasılıklı düşünme ve problem çözmede ustalık kazanma bu dönemin zihinsel yönden en belirgin özelliklerindedir. ”Jean Piaget’ye göre zihinsel gelişim birbirini izleyen dört dönem içinde ortaya çıkmaktadır. Son dönem soyut izlenimler dönemi olarak tanımlanmıştır. Bu dönem 12 yaş ve sonrasında başlayarak yetişkinlik yıllarına kadar uzanmaktadır. Soyut işlemler dönemi, düşünmenin yetişkinler düzeyine ulaştığı dönemlerdir. Dönemin başlangıcı ergenlik yıllarına denk gelir. Böylece ergenlik döneminde hızlı bedensel gelişmeye paralel olarak zihinsel gelişme de hızlanır. Soyut işlemler döneminde çocukluk çağına has düşünme biçimi, yetişkinlik dönemindeki düşünce biçimine dönüşmekte, bu dönüşüm birdenbire olmamaktadır.”²⁶ Ergenlik dönemi içinde yetişkin düşüncesinin özelliklerini tümüyle içermeyen, ergenlik dönemine has olarak kabul edilebilecek bir düşünce biçimi kendini gösterir.

Zihinsel gelişim büyük ölçüde dıştan içe doğru gelişmeye dayanır.”Zihinsel gelişim dönemlere ayrılmış olmasına rağmen Piaget’ye göre düşünmenin gelişimi kesik kesik değil sürekli. Önemli olan dönemlerin erişildiği yaş değil, dönemlerin sırasıdır. Bir dönemden diğerine geçiş yavaştır. Geçilen dönemden tamamen kopma söz konusu de değildir.”²⁷ Çocukların kendi kendilerine deneyimi de çoğaldıkça ve zenginleştikçe zihinsel gelişme de hızlanır.

Ergenin geleceğe yönelik planlar yapabilmesi, davranışlarını eleştirebilmesi, değerler sistemini olgunlaştırabilmesi ve kendini tanıyarak kabul edebilmesi soyut düşünme yeteneğinin kazanılmış olmasını gerektirir. O nedenle okullarımızda çocuğu ilgilendiren konular üzerinde soyut düşünme yeteneğinin sınırlarını genişletici tartışmalara yer vermek, onları ders dışı okumalara yönleltmek ve okunanları değerlendirmek vazgeçilmez etkinlikler olmalıdır.

---

²⁵ Gander, M.J., Gardiner, H.W., Çocuk ve Ergen Gelişimi (Çev.A.Dönmez-N.Çelen-B.Onur), Ankara, 2001, s.136.

²⁶ Fidan, N., Erden, M., Eğitime Giriş, İstanbul, 1999, s.101.

²⁷ Bruner,a.g.k.,s.133.

Ergen kendisindeki bedensel ve cinsel değişimler sonucu çevrelerindeki insanların kendi davranışları ile görünümüleriyle, kendileri kadar saplantıları ile ilgilendiklerini ve her zaman ilgi odağı olduklarını kabul etmeye başlarlar. Kendisine olduğundan fazla değer verir. Ergenlerin ayna önünde geçirdikleri süre artar. Dış görünüşünü inceleyerek güzel görünmesini sağlayacak uğraşlar verebilir. Kendi düşüncesinin geçerliliğini düşünen genç, çevresiyle tartışmalara girer; olmadık riskler alabilir. Ergenler gittikçe kendi tasarladıkları bir hayali seyirci kitlesiyle çevrilirler. Bu düşünceye inandıkları için benlik bilinci artar ve kendilerine hayran olma ile kendilerini eleştirme arasında gidip gelirler. Kimsenin kendisi kadar acı çekemeyeceğini ve bu kadar mükemmel duygular yaşayamayacağına inanır. Fakat ergenliğin sonunda, ergenler gerçekte herkesten farklı olmadıklarını ve insanların kendilerini seyretmek için var olmadığını fark etmeye başlarlar. Benmerkezcilik yerini doğruları ve yanlışları dengeleyen daha gerçekçi bir benlik kavramını bırakır.

2.2. Sosyal ve Duygusal Gelişim

İnsan, tek başına değil, belli bir zaman ve yerde, birtakım sosyal ve kültürel geleneklerin egemen olduğu bir ortamda yaşar. “İnsan fiziksel çevresi ile olduğu gibi toplumsal çevresi ile de sürekli bir etkileşim, karşılıklı alışveriş halindedir. Bunun doğal bir sonucu olarak bireyin, davranışları üzerinde ilişkide bulunduğu insanların, içinde yaşadığı toplumun ve bu toplumdaki gelenek ve göreneklerin etkisi olur.”²⁸ Ergenlikte kişi kimlik oluşturur. Kim olduğuna, yaşam felsefesine karar verir. Bazı durumlarda kişi (ergen) toplumun genelinin olumsuz ya da aykırı bulduğu kimlik özelliği seçer. Örneğin; çete üyesi olur, uyuşturucu kullanır, terör grubuna üye olur. Ergenler yetişkinleri küçümseme, değerleri atma, farklı olma, bunun yanında da ait olma ihtiyaçları içindedir.

Sosyalleşme, kişinin içinde yaşadığı toplum tarafından kabul edilebilir biçimde davranmayı öğrenme sürecidir. Çocuğun diğer insanlarla olan sosyal ilişkilerinin nasıl olacağı hayatın ilk yıllarındaki öğrenmelerine bağlıdır. İnsanlarla sıcak ilişkiler kurmaktan hoşlanan çocuklar bu davranışı öğrenme ile kazanırlar. Bu bakımdan anne ve baba ve diğer yetişkinlerin sosyal davranışları çok önemlidir.

---

²⁸ Baymur, F., Genel Psikoloji, İstanbul, 1996, s.136.

“Hepimiz biliyoruz ki çocuk dünyaya geldiğinde kendini toplumsal bir çevre olan aile içinde bulur. O orada daha başlangıçtan itibaren dil, din, ahlak, kültür, hukuk, sanat gibi birçok değerlerle karşılaşır. Aslında çocuk bunları ailesi içinde hazır bulmaktadır. Böylece orada onun için her şeyden önce sosyal ve kültürel bir ortam oluşmuş bulunmaktadır. Bu da çocuğun ailesinde hayatın başlangıcı olduğu gibi sosyokültürel hayatın da ilk başlangıcıdır. İşte ailesi içinde başlayan onun ilk hayatı aynı zamanda ileride içinde yaşayacağı topluma kabul edilme sürecinin de başlangıcı sayılır.”²⁹ Ailenin sosyoekonomik ve sosyokültürel durumu çocuğun sosyal bir birey olarak yetişmesinde birinci derecede önem arz etmektedir.

“Bu çağdaki çocukların çoğu meydana gelen fiziksel değişimler konusunda, özellikle de kendilerini başkaları ile kıyaslarken, kaygı duyarlar ve bu değişimleri çok yakından izlerler. Bu nedenle anne-babaların çocuğa, arkadaşlarının farklı hızlarda büyüyeceğini ama nihayetinde hepsinin birbirini yakalayacağını açıklamaları çok önemlidir. Ergenlik döneminden kaynaklanan bedensel değişimler konusunda şaka yapmaktan kesinlikle kaçınmalısınız. Zira bunlar ne kadar zararsız olursa olsun veya iyi nitelik taşırsa taşırsın, çocuğun utanmasına neden olabilecek ve uzun vadede özsaygısını zedeleyebilecektir.”³⁰ Ergen bu safhada çok alıngan olduğundan kişiliğinde kalıcı bozukluklar oluşturabilir.

Çocuğun sosyal gelişiminde ivmeli bir hareketlilik olabilir. Hızlı bir gelişmenin ardından sosyal bakımdan bir duraklama görülebilir. Çocuğun sosyalleşmesini etkileyen belli başlı faktörler şunlardır: Çocuğun kardeş sayısı, büyük ya da küçük kardeş olması, ya da tek çocuk olması, arkadaş gurubu, ailenin katıldığı sosyal aktivitelerin kalitesi ve sıklığı, misafirlik ilişkileri, ailenin sosyokültürel ve sosyoekonomik durumudur.

Çocuklar büyüdükçe diğer insanlarla karşılaşır ve onlarla olumlu ilişkiler kurarlar. “Bu durum sosyal gelişimin kaçınılmaz ve devamlı bir kuralıdır. Sosyal gelişimin diğer önemli bir yönü de neyin doğru ve neyin yanlış olduğunu inceleyen ahlaki gelişimdir. Ahlaki düşüncelerin gelişimi başkalarına nasıl davranacağımızı tayin etmede önemli bir rol oynar.”³¹

---

²⁹ Yavuz, K., a.g.k., s.19-20.

³⁰ http://www.aile.org/index.php?bolum_yazi=1575 (06.02.2009)

³¹ Cale, L, Morgan, J.B., Çocuklar ve Gençlik Psikolojisi (Çev.B.Vassat), İstanbul, 2001, s.157.

Ahlaki gelişim, bilişsel gelişimle paralel ilerler ve bazen bilişsel gelişimin bir parçası olarak düşünülür.

Bu dönemde çocuğun ruh hali de çabucak ve sık sık değişmektedir. Bir dakika önce anne-babası ile tartışırken, şimdi dünyanın en iyi anne-babasına sahip olduğunu ve biraz sonra da dünyanın en kötü anne-babasına sahip olduğunu söyleyebilecektir. Bir gün kendi kararlarını kendisinin almasına izin verilmesini isterken, ertesi gün kendisine yardım etmeniz için size yalvarabilecektir. Bu durum anne ve babada gerilim yaratsa da, bu ruh hali değişimlerinin normal olduğunu ve büyük olasılıkla vücuttaki hormon değişimlerinden kaynaklandığı unutulmamalıdır. Anneler ve babalar, bu yeni, farklı ve aynı zamanda heyecan verici ve önemli dönemde çocuğunuza destek olmak, yüreklendirmek ve ona yol göstermek için elinizden gelen her şeyi yapmaya gayret etmelisiniz.

Bireyin bütün etkinlikleri, duyguları ile birlikte bulunur. “Birey, çevresiyle etkileşimi sırasında, az ya da çok, haz ve elem yönünde bir duygunun içindedir. Sağlıklı bir duygusal gelişimin sonucu, duygusal olgunluğa ulaşmaktır. Duygusal olgunluk, yetişkinlik çağında ulaşılması gereken bir sonuç değil, çocuğun yaşına bağlantılı olarak ulaşılabilecek bir sonuçtur. Bu anlamda duygusal olgunluk, öğrencinin yaşına göre geliştirdiği beğenilen duygusal davranışlardır.”³² Orta öğretim yıllarına rastlayan ergenlik çağı içinde ben-merkezciliği diye adlandırılan bir düşünce biçimi ortaya çıkar. Bu durum, soyut işlemler dönemi ile ergenlik dönemine girişin, aşağı yukarı aynı zamanlara rastlamasıyla açıklanabilir. “Düşünceyle oynamaktan hoşlanan genç, değişik alanlarda kendine has kurallar geliştirerek, bunların abartılı savunucusu olur. Kendi düşünce biçiminin en doğru olduğuna inanarak, çevresiyle gereksiz tartışmalara girebilir.”³³ Anne ve babalar ergenlik çağındaki çocuklarının her an tartışmaya hazır olmalarını küstahlıkla ya da isyankârlıkla karıştırmamalıdır. Ergen çocuğunuzun düşünce süreci olgunlaşmakta olduğu için sizin görüşlerinizi sorgulamakta ve sizinle tartışmalara girmektedir. Ebeveyn olarak tartışmalarınızı sizin için gerçekten önem taşıyan konulara saklamalısınız. Ufak tefek şeyleri kendi haline bırakmalı ve daha önemli konulara odaklanılmalıdır. Bu geriliminizi azaltacak ve ergen çocuğunuzun sağlık veya güvenliğini etkileyen konularda tavır koymanız gerektiğinde daha etkili olmanızı sağlayacaktır. Bağımsız düşünebilen bir çocuk yetiştirmek istiyorsak eğer, onlara özgüvenlerini kazanmada anne-babalar çocuklarına

³² Erden, M., Akman, Y., Eğitim Psikolojisi, İstanbul, 1996, s.123.

³³ Gander, Gardiner, a.g.k, s.184.

fırsatlar vererek sorumlu, bağımsız yetişkinler olmayı öğrenmelerine yardımcı olmalıdırlar. “Araştırmalar babalarından ilgi ve sevgi gören çocukların daha sosyal olduklarını, arkadaşlarıyla sağlıklı ilişkiler kurabildiklerini, liderlik özellikleri taşıdıklarını ve uyumlu olduklarını göstermektedir. Tabi, burada babanın örnek bir model oluşturması gerektiğini, bunun için sıraladığımız büyük yanlışlardan kaçınmasının şart olduğunu da eklemeliyiz: Çocuklar arasında ayırım yapmamalı, büyük-küçük veya kız-erkek diye farklı muamele de bulunmamalıdır. Hepsine ayırt etmeden sevgi ve ilgi göstermelidir. Çocukları bırakın başkalarıyla, kendi kardeşleriyle bile kıyaslamamalıdır. Çünkü aşağılanan çocukların kendine güvenleri gelişmez. Eğitimde dayağa, kaba kuvvete başvurulmamalıdır.”³⁴ Ebeveynler çocuklarının hataları karşısında sabırlı olmalıdır. Yaptıkları bir iş kusurlu olduğu zaman ya da okulda biraz düşük not aldığı zaman olaya farklı açılardan yaklaşarak acaba neden istediğin hedefe ulaşamadın istersen birde birlikte nerede hata yaptığını gözden geçirelim gibi yargılamayan ve aşağılamayan bir ifadeyle çocuğumuzu cesaretlendirmeliyiz. Her zaman kazan kazan ilkesi ile hareket ederek çocuğumuzun başarısına odaklanmalıyız.

Avrupa ülkelerindeki bireylerde genelde öz güven çok üst düzeydedir. Tamamen bireyselleşmişlerdir. Bu da bir sorundur hiç şüphesiz. Grup çalışmasına yatkınlıkta sorun oluşabilmekte ve en önemlisi de daima bir sevgi açlığı hissetmektedirler. Çünkü aileleri çocuklarını yetiştirirken sevgiden yoksun olarak yetiştirmektedir. Bizim ülkemizde ise tam tersi bir durum söz konusudur. Çocuk yetiştirirken her an onun yanında olunmakta, çocuğun kendisinin başarması gereken işleri bile anneler ve babalar yapmaktadır. Sonuçta da üniversiteden mezun olmasına rağmen anne ve babasıyla iş başvurularına dahi giden kendine güveni olmayan kişilik gelişimini tamamlayamamış yetişkin çocuklar oluşmaktadır.

2.3. Bedensel Gelişim

Bedensel gelişim ergenlik döneminde en hızlı değişen durumlardan biridir.” Devinsel (motor) gelişiminin eğitim açısından önemi, yalnız çocuğun gelişmesini bir bütün olarak etkilemesinden değil, bazı durumlarda kişilik gelişmesinden ya da meslek edinmede tek başına önemli bir rol oynayabileceği düşüncesinden kaynaklanmaktadır.”³⁵ Örneğin

---

³⁴ Saygılı, S., Babacığım Neredesin ? Çocuk Eğitiminde Babanın Rolü, İstanbul, 2008, s.67.

³⁵ Yeşilyaprak, a.g.k, s.69

bazı çocuklar zihinsel alanda başarılı olamadıkları halde, devinsel etkinliklerde yetenekli olabilirler.

Ergenlik dönemi, büyümenin yeniden hızlandığı biyolojik değişim ve olgunlaşmanın tamamlanarak çocuğun erişkin görünüşüne girdiği bir dönemdir. “Ergenlik çağındaki değişiklikler cinsel salgı bezlerinin kana bol miktarda salgı bırakmalarıyla başlar.”³⁶ Bedensel gelişim, bedenin ağırlıkça artması ve boyca uzamasının yanı sıra bedeni oluşturan tüm alt sistemlerin de büyüme ve olgunlaşmasını da içerir. “Bireyin sağlıklı olması tüm alt sistemleri ile birlikte bedenin sağlıklı gelişmesine ve işlevlerini gereğince yapmasına bağlıdır.”³⁷

Erkek ve kız çocukları farklı atılımlar gösterir. “Çocukluk döneminde ortalama olarak erkek çocuklardan daha kısa olan kız çocukları ilk büyüme atılımına başlarlar ve bu noktada genellikle daha uzun ve daha ağırdırlar. Bu atılım çoğu zaman 10–12 yaşlar arasında ortaya çıkar ve bu süre boyunca kızların çoğu yılda 5–10 cm büyür. Daha yavaş bir büyüme ortalama bir kızın maksimum boya 16–17 yaş dolaylarında ulaşmasına kadar sürer.”³⁸ “Gelişimin birçok alanında tipik olarak kızların 2 yıl gerisinde olan erkek çocuklar kendi büyüme atılımlarına genellikle 10–16 yaşlar arasında ortalama her yıl 7,5–12 cm büyürler.”³⁹ Daha sonra büyüme maksimum boya 18–20 yaşlar arasında ulaşılmasına kadar yavaşlayarak sürer.

Büyüme atılımı sırasında eller ve ayaklar çoğu zaman bedenin diğer bölümlerinden daha çabuk gelişir; bu da geçici bir sakarlığa ve beceriksizliğe yol açar. Ağırlık boyla birlikte artar. Erinliğin ilk evrelerinde yaklaşık 14 yaşına kadar kızlar genellikle erkeklerden daha fazla kilo alırlar sonra erkekler onları geçerler.

---

³⁶ Erden, Akman, a.g.k, s.35

³⁷ Başaran, İ., E., Eğitimin Psikolojik Temelleri, Ankara, 1997, s.186.

³⁸ Altunköprü, T., Genç Kız Psikolojisi ve Cinselliği, İstanbul, 2002, s.26.

³⁹ Madaras, L., Madaras, A., Vücutuma Neler Oluyor (Çev.P.Öcal), İstanbul, 2004, s.18,20.

2.4. Kişilik ve Ahlak Gelişimi

2.4.1. Kişilik Kavramı

Kişilik kavram olarak bireyin yaşama biçimi şeklinde tanımlanabilir. Fakat bu yaşam tarzını belirleyen yetenek, zekâ, duygu, eğitim, inanç, ahlak, kültür gibi birçok faktör vardır. Kişilik, doğumdan ölüme kadar devam eden dinamik bir süreçtir. Cüceloğlu kişiliği şu şekilde tanımlar “Kişilik bireyin iç ve dış çevresiyle kurduğu, diğer bireylerden ayırt edici, tutarlı ve yapılaşmış bir ilişki biçimidir.”⁴⁰

2.4.1.1. Kişiliği Oluşturan Faktörler

“Başkaları tarafından kabul edilmek için dışarıya sosyal benlik gösterilir. Sosyal benlik, diğer insanları düşünerek oluşturulan görünüş, düşünce, davranış ve duyguların bir bileşimi, bir sentezidir. Sosyal benlik bilinci olduğu gibi, bir de iç benlik bilinci vardır. Bu da, görünüş, düşünce, davranış ve duyguların kişiye görünümü, onu etkilemiş biçimidir. Bu etki, son derece ona özgü ve onun içi dünyasına ait bir bileşim oluşturur. İşte buna iç benlik bilinci adı verilir. Bu dışa ve içe dönük benlikler birbirleriyle sürekli etkileşim içindedirler; aralarında hiç bitmeden süregelen bir “diyalog” vardır. Bu diyalog, kişiliği oluşturan temel öğelerden biridir.”⁴¹ Kişilik, soyut davranış motifleriyle somut insan davranışları arasında bir araçtır. “Kişilik geçmişin, mevcut zamanın ve geleceğin oluşturduğu bir bütündür. Birey, alışkanlıklarının devamını isteyen bir yapıya, geleceğe uymak isteyen özelliğe sahiptir. Bu durumda kişilik, geçmişin izleri, mevcut zamanın uygulamaları ve geleceğin temel eğitimi ile oluşacaktır.”⁴² Kişiliği etkileyen birçok faktörü beş ana grup altında toplamak mümkündür. Bu gruplar, Kalıtım ve bedensel yapı faktörleri, sosyal faktörler, aile faktörü, sosyal yapı ve sosyal sınıf faktörleri, coğrafi ve fiziki faktörlerdir. Bu faktörlerin tümü kişilik denen olguyu ortaya çıkarmaktadır. “İnsan kişiliğinin oluşmasında en önemli ve etkili çevresel faktör ailedir. Aile, normal şartlarda insanların karşılaştığı ilk sosyal gruptur. Bu bakımdan, bireylerin sosyal değerleri ilk öğrenmeye başladıkları yer aile ortamıdır. Bu durumda, ana-baba, toplumsallaşmanın ilk kaynağı ve ilk modelleridir. Çocuklar, hem sosyal değerleri ve tutumları hem de özel bazı

⁴⁰ Cüceloğlu, D., a.g.k., s.330.

⁴¹ Cüceloğlu, D., Yeniden İnsan İnsana, İstanbul, 1999, s.137.

⁴² Zel, U., Kişilik ve Kişilik Teorileri, Ankara, 2006, s.12.

davranış biçimlerini, ana-babayı örnek alarak öğrenirler. Kişiliğin oluşmasında, insanın içinde doğup büyüdüğü aile ve ev ortamının etkileri çok yönlüdür. Anne ve babalar, çocuklarını yetiştirirken, kendileri farkında olsun veya olmasınlar, çocuklar, annenin-babanın birçok kişilik özelliklerini, ahlaki ve kültürel standartlarını taklit ederek öğrenirler.”⁴³ Kişiliği oluşturan üç olgu vardır. Bunlar karakter, mizaç ve yetenektir.

Karakter, kişiliğin iskeletini oluşturur. Belirli bir zaman diliminde kişinin devam ettirdiği kişilik özellikleri karakterin dışa yansımadır. “Karakter kavramı, bireyin yaşadığı çevrenin toplumsal değerleri ve ahlaki kuralları ile yakından ilgilidir.”⁴⁴ Karakter, ailenin okul ve çevrenin tesiriyle şekillenir. Karakter, çocukluk döneminden itibaren toplumsal kurallar, örnek alma, ceza ve ödül, düşünme biçimi, duygusal oluşumlarla gelişerek olgunlaşır.

Mizaç, kişiye ait temel ve ayırt edici özelliklerin bileşimine denir. Mizaç, kişinin günlük yaşantıdaki duygusal tepkilerinin şekliyle ilgilidir. Kişinin daha çok iç dünyasıyla ilgilidir. Mizaç, kişinin duygusal yönüyle ilgili olduğundan, mizaç özelliklerinin bir kısmı kalıtım yoluyla önceki nesillerden geçerken, bir kısmı aile ve çevrenin etkisiyle öğrenme yoluyla kazanılır.

Yetenek, bireyin sahip olduğu bedensel ve zihinsel yetenekler olmak üzere iki gruba ayrılır. Bunların büyük bir kısmı, bireylerin doğuştan kazandıkları, zamanla olgunlaşan özelliklerdir. Zihinsel yetenek ise, bireyin belirli ilişkileri kavrayabilme, analiz edebilme, çözümleyebilme ve sonuca varabilme gibi zihinsel özelliklerin tamamıdır.

2.4.1.2. Kimlik Kavramı, Kimlik Oluşumu

Kimlik; bireyin yalnızca kendine özgü tutumlarından, duygularından, algılarından, değerlerinden ve davranışlarından oluşan, kendi hakkındaki görüşüdür. Kişiliğin öznel yanısıdır. Nasıl biriyim? Nasıl olmak istiyorum? Sorularına verilen cevaplar kimlik duygusunun oluşmasını sağlar. Kimliğin kazanılması, ergenin önemli bir sorunudur. Eskiden hep çocuk olarak algılanırken, şimdi kimi zaman çocuk, kimi zamanda yetişkin

---

⁴³ Zel, U., a.g.k., s.10.

⁴⁴ Zel, U., a.g.k., s.19.

olarak nitelendirilmektedir. Kimliği oluşturan kişi, seçim ve kararlarıyla kendi sorumluluğunu üstlenmektedir. Kimlik oluşumu şu sorulara cevap aranarak belirlenir: Ben kimim? (Kendimizi tanıma ve kendimize ilişkin kararları kapsar.) Benim için neler değerlidir? (Bireyin değerler sistemini kapsar.) Hayattan neler istiyorum? (Bireyin çeşitli istek ve ideallerini kapsar.) Bu soruya verilecek cevaplar, bireyin kendisine ilişkin kararlarını, değerler sistemini ve ideallerini kapsar. Böylece kimlik ortaya çıkar. Ben kimim? Ne yapabilirim? Sorularının cevapları “gerçek kimliği”; Benim için ne değerlidir? Hayattan neler istiyorum? Sorularının cevapları ise özlem duyulan “ideal kimliği” gösterir. Gelişim görevlerini yerine getirmedeki başarı derecesi benlik algısını etkiler. Eğer birey, içinde bulunduğu gelişim döneminin gelişim görevini başarıyla tamamlayabilirse kendine olan güveni artar, mutlu olur. Başarısız olursa, kendine güveni sarsılır, huzursuz olur. Sonraki gelişim dönemi için güçlüklerle karşılaşır.

2.4.1. 3. Kimlik Arayışı, Özdeşim ve Gelecek Yönelişi

Bu dönemde hem çocuğun kendisini ve dünyayı algılayışı hem de diğer insanların ergeni algılayışı eskisi gibi değildir. Bireyin kim olduğunu, ne olduğunu, yaşamın neresinde ve nasıl olduğunu bilmesi kimliğin kazanılmasıyla başlar. Genç, ergenlik döneminden, ya kimliğini kazanmış ya da kimlik karmaşası ile çıkar. Bu dönemde yaşanan kimlik bocalamasının neden olan etkenleri üç ana grupta inceleyebiliriz. Bu etkenler şunlardır:

- ❖ Düşünce sistemindeki değişiklikler,
- ❖ Cinsel rollerdeki değişimler,
- ❖ Meslek seçimine yönelme.

Ergenlik dönemi, bireyin kendisini aradığı, yaşamda önemli seçimlerin yapıldığı dönemdir. Genç, çevresindekilerin kendisiyle ilgili düşüncelerine önem verir. Çevresinde sevdiği, güvendiği, kendisini yargılamadığı bir yetişkin bulunduğu, ona benzemek, onun gibi olmak ister. Buna özdeşleşme denir. Kimliğin oluşumu özdeşleşme süreciyle de ilgilidir. Ergenler gelişimleri açısından uygun modellerle karşılaşılırsa sağlıklı bir kimlik geliştirebilirler. Aksi durumda kimlik arayışı ve karmaşası sürer gider.

2.4.1.4. Düşünce Sistemindeki Değişiklikler

Ergenlik dönemiyle birlikte, ergende fiziksel açıdan olduğu kadar bilişsel açıdan ortaya çıkan değişiklikler de dikkati çekmeye başlar. Bilişsel gelişimde en son ulaşılan dönem soyut işlemler dönemidir. Bireylerin bu döneme erişme yaşları ergenlik dönemine girdiği yaşla çakışır.

Ergen için önemli olanın kendi düşünceleri ve kendisinin dünyayı algılayış biçimi olmasa da bu düşünce tarzının bir ürünü olarak ortaya çıkar. Ergen bu dönemde kendisini çok eleştirir. Kendisini çok eleştirdiği içinde herkes tarafından eleştirildiğini sanır. Sanki herkesin dikkati onun üzerindedir, herkes onun dış görünümüne çok önem verir. Ergen benmerkezci düşünce biçimi nedeniyle kendi inançlarının en doğru olduğunu sanmaktadır. Kendisini herkesten daha akıllı olarak görmektedir.

Ergenin kimliğini kazanması, bir yetişkin olabilmesi için bir yetişkin modele ihtiyacı vardır. Ancak anne-baba, öğretmen gibi yakın çevresindeki yetişkinler tarafından sürekli eleştiriliyorsa büyüklerin kendisini anlamadığını düşünür. Ergen eğer kendisine yakınlık gösteren, güvenen ve destek veren özdeşim modelleri ile karşılaşma şansına sahip olurlarsa, sağlıklı bir kimlik geliştirebilirlerdi. Aksi halde kimlik arayışı ya da kimlik karmaşası uzun yıllar devam edebilir.

2.4.1.5. Cinsel Rollerdeki Değişmeler

Ergenlik dönemine gelindiğinde, fiziksel olarak bedende erkek ve dişi özelliklerinin belirginleşmesi ile birlikte, kadın ya da erkek cinsel rollerinin benimsenerek, kimliğe dâhil edilmesi işlemi hızlanır. “Çocuğun cinsel kimliği anne-babayı taklitle ortaya çıkar. Kişinin kendi cinsiyetine uygun kimliğe sahip olması, kimlik kavramı ve ruh sağlığı için çok önemlidir. Çocukların bebeklik çağında anneleriyle özdeşleşme çabaları olağan kabul edilir. Çünkü erkek çocuk da kız çocuğu gibi günün büyük bir bölümünü annesiyle birlikte geçirir; onu gözlemler ve taklide yönelir. Üç yaşına kadar bu normaldir. Ama üç yaşından sonra ayırım başlar. Erkek çocuklar babalarını, kızlar da annelerini örnek almaya ve onu taklit etmeye başlar. Ancak çocuğun bu aşamayı uygun şekilde geçirmesi örnek alınacak kişiyle birlikte bulunma oranına bağlıdır. Bu sebeple, kız çocukları erkeklere oranla cinsel kimliklerine daha kolay girerler. Çünkü anneleriyle daha çok beraber olma imkânları

vardır. Okula giden çocuğun zamanının büyük bölümünü okulda ve arkadaş çevresinde geçirdiği için, artık babaya ihtiyaç olmayacağı düşüncesi yanlıştır. Çocuk yeni bir dünyayı tanımaya başladığı, yeni ilişkilere girdiği bu yaşta, babanın hep yanında olduğunu bilmesi ona cesaret ve güven verecektir. Babanın oğlan çocuğuyla, annenin de kız çocuğuyla ilgilenmesi gerektiği inancı yanlıştır. Çünkü kız çocuklar babalarını gözleyerek ve onunla etkileşime girerek karşı cinse nasıl tepkide bulunduğunu ve nasıl davrandığını öğrenirler. Yani erkekler kadar kızlar da duygusal gelişimleri açısından babaya muhtaçtırlar.”⁴⁵ Baba işteki stresini mümkün olduğu kadar eve yansıtılmamalıdır. Çocuklarının ondan ilgi beklediğini unutmamalı, kısa bir süre de olsa onlarla etkili bir şekilde ilgilenmelidir. Çocuklarla ilgilenirken başka bir uğraş içinde olmamalıdır. Örneğin televizyon seyredirken çocuğunun yaptığı resmi gösterip nasıl bulduğunu sorduğunda ona cevap vereceğimizde tüm vücudumuzla ona yönelmeli, yaptığı resme değer vererek yorumlamalıyız. Bu tarz bir davranış şekli çocuğa değer verildiğini dolayısıyla onun kendisini değerli hissetmesini sağlar. İlerde bu anlayış çocuğun yaşantısında da kendini hissettirir.

Günümüzde gençler arasında cinsiyet rollerine yönelik kalıp yargıların yaygın olduğu görülmektedir. Bu duruma bağlı olarak ergenler, cinsiyetler arası bir farklılık olmadığını düşünmelerine karşın, kendi cinsiyetlerine has olan özelliklerden ayrılamamışlardır. Kendi cinsiyetini reddetmeden, her iki cinsiyetin özelliklerini potansiyelleri ölçüsünde güvenli bir biçimde taşıyan bireylere androjen bireyler denir. Androjen tipler kendi cinsel kimliğine ilişkin bir rol karmaşasına düşmeden, heriki cinse ait işleri de yapabilir. Örneğin bir kadın taksi şoförü olurken bir erkek ev işlerinde sorumluluk yüklenebilir. Androjen bireylerin daha güvenli ve kendilerine olan saygılarının daha yüksek olduğu savunulmaktadır. Aileler ve öğretmenler tarafından androjen davranışların teşvik edilmesi ergenin cinsiyet karmaşasına düşmesini engelleyecektir. “Eğer bir ailede kadın ve erkeğin rolleri belli değil ise, çocuk ideal bir anne ve baba modelinden yoksun yetişiyor demektir. Çocuk, cinsiyetine uygun normları, anne ve babayı taklit ederek kazanır. ”Taklit”, çocuğun en güçlü öğrenme mekanizmasıdır.”⁴⁶ Çocukların ilk bulunduğu sosyal çevre aile ortamıdır. Aile ortamında 3 yaşına kadar erkek ve kız çocuk anneye daha çok bağımlıdır. Fakat gelişim devresinde ileriki yaşlarda erkek çocuk babayı ve de kız çocuk anneyi model alarak onlara benzemek, onlar gibi olmak için çalışır.

⁴⁵ Saygılı, S., Babacığım Neredesin ? Çocuk Eğitiminde Babanın Rolü, İstanbul, 2008, s.65.

⁴⁶ Saygılı, S., Annemi İstiyorum Çalışan Anneler ve Problemlı Çocukları, İstanbul, 2006, s.7.

Gerek kız çocuğu gerekse erkek çocuğu olsun gelişim devresinin her basamağında anne ve baba modeline muhtaçtır. Çünkü ileride karşı cinse nasıl davranması gerektiğini ilk olarak bu ortamda öğrenir.

2.4.1.6. Meslek Seçimine Yönelme

Gençlerin meslek seçimine doğru yönelmelerine lise yıllarına yani ergenlik dönemine rastlamaktadır. Meslek seçiminin yaklaşması kimlik duygusunu da tehdit etmeye başlar. Tüm yaşamı etkileyebilecek önemli bir kararın gerginliği, verilen kararın uygunluk derecesine yönelik kuşkular ergeni bir bocalama ve kimlik karmaşası içine sokar ve ergen bu karmaşayı değişik ölçülerde yaşar.

Sonuç olarak, ergene kendisini tanıması ilgi ve yeteneklerini keşfetmesi, kendisine uygun mesleğe yönelmesinde yapılan rehberlik ve bunun yanı sıra ergenin kuşku ve korkularına duyarlı, anlayışlı bir yetişkin tutumu, mesleki karar verirken geçirilen karmaşanın sürecini azaltacaktır. Böylece kimlik duygusunun gelişimi önemli bir engelle karşılaşmadan devam edecektir. Öğrenciye yakın anlayışlı bir öğretmen ve aile tutumu ile genç bu süreci doğru kararla atlatabilecektir.

2.4.1.7. Aile İlişkilerinin Kişiliğe Etkisi

Ailenin çocuk yetiştirme tarzının, çocuğun kişiliğinin oluşumunda önemli bir yeri vardır. Çocuğumuzda görmek istediğimiz davranış ne ise bunu öncelikle aile içinde sergilemeliyiz. “Öğüt vermek yerine davranışlarınızla örnek olun. Çocuklar modelden taklit yoluyla öğrenirler. Onlar için “eylem, “söz” den çok daha etkilidir. Çocuk duyduğunu değil, gördüğünü öğrenir ve uygular. Annesinin baskılı yemek yedirmesini bebeklerine yemek yedirirken uygular. Anne-baba arasında öğrendiği şiddeti, oyunlarında arkadaşlarına uygular. Bu nedenle aile içindeki şiddet, çocuk üzerinde medyadaki şiddetten çok daha etkilidir.”⁴⁷ Aileler arasında farklı yetiştirme tutumları olduğu gibi bu farklılık aile içinde anne - baba arasında da olabilir. Farklı tutumlar ergenlerin kişilik oluşumunda farklı etkiler bırakacaktır. Yapılan çeşitli araştırmalar göstermiştir ki aile tutumları demokratik olan ergenlerin sorunları, aile tutumları aşırı koruyucu ve disiplinli - baskıcı

---

⁴⁷ Yavuzer, H., Çocuk Eğitimi El Kitabı, İstanbul, 2008, s.101.

olan ergenlere göre daha azdır. Anne-baba çocuğuna ne kadar etkili zaman ayırabilirse ve aile içinde sevgi saygı hâkimse çocuğun kişiliğini o derecede pozitif yönde etkileyecektir. “ABD’de işlerinde başarılı olduğu için zirveye çıkan yöneticiler arasında anket düzenlenmiş. Kendine güvenen, teşebbüs gücü yüksek ve girişken bu kişilerin ortak özellikleri şöyle bulunmuş: Bu insanlar evlidirler ve üstelik hemen hepsi ilk eşiyile birlikte. Yani boşanmamışlardır. Yine hepsinin iki veya ikiden fazla çocuğu vardır. Boş zamanlarını çocuklarıyla geçirirler. Anne ile babanın bir arada olduğu ailede büyümüşlerdir. Yani bu kişiler huzurlu ve mutlu bir aileden geldikleri için aynı modelde bir aile kurmuşlardır. Eşlerini ve çocuklarını sevdikleri, onlara daha kaliteli bir hayat sunmak istedikleri için işlerine motive olmakta ve daha çok çalışarak başarılı olmaktadır. Ancak işkolik değildirlir. Haftada 50 saat civarında çalışırlar.”⁴⁸

Ergenler, yavaş yavaş ebeveynlerinin kontrolünden sıyrılmaya çalışır. Ama hala anne - babasının dayanağına ve yol göstericiliğine ihtiyaç duyar. Bazen çocuk, bazen yetişkin gibi davranıldığı için rahatsızdır. Bu nedenle dengesiz ve kararsız davranabilir. Ebeveynler zaman zaman çocukların yalnız kalmak istediklerine ve huzursuzluk duygusu içinde olduklarına şahit olurlar. Bunların yanında büyüyen çocuklarının kendilerini eleştirdiğini, hatalarını bulduğunu, sözlerini dinlemediğini hatta onlara karşılık verdiğini izlerler. Bunlar büyümenin çok hızlı olmasının sonuçlarıdır; yeni bir duygu dünyasının tanınması, karşı cinse duyulan aşk, coşku, neşe, karamsarlık, iç sıkıntısı ve kederin yani çelişkili hislerin yansımalarıdır. Çocuğun gelişiminde babaya olan ihtiyacı, ergenlik döneminde de devam etmektedir. Babanın içten ilgisi, ergenin sert hareketlerini yumuşatacak; kalbini sevgi ile doldurarak ergenlik sıkıntılarını hafifletecektir. Fakat maalesef bu birçok baba tarafından bilinmesine rağmen çocuklarına gereken zamanı ayırmamaktadırlar. Belki de toplumumuzda yanlış olarak yerleşen erkek figürü nedeniyle çocuğuyla haşır neşir olmamakta sevgisini göstermemektedir.

“Babanın eksikliğinin hissedildiği pek çok aile ve çocuk gördüm. Böyle problemlili çocuklardan biri, “Elbette babam beni sever” diyor ve ekliyordu: ”Ancak bir gün bile babamın beni kucakladığını, beni sevdiğini söylediğini hatırlamıyorum.” Çocuğun ruhsal gelişimi için babanın verebileceği iki önemli hediye vardır: Sevgi ve zaman. Fakat babalar nedense bu konuda çok cimri davranırlar. Çocuk büyüdüğünde çocukluğuna ait en tatlı

---

⁴⁸ Saygılı, S., Babacığım Neredesin ? Çocuk Eğitiminde Babanın Rolü, İstanbul, 2008, s.81.

hatıralar, babasıyla geçirdiği hoş vakitlerdir. Çoğu babalar çocukların babalarına duydukları ihtiyacın önemini bilmez. Ancak çocuklar bunu hep bekler. Sözelimi hasta olduğunda babasını yanında görmek ister. Babasının ilgi ve desteği bazen çocuğa tıbbi tedaviden daha çok yardımcı olur. Çocuk elbette annesini sever, ama babasını da yanında ister. Çünkü onun yanında kendisini emniyette ve korunmuş hisseder. Babanın varlığı ve ilgisi anne-çocuk arasındaki ilişkinin daha sağlıklı olmasına da yardım eder. Çünkü karı-koca arasındaki ilişki sağlıklı değilse anne bu boşluğu doldurmak için bütün ilgisini ve sevgisini çocuğuna aktarmakta, bu da çocuğun bağımsız bir kişilik geliştirmesini engellemektedir.”⁴⁹ Aile temeli sevgi ve anlayış üzerine kurulmuş olmalıdır. Çiftler birbirinin yerini almayı değil birbirlerini tamamlamak için uğraşmalıdırlar.

Ergen gelişmekte olan bedenine, cinsel ve duygusal değişimlere ayak uydurmakta güçlük çeker. Hatta kimlik karmaşasına düşebilir. Ebeveynlerin baskıcı ve disiplinli olmalarından daha çok, ergene sevgi gösteren, güven ve değer veren, onu önemseyen bir tutum içine girmeleri onun kimlik geliştirmesini kolaylaştıracaktır. Ergen, uzak denetime ve kendisine güvenilmesine ihtiyaç duyar.

Ayrıca ergenin içinde yaşadığı zıtlıklar, ikili duygular onda çalışmaya karşı isteksizlik de yaratabilir. Böyle zamanlarda arkadaşça, paylaşımcı, ona değer veren yaklaşımları hissetmek isterler. Katı kurallar yerine, esnek davranılması, "Senin içinde bulunduğun durumu anlıyoruz." mesajının verilmesi, ergenin içindeki sorumluluk bilincini tekrar harekete geçirebilir.

2.4.2. Ahlak Gelişimi

Ahlak iyi ve doğru davranışlar bütünüdür ve insanların uymakla sorumlu oldukları davranışlar ve kurallardır. İnsanların uymakta sorumlu oldukları bu kurallar toplumdaki topluma, kişiden kişiye değişkenlik gösterir. Bu konuda herkesle aynı değerleri paylaşmak her zaman mümkün olmayacaktır. Önemli olan, belli başlı eşitlik ve adalet gibi konularda ortak kuralları benimseyebilmektir. “Piaget tarafından bilişsel gelişmeye paralel olarak ortaya çıktığı belirtilen ahlak gelişimi devreleri ise iki tane olarak kavramlaştırılmıştır: Dışa bağlı devre ve özerk devre. Dışa bağlı devrede, ahlaki gerçekçilik söz konusudur ve

---

⁴⁹ Saygılı, S., a.g.k., s.66.

çocuk, yetki taşıyan kimselerce belirtilen kuralları mutlak olarak kabul eder. Özerk devrede ise birey, kuralların durumsal gereksinmelere bağlı olarak değiştirilebileceğini anlar.”⁵⁰

Ergenlerde ahlak gelişiminin zihinsel gelişim ve olgunlaşma ile yakından ilişkili olduğunu birçok eğitimci kabul etmektedir. Fakat bunun yanında ahlaki gelişim davranışsal eğitim ile de desteklenmelidir.

Ergenlerdeki ahlaki değerlerin istenilen yönde gelişebilmesi için ilk önce yetişkinlerden doğru davranış modelleri görmeleri gerekir. Buna karşılık annelerin - babaların ve diğer yetişkinlerin otoriter bir tutum ile ahlaki değerleri yerleştirmeye çalıştıkları gözlenir. Bu noktada baskı unsurunun kalktığı yerde bireyler kural çiğneyebilir hale gelebilirler. Oysa demokratik ve tutarlı davranışlarla ahlaki gelişim sağlanmaya çalışıldığında vicdanının sesini dinleyen, oto kontrole sahip bireyler yetişecektir. Oto kontrol geliştiren bireyler ahlaki değerlerin ve kuralların nedenlerini bilir ve uygularlar.

Kişinin beklentiler doğrultusunda davranması beklenir. Yasalar ve sosyal sistem karşısında iyi olmak vardır. Ergendeki bedensel gelişme temelini yanı sıra toplumsal ve ekonomik gelişmeler birbirlerini etkileyerek ve tamamlayarak ergenin sosyal olgunluğa erişmesini sağlamaktadır. Gençler hızlı beden gelişmelerine karşı değişik tepkiler gösterir. Bu değişikliklerin bir bölümü sevinç, bir bölümü üzüntü kaynağı olabilir.

İlköğretim ikinci kademe dönemine denk düşen bu dönemde dengeli ve uyumlu ilköğretim çocuğu gider; yerine oldukça tedirgin, kuruntulu, güç beğenen, çabuk tepki gösteren bir ergen karşımıza çıkar. Duyguları inişli çıkışlıdır, çabuk üzülür ve birden sinirlenir. Olur, olmaz şeyleri sorun yapar, tepkilerini önceden kestirmek mümkün olmamaktadır. Derslere ilgisi azalır, çalışma düzeni bozulur. Bencilleşir, istekleri artar, konan yasakları saçma verilen hakları yetersiz bulur. Kendisine müdahale edilmesini istemez. Ergenlik dönemi hayranlıkların ve tutkuların bol olduğu bir dönemdir. Ergen, bir öğretmen, bir sporcu ya da bir film artisti gibi olmak ister.

---

⁵⁰ Kağıtçıbaşı, Ç., Yeni İnsan ve İnsanlar, İstanbul, 2006, s.331.

3. AİLE

3.1. Aile Kavramı

Aile aynı soydan geldiklerine inanan, toplumca belirlenen sosyal normlara göre birbirlerine bağlanmış, insan türünün devamını sağlayan, ana baba ve çocuklardan meydana gelmiş aralarında içten sıcak ve güven verici ilişkilerin kurulduğu ekonomik etkinliklerin belirli bir ölçüde yer aldığı bir sosyal kurumdur. Hedgos, aileyi şu şekilde tanımlamıştır: "Aile çevremizde dünyaya bakışımızı oluşturan aile içinde yaşadığımız deneyimleri kazandıran evlilik, kan ya da evlat edinme bağlarıyla tek bir hane halkı oluşturan karı-koca, anne-baba, çocuklar ve kardeşler olarak her biri kendi toplumsal konumu içinde birbirlerini karşılıklı etkileyen, ortak bir kültür oluşturan, paylaşan ve sürdüren bireyler grubudur."⁵¹

Aile diğer sosyal kurumlar arasında en fazla evrensellik gösteren bir kurumdur. Fakat ailelerin yapıları toplumdan topluma değişiklik gösterir. Örneğin Türk ailesi ile Alman ailesi yapı bakımından farklılık gösterir. Erkal'a göre aile; "Aile toplum nüfusunu yenileme, milli kültürü taşıma, çocukları sosyalleştirme, ekonomik, biyolojik ve psikolojik fonksiyonlarının yerine getirildiği bir toplumsal kurumdur."⁵² Toplumun birlik ve beraberliğinde, sağlıklı nesillerin yetiştirilmesinde, toplumun çağların yıkıcılığına dayanıklılığında ailenin önemi büyüktür. Ailenin toplumda belli görevleri vardır. Biyolojik yani üremeyi devam ettiren kurum olması, ekonomik görevi, koruyuculuk görevi, psikolojik görevi ve eğitim görevi. Toplumun biçimlenmesini sağlayan sosyoekonomik ve sosyokültürel koşullar aileyi de biçimlendirecektir. Aile, sosyal ilişkilerin en küçük ve en temel birimi olarak hem işlevleri hem ilişki biçimleri, hem ekonomik faaliyetleri hem de aile bireylerinin aile içindeki statüleri yönünden değişime uğramaktadır. Kırdan görülen tarıma dayalı geleneksel yaşam kentte farklı bir boyut almış, iş bölümü ve uzmanlaşmayı zorunlu kılan yaşam biçimi tüm dünyada iç ve dış dinamikleri açısından değişmiştir.

---

⁵¹ Hedgos, P., Kişiliğimizi Tanımamın Yolları, (Çev.B.Büyükkal), İstanbul , 1997, s.147.

⁵² Erkal, M., E., Sosyoloji (Toplumbilim), İstanbul, 1999, s.100.

3.2. Türk Aile Yapısı

Aile tiplerini temel olarak iki ana kategoriye ayırabiliriz: Büyük aile - Küçük aile. Küçük aile kent ortamında oluşan bir aile tipidir. Çekirdek aile bu kategoriye dâhildir. Yani anne baba çocuktan oluşan aile örneğidir. Büyük aile kırsal ortamda oluşmuş ve geleneksel geniş aile tipini bünyesinde barındıran aile tipidir. Günümüz de oluşan yeni bir kavram vardır ki bu geçiş ailesi kavramıdır. Kasaba ve gecekondu ortamında oluşan, tarımsal alandan kentsel yaşama göç unsuruyla gelen insanların oluşturduğu aile tipidir. Özellikle Türkiye’de 1980 sonrasında kendini iyice hissettiren bir kavramdır.

Türk aile kavramında iki temel kavram vardır. Bunlar aile ve sülale kavramıdır. Yerleşik hayata geçilmesiyle birlikte oluşan ve tarım toplumunun özelliklerini taşıyan sülale kavramı, küçük birimlere yerleşmeyle büyük aile kavramına dönüşmüştür.

Büyük aile akrabalık bağları kuvvetli, erkeğin liderliğini barındıran, yaşlı erkeğin ya da erkeklerin ailenin sorumluluğunu üstlendiği geleneklere bağlı aile tipidir. Bu tip ailelerde ana, baba, çocukların yanında evlenen bütün oğulların eşleri onların çocukları, büyükanne büyükbaba, hala, amca hep beraber yaşadıkları aynı tencereden yemek yiyen aile tipini oluşturur. Geleneksel geniş aile tipi yerine kök aile, anne ve baba ve çok sayıda çocuktan oluşan yine büyük aile tipinin en küçük unsuru olarak toplumumuzda ortaya çıkmıştır. Nitekim günümüzde, aynı tencereden yemek yemekte ve büyük aileden sosyal ve ekonomik bakımdan kopmamışlardır. Fiziksel koşullar açısından geleneksel ailenin uzantısı sayılabilecek küçük aile sayısı önemli derecede fazladır.

Küçük aile akrabalık bağlarının önemini yitirdiği, kentsel alanda yaşayan insanların kurduğu, sanayi, ticaret ve hizmet sektöründe çalışan insanlardan oluşan, karar alma mekanizmalarının aile içindeki üyeler arasında paylaşıldığı aile çeşididir. Küçük ailede hem sayı hem de görevler açısından sınırlılık söz konusudur. Aile içi ilişkilerde karşılaşılan sorunlar aile yapısının ve görevlerin netleşmemesinden kaynaklanır. Bu anlamda geleneksel cinsiyet rollerinin de değişmesi kaçınılmazdır. Bu da değişen bireyle değişen ve değişmeye direnen toplum arasında çatışma yaratmakta, çekirdek aileden tamamlanmamış aileye doğru giden yani boşanmış ailelere doğru bir geçiş doğurmaktadır.

Sanayileşmekte olan toplumlara geçiş toplumu denilmektedir. Bu bizim Türk Toplum yapımızın genel niteliğidir. Toplumlar sanayileşme ve kentleşme sürecinde girdiklerinde toplumsal yapıları da bütünüyle değişime uğramaktadır. Gecekondu ortamında ve kasabalarda görülen geçiş ailesinde, büyük ve küçük ailenin çeşitli tiplerine rastlanmaktadır. Çünkü geçiş ailesi büyük aile ile küçük ailenin kırılma noktasını oluşturmaktadır. Gerek gecekondu gerekse kasabadaki aileler arasında da çekirdek, parçalanmış ve tamamlanmamış aile gibi alt gruplar da yer almaktadır.

Aile: anne, baba, çocuklar ve tarafların kan akrabalarından meydana gelmiş ekonomik ve toplumsal bir birliktir. Özellikle bu tanım modern toplumlardaki ailelerin yetişkin üyeleri bakımından ele alınınca geçerliliği artmaktadır. “Çünkü bu birlik kadın ve erkeğin açıkça belirttikleri amaçlarını gerçekleştirmek üzere bir araya gelmelerinden oluşmaktadır. Ancak eşler çocuk sahibi oldukları andan itibaren aile sadece birlik olmaktan çıkıp daha kapsamlı bir anlam kazanır. Çocuk için aile onu daha büyük bir çaptaki topluluklara hazırlayan küçük bir topluluk modeli olmaktadır.”⁵³ Çocuk ilk eğitimini ailesinden alacağından, anne ve babaya bu husus da büyük sorumluluklar düşmektedir.

Türk ailesinin, gelecekte beklenenin en önemlisi sağlıklı yaşamdır. Bu konuda ilk sırayı çocuklarının geleceği almaktadır. Anneler ve babalar çocuklarının sağlıklı ve daha rahat bir hayat şartlarında yaşayabilmesi için üzerine düşen vazifeyi yapmak için çabalamaktadırlar. Bunun da eğitimden geçtiğini pek çoğu fark etmiştir. Aile diğer toplumlarda olduğu gibi zaman içerisinde değişikliğe uğramış ancak etkinliğini ve önemini kaybetmemiş bir kurumdur.

Aile eğitim açısından büyük önem taşımaktadır. Çünkü aile çocuğun okula gelmeden önceki eğitildiği, ailenin kültürel özellikleriyle bireysel farklılıklara göre şekillendiği sosyal bir eğitim yuvasıdır. “Onun için aile: çocukların beslenip bakıldığı ve eğitildiği bir ortamdır.”⁵⁴ Çocuğun şahsiyet oluşum taşları aile ortamında atılır. Bu şekillenme süreci bireyin farklılıkları ile birlikte, çevre etkeni ile oluşumunu sürdürür. Çocuk ailenin temel yargılarını alıp, öğretmene okula bu çerçeveden bakmaktadır. Bu açıdan eğitime ya olumlu ya da olumsuz pencereden bakarak okula adım atmaktadır.

---

⁵³ Gökçe, B., ”Aile ve Aile Tipleri Üzerine Bir İnceleme” Hacettepe Sosyal ve Beşeri Dergisi, Cilt:8., Sayı:1,2 (Mart-Ekim 1976), ss.46,47.

⁵⁴ Yörükoğlu, A., Çocuk Ruh Sağlığı, İstanbul, 1994, s.125.

Uzmanlar çocuğun gelişim evreleri hakkında ve okul psikolojisi hakkında anne babayı bilgilendirmelidir. Bu işbirliği hiç şüphesiz eğitimde verimliliği artıracaktır.

Tüm ailelerde halen otoriter ve ataerkil aile anlayışı yaygındır. Fakat geleceğin ailesinde aile içi ilişkiler eşitlikçi ve katılımcı olmalıdır. Aslında tek ya da ideal bir Türk ailesi yoktur. Kent yaşamında çekirdek ailelerin yakında ya da uzakta oturan akrabalarla yakın ilişki içinde oldukları görülür. Daha önce kente yerleşen akrabalar, yeni göç eden aile için ev ve iş bulmada, iş kurmada diğer kurumlarla ilişkilerde yol göstermede, bilgi almada önemli bir destektir.

Gecekonduarda akraba ve hemşerilerden oluşan mahalleler kendiliğinden oluşmuştur. Alt ve orta gelir düzeyindeki aile çevresi ilişkilerde, genç çekirdek ailelerin bebek ve çocuk bakımı sorunu daha çok ana-baba ailesi tarafından çözümlenir. Üstelik ekonomik destek de söz konusu olmaktadır. Orta kuşak aileler, yaşlanmış ana baba ailesine duygusal destek, ekonomik destek olmaktadır. Ebeveynin huzur evinde yaşaması toplumsal değerler bakımından benimsenmeyen bir durumdur. Ortak ticaret yapmak, aile işletmeleri kurmak da mevcuttur.

1960 yılından günümüze değin boşanma eğilimi incelendiğinde, 1970 yılına değin azalma,1970'den sonra ise artma eğilimi görülmektedir. 6-10 yıllık evliliklerde boşanma oranı en yüksek boyutlardadır. Türkiye genelinde toplam evli nüfusun %94 ü tek-evlilik yapmıştır. Çok çocuklu ailelerde boşanmalar azdır. En fazla boşanma, çocuksuz ailelerde olmaktadır. Fiziksel şiddete ailelerin üçte birinde rastlanmaktadır. Sözlü şiddet oranı bundan daha fazladır.

Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Bildirisi'nde; Aile, toplumun doğal ve temel birimi olarak nitelenmekte ve toplum ile devlet tarafından korunması gerekliliğine değinilmektedir. Anayasamızın 41. maddesi bu hususla ilgilidir. "Aile, Türk toplumunun temelidir. Devlet, ailenin huzur ve refahı ile özellikle annenin ve çocukların korunması ve aile planlamasının öğretimi ile uygulanmasını sağlamak için önlemleri alır, örgütü kurar."⁵⁵ Bu bağlamda şimdiye değin hazırlanan kalkınma planlarında devletin aile ile ilgili politikaları, karar ve icraatları değerlendirilmekte ve yeni politikalar geliştirilmektedir.

---

⁵⁵ Erkal, M., E., Sosyoloji (Toplumbilim), İstanbul, 1999, s.100.

Ülkemizdeki ekonomik kriz aileyi geniş ölçüde etkilemiştir. Bir kısım aileler bu sayede birleşmiştir. (Yaşlıların tekrar çocuklarıyla birlikte olması gibi). Böylece, işsizlik (şu anda 2,5 milyon), üretimsizlik ve eşitsizlik biçiminde belirlenen sorunlar yumağı aileyi geniş ölçüde sarmış ve etkilemiştir. Halkın büyük bir kesimi yoksulluk aşamasındadır. Bu husus toplumsal patlamaya gebe olan bir durum olarak karşımıza çıkmıştır.

İnsanın toplumla ilişkileri hayat mücadelesiyle başlar. İnsanoğlu öncelikle hayatını devam ettirmek için gerekli olanakları (yiyecek, giyecek, barınak gibi) karşılamak üzere çalışır ve çevresindekileri de amaçlarını gerçekleştirmek için çalıştırır. İnsan hayatını korumak için çaba gösterirken bu çabasını; geleneksel, ahlaki, dini ve estetik bir takım unsurlar çerçevesinde gerçekleştirir. İnsan böylece varlığını koruma çabasına çevresindeki toplumsal unsurların etkisini de katmak durumundadır.

3.3. Ailenin Günümüzdeki Artan Önemi

Kişinin çevresiyle ilk teması doğumla katılmış olduğu aile grubu içinde başlar. Sosyolojik literatürde çocukla aile üyeleri arasında başlayan bu etkileşim sürecine sosyalleşme denir. “Sosyalleşme süreciyle kişinin içgüdüleri; toplumdaki hâkim değer yargıları ve davranış kalıpları için eyerleştirilir. Böylece insanlığın hayat yürütümü hayvani seviyeden kurtarılır.”⁵⁶ İnsanları, diğer canlılardan ayıran en büyük özelliğinin akıl ve aklın yolunun bir olduğunu unutmamak gerekir.

Kişinin sosyalleşmesi konusunda bu kadar önemli görevlere sahip olan aile kurumu başlı başına bir inceleme konusudur. Aile hakkında yapılmış her tanım onu değişik bir kategori için değerlendirmiştir. Örnek olarak verilecek tanımlardan her biri aileyi sosyal hayatın ana şekillerinden biri olarak kabul etmekle beraber onu sosyal bir grup, sosyal bir birlik, sosyal bir örgüt, bir topluluk, sosyal bir kurum ve hatta sosyal bir yapı şekli olarak ayrı kalıplar içinde değerlendirmektedir.

---

⁵⁶ Dikecigil, B.-Çiğdem, A., Aile Yazıları 1, İstanbul, 1999, s.27.

Sosyologların aile konusundaki değişik yaklaşımlar sergilemesi, bir taraftan ailenin sosyoloji bilimindeki yerini kesin olarak belirtmeye imkân vermemekte, diğer taraftan da toplum için ne denli bir temel unsur olduğunu göstermektedir.

Çevremizde çok farklı aile modelleriyle karşılaşmaktayız. “Aile çevremizde dünyaya bakışımızı oluşturan aile içinde yaşadığımız deneyimleri kazandıran evlilik, kan ya da evlat edinme bağlarıyla tek bir hane halkı oluşturan karı-koca, anne-baba, çocuklar ve kardeşler olarak her biri kendi toplumsal konumu içinde birbirlerini karşılıklı etkileyen, ortak bir kültür oluşturan, paylaşan ve sürdüren bireyler grubudur.”⁵⁷ Aynı aile ortamında yetişen bireylerin davranışları, hayata bakışları benzerlik arz etmektedir. Çünkü bir arada yaşayarak öğrenirler.

Aile toplumun aynasıdır. “Ailedeki sosyal bağlar, ekonomik durum, kültür düzeyi, yargı değerleri toplumun küçük modeli olarak yansıtır. Aile, içinde bulunduğu toplumun bir parçası olduğundan, o toplumun bütün özelliklerini taşır. Toplumun değer yargılarını, gelenek ve göreneklerini beğenilerini, inançlarını, önyargılarını, gelecekle ilgileri umutlarını kısaca o toplumun kültürünü yansıtır.”⁵⁸ Toplumun temel taşı olan aile içinde barındığı toplumun düzenine uyum sağlayacaktır.

Aile, kişinin ileride yaşayacağı bireyler arası ve örgütler arası ilişkileri aile içerisinde ilk örneklerini belki de ilk tecrübelerini kazandığı yerdir. Çünkü ailede, birlikte yaşamamanın eşler arasında, daha sonra da onlarla çocukları arasında doğurduğu sıcaklık, sevgi, saygı ve dostlukla sağlanan duygusal ve ruhsal güven duygusunu öğrenir. Bu duygularını ilerideki sosyal süreç üzerinde geliştirir ve şekillendirir. Okul başarısızlığının nedenleri arasında sosyokültürel farklar, psikolojik faktörler, uyumsuz aile içi faktörler etkili olmaktadır.

Ergenlikle birlikte birey kişiliğini kazanmak için çabalamaktadır. Tam olarak kişilik özellikleri yerleşmemiştir. Bu evrede ergenin sağlıklı gelişimini engelleyecek birçok dış ve iç etken vardır. Televizyonun olumsuz etkileri, kötü arkadaş çevresi, madde bağımlılığı, basın-yayın gibi birçok etken vardır. Aile, çocuğunu oluşabilecek tüm bu

---

⁵⁷ Hedgos, P., a.g.k., s.147.

⁵⁸ Yörükoğlu, A., Çocuk Ruh Sağlığı, İstanbul, 1994, s.125.

olumsuz durumlara karşı korumak ve onu uyararak eğitimini en iyi şekilde sağlamak ve topluma her yönüyle sağlıklı bir birey olarak kazandırmak durumundadır. Bunu da en iyi şekilde sosyoekonomik ve sosyokültürel durumunun iyi olmasıyla sağlayacağı düşünülmektedir.

4. EĞİTİM BAŞARISINI ETKİLEYEN FAKTÖRLER VE MESLEKİ REHBERLİK

Öğrencinin eğitim başarısını etkileyen birçok faktör vardır. Anne baba olarak değer verdiğimiz çocuklarımızın başarılı olmalarını ve bu konuda çocuklarımıza sürekli telkinde bulunur, öğütler veririz. Bu telkinlerimiz sonucu çocuklarımızın başarıya ulaşmasını bekleriz. Fakat çocuğumuzun başarısı bizim beklentilerimizin çok aşağısında kalabilir.

Çocukların okul başarısını etkileyen temel faktörler vardır. Bunları: Okul-öğretmen faktörü, kişisel özellikler ve arkadaşlık ilişkilerinin etkisi ve aileye bağlı sebepler olmak üzere üç ana grupta inceleyebiliriz.

4.1. Okulun Etkisi

Her çocuğun kendini duygusal ve sosyal açıdan güvenli hissedebileceği, korkularını ve güvensizliğini yenebileceği, öğretmenin ve arkadaşlarının onu seveceği bir ortama ihtiyacı vardır. Ailesi tarafından gerekli ihtiyaçları karşılanan ve kendine güveni olan çocuklar, öğrenmekten zevk alırlar. Okulda bu bunu sağlamak için çocuğa başarabileceği görev ve sorumluluklar verilebilir ve fırsatlar tanınabilir. Böylece çocuk başarı tecrübelerinden yararlanarak güvenini güçlendirir.

Okul, bilgi ve kültürün genç kuşaklara sistemli bir şekilde aktarılmasında rol oynayan önemli bir kurumdur. Ancak günümüzde okul sadece bilgi aktaran bir kurum olma kimliğinde değildir. Okul, bir yönden de çocuk ve gençlerin hayata hazırlanmalarında ve sosyalleşmelerin de etkili olmaktadır. Bu yüzden okul dediğimizde iki önemli konudan söz etmek gerekir: Okul ortamı (fiziksel şartlar) ve insanlar arası ilişkiler (öğrenci-öğretmen, öğretmen-veli ilişkileri).

Okulun fiziksel olarak yetersiz olması, hijyenik olmaması, sınıfların kalabalık olması, ders araç gereçlerinin eksik olması, aşırı disiplinli olması, özgür düşüncelerin

söylenme imkanının verilmemesi, öğretmenlerin yetersiz olması gibi nedenlerden ötürüde çocuklarda başarısızlık oluşacaktır.

Günümüzde, fiziksel ortamın insan davranışının değişmesi ve gelişmesine etkisi tartışılmaz bir konudur. Çünkü şehir hayatının getirdiği birçok sorun söz konusudur. Yetişkinlerin bile, zaman zaman sıkıntıda kaldığı bu ortamda çocuk ve gençler kısıtlanmaktadır. Oyun sahaları ve yeşil alanların azlığı çocukların var olan enerjilerini atamamalarına sebep olmaktadır. Bunun için okullarda uygun oyun ve spor alanlarının bulunması, sınıfların çocukların gelişim düzeyine uygun olması, çocukların rahat hareket edebilecekleri şekilde düzenlenmesi son derece önemlidir. Sınıfların aydınlık, temiz, uygun renklerle boyanmış, geniş olması gereklidir. Bütün bunların yanında, sınıfta öğretime ve öğretmene yardımcı olacak ders araç ve gereçlerinin de önemli bir payı vardı. Gelişen teknolojiye uygun ders araçlarının sınıfta bulunması, öğretimi kolaylaştırdığı gibi bilginin daha kalıcı olmasını sağlar ve öğrencideki öğrenme isteğini artırır.

Ayrıca öğrenciler, spor derslerinin yanı sıra boş zamanlarını değerlendirebilecek imkânlarla sahip olmalılar. Çünkü çocuk ve gençler gelişimleri gereği fazla enerjiye sahiptirler. Var olan fazla enerjiyi oyun ve spor aracılığıyla atmaları en uygun yoldur. Üstelik bu imkânı iyi kullanan öğrenciler, ders esnasında daha sakin, derse karşı istekli ve ilgili olabileceklerdir.

Okul başarısızlığının oluşmasında etken olan; aileden ve okuldan kaynaklanan sebepler, özellikle eğitim ve gelir düzeyi yüksek olan aileler tarafından aşılabilir. Bireysel sebepler ise ailenin imkânları ölçüsünde öğrenci tedavi ettirilerek aşılabilir.

Bazı anne ve babalar, çocuklarının başarısızlıklarıyla karşılaştıklarında, bilmeden de olsa psikolojik yönden etkilenip kötü davranışlar içine girebilmektedirler. Örneğin çocuğunun düşük notlarıyla karşılaşan anne-baba umutsuzluğa kapılır, gururları kırılır. Çocuklarının sandıkları kadar yetenekli olmadığını düşünürler. Elleri olmadan çocuğa başka türlü davranmaya başlarlar. İyi ve olumlu yanlarını öne çıkarmaya çalışacaklarına, zayıf yanlarını vurgular dururlar. Ancak aşağılık duygusunu arttırmaya yarayan bu değişimi çocuk da sezer. Çocuk gittikçe anne-babadan uzaklaşmaya başlar, çağrıldığında seslerini duymayacağı bir yerlere gider. Bu gibi yanlış davranışlar anne-baba-çocuk iletişimini zedeler. Çocuğu duygusal yönden ezer, olumlu kişilik gelişimini engeller.

Başarı önemlidir, fakat her şey demek değildir. “Önemli olan, kişinin kendini aşmaya ve yenilemeye çalışma arzusunun var olmasıdır.”⁵⁹ Sadece okul başarısı değil hayat başarısı da önemlidir. Çocuklarımızı topluma uyumlu, hayata hazır, kendine güvenen, sağlıklı kişilik özellikleri olan bireyler olarak yetiştirmeyi amaçlamalıyız.

Okul yönetiminin görevi, okuldaki tüm insan ve madde kaynaklarını en verimli bir biçimde kullanarak, okulu amaçlarına uygun olarak yaşatmaktır. Her okul, öğretmenlerle eğitim araçlarından yararlanarak sayıları değişen öğrenci gruplarını öğretmek üzere örgütlenmiştir. Öğrencinin okuldan kaynaklanan başarısızlığında yanlış tutumlar büyük rol oynamaktadır.

Okulların günlük çalışma programları, sınıfta öğrenci ilgilerine cevap veremeyecek kadar ders sürelerini zaman bakımından çok kısıtlı hale getirmiştir. Okulda sessiz ve edilgen bir sınıf topluluğu, aktif ve gürültülü bir sınıf topluluğuna yeğlenmektedir. Okulda bağımlı öğrenci davranışları bağımsız davranışlara yeğlenmektedir. Okulda öğrenciler işbirliğinden çok yarışmayı öğrenmektedirler. Okulda akademik gizilgüçlerin geliştirilmesi ön plana alınmış akademik olmayan güçlerin (resim, müzik, spor gibi) geliştirilmesiyle ilgili yaşantılar ihmal edilmiştir. Okullarda öğretim ayrıntılı olgular üzerinde yoğunlaşırken bunlardan genellemelere ulaşma ihmal edilmektedir. Öğretimde bilgi kazandırmaya önem verilmekte o bilginin öğrenci için ne anlama geldiği üzerinde durulmamaktadır. Sınıfta öğretmenler çocuğa konuları öğretirken aynı zamanda onlara kendi benlikleri hakkında olumsuz tutumlar edindirmektedir.

Çocuklarımızın başarısı sadece aldıkları notlar ve kazandığı sınavlarla değerlendirilmemeli, gerçek anlamda başarı, onun gelecekteki iş ve aile yaşantısındaki başarıyı yakalayabilmesine bağlıdır. Başarı tek boyutlu bir kavram değildir. Öğrenme hedeflerinin çok boyutlu düşünülmesi ve planlanması gerekmektedir. Gerçek anlamda başarı çocuğun ilerlerdeki yıllarda iş hayatı, aile hayatı kısacası tüm yaşantısı boyunca göstereceği başarı olmalıdır. Örneğin kişinin kendi kendini yazılı ve sözlü olarak ifade etme becerisi, kararlı olabilme, kendine güven, problem çözme becerileri, kendini tanıma, güçlü ve zayıf yönlerinin farkında olabilme, gelecekle ilgili gerçekçi kararlar alabilme,

---

⁵⁹ http://www.golhisarmetem.k.12.tr/okul_basarisi.htm(24.03.2009)

hayatını kontrol edebilme, davranışlarının sorumluluğunu alma ve sonuçlarına katlanma gibi pek çok başarı ölçütü vardır. “Okul ortamı ve eğitim süreci çocuğu çevreleyen sosyoekonomik şartlardan büsbütün ayrı düşünülemez. Bir yanda bir türlü çözüme kavuşturulmamış ülke sorunları dururken diğer yanda sorunsuz bir eğitim süreci oluşturulamaz. Gençler okulda başarılı olabilmek için oraya aksetmiş sorunlarla da boğuşmak zorunda kalmaktadır.”⁶⁰

Başarılı olmak için sadece öğrencilerin kendi çabası yeterli olmamaktadır. Başarıyı etkileyen pek çok faktör bulunmaktadır. Kişisel özellikler ve arkadaşlık ilişkilerinin etkisi, okul-öğretmen faktörü ve aileye bağlı sebepler olmak üzere üç ana grupta incelemekteyiz. Okul-öğretmen faktörünü okul içi ve okul dışı faktörler olmak üzere iki grupta inceleyebiliriz. Okul içi faktörler şunlardır: Okul yöneticisinin özellikleri, Öğretmenlerin özellikleri (tecrübesi, mezun olduğu okul, mesleki yeterlikleri, kişilik özellikleri), Diğer çalışanlar (memur hizmetli özellikleri), Diğer öğrenciler (sosyoekonomik özellikleri, ilişkileri), Okulun alt yapı özellikleri (Laboratuvar, kütüphane, atölye, teknolojik alt yapı, spor alanları), Okul içi atmosfer’dir. Okul açık bir sistemdir ve okulun açık bir sistem olarak şu özelliklere sahip olmalıdır: ” Okulun bağımlı olduğu bir çevresi vardır. Bu çevre okula girdi veren ve onun çıktılarını alan diğer sistemlerdir. Okul girdiler olarak hayatını sürdürür. Bu girdiler, işlediği hammadde olan öğrenci, eğitim hizmetini verecek öğretmen, uzman ve iş görenler, eğitim hizmetini üretmek için gerekli araç-gereç, fiziksel ortam için aydınlatma, ısınma, temizlik, işletme ve eğitim teknolojisidir. Okul, milli eğitimin amaçlarına uygun olarak öğrencileri eğitim sürecinden geçirir. Okulun çıktısı, yetiştirdiği öğrencilerde oluşturduğu davranışlardır. Çıktılar toplumca beğenildiğinde, elde edilen değer yeniden okulun girdisi olur. Zamanla okul daha çok girdi almak zorundadır. Çünkü okulun gelişip yenileşmesi için girdilerin yeterli düzeye çıkarılması gereklidir. Okul kusurlarını tanıyıp, yetiştirdiği öğrencilerin yeterli düzeyde olduğunu anlamak için bilgi toplamalıdır. Okul, çevresi ile sürekli etkileşim içindedir. Bundan dolayı okulun yönetimi, sürekli bir sorun çözme sürecidir. Her sistemde olduğu gibi okulun da alt sistemleri vardır. Alt sistemler de sistem özelliği gösterirler. Bunlar, üretim, alışveriş, uyarılma, yaşatma ve yönetim alt sistemleridir.”⁶¹

⁶⁰ Apuhan, R.Ş., Ergenlerle İletişim, İstanbul, 2006, s.48.

⁶¹ Çelik, V., Okul kültürü ve Yönetimi, Ankara, 2002, s.97.

Üretim Fonksiyonu; Çıktı = f (Emek, sermaye, toprak, girişimci) olarak tanımlanmaktadır. Eğitimde girdi de çıktı da öğrencidir. Eğitimin Çıktıları (Başarı) = f (Öğrenci Özellikleri, Ailenin Özellikleri, Okul Kaynakları, Okul Çevresinin Özellikleri, Akran Grubu Özellikleri) dir.

Okuldaki şu hususlar öğrencinin başarısını direk etkileyecektir.

- ❖ Okulun büyüklüğü, düzeyi, türü, mülkiyeti, özelliği (yatılı, pansiyonlu ya da gündüzlü)
- ❖ Okul bölgesinin servet ve gelir düzeyi
- ❖ Sınıf Büyüklüğü
- ❖ Öğretim programının yoğunluğu ve derinliği
- ❖ Okuldaki öğretim yöntemleri
- ❖ Okul önderliği
- ❖ Okulun başarıya ilişkin politikaları
- ❖ Okul-aile ilişkileri
- ❖ Okulun fiziksel olanakları (laboratuvarlar, kütüphane, eğitim araçları, spor salonu, çok amaçlı salonlar vb.)
- ❖ Okul yöneticileri (sayısı, eğitim ve başarılarını içerecek biçimde nitelikleri, öğretim önderi olarak yaklaşımları, okuldaki etkinliklere yönetici olarak ayırdıkları zaman) Okul dışı faktörler ise iki ana gruba oluşturur. Bunlar aileye bağlı faktörler ve bireysel faktörlerdir. Bunlar başlıca şu faktörlerden oluşur:
- ❖ Ailenin sosyoekonomik statüsü (anne-baba eğitim düzeyi, ailenin gelir düzeyi, anne baba mesleği)
- ❖ Ailenin yapısı (Ailenin çocuk sayısı ve kaçınıcı olduğu, anne baba ayrı birlikte yaşıyor olması, geniş veya çekirdek aile yapısından hangisine sahip bulunduğu)
- ❖ Aile içi ilişkiler (otoriter, demokrat, ilgisiz çocuk yetiştirme anlayışı)
- ❖ Ailenin kültürü (Değerleri, inançları)
- ❖ Kentin özellikleri (Gelişmişliği, göç durumu, iş olanakları, eğitim olanakları, kentte yaşayan sosyal grupların kültürel özellikleri)
- ❖ Ülkenin Koşulları (Kentleşme, gelişmişlik düzeyi, eğitim kültür olanakları)
- ❖ Bireysel özellikler (Zihinsel beceriler, cinsiyet)

4.2. Öğretmenlik Mesleği ve Öğretmenin Öğrenci Başarısına Etkisi

Öğretmen, en genel tanımıyla, öğrenmeye rehberlik eden kişidir. Bu süreçte öğretmenin önemli sorumlulukları, büyük fedakârlıkları vardır. Öğretme evrensel bir uğraştır. Yaşadığımız çevrede her an ana baba çocuklarına, usta çıracağına, öğretmenler öğrencilerine sürekli bir şeyler öğretirler. Yani sürekli bir öğretme ve öğrenme durumu söz konusudur. Ancak öğretme ve öğrenmenin iki değişik işlev olduğu her zaman göz önünde bulundurulmalıdır. Çünkü öğretme bir kişi tarafından gerçekleştirilirken öğrenme başka bir kişide oluşur. Çok açık ve basit gibi görülse de aslında üzerinde ciddi bir şekilde durulması gereken bir durumdur. Öğretme öğrenme sürecinin etkili olabilmesi için o iki kişi arasında çok özel bir ilişkinin kurulması gerekir. Başka bir deyişle öğretmen ve öğrenci arasında özel bir bağ kurulmalıdır.

Öğretmen, mesleği öğretmek olan kimsedir. “Öğrenme, araştırma istediği sonunda oluşur ve hayattan zevk almanın bir yoludur. Ancak, asla zorlama ile olmaz. Öğrenme; bilgi olarak donanmaktan çok, bilgilerin beceri olarak faaliyete geçme halidir. İnsan için öğrenmenin hayati özelliği vardır. İnsan yaşamak için öğrenmek zorundadır.”⁶² Bunu da en iyi şekilde sağlayacak olanda öğretmendir. Günümüzde öğretmen, öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği yeterlikleri kazandıran yüksek öğrenimi bitirerek aldığı diplomayla öğretmenlik yapma yetkisini elde etmiş olan kimsedir. Öğretmenlik mesleği öğretme odaklı bir eğitimcilik mesleğidir. Öğretme çabalarının kökleri tarihin derinliklerine uzanır. Bu çabaların bir uğraşı alanı niteliği kazanması, bu uğraşı alanının öğretmenliğe dönüşmesi ve öğretmenliğin meslekleşmesi ise epey yenidir. Öğretmenliğin tamamen kendine özgü bir uzmanlık mesleği olması ise çok daha yenidir. “Öğretmen, eğitimin kilit adamı, yaratıcı, yaşatıcı, hayata geçiren, uygulayıcı gücüdür.”⁶³ Teknolojinin gelişmesiyle sanki öğretmene ihtiyaç azalmış gibi düşünülmektedir. Fakat tam tersi öğretmene olan ihtiyaç daha da artmıştır.

Başarılı bir öğrenme ortamının oluşturulmasında, çocuğun okulu ve dersleri sevmesinde, öğretmenlerin, özellikle ilköğretim okulu öğretmenlerinin etkisi büyüktür. Bu dönemde okulu ve dersleri sevmeyen öğrenci ilerdeki öğrenim hayatında da okumayı ve

---

⁶² Saygılı, S., Çocuklarımızın Başarısı Elimizde, İstanbul, 2008, s.59.

⁶³ Açıklan, Y., Çağdaş Eğitimde Öğretmenin Rolü, İstanbul, 1991, s.28.

dersleri sevmemekte, bu da öğrencinin öğrenim hayatının başarısız geçmesine neden olmaktadır.

Bir şeyi öğretmeye başlamadan önce, çocuğun o konuyu öğrenmesi için merak uyandırıp öğrenme isteğini artırmak gerekir. Bunun için öğretmen, öncelikle mesleğini sevmelidir. Öğrencilerini bireysel özellikleriyle tanıyarak onlara seslenebilmeli, sağlıklı bir ilişki, yakın bir dostluk ortamı oluşturabilmelidir. Herhangi bir sorun ya da gerginliği olan öğrenci öncelikle karşısında sevecen bir yaklaşım içinde, kendisini anlayan ve dinleyen bir öğretmen arar. Herhangi bir başarısı sebebiyle sınıf içinde çocuğun gururunu okşayan bir söz, onu olumlu bir şekilde etkileyen önemli bir mükâfat yerine geçer ve çocuğun ders başarısını olduğu kadar, sınıf içindeki durumunu da etkiler.

Günümüzde öğretmenlik kendine özgü bir profesyonel uğraş alanıdır. Genel anlamda profesyonel, bir işi kazanç sağlamak amacıyla ve ustalıkla yapan kimse demektir. Böyle bir kimse işin tüm gerekleriyle tüm inceliklerini öğrenmiş olmak durumundadır. Günümüzde öğretmenlik mesleği profesyonel bir meslek olarak kabul edilir. Öğretmenlik artık (özel) alanda uzmanlık, akademik çalışma, mesleksi formasyon ve üniversite diploması gerektiren kendine özgü bir profesyonel meslek statüsü kazanmış bulunmaktadır. Öğretmenlik mesleği genel yeterlikleri şunlardır: “

- ❖ Geliştirme ve Uygulama Süreci Bilgisi
- ❖ Mesleki Gelişim Bilgisi
- ❖ Psikolojik Bilgi ve Öğrenciyi Tanıma Bilgisi
- ❖ Öğretme ve Öğrenme Süreci Bilgisi
- ❖ Öğrenmeyi ve Gelişimi İzleme ve Değerlendirme Bilgisi
- ❖ Okul, Aile ve Toplum İlişkileri Bilgisi
- ❖ Program ve İçerik Bilgisi.”⁶⁴

İyi bir öğretmende olması gereken belli başlı özellikler şunlardır:

- ❖ Çocuk ruhundan ve psikolojisinden anlamalıdır.
- ❖ Her hareketiyle öğrencilere örnek olmalıdır.
- ❖ Öğretimden çok eğitime yer vermeli, etkileyici ve akıllı konuşmalıdır.
- ❖ Çağdaş, sosyal, güncel olmalıdır.

---

⁶⁴ http://www.ogretmen.info/ogretmenlik_.asp (24.03.2009)

- ❖ Öğretmeyi seven, öğrenmeyi sevdiren bir kişi olmalıdır.
- ❖ Öğrencisiyle uyum içinde, tatlı sert olmalıdır.
- ❖ Olaylara zaman zaman öğrenci gözüyle bakabilmelidir.
- ❖ Öğrencilere her zaman kendi çocuğuymuş gibi yaklaşabilmelidir.
- ❖ Öğrencilere önyargısız yaklaşabilmelidir.
- ❖ Yapmacık tavırlardan uzak, sevecen anlayışlı olmalıdır.
- ❖ Öncelikle işini çok sevmelidir.
- ❖ Öğrencileri, meslektaşları, veliler ve üstleriyle iyi iletişim kurabilmelidir.
- ❖ Öğrencilerine arasında ayırım yapmadan eşit davranabilmelidir.
- ❖ Düşünce özgürlüğünden yana olmalıdır.
- ❖ Öğretmenlik yaptığı okulun adını en iyi şekilde temsil edebilmelidir.
- ❖ Öğrencilerini başkalarının yanında korumalıdır.
- ❖ Disiplinli olmalıdır.
- ❖ Ders dışında öğrencileriyle ilgilenmelidir.
- ❖ Notu bir silah olarak kullanmamalıdır.
- ❖ Öğrencilerinin kişiliklerine yönelik onur kırıcı sözler söylememelidir. Eğer öğrencinin bir hatası varsa yalnızca hatasını vurgulayarak gereken uyarıyı yapmalıdır.
- ❖ Bağırıp çağırmadan sorunları konuşarak halletmelidir.
- ❖ Sabırlı ve toleranslı olmalıdır.
- ❖ Öğrencilere ilk olarak doğruluğu ve dürüstlüğü öğretmelidir.
- ❖ Öğrencilerini başarılı olabileceğine inandırmalı ve güven duygusu verebilmelidir.
- ❖ Dış görünüşe önem vermemelidir.
- ❖ Öğrencilerini şefkatle severek onun duygularını paylaşabilmelidir.
- ❖ Ders kitapları dışında günlük hayattan örnekler verebilmelidir.
- ❖ Her zaman güler yüzlü olabilmelidir.
- ❖ Kendi şahsi olaylarını öğrencilere aktarmamalıdır.
- ❖ Öğrencilerini ders çalışmaya teşvik edici olmalıdır.
- ❖ Eğitim araç-gereçlerini iyi kullanabilmelidir.
- ❖ Değişik kişilikler ve öğrenme tarzlarına göre çeşitli öğretim teknikleri uygulayabilmelidir.
- ❖ Eğitimde yeni gelişmelerden haberdar olmalı ve sürekli kendisini mesleki olarak geliştirmelidir.

Öğretmenin sahip olması gereken tüm bu özellikler içinde en önemlilerinden birisi de sesini beden dilini iyi kullanabilmesidir. Gerek öğrencileri üzerinde gerekse toplumda etkili olabilmesi için bu çok önemli bir husustur. “ Beden dili, söz ve ses kullanmadan bedenimizle iletişime geçiş şeklidir. Emerson diyor ki;”Anlamak için kelimelere ihtiyaç yoktur.”Çoğu zaman ihmal ettiğimiz bedenimiz üzerinde bilgelik kazandığımız zaman, sözsüz olarak da zengin iletişim kurabiliriz. Bedenimizin duruşu, jestlerimiz, yüz ifadelerimiz, görünüşümüz ve algılama ipuçları beden dilinin parçalarıdır. Bedenimizi kullanma şeklimiz, ruh halimizi ve düşüncelerimizi etkilemektedir.”⁶⁵

4.2.1. Öğretmen-Öğrenci ilişkileri

Başarılı bir öğretimin gerçekleştirilmesinde, öğretmenin bilgi ve becerisi kadar, öğretmen-öğrenci arasındaki duygusal ve sosyal ilişkinin de son derece önemli rolü vardır. Her çocuk, okula başladığı zaman, yetiştiği aile ortamının özelliklerini taşır. Öğretmen, eğitim ve öğretimi gerçekleştirirken, çocuğun yaşadığı aile ortamını da dikkate alarak davranmalıdır. Hem okul ortamının hem de aile ortamının ortak bir amacı vardır. Bu amaç da çocukların ve gençlerin iyi yetişmeleri ve başarılı olmalarıdır. Hedeflenen bu sonuca ulaşabilmek için, öğretmenlerin çocuklarla kuracakları sevgi ve saygıya dayalı iletişim çok önemlidir. Öğretmenin kişiliği ve gerek sınıf içinde gerekse sınıf dışında tavır ve davranışları öğrenciler tarafından çok iyi gözlemlenmektedir. Öğrenciler bu gözlemler sonucunda öğretmenden olumlu ya da olumsuz yönde etkilenebilmektedir. Bu etkilerin bazısı hayat boyu sürebilmektedir. Bu sebeple öğretmen hayatının her anında örnek bir yaşantı sergilemelidir.

Öğretmenlerde “kültürel açıdan dezavantajlı olarak nitelendirdikleri çocuklardan daha az şey bekleme eğilimi vardır. Bu eğilim, öğretmenin dikkatinin büyük ölçüde diğer öğrencilerde yoğunlaşmasına yol açmaktadır. Beklentinin olumsuz olması bu çocuklarda akademik başarı için güdülenme oluşturulmasında engelleyici etki yapmaktadır. Yine bilinmektedir ki, öğretmen, öğrencileri övüp ödüllendirdiği ölçüde çocuklarda başarılı olmak için daha çok çaba sarf etme isteği doğmaktadır.”⁶⁶ Okula ilk adımını atan çocuk, yeni ortamı öğretmenin onunla kurduğu ikili ilişkilerle tanımaya başlar. Öğretmeni seven, okul ortamını da sever ve bağlanır. Fakat öğretmenini sevmeyen çocuk okuldan

⁶⁵ Özkan, Z., Kazandıran Beden Dili, İstanbul, 2007, s.82.

⁶⁶ Kılıçcı, Y., Okulda Ruh Sağlığı, Ankara, 2000, s.138.

soğuyabilir. Öyleyse iletişimde çocuğun sevilme arzusu karşılanmalıdır. Uygulanmış olan bir ankette öğrencilerin sevdikleri öğretmenin dersine daha çok çalıştıkları ve başarılı oldukları sonucu ortaya çıkmıştır. Tabi bunun yanında öğretmeni tarafından kabul görmek, sevilmek onlar için çok önemli bir ihtiyaçtır. Eleştirilmek, beğenilmemek, öğrencileri korkutur ve duygusal olarak başarısızlığa iter.

Sınıf ortamında öğretmen, rekabeti hızlandırıyor, çocukları sürekli eleştirip, alay ediyorsa; orada eğitim-öğretimden söz etmek imkânsızdır. Özellikle öğretmenin sınıf içinde öğrenci ile alay etmesi ya da öğrenciye çeşitli adlar takması, onun gururunu kıracak ve kendine olan güvenini yok edecek bir durumdur.

Öğretmenlerin dikkat etmeleri gereken bir başka konu ise öğrencilerin kişilik özellikleri ile ilgili yorum ve tanımlarda bulunmamaları gereğidir. Öğrencilere başarı ya da başarısızlıkları ile değil, kişilikleri ile değerli oldukları mesajı verilmelidir. Öğretmen, öğrencilerin duygu ve düşüncelerine katılmasa da, onlara değer vermeli, hoşgörülle dinlemelidir. Beraber olduğu çocuk veya öğrencilerin büyüme ve davranış özelliklerini bilerek bu özelliklere uygun davranmalı ve ilişki kurmalıdır. Öğretimde verdiği bilgiyi yaşama geçirmelerine yardımcı olmalıdır. Öğrenmeyi kolaylaştırıcı ve özendirici bir ortam yaratmalıdır. Öğrencilerini ölçme ve değerlendirme yöntemi, sadece sınavlar veya sözlüler olmamalıdır. Öğrencilerin olumlu kişilik özellikleri, sosyal davranışları ve ders dışında kalan ilgi ve yetenekleri de öğretmenlerce dikkate alınmalıdır.

Eğitimde rehberliğin ne kadar önemli olduğu da üzerinde durulması gereken bir noktadır. Rehberliğin amacı, öğrencilerin sorunlarına çözüm bulmanın yanında onları yeteneklerine göre akademik ve mesleki alanlara teşvik etmektir. Tabi bu noktada, öğretmene de düşen önemli rehberlik hizmetleri ve görevler vardır. “Öğretmenlerin büyük çoğunluğu, öğrencilerin başarısızlık nedeni olarak çalışma alışkanlığının henüz kazanılmamasını ya da disiplinli bir şekilde çalıştırılmamasını göstermişlerdir ki bunda çok büyük bir gerçek payı vardır. Öğretmenler ikinci önemli başarısızlık nedeni olarak da öğrencilerin ev hayatının heyecansal yönden çok yönlü oluşunu göstermekle okula çok dolu olarak gelen öğrencilerinin derslere ilgisini çekmenin güçlüğüne değinmektedirler.”⁶⁷

---

⁶⁷ Kasatura, İ., Okul Başarısından Hayat Başarısına, İstanbul, 1998, s.88.

“Öğrencilerin görüşlerine saygının duyulmadığı ve öğrencilerde bir aidiyet, bağlılık duygusunun geliştirilmediği bir sınıf ortamında, problem çözmeye yönelik sınıf-içi toplantıları gerçekleştirmek, örneğin çok zor ve hatta imkânsızdır.”⁶⁸ Öğretmenin mesleğini sevmesi ve mesleğe olan bağlılığı, çocuklarla kuracağı iletişimin niteliğini oldukça etkileyen bir faktördür. Mesleğini seven öğretmen, işiyle ilgili her şeyi, öğrencilerini ve okulunu da çok sever.

Öğretmenlerin hiç unutmaması gereken bir hususta geleceğin toplumunu kendilerinin şekillendirdiğidir. Tüm öğrencilerini tıpkı bir sarrafın altını işlediği hassasiyette işleyerek, onların olgunlaşmasına ve gelişmesine yardımcı olmalıdır. Fakat pratikte bunu uygularken hiç şüphesiz tüm öğrenciler üzerinde bu etki gerçekleştirilemez. Çoğu kişi denizyıldızı temsili hikâyesini bilir. Hikâye şöyledir: “Bir adam okyanus sahilinde yürüyüş yaparken, denize telaşla bir şeyler atan birine rastlar. Biraz daha yaklaşınca bu kişinin, sahile vurmuş denizyıldızlarını denize attığını fark eder ve niçin bu denizyıldızlarını denize atıyorsun? Diye sorar. Topladıklarını hızla denize atmaya devam eden kişi, yaşamları için yanıtını verince, adama şaşkınlıkla iyi ama burada binlerce denizyıldızı var. Hepsini atmanıza imkân yok. Sizin bunları denize atmanız neyi değiştirecek ki? Der. Yerden bir denizyıldızı daha alıp denize atan kişi, bak onun için çok şey değişti, karşılığını verir.”⁶⁹ Tıpkı bu hikâye de olduğu gibi öğretmen de ne kadar çok öğrencisini topluma örnek birey olarak kazandırabilirse o ölçüde başarılı olmuş olacaktır.

4.2.2. Öğretmen-Veli ilişkileri

Öğretmenin aileyi yakından tanınması, çocuğu daha kolay tanınmasına ve anlamasına yardımcı olacaktır. Ailedeki disiplin anlayışını, aile üyelerinin eğitimini, birbirleriyle olan ilişkilerini, çocuğa karşı davranışlarını bilmek, öğretmen için en önemli ipuçları olacaktır.

Öğretmen-aile işbirliği, öğretmenin aileyi yakından tanınmasını sağladığı gibi ailenin de okul ve öğretmeni tanınmasını sağlayacaktır. Böylece aile, çocuğun hangi şartlarda eğitim-öğretim gördüğünü yakından öğrenme fırsatını bulur, gerekli bir uyarı durumu varsa bunu gerçekleştirebilir. Fakat burada en önemli nokta, velilerin okul ile yapacağı işbirliğinin, sınıf öğretmenin ve okul yönetiminin işine müdahale etme şekline

⁶⁸ Bakırcıoğlu, R., İlköğretim, Orta öğretim ve Yükseköğretimde Psikolojik Danışma, Ankara, 2003, s.76.

⁶⁹ <http://www.gulum.net/hikaye/bolumler.php?op=goster&id=1472> (25.03.2009)

dönüşmemesidir. Okul ya da öğretmen ile işbirliği yapmak ayrı, onların bizden iyi bildikleri işlerine karışmak ayrı şeydir. Tabi burada okul yöneticileri ve öğretmenlerde belli sınırları ayarlamalı ve dikkatli davranmalıdır.

Aileler, okullarda benimsenen eğitim anlayışını, sınıfta uygulanan öğretim metotlarını bilmeli ve beklentilerini belirtebilmelidirler. Fakat anne-babalar çocuklarıyla birlikte ders çalışma yolunu seçmemeliler. Çünkü ailenin kullanacağı öğretim metodu öğretmenin kullandığından farklı olacaktır. Bu durum da çocukları gereksiz zorluklara sokacak ya da anne-baba-çocuk iletişimini bozacaktır.

Günümüzde okul sadece çocukların eğitimini hedefleyen kurum kimliğinden çıkmalıdır. Hangi yaşta olursa olsun, çocuk, ailesi ile birlikte düşünülmeli ve öyle davranılmalıdır. Ayrıca ailelere birçok konuda ve çeşitli şekillerde rehberlik edilmelidir. Ailenin bazı yanlış tutum ve davranışları bu yollarla azaltılabilir ya da tümüyle ortadan kaldırılabilir.

4.3. Kişisel Özellikler ve Arkadaşlık İlişkilerinin Etkisi

“Eğitimciler gayet iyi bilirler ki, öğrencilerin belirli bir tür öğretim uygulamasından yararlanma düzeyleri, tercih ettikleri öğretme-öğrenme yaklaşımları ve her bir öğrencinin belirli bir türdeki öğretim uygulamasına tepkisi (yanıtı) sahip olduğu bireysel özelliklere göre farklılaşmaktadır.”⁷⁰

Bilişsel, fiziksel ve duygusal olgunluk yetersizlikleri, okul başarısını etkiler. Bu gelişimsel düzensizlikler genellikle daha çok ergenlik döneminde karşılaşılr. Ergenlik gelişiminin gecikmesi, okul görevleri ile ilgili olarak yoğunlaşmada engelleyici rol oynar. Bu durum kendine güvenin zedelenmesine yol açabilir.

Çocuğun bilişsel, fiziksel ve duygusal olarak yetersiz olması çocuğu başarısız kılacaktır. Çocuğun yaşını doldurmadan okula kayıt ettirilmesi bu konuya iyi bir örnektir. Çocuğun yaşına göre gelişimini tamamlamadan başladığı okul hayatında başarılı olma

---

⁷⁰ Kuzgun, Y., Deryakulu, D., Eğitimde Bireysel Farklılıklar, Ankara, 2006, s.7.

ihtimali düşüktür. Çocuk diğer arkadaşlarından, gelişim yönünden bedeni olarak ufak kalmasının sıkıntısını ve ezikliğini yaşamasının yanında, sınıfta sunulan bilgileri kavrama yönünden de diğer arkadaşlarından zayıf olma olgusuyla karşılaşacaktır. Çocuk dersleri anlayamamanın ezikliğini de yaşarken artık anlayamadığı derslere karşı ön yargılı davranacaktır. Dersleri anlayamadığı için zamanla kendine olan güvenini kaybedecek, bu güvensizlik durumu onu başarısızlığa doğru götürecektir. Eğer çocuk zekâdan yana bir sıkıntısı olmadığı halde okulda başarı elde edemiyorsa mutlaka bir doktora muayene ettirilmesi gerekmektedir. İhtimaldir ki bu başarısızlık çocuğun vücut yapısındaki bir aksaklıktan meydana gelmektedir. Gözleri bozuk olan bir çocuk derslerine gereği gibi çalışamaz. Göz bozulması birden bire meydana gelmediğinden dolayı çocukta gözlerinin bozuk olduğunun farkına varmaması da gayet doğaldır. Onun bu arızasını gerekli tedavi veya gözlükle ortadan kaldırmak mümkündür. Çocuğun kulaklarında bir arıza olabilir. Böylece öğretmenin anlattıklarını duymuyordur. Soruları iyi işitmediği ve anlamadığı için cevap veremez. Kulağı arızalı bir çocuğun tereddütleri vardır. O, bir sözü tam anladığına kani değildir. Bildiği sorulara bile tereddütlerinden dolayı cevap veremez. Yanlış cevap verme korkusu onu susmaya mecbur eder. Bünyesi zayıf olan çocukta zihin çalışmalarına yeteri kadar tahammül edemez. Sıkılır, ders çalışmaktan soğur. Böyle çocuğun fazla enerji sarf etmeye vücudu müsait değildir. Zihin yorgunluğu aynı zamanda bedeni yorgunluğu doğurduğundan bu çocuklar çalışmaya tahammül edemezler. Çocuğun bünyesinde ve zekâ yapısında her hangi bir aksaklık ve eksiklik olmadığı halde başarı göstermemesi de mümkündür. Mesela ailenin günlük yaşantısı çocuğun ihtiyacı olduğu nispette uyku uyumasına engel oluyorsa bu çocuğun derslerinde başarılı olması beklenemez. Evde çocuğun uykusuna mani olacak her türlü davranıştan kaçınmalıdır. Uyku kadar önemli olan bir başka mesele de çocuğun beslenme işidir. Beslenmede çağımızda bir bilim dalı haline gelmiştir. Ana babaya düşen diğer önemli bir işte çocuğun zamanında yemek yemesini temin etmektir.

Okul hayatı ya da eğitim dendiğinde ilk akla gelen başarı kavramı olmaktadır. Başarının değerlendirme ölçütü ise öğrencilerin sınav notları ve öğretim programlarına uyumu ile belirlenmektedir. Çocukların eğitime başladıkları yer ilköğretim okullarıdır. Bu sebeple bu okullar hem ailelerin hem çocukların hayatında çok önemli bir yer teşkil etmektedir. Çünkü çocukların başarılı ya da başarısız olarak değerlendirilmeye başlanması bu dönemde gerçekleşmektedir. Günümüzde her alanda olduğu gibi eğitim alanında da oldukça yoğun rekabet yaşanmaktadır. Böyle bir ortamda aileler, haklı, olarak

çocuklarından başarı beklemektedirler. Bu uğurda hemen her aile tüm fedakârlıkları yapmakta, tüm imkânlarını seferber etmektedir. Fakat tüm bu çabalara rağmen her zaman olumlu sonuçlar alınamamakta, başarısızlık ile karşılaşmaktadır.

Öğrenciden kaynaklanabilecek başarı ya da başarısızlık nedenlerinin en önemlileri zekâ, yetenek ve kişilik özellikleridir. Bu üç önemli ögeye başarının hammaddeleri diyebiliriz. Zekâ ile ilgili birçok araştırmadan çıkan sonuç, öğretim programlarında başarılı olabilmek için her zaman çok üstün zekâyâ ihtiyaç olmadığıdır. Aksine çok zeki çocukların bile başarısız olabileceği sonucu çok önemli bir tespittir. Öyleyse, var olan zekâ potansiyeli doğru şekilde yönlendirilmeli, işlerliğe sokulmalıdır. Tabi burada sosyoekonomik durum, aile ortamı ve tutumları, duygusal nedenler de etkili olmaktadır. Duygusal ihtiyaçları karşılanmayan çocuklar ne kadar zeki de olsalar bunu kullanamazlar ve başarısız olurlar.

Bir diğer etken ise çocukların ilgi ve yetenekleridir. Yetişkinler gibi çocuklar da ilgilendikleri, sevdikleri konularda başarılı olurlar. Özellikle resim ve müzik yetenekleri ilköğretim döneminde en erken ortaya çıkan özelliklerdir. Bu özelliklere dikkat edilmeli, çocuklar bu yönde geliştirilmelidir.

Çocuklarda başarıyı etkileyen kişilik özelliklerinin bir kısmı doğuştan gelen yapısal özelliklerle açıklanabilirken, bir kısmı da ailenin ve çevrenin etkisi ile öğrenilmiş davranışlardır. Çocuğun öğrenmeye ve okumaya güdülenmesinde, kendine olan güveni, çevresiyle iletişimi çok önemlidir. Konuyla ilgili yapılan bir araştırmada, başarılı öğrencilerde, neşeli, kolay uyum sağlayan, sosyal, hırçın, girişken, mantıklı ve iyimser olma özelliklerinin bulunduğu belirlenmiştir. Buna karşılık, başarısız öğrencilerde daha durgun, içedönük, uysal, uyumsuz, sıkılgan, kötümser veya öfkeli davranış biçimleri tespit edilmiştir. Başarıda bir diğer önemli nokta, çocuğun anadilini çok iyi biliyor ve kullanıyor olmasıdır. Sözel ifadesi iyi gelişmiş, kelime hazinesi geniş olan öğrencilerin, iletişimde ve sosyal ilişkilerde başarılı oldukları gözlenir. Tabi tüm bu yeteneklerin gelişmesi ailenin tutumu ve çocuğun okuma alışkanlığıyla yakından ilişkilidir. Kitap okuma alışkanlığı olan çocukların, öğrenmeye, araştırmaya ve çevreye ilgisi artar. Çevreden ve eğitimden kaynaklanan hatalar başarı için gerekli olan öğrenme isteğini ortadan kaldıracaktır. Bu noktada aileye büyük görevler düşmektedir. Çocukların başarısında, beslenme ve fiziksel şartların niteliği de çok önemlidir. Çocukların yaşlarına uygun vitamin ve kalorileri almaları gereklidir. Aynı zamanda bedensel sağlıklarına dikkat edilmelidir. Çocuklarda,

çeşitli sebeplere bağlı yorgunluklar, (hastalık, fazla ders çalışma, uykusuzluk, üzüntü ve heyecanlar) başarının düşmesine sebep olabilir.

Çocuğun başarısında kişisel özellikler yanında arkadaşlık ilişkilerinin etkisi de oldukça fazladır. Bir insanın başarıları – başarısızlıkları, mutlu ve mutsuzluklarının nedenleri arasında arkadaşlarının da katkısı vardır. “ Arkadaşımı söyle sana kim olduğunu söyleyeyim “ sözü bu gerçeğin özlü bir ifadesidir. İyi bir arkadaş; genellikle, arkadaşlarını olumlu tutum ve davranışlar, olumlu alışkanlıklar edinme ve çalışma yönünde motive edecek, onları düzensiz yaşamdan uzak tutacaktır. Bu durum okul başarısını da desteklemiş olacaktır.

İyi arkadaşın kazandırdıkları:

- ❖ Bizi tamamlar,
- ❖ Boşluklarımızı doldurur,
- ❖ Onunla birlikte olmak rahatlık verir,
- ❖ Başarılarımızı kendisine anlatmak gücümüzü artırır,
- ❖ Ondan cesaret alırız,
- ❖ Sırlarımızı saklar,
- ❖ Devamlı fikir ve tecrübe alışverişimiz vardır,
- ❖ Sevincimize, üzüntümüze ortak olur,
- ❖ Hatalarımızı yapıcı eleştirileriyle gidermeye çalışır,
- ❖ Başarımızı içtenlikle takdir eder,
- ❖ Bize moral verir,
- ❖ Kısaca onunla hayat bize mutluluk ve zevk verir...

Kötü arkadaşın olumsuz etkileri:

- ❖ Arkadaşını kötü seçenler zararlarından korunamazlar,
- ❖ Onların olumsuz davranışlarının kötü sonuçlarına daima ortak olurlar,
- ❖ İstemediği davranışları yapmak zorunda kalır,
- ❖ Sonuçlarına katlanamayacağı hataların kurbanı olurlar,
- ❖ Çevresi, ailesi ve arkadaşları ile çatışma içerisine girerler.

4.4. Ailenin Etkisi

Aile, çocuğun ilk deneyimleri kazandığı ve davranış biçimlerini öğrendiği en önemli sosyal kurumdur. Bu sebeple ailenin başarı ya da başarısızlığa bakış açısı ne olması gerektiği, düşünülmelidir.

Aile, çocuğunun yapısal, fiziksel ve zihinsel özelliklerini iyi tanımalı ve bu özelliklere uygun davranmalıdır. Çocuğun özelliklerini, ilgi ve yeteneklerini dikkate almadan bazı beklenti ve yönlendirmeler içine girmemelidir. Aileler, çocuklarından olabileceğinden daha fazlasını istememelidirler. Ama bunun yanında da aile, çocuğunun yeteneklerini küçümsememelidir. Anne-babanın eğitim düzeyi, mesleği de çocuğun eğitimi için alınan kararlarda önemli bir rol oynamaktadır.

Anne ya da babanın iş hayatında başarılı olmaları, sevdikleri bir işte çalışıyor olmaları da çocukları ile kuracakları iletişimde etkili olmaktadır. Aynı zamanda aile bireylerinin anne ve babanın birbiriyle olan ilişkisi, anne-babanın çocuklarla olan ilişkisi, kardeşlerin birbiriyle ilişkisi ev ortamının havasını belirleyici unsurlardır. Anne-babanın iş yaşantısının dışında kalan sürede çocuğuna göstereceği ilgi ve ayıracağı zaman doyurucu olmalı ve ihtiyaçları karşılayabilmelidir. Günümüzde annenin de iş hayatına girmesi ile çocukların yetişmesinde bir takım sorunlar oluşmaktadır. “Çalışan kadınların en büyük problemi çocuklarına iyi şekilde annelik yapma istekleridir. Hem çalışarak aileye ekonomik katkıda bulunmak, hem de çocuklarını en iyi şekilde yetiştirmek isterler. Bu durum onları çoğu zaman öyle etkiler ki, çalıştıkları işte de yeterli performansı yakalayamazlar. Bu ikisinin bir arada yerine getirmek isterken bazı problemlerin ortaya çıkması kaçınılmazdır.”⁷¹

Anne babanın çocuktan kendi kabiliyeti üzerinde başarı beklemesi ve bu konuda çocuğa baskı kurması çocuğu olumsuz yönde etkiler. “Bu beklenti çocukta aşırı kaygıya sebep olur ve aşırı kaygıda çocuğun ders başarısını etkiler.”⁷² Anne baba arasındaki iletişim eksikliği, geçimsizlik, çocuklarını başkalarıyla kıyaslamaları, ilgisizlik, sosyal aktivitelere yönlendirmeme, çocuklarıyla olan diyaloglarının emir cümleleri üzerine

---

⁷¹ Saygılı, S., a.g.k., s.7.

⁷² Nar, E., Anne Baba ve Öğretmenim Beni Anlayın, İstanbul, 2005, s.25.

kurmaları, gelir düzeyinin düşük olması, eğitim seviyelerinin düşük olması gibi sebepler çocuğun başarısız olmasına neden olur.

Yapılmış olan bir ankette başarılı öğrencilerin, anne ve babalarının kişilik özelliklerinin neşeli, sosyal, koruyucu, arkadaşça, iyimser ve işbirlikçi olduğu tespit edilmiştir. Buna karşılık başarısız olan öğrencilerin, anne-babalarının kişilik özelliklerinin ise huysuz, sosyal olmayan, aşırı koruyucu, arkadaşça olmayan, kötümser ve anlayışsız olduğu belirlenmiştir.

Buradan çıkarılması gereken sonuç şudur: Ailenin kişilik özelliklerinin davranışlarına yansımaları, çocuğun başarıya güdülenmesinde en önemli faktörü oluşturmaktadır. Aile içinde anne-babanın çocuğuna uyguladığı disiplin türü de çok önemlidir. Yapılmış olan bir araştırmada, otoriter tutum içinde olan ailelerin çocuklarının %18'i başarısız bulunmuştur. Yine aynı araştırmada gevşek ve ilgisiz tutum içinde olan, ailelerin çocuklarının % 13'ü, başarılı iken %31'nin başarısız olduğu tespit edilmiştir. Aileler çocuklarına gösterecekleri ilginin ölçüsünü iyi ayarlamalıdır.

Bir başka araştırma sonucu ise, iyi öğrenim görmüş anne ve babaların, çocuklarının başarı güdüsünü uyandırmakta daha etkili olduklarıdır. Başarılı öğrenci annelerinin öğrenim süresi ortalaması 8,1 yıl, başarısız öğrenci anneleri öğrenim süresi ortalaması 6,6 yıldır. Başarılı öğrenci babaları öğrenim süresi ortalaması 10,3 iken başarısız öğrenci babaları öğrenim süresi ortalaması 8,5 yıl olarak bulunmuştur.

Ailenin sosyoekonomik durumu da çocuğun başarısını etkileyen bir faktördür. Çocuğun içinde bulunacağı sosyal ve kültürel ortam, ekonomik koşulların getireceği imkânlar olumlu ya da olumsuz etkileri oluşturmaya yeterli sebeplerdir. Ailenin ekonomisine katkıda bulunmak için annenin çalışmasının çocuğun gelişimi ve başarısı üzerine olumsuz etkileri vardır. “Araştırmalar, annesi çalışan çocuklarla, kimsesizler yurdundaki çocukların “sosyal hayata intibaksızlık” konusunda bir korelasyon (paralellik) içinde olduğunu göstermektedir. Bize yardımcı olmamız için getirilen problemlili çocukların önemli bir bölümünü “çalışan annelerin çocukları “ teşkil etmektedir. Niyetimiz, çalışan kadını suçlu göstermek değildir. Onun normal bir ev kadınından daha fazla yorulduğunu ve yıprandığını biliyoruz. Ruhsal ve fiziksel rahatsızlıklar sebebiyle doktora başvuran kadınların çoğunluğunu “çalışan anneler” teşkil etmektedir. Yine trankilizan (sakinleştirici)

tip ilaçlar kullananlar içinde “çalışan kadınlar” ilk sırayı almaktadır.”⁷³ Bununla birlikte ekonomik durumun yetersizliğinde de bazı olumsuz davranışlar oluşabilir. “Çocuğun ilişki içinde bulunduğu arkadaş çevresiyle arasında mali açıdan büyük farklar varsa, çocukta aşağılık duygusu gelişebilir. Bu duygu, özellikle gençlik çağında en şiddetli derecesini bulur. Çünkü çocuk, bu yaşta akranlarına kendini beğendirmek ve toplumsal yaşama katılmak ister.”⁷⁴

Çocuğun başarısını etkileyen bir diğer etken de okuma alışkanlığı ve anadilini iyi kullanıyor olmasıdır. Bu iki özelliğin oluşmasında ailenin önemli katkıları olmalıdır. Çünkü yapılan araştırmalarda okuma alışkanlığı kazanmak için en önemli dönemin çocukluk çağı olduğu açık bir biçimde ortaya konmaktadır. Eğer ev ortamında çocuk, okuyan bir anne-baba ile karşı karşıya ise bu alışkanlığın kazanılması için en önemli unsura sahip demektir. Bunun yanında, ailenin çocuğuna uygun öykü ve masallar okuması, çocuğun istek ve ilgisine uygun kitaplar seçebilme özgürlüğüne sahip olması da önemlidir. Sevmediği, ilgisini çekmeyen kitapları okumaya zorlamak gösterilebilecek en yanlış tutumdur. Okuma alışkanlığı kazanmada, çocuğun ebeveyn tarafından kütüphaneye ve kitapçılara, kitap sergilerine götürülmesi olumlu bir yaklaşım olacaktır. Aynı zamanda çocuğun toplumsal yaşamda etkili olmasını sağlayan, onun öğrenmeye ve araştırmaya ilgisini arttıran sinema, tiyatro ve benzer etkinliklere zaman ayrılmalıdır.

Çocuğun, okul başarısını etkileyen bir başka konu ise okul ödevlerine karşı ailenin tutumudur. Okula başladığı andan itibaren ödev yapma ve ders çalışma alışkanlığının temelleri atılmaya başlar. Aile bu konuda yardımlarını esirgememeli fakat ödevlerini yapma gibi de yanlış bir tutuma girmemelidir.

Sonuç olarak, Başarı önemlidir, fakat her şey demek değildir. Önemli olan, kişinin kendini aşmaya ve yenilemeye çalışma arzusunun var olmasıdır. Sadece okul başarısı değil hayat başarısı da önemlidir. Çocuklarımızı topluma uyumlu, hayata hazır, kendine güvenen sağlıklı kişilik özellikleri olan bireyler olarak yetiştirmeyi amaçlamalıyız. Bu konuda annelere büyük görev düşmektedir. “Annesinden yeterli sevgi, ilgi ve şefkat alamadığından “güven duygusu” yerleşmiyor. Sevgi ve güven duygusu ancak yaşanarak kazanılan ruhsal gıdalardır. Bu gıdalardan yoksun yetişen çocuk, ruh sağlığı yönüyle gerekli olgunluğa

---

⁷³ Saygılı, S., a.g.k., s.12.

⁷⁴ Cüceloğlu, D., Çocuk ve Suç, İstanbul, 2006, s.153.

erişemiyor. Atalarımız buna “Anasız kuzu melemez” sözüyle çok güzel ifade etmişlerdir.”⁷⁵

Öğrencilerin başarılarında birçok etkenin rol oynadığını belirttik. Özellikle bu etkenlerden birisinin de aile faktörü olduğu üzerinde durduk. Ayrıca aile faktörünü de kendi içinde; anne-babanın çocuğa karşı davranışları, anne-baba arasındaki ilişkiler, kardeşler arasındaki ilişkiler ve evin genel durumu olarak alt başlıklara ayırabiliriz. Ailedeki eğitimi etkileyen faktörler şunlardır:

- ❖ Ailenin Yapısı
- ❖ Ailenin Birliğinin Bozulması
- ❖ Evdeki Akrabalar
- ❖ Ailenin Yönetimi
- ❖ Demokratik Aile
- ❖ Ailenin Geliri
- ❖ Çocuğun Ailedeki Konumu

Çocukların yaşları ve içinde buldukları dönem, yetişkin davranışlarının çocuklar üzerindeki etkilerini daha da önemli kılmaktadır. Çünkü çocuklarımızın bilgi ve başarıları karşısında gösterdiğimiz her türlü davranış onların kişiliğinin oluşumunda destekleyici veya engelleyici olabilir.

Çocuklarımızın, sağlıklı bedensel ve ruhsal gelişimi için bazı temel gereksinmelerinin erken yaşlarda aile içinde karşılanması gerekir. Bu temel gereksinmeler altı kategori içinde toplanır: Dokunulma: Çocuğa dikkat etme, davranışlarını seyrederken ona "afetin", "haydi yine yap" gibi geri-iletim verme, tutma ve kucaklama, yüreklendirme, övme ve ona sıcaklık gösterme. Güven: Çocuğun sağlığıyla ilgilenme, yeteri kadar yiyecek ve giyecek verme, onu tehlikeli durumlardan koruma. Yapı/Düzen: Çocuğa yön verme, örnek olma, yapabileceği ve yapamayacağı davranışların sınırlarını belirtme, tutarlı hareket etme. Sosyalleşme: Çocuğun duygularını olduğu gibi tanımlama, onu yansıtmaya, ona zaman verme, dış dünya ile arasında köprü görevini görme, özdeşim kurabileceği bir kişi olma. Uyarılma: Oyun yoluyla ve çocuğun dünyasına giren değişik olaylarla acı, haz, neşe, heyecan gibi duyguları ayırabilmelerine yardımcı olma. Kendini değerli görme: Çocuğu

---

⁷⁵ Saygılı, S., a.g.k., s.13.

"ciddiye alma", "ben önemliyim; bana kötü bir şey olmasını istemezler", "beni ben olduğum için seviyorlar", "ben diğerlerinden farklıyım" duygusunu verme. Bu gereksinmeler herhangi bir nedenden dolayı, karşılanmadığı zaman çocuğa, "sen ve senin gereksinmelerin önemli değil, senin var ya da yok olmanın önemi yok" mesajı verilmiş olur.

Bazı anne ve babalar, çocuklarının başarısızlıklarıyla karşılaştıklarında, bilmeden de olsa psikolojik yönden etkilenip kötü davranışlar içine girebilmektedirler. Örneğin; çocuğunun düşük notlarıyla karşılaşan anne-baba umutsuzluğa kapılır, gururları kırılır. Çocuklarının sandıkları kadar yetenekli olmadığını düşünürler. Ellerinde olmadan çocuğa başka türlü davranmaya başlar, iyi ve olumlu yanlarını öne çıkarmaya çalışacaklarına, zayıf yanlarını vurgulayıp dururlar. Ancak aşağılık duygusunu arttırmaya yarayan bu değişimi çocuk da sezer. "Suçlayıcı iletişim tarzını kullanan ebeveynlerin çocukları, anneleri ve babalarıyla herhangi bir konuyu görüşme hususunda tereddütlüdürler. Ne yaparlarsa yapsınlar yeterince iyi olamayacaklarını düşünmektedirler."⁷⁶ Böylece çocuk gittikçe anneden ve babadan uzaklaşmaya başlar, çağrıldığında seslerini duyamayacağı bir yerlere gider. Bunlar gibi yanlış davranışlar anne-baba-çocuk iletişimini zedeler, çocuğun yukarıda sıraladığımız temel gereksinimlerinin karşılanmasını önler, çocuğu duygusal yönden ezer, olumlu kişilik gelişimini engeller. Reddetme: Çocuğa sahip çıkmama, değer vermeme çocuğun özelliklerini, isteklerini hiçe sayma, yeteneklerini devamlı olarak küçümseme. Örnek: "Başarısız notlar aldığın sürece gözüme gözükmeye, artık sen benim çocuğum değilsin." Aşağılama: Küçültme, sürekli eleştiri, sözle hakaret etme. Örnek : "Niye başka çocuklar gibi olamıyorsun, aptal, geri zekâlı, bir türlü beceremiyorsun." Ayırma, yalnız bırakma: Normal gelişim için gerekli olan sosyal ilişki ve kaynaklarla ilişkiyi engelleme. Örnek : "Bu sene hiçbir şey için zamanın yok. Arkadaş gezmelerini, oyuncaklarını kaldırdık. Artık futbol da oynamayacaksın." Korkutma, tehdit, yıldırma: Sürekli olarak terk etmeyle ya da fiziksel, sosyal ya da doğüstü güçlerle korkutma. Örnek : "Hep başarısız notlar alıyorsun, sen bizi çok üzüyorsun, artık bu evden çekip gideceğim". Kışkırtma, suça yöneltme: Sosyal olarak etkinliğin engelleyici biçimde toplumda hoş görülme-yen türden davranışlara yöneltme. Örnek : "Ben senin öğretmeninin yerinde olsam senin gibi başarısızları bir güzel döverdim." İstismar: Çıkar için kullanma. Örnek : "Bütün arkadaşlarının çocukları başarılı sen de olmalısın ki etrafıma bakacak yüzüm olsun."

---

⁷⁶ Yüksel, E., Çocuk ve İletişim, İstanbul, 2008, s.40.

Duygusal engelleme: Duygusal gereksinimleri karşılamama, sıcaklık göstermeme, pasif bir şekilde önemsememe. Örnek: Başarısızlıkları karşısında uzunca bir süre çocuğumuzla konuşmamak, onunla iletişim kurmamak, bu türden davranışlardandır. Yetişkinleştirme: Yaşa ve gelişime dayalı olarak çocuğun kapasitesinin çok üstünde beklentilere sahip olmak. Örnek : "Ağabeyin kadar becerikli olamıyorsun." Bu örnekleri çeşitlendirip, çoğaltabiliriz. Çünkü bu tür davranışlar, herhangi bir nedeni olmadan, herhangi bir zamanda da çocuklara gösteriliyor olabilir. Eğer küçük düşürücü tutumlardan sakınmazsak çocuklarımızı gerek şimdi, gerekse yetişkin olduklarında kişisel, sosyal, akademik rahatsızlıklara mahkûm etmiş oluruz.

Yanlış davranışlarımızla çocuk ve gençlerde yol açtığımız bazı rahatsızlıkları şunlar olabilir: Duygusal gelişmede duraklama, hafıza bozukluğu, dikkat bozukluğu, öğrenme güçlüğü, güdü yetersizliği, başarısızlık, aşırı bağımlılık, ya saldırganlık ya da aşırı pasiflik, hırsızlık gibi anti sosyal davranışlar; olumsuz benlik kavramı, depresyon, uyku bozuklukları, aşırı kaygı, fobiler, gibi nevrotik reaksiyonlardır.

Yetişkin olarak, özellikle anne ve baba olarak çocuklarımızla ilişkilerimizde davranışlarımıza büyük özen göstermezsek, sadece çocuklarımızın sorunlu, olumsuz yetişkinler olmasına neden olmakla kalmayıp sorunlu toplumlar da yaratabiliriz.

Çocuklarımızın başarısızlıkları karşısında; Öncelikle her çocuğun kendine has kişisel gereksinim ve gelişim içinde olduğunu kabul edelim. Onların sınırlarını zorlamayalım. Alay etmeyelim, bağırmayalım, düşük başarıyı eleştirmeyelim ve aşağılayıcı ses tonuyla konuşmayalım. Onların ders dışı faaliyetlerini yasaklamayalım, okul sonrası ceza olarak ders yaptırmayalım. Yani başarılı olamamasını ona bir ceza nedeni gibi göstermeyelim. Başkalarının onları aşağılamalarına göz yummayalım. Onları "Nasıl olursan ol, sana değer veriyorum." duygusundan yoksun bırakmayalım. Yanlışlarını "yüzüne vurmayalım." Neyin daha doğru olduğunu, onun anlayabileceği ve benimseyebileceği biçimde ona göstermeye ve aynı zamanda onu kendi açısından anlamaya çalışalım. Çocuğumuzla aramızdaki sıcaklığın, eğitim ve diplomadan daha önemli olduğunu asla unutmayalım. Okuyan bir insan olduğumuz halde, çocuğumuz okumak istemiyor veya başarısız oluyorsa, bu durumun onun tercihi olduğunu kabullenelim.

Onların başarılarında etken olduğumuzu düşünüp, bu başarıyı paylaşırken, başarısızlıkları karşısında onları suçlamayalım. Başarısızlıklarında bizim de rolümüz

bulunabileceğini düşünelim. Başarısız öğrencilerin anne-babalarının geliştirmeleri gereken temel tutum, düşük performansı anlayışla kabul etmek, çocuklarının onlara ulaştırdığı gizli mesajları dikkatle bulup çıkarmaya ve sonuca göre akıllı ve hoşgörülü davranmaya hazır olmaktır. Çok şey mi istenmiş oluyor? Çok şey değilse bile çok önemli olduğu bir gerçek. Ama anne-baba olmak, zaten yaşamımızın en önemli ve en güç görevidir. Çocuklarımızın güçlük içinde olduklarını seziyorsak, bütün gücümüzü bunları çözümlenmeye yöneltmek durumunda olmalıyız.

4.4.1. Anne ve Babanın Öğrenciden Beklentileri

“Ergenlerin sağlıklı gelişmesi için onlarla sürekli ilişki içinde olmak, özelliklerini bilmek, kişiliklerine sevgi ve saygı göstermek gerekir. Bu dönemde ergen, otoriteye bağımlı olmaktan hoşlanmadığı için onu yönetmek güçtür. Fakat ergen her türden otoriteye değil, kendisine zorla kabul ettirilmek istenen otoriteye karşı gelir. Bu nedenle yetişkinler kendi kişisel düşünce ve amaçları yönünde ergenlere baskı yapmamalıdır.”⁷⁷

Öğrenmekten keyif almak büyük ölçüde çocuğun özgüvenine bağlıdır. Yakın çevresi çocuğu tanıyıp onun ihtiyaçlarını fark ederek, karşılamaya çalıştığında özgüven için önemli adım atılır. Anne- baba çocuğun dış dünyayı keşfetmek ve tanımak için yaptığı girişimleri desteklediği, bağımsız olması konusunda çocuğu teşvik ettiği takdirde, çocuk kendi kendine yetmenin hazzını yaşar. Anne ve baba ilgilerini geliştirmesi için yeterli kapasiteye sahip olduğu konusunda çocuğu teşvik etmelidir. Bunu sağlamak için küçük yaştan itibaren fırsatlar oluşturulur ve bu fırsatları değerlendirmesi için çocuk cesaretlendirilir.

Anne ve baba, çocuğun bireysel kapasitesinin elverdiği oranda yapabileceğinin en iyisini yapmasını bekler. Burada önemli olan, çocuğun başarılarının saygı ile karşılanması, buna karşılık hazır ve yeterli olmadığı bir takım şeyleri başarıp, tamamlaması konusunda baskı yapılmamasıdır. Çalışmaları ailesi tarafından desteklenmeyen ve başarısızlıklarından dolayı eleştirilen çocuk, kendini değersiz bir kişi olarak görür, kendini küçümser. Bu da onun var olan yeteneklerini gizlemesine neden olabilir. Çocuklarına destekleyici bir ortam

---

⁷⁷ Karaköse, R., Ergen Psikolojisi ve İletişim, İstanbul, 2008, s.141.

sağlayan, başarılarıyla ilgilenen, gelecek çalışmaları için onları teşvik eden, onlara sevgi ile yaklaşan ailelerin çocuklarında okul başarısının yüksek olduğu görülür.

Çocuk erişemeyeceğini düşündüğü yüksek başarıya ulaşmak için aşırı ve sürekli ebeveyn baskısı hissettiği zaman bu sabit baskı ile başa çıkamaz. Buna bağlı olarak da anne ve babasının kendisinden beklediğini düşündüğü başarıyı elde edemez. Aşırı eleştiren anne baba, çoğunlukla kabul görmeyen, ne sevilen ne de kolay sevebilen kişilerdir. Hep sevilme korkusunu yaşadıkları için çocuklarının daha başarılı olması için uğraşırlar. Yıkıcı eleştiri, kabul etmeme davranışını da beraberinde getirir. Öte yandan anne babaları tarafından aşırı korunan çocuklarda da okul başarısında düşmenin yanı sıra, gece işemeleri, içine kapanma, karın ağrısı, sık sık soğuk algınlığına yakalanma ve utangaçlık görülebilir. Dikkat edilmesi gereken, her başarısızlıktan çıkarılacak derstir. Bir başka nokta ise, çocuğun kendi kendisi ile yarışarak başarı grafiğini yükseltebilmesidir. Çocuğu başarılı arkadaşları ile kıyaslamak yerine kendisiyle kıyaslamak gerekir. Önemli olan çocuğun dünü ile bugünü arasında görülebilen somut farktır.

Anne ve babanın beklentisi çocuğun yeteneğinin üzerinde ve yüksek olduğu zaman çocuğun cesareti kırılır. Çocuk anne ve babasını hayal kırıklığına uğratmaktan korkar. Oluşan bu başarı ile ilgili kaygı, çocuğu yeni girişimlerden ve denemelerden alıkoyar. Çünkü o böylelikle kendini başarısız olmaktan korumuş olur. Aynı şekilde yüksek beklenti yerine düşük ebeveyn beklentisi karşısında çocuk kendini zorlamaz. Çünkü zaten annesi ondan ödevini tamamlamasını beklememektedir.

Günümüzde stres, bireyin ihtiyaçlarının karşılanmamasından ortaya çıkan duygusal gerilim olarak tanımlanmaktadır. Çocukluk stresleri, temel ihtiyaçların karşılanmamasından kaynaklandığı gibi, erişkinle çocuğun algılama farklılıklarından da kaynaklanabilir. Çocuklar için stres yaratan ortamlar arasında anne veya babanın ölümü, boşanmaları, yakın bir aile üyesinin ölümü, anne ve babanın yeniden evlenmesi, seyahate bağlı uzun süreli ebeveyninden ayrı kalma, aile içinde hastalık, yeni okul, yeni öğretmen, annenin hamileliği, kardeşin doğumu, okula yeni başlama, okulu bitirme veya taşınma sayılabilir. Anne ve babadan birinin kaybı sonucu oluşan eksik aileden veya boşanma sonucu oluşan dağılmış aileden gelen çocuk bu mutsuz ev ortamında öğrenmeden keyif alıp, haz duyabilmek için gerekli olan duygusal ve sosyal uyaranlardan mahrum kalmış olur. Bu faktörler ve evde oluşturulan gerilim, çocuğun gelişimini olduğu kadar okul

yaşamını da olumsuz etkiler. Bu tür ortamlarda çocuğun çabalarının yetersiz bir mücadele şeklinde sürmesi onu kırıklığa uğrattır. Kendini yetersiz hissedebilir. Buna bağlı olarak zayıf benlik imajı gelişebilir. Bunun ardından daha ciddi duygusal sorunlar çıkabilir.

4.4.2. Anne ve Babanın Çocuğun Okul Başarısını Artırmak İçin Yapması Gerekenler

- ❖ Sorumluluk duygusunu artırmaya çalışın.
- ❖ Yaşına uygun yapabileceği görevler verin.
- ❖ Kendine güvenmesini sağlayın.
- ❖ Okul arkadaşları ile iyi ilişkiler kurmasını sağlayın.
- ❖ Ondan yapamayacağı şeyleri istemeyin.
- ❖ Ona yaşından ve olduğundan daha küçükmiş gibi davranmayın.
- ❖ Onun ile birlikte vakit geçirin, kendini ifade etmesini sağlayın.
- ❖ Ders için yeterli vakit ayırmasında ona yardımcı olun.
- ❖ Onun okul başarılarını uygun bir şekilde ödüllendirin.
- ❖ Ona her zaman cesaret verin, destekleyin.
- ❖ Başarısızlıkları için konuşun, onu başarıya motive edin.
- ❖ Öğretmeni ile onun hakkında sık sık iletişime girin.
- ❖ Öğretmeninin onun hakkındaki önerilerini dikkate alın.
- ❖ Hayatta düzenli ve programlı olmasına yardımcı olun.
- ❖ Onun stres faktörlerini hesaba katın, psikolojik durumuna dikkat edin.
- ❖ Aile içi huzuru ve sevgi ortamını onun için hazırlayın.
- ❖ Anne ve baba birlikte dersleri konusunda destek olun.
- ❖ Ders çalışma harici zamanlarda dinlenmesini sağlayın.
- ❖ Ona uygun dikkatini dağıtmayacak bir ders çalışma ortamı hazırlayın.
- ❖ Dikkatini devam ettirme konusunda eksikliği olup olmadığını kontrol edin.
- ❖ Onun kapasitesinden daha fazla beklentilere girmeyin.
- ❖ Onu ders ve sınavlar konusunda paniğe sevk etmeyin.
- ❖ Her gün düzenli ders çalışmasını sağlayın.
- ❖ Düzenli öğünler, gıda alımı ve çeşitliliğini sağlamaya çalışın.
- ❖ Onun kabiliyetlerini yönlendirin ve gelişmesini sağlayın.
- ❖ Onunla mümkün olduğu kadar nitelikli zaman geçirin.
- ❖ Uyku düzeninin bozulmamasını sağlayın.
- ❖ Yaşlıları ve başkaları ile onu kıyaslamayın.

- ❖ Onun ile okul ve dersler hakkında belli aralarda durum değerlendirmesi yapın.
- ❖ Onu arkadaşları ile rekabete sürüklemeyin.
- ❖ Onun hobilerini artırın, ders dışında hobileri ile ilgilenmesini sağlayın.
- ❖ Onun her zaman için yanında olduğunuzu devamlı hissettirin.
- ❖ Ders çalışırken belli aralarla dinlenmesini sağlayın.
- ❖ Bazı derslerde birlikte çalışarak ona destek olun.
- ❖ Sportif faaliyetler ile ders dışı dinlenmesini sağlayın.
- ❖ Okul içi sosyal etkinliklerde onu cesaretlendirin.
- ❖ Aileyi etkileyen stres etkenlerinin okul başarısını düşüreceğini unutmayın.
- ❖ Anne ve babanın yalnız birinin okul konusunda desteğinin tam olarak yeterli gelmeyeceğini, her iki ebeveynin birlikte gereken önemi vermesi gerektiğini unutmayın.
- ❖ Onun zihinsel yeteneğinin ezber ve taklide göre değil, mantık ve üretkenliğe dayalı olması konusunda yönlendirin.
- ❖ Ödevini yapmadığı zaman çocuk kendi sorunu öğretmen karşısında kendi başına çözebilme yolları bulmalıdır. Anlaşılmayan sorular için ebeveyne başvurabilmelidir ancak ödevler ebeveynle birlikte yapılmamalıdır.
- ❖ Çocuğunuza zamanı iyi kullanmasını ve yönetebilmesini öğretin. Programını öyle yapsın ki ders çalışmaya da diğer etkinliklere de zaman ayırabilsin.
- ❖ Eğer çalışma davranışının sıklığı arttırılmak isteniyorsa, çalışma, hoşlanılan ve sık yapılan bir başka etkinlikten önceye alınabilir. Bu kurala göre çocuğun hoşlandığı etkinliği yapabilmesi için önce belirli bir süre ders çalışması gerekecektir.
- ❖ Anne baba şunu unutmamalıdır: “Başarısızlık” diye bir şey yoktur. Yalnızca “öğrenilecek dersler” vardır.
- ❖ Çocuğunuzu iyi tanıyarak beklenti düzeyinizi gerçekçi oluşturabilirsiniz.
- ❖ Çocuğunuza yapabileceğiniz en büyük yardım ilgi ve yetenekleri doğrultusunda onu yönlendirmek ve ihtiyacı olan desteği ona sağlamaktır.
- ❖ Çocuğunuzu olduğu gibi, kendisi gibi görmeyi öğrenin.
- ❖ Anne ve baba olarak geçmiş okul yaşantılarınızdaki başarılarınızı çocuğunuzun tekrarlamasını beklemek ya da elde edemediklerinizi çocuklarınızı zorlayarak elde etmeye çalışmak, yalnızca kendinizi tatmin etmekten öte bir işe yaramaz.
- ❖ Unutmayın ki, siz sofranızda kitaplardan konuşan, güzel sanatlardan söz eden, (eğitim düzeyiniz ne olursa olsun) kendini yetiştirmeye çalışan ve okuyan bir bireyseniz, çocuğunuz mutlaka başarılı olacaktır.

4.4.3. Aile Tutumlarının Çocuk Gelişimi ve Başarısı Üzerine Etkileri

Eğitimciler çocukların gelecekte uyumlu ve başarılı olabilmeleri için en sağlıklı eğitim yollarının geliştirilmesi çabası içindedirler. Her ne kadar kişilik gelişiminin insanın yaşamı boyunca süregeldiğini kabul etsek de, kişilik gelişmesi ve yapılanmasında temelin çocukluk döneminde atıldığı gerçeği geçerliliğini korumaktadır. Sosyal uyum üzerine yapılan çalışmalar, ailenin çocuk üzerindeki ilk etkilerinin son derece önemli olduğunu göstermiştir. “Anne-babanın ve ailenin diğer bireylerinin çocukla olan etkileşimi, çocuğun aile içindeki yerini belirlemektedir. Çocuğa yöneltilen davranış ve ona karşı takınılan tavır, ilk yaşantıların örülmesinde büyük önem taşımaktadır.”⁷⁸ Okul öncesi dönemde çocuk, sosyal birey olmayı öğrenirken aynı zamanda özdeşim yapacağı bir modele gereksinim duyar. Kişilik oluşumu için gerekli olan özdeşim, büyük olasılıkla aile içindeki yakın bir üye ile gerçekleşmektedir. Genellikle özdeşim nesnesi anne-baba olmaktadır, fakat ağabey, teyze, hala, dayı ya da amca gibi aile içinden bir erişkin de özdeşim nesnesi olabilir. Bu üyelerin bozuk bir kişilik yapısına sahip olması halinde, olumsuz davranış örneğinin çocuğa yansıma olasılığı artmaktadır.

Çocuk yetiştirmede ve ailenin çocuğa karşı tutumlarını belirlemede, anne-baba tarafından çocuğun gelişim dönemlerinin özelliklerinin neler olduğunun bilinmesi çok önemlidir. Çocuk erişkinin küçük bir modeli değildir. Çocuğu erişkinden ayıran birçok özellik vardır: çocuğun kanıtlanabilir en güçlü tarafı ve üstünlüğü öğrenme güdüsüdür. Çocuk, Montessori'nin "emici zihin" diye adlandırdığı bir yetiye sahip olarak doğar. Kültür, töre, ülkü, duygu, davranış ve inançların "emilip" benimsenmesi, çocuğun doğumuyla altı yaş arasındaki "emici zihin" döneminde gerçekleşir.

4.4.4. Olumsuz Aile Tutumları

Çocuğun anne-babadan aldığı iki şey vardır: Sevgi ve Eğitim. Sevgi; kabullenme, koruma, kollama ve sevecenlik gibi bütün olumlu duyguları içerir. Eğitim ise; öğretilen her şeyi, verilen bilgileri, becerileri, yasakları, kuralları, inançları, değer yargılarını, görgü kurallarını ve insanın sosyalleşmesi için gerekli olan tüm toplumsal değerleri kapsar.

---

⁷⁸ Cüceloğlu, D., a.g.k., s.153.

Olumsuz aile tutumlarında ailenin verdiği sevgi ya yetersiz veya aşırı, eğitim ise gevşek ya da sıkı olmaktadır. Aşırı sevgi tutumunda, aile çocuğu sevgiye boğucu, onu çok koruyucu ve aşırı kollayıcıdır. Bunun sonucu olarak çocukta bağımlılık ve güvensizlik gelişir. Çocuk karşılaştığı her olayda anne-babasına yaslanır, onlara güvenir fakat kendisine güvensizdir. Sevgi yetersizliği veya yokluğu sonucu ise, çocukta kendine ve çevreye karşı güvensizlik ve olumsuz duygular gelişir. Doğal olarak aşırı sevginin veya yetersizliğinin de dereceleri vardır. Sevgi yetersizliğinin en aşırı ucu, çocuğu terk etmek veya kabullenmemektir. Yetersiz sevginin, aşırı sevgiye göre sonuçları daha ağır olmaktadır.

Sıkı eğitim, çocuğa olur olmaz yasaklar koyma ve yaşanmaz kurallar ile çocuğu yetiştirmedir. Sıkı eğitim ve disiplin uygulayan anne-babalar çocuğu kendi tasarladığı bir kalıba göre yetiştirmek amacını güderler. Çocuk sıkı bir denetim altında tutularak en küçük yanılığı ve hataları gözden kaçmamakta, bunların üzerinde önemle durulmakta ve düzeltilmesi istenmektedir. Böyle aileler fiziksel cezayı ön planda kullanmakta ve çocuklara kendilerini yönetme fırsatı vermemektedir. Bireyin kendine güvenini ortadan kaldıran, onun kişiliğini hiçe sayan bir disiplin yöntemi olan sıkı eğitim ile büyüyen çocuklar kibar, sessiz, uslu ve dürüst olmalarına karşın küskün, çekingen, kolay etkilenebilen, huysuz ve aşırı hassas bir yapıya sahip olabilmektedir. Gevşek eğitimde ise “hoş gör, boş ver” anlayışı egemendir. Bu anlayışta “Her şeyi hoş gör; çocuktur her şeyi yapar; çocuk özgür olmalıdır; onun her dediğini yapın; ona sevgi verin yeterlidir” şeklinde yüzeysel ve asılsız öğretiler vardır. Bu tutumda çocuğun olumsuz davranışları aşırı hoşgörü ile karşılanır. Aşırı gevşek tutumla yetiştirilen çocukların bencil, sabırsız ve anlayışsız oldukları ileri sürülmektedir. Aşırı denetim çocuğu pasifleştirirken aşırı hoşgörü çocuğun şımarmasına neden olmakta ve olgunlaşmasını engellemektedir. Bazı ailelerde ise disiplin bulunmakta, ancak ne zaman ve nerede uygulanacağı belli olmamaktadır. Anne-babaların tutumu aşırı hoşgörü ile katı cezalandırmalar arasında gidip gelmektedir. Böyle bir ortamda büyüyen çocuk hangi davranışın ne zaman ve nerede yapılacağını ayırt edemez. Tutarsızlık, bir günün bir güne uymaması biçiminde olabileceği gibi anne-babanın birbirine çok aykırı ceza ve eğitim anlayışlarının olmasından da kaynaklanabilir. Bu tutum sonucunda çocuklarda iç çatışmalar ve huzursuzluklar gelişir, ardından dengesiz ve tutarsız bir yapının oluştuğu gözlenir.

Aşırı sevgi ve gevşek eğitim: Bu tutumu gösteren ailelerde sevgi, çocuğa şımartılacak derecede çok verilir ve disiplin yok denecek kadar azdır. Çocuktan çok az şey beklenir. Bu tarz yetiştirilen çocuklar genellikle erişkinlik yaşamlarında sorumluluk taşımayan, hep alıcı bireyler olarak karşımıza çıkar. Burada verilen sevgi, aşırı vericilik ve aşırı koruyuculuk biçimindedir. Disiplin tarzları ise yalancı bir hoşgörü biçiminde görünürse de aslında ailenin güçsüzlüğünün ve yetersizliğinin bir sonucudur. Çocuk ne kadar büyümüş olursa olsun, aile ona ilk yıllarda olduğu gibi daima vermeye ve korumaya eğilimlidir. Böyle çocukların ileride, doyumsuz ve bencil olma olasılığı fazladır. Eğer aile varlıklı ise çocuğu bir süre daha doyurulabilir; çocuk dayanaksız ve doyumsuz kaldığında ise alkol, kumar ve madde kullanımına başlama olasılığı artar.

Bazı anne-babalar otorite olmayı öğrenememişlerdir; bunlar çocuklarına gerekli sınırlamaları koyamazlar. Bir kısım anne-baba ise katı baskı altında yetişmişlerdir. Kendi yaşamadıklarını çocuklarına yaşatmak isterler ve dolaylı olarak doyum sağlamaya çalışırlar. Ne var ki, sınırların katı ve dar olması kadar iyi çizilmemesi de çocuğun gerekli rehberlikten yoksun kalmasına neden olur. Bu gibi çocuklarda başkaldırıcı ve toplumdışı davranışlar daha sık gözlenir.

Aşırı sevgi ve sıkı eğitim: Burada sevgi, aynı birinci tutumda olduğu gibi aşırı verici ve koruyucu bir davranışla sunulmaktadır. Ancak çocuğa bir bebek gibi bakıldığı halde, kendisinden beklenenler çoktur. Hiçbir şey esirgenmez; özel dersler aldırılır, çeşitli olanaklar sağlanır. Buna karşılık çocuktan ileri düzeyde başarı beklenir. Bu tutumla yetiştirilen çocukların nevrotik olma olasılıkları çok yüksektir. Bu beklenti, sevgi ile beraber sunulduğundan çoğunlukla çocuklar tarafından kolay benimsenir ve benliğe sindirilir. Bazen çocuk bu özellikleri çok sindirmiştir ve kendisini aşırı derecede kontrol eder; böylece acımasız bir üst benliğe sahip erişkin olarak yetişir.

Yetersiz sevgi ve aşırı disiplin: Sıkı eğitim vardır ve disiplin genellikle aşırı cezalarla uygulanır; en küçük şeyde cezalandırma (dayak, şiddet) yoluna gidilir. Çocuk çoğunlukla aşılanılır ve horlanır. Böyle yetiştirilen çocuklarda saldırgan ve anti sosyal davranışlara eğilim artar. Bu tür ailelerde büyüyen çocuklar, karşı çıkma ve saldırganlık gibi yollarla kendilerini kabul ettirmek isterler ve kendi iç dünyalarını açıklamakta zorlanırlar.

Gevşek eğitim ve yetersiz sevgi: Bu durum yoksul ve kalabalık ailelerde gözlenir. Çocuğa düşen sevgi ve ilgi payı azdır. Çocuğun eğitimi de yetersizdir. Böyle çocuklar "saldım çayıra, Mevla kayıra" anlayışı ile yetişir. Çocuk, kendi yolunu bulmaya çalışır. Böyle çocuklar pasif ve donukturlar. Bu tutumda da disiplinsizlik söz konusudur, ancak disiplinsizliğin buradaki nedeni sorumsuzluk ve ilgisizliktir. Sevginin yetersiz oluşu aşırı iticiliğe neden olur. Çocuk yeterli sevgi ve bakım görmez. Hazır olmadığı çağlarda bağımsızlığa zorlanır; bir an önce kendi kendisine yetmesi ve kendisine bakması beklenir.

Anne ve babanın tutumları arasında tutarsızlık: Bu tutumda, bir çocuğa annenin ayrı, babanın ayrı bir tutum izlemesi söz konusudur. Çocuğa konulan sınırların sürdürebilmesi için anne-babanın davranışlarında tutarlı olması gerekir.

Aile içindeki kardeşlere farklı tutumlar: Burada çocuklar arasında ayrımcılık vardır. Örneğin, kız çocukla erkek çocuk arasında veya yatağını ıslatan çocukla diğer çocuklar arasında ayırım yapılır.

Aile içi kutuplaşmalar: Aile içindeki bir grubun başka gruba ya da kişiye karşı çıkması, gizli anlaşmalar oldukça sık görülür. Bazen anne-baba çocuklara karşı, çocuklar anne-babaya karşı, bazen de bir çocukla baba, bir başka çocukla anneye karşı kutuplaşabilir. Çocuk aile içinde herkesin yüklendiği bir şamar oğlanı da olabilir.

Sağlıklı bir tutum sergilemede, ailenin çocuğa karşı tutumunun iki temel ögesi vardır; 1. Sevgi, 2. Disiplin. Kuramsal olarak en olumlu tutum, temel gereksinimleri en uygun biçimde karşılayan, kişide kendi kendisini doyurabilme yetisi geliştiren, iki temel öğeyi en sağlıklı biçimde ve oranda içinde bulunduran tutumdur. Disiplin, aile içindeki denge ve düzenin oluşturulmasında büyük önem taşır. Ancak disiplin toplumumuzda çoğunlukla "cezalandırma" ile eşanlamlı olarak değerlendirilmektedir.

Her ne kadar kelime anlamıyla "katılık" ve "kuralcılık" gibi kavramları çağrıştıyorsa da gerçek anlamda disiplin, cezalandırma kadar ödüllendirmeyi de içerir ve çocuğun topluma uyumunu kolaylaştıran davranışın yönlendirilmesini amaçlar. Disiplin, çocuğa istenilen davranış ve alışkanlıkları öğretir, kendi kendini denetleme ya da iç denetim demek olan ahlak gelişimini sağlar. Disiplin, tutarlılık ve esneklik gibi temel ilkeleri içermelidir. Katı ve baskıcı disiplinle davranışı yönlendirmeyi amaçlayan anne-

baba; çocuğun kendilerine karşı korku, öfke ve kırgınlık içinde olmasına neden olur, çocuğa saldırgan olmayı ve sorunlarını şiddet yoluyla çözmeyi öğretir ve zayıf vicdan ve ahlak gelişimine yol açar.

Araştırmalarda disiplin yöntemi olarak ödüllendirmenin ceza vermekten daha etkili olduğu saptanmıştır. Disiplin hem yeteri kadar hem de çocuğun yaşına uygun olmalıdır. Kurallar açık olmalı ve uygulanabilmelidir. Ceza verilmesi gerekiyorsa hemen uygulanmalı ve üstü örtülmemelidir. Ceza, çocuğun özüne değil de davranışlarına yönelik olmalıdır. Anne-babalar çocuklarına sevgi, anlayış, sabır ve hoşgörü ile disiplin vermelidir. Anne-baba-çocuk ilişkilerini içinde yaşanan toplumun etkileri belirler. Türk aile ve eğitim sistemine bakıldığında, genelde otoriter, kısıtlayıcı, aşırı koruyucu ve kontrol edici bir yapının ortaya çıktığı, çocukların saygılı, baş eğici, pasif ve uysal kişilik yapısıyla biçimlendiği kurallara uygun davranışlar ödüllendirilirken, aktif, sorgulayıcı, atılgan davranışların cezalandırıldığı görülmektedir. Başka bir deyişle, toplumumuzda çoğunlukla pasif ve söz dinleyen çocuklar anne-babayla olumlu ilişkilere girmekte, kendi görüşlerini ifade edebilen aktif ve girişken çocuklar ise çatışma kaynağı olmaktadır. Hoşgörülü ve demokratik ailelerde büyüyen çocuklar, arkadaşları ile ilişkilerinde daha etkin, daha girişken, yaratıcı fikirler ileri sürebilen ve fikirlerini söyleme eğiliminde görülen çocuklar olmaktadır.

Sevgi ve şefkat insan ruhunun üretebildiği en gönül okşayıcı duygulardır. Sevgi, övgü ve takdir insana değerli olduğu duygusunu verir; değerli olduğunu hisseden insan da çevresine değer verir. Hepimizin ortak amacı çocuklarımızın fiziksel ve ruhsal olarak sağlıklı yetişmesidir. Bunda anne-babaların tutumlarının etkisinin büyük olduğu gerçeği yadsınamaz. Anne-babaların çocuklarına yönelik tutumlarının sağlıklı olması, büyük ölçüde onların kendi içlerinde barışık, dengeli, huzurlu ve birbirlerine karşı sevgi ve saygılı olmalarına bağlıdır.

Çocukların gösterdiği uyum ve davranış sorunlarının nedenlerinden birisi de ana babalarının onlara uygun sınırlar koymamalarıdır. Bazı ailelerde disiplin yok gibidir. Çocuğun tüm davranışları hoşgörüyle karşılanır. “Çocuktur yapar”, “O daha çok küçük yüklenmeyelim” düşünceleriyle çocuğa sınırsız haklar tanınır. Çocuk istenmeyen bir şey yaptığında ana baba yumuşak bir şekilde “Yapma” mesajı verir, defalarca aynı mesajı

tekrarladıktan sonra ikna edici nedenler ve açıklamalarda bulunulur. Bu arada çocuk istediği şeyi yapmaya devam etmektedir.

Bazı evlerde ise disiplin vardır ancak ne zaman, nerede uygulanacağı belirsizdir. Anne babanın tutumu aşırı hoşgörü ile sert cezalandırmalar arasında gidip gelmektedir. Normalde izin verilmeyen bir davranış, anne babanın uğraşacak zamanı olmadığına ya da keyifleri yerinde olduğunda görmezlikten gelinir. Çocuk nerede durması gerektiğini bilemez. Davranışlarını “Ne zaman yaparsam cezadan kurtulurum” sorusuna göre ayarlar. Anne babalar kendi ruh durumları, çocuğun yapısı ve çevre koşulları nedeniyle çocuklarına karşı tutarsız davranabilirler. Hiçbir evde her zaman tutarlı olmak mümkün değildir. Burada sözü edilen tutarsızlık sürekli devam eden tutarsızlıktır. Bir gün, görmezlikten gelinen davranış, ertesi gün ağır ceza görüyorsa, annenin yaptığını baba bozuyor ya da babanın verdiği cezaya anne karşı çıkıyorsa, tutarsızlık gerçekten vardır. Tutarlı olmayan yaklaşım gevşek ve katı tutumların tüm sakıncalarını taşır. Çocukların sorumluluk almalarını engeller hem de onları aşırı deneme ve isyana teşvik eder.

Tutarsız yaklaşım içinde annelerin sık başvurduğu yollardan birisi de acındırma yoludur. “Beni çok üzüyorsun”, “Sizin yüzünüzden hasta oldum”, “Beni birazcık seviyorsan yapma” diyerek çocuğun söz dinlemesini sağlamaya çalışan anneler vardır. Bu yolla çocuk endişelenir ama yine söz dinlemez hatta daha hırçın davranır. Bütün gün bağırır, azarlayan, söylenen anneler vardır. Çocuk davranışını annenin ses tonuna göre ayarlamayı öğrenmiştir. Anne en yüksek ses tonuyla bağırmadan söz dinlemez. Babaya şikâyet etmek, babanın öfkesiyle korkutmak da diğer bir tutarsız yaklaşım örneğidir. Akşam baba eve gelince önce çocukların bütün gün yaptıkları anlatılır daha sonra “Bu seferlik affet babası bir daha yapmayacağına söz versin” denilerek babayla çocukların arasına girilir. Çocuk uyarıların uygulanmayacağını öğrenir, ertesi gün aynı senaryo tekrar yaşanır.

Uygulanması sakıncalı olan ama ana babaların sık başvurduğu yöntemlerden birisi de çocuğa küsmektir. “Konuşma benimle, ben senin annen değilim”, “Git başka anne bul” cümleleriyle çocuğu yola getirmeye çalışmak ve bunu uzun süre sürdürmek çocuğa küsmeyi öğretir. Çocuk tedirgin olur ve annenin kendisiyle barışması için elinden geleni yapar. Sonunda zaten vicdanı rahat olmayan anne hiçbir şey olmamış gibi barışır. Bazen anne çocuk arasındaki ilişki küslük öncekinden daha yakın olur.

Bir disiplin aracı olarak söz edilmesi uygun olmayan ama günümüzde halen uygulanmakta olduğu için üzerinde durulacak bir yöntem dayaktır. Dayak bir anlık öfke ile başvuru, çoğu kez amacını aşan bir cezadır. Öğretici değeri olmayan, etkisi kısa süren bir yıldırma yöntemidir. Dayak yiyen çocuklar çoğunlukla neden dayak yediklerini unuturlar. O gün babasının kendisini dövdüğünden yakınan bir çocuğa o gün neler olduğu sorulduğunda, olayı hatırlamadığını söyleyecektir. Aklında kalan tek şey dayak yemiş olduğudur.

Disiplin, bir eğitim aracı olarak düşünüldüğünde korkutma, utandırma, gururunu kırma gibi kavramlarla iç içe olmamalıdır. Disiplinin iki temel amacı vardır; Birincisi, çocuğa anlaşılır, kesin ve sınırları olan, güvenli bir ortam sunmaktır. Bu ortam çocuğun sağlıklı gelişimi için gereklidir. Disiplinin ikinci amacı ise, çocuğun kendi kendini yönetme yeteneği yani özdenetim kazanmasıdır. Çocuk denetim altında değilken de öğrendiklerini uygulayabilmeli, kurallara uymayı sürdürebilmelidir. Ana babası yanındayken kurallara uyan, ama denetim kalkınca çığırından çıkan çocuk özdenetim yeteneği kazanmamış demektir.

Bazı ana babalar, disiplini, sorun olduğu zamanlarda başvurulacak uygulamalar olarak görürler. “çocuğum söz dinlemediği zaman ne yapmalıyım?”, “Bana vurduğu zaman ben de ona vurabilir miyim?”, “verdiğimiz hiçbir ceza işe yaramıyor, ne yapacağımızı şaşırdık” ifadeleri bu bakış açısını tanımlar. Bu ana babalar için disiplin, acil durumlarda dokunulması gereken bir alarm düğmesidir. Böyle bir disiplin anlayışı eğitici değil cezalandırıcıdır. Önceden bir hazırlık yoktur, olay anında tepkisel yaklaşılır. Bu duruma gelmemek için disiplin, yaşamın bir parçası olarak görülmeli, “sorunları önceden önlemek için neler yapmamız gerekiyor” sorusuna yanıt aranmalıdır.

Ana babaların etkili ve kesin sınırlar koyamamasının bir nedeni de çocuklarının sevgisini kaybetme korkularıdır. Çocuklar ana babanın bu korkusunu hissederler ve sınırlarla karşılaştıklarında onları sevmemekle tehdit ederler. “sen kötü bir annesin, senden nefret ediyorum”, “çok acımazsınız, beni hiç sevmiyorsun” gibi cümlelerle anne babaya geri adım attırmayı başarırlar. Hiçbir çocuk sınırları isteyerek, memnuniyetle kabul etmez. Çocuğun kural koyan ana babaya “Bu kuralları benim iyiliğim için koyduğunuzu biliyorum, iyi ki kurallarınız var” demesini beklemek yanlıştır. Ana baba olmanın zor

taraflarından birisi de konulan kurallar nedeniyle çocuğun kızgın olmasını tolera edebilmek ve geri adım atmamaktır.

Çocuğuyla yakın ilişki kurmayı onunla arkadaş gibi olmakla karıştıran ana babalar da vardır. Arkadaşlık ilişkisinde eşitlik vardır, taraflar birbirlerine öneride bulunabilir, kararlar uzlaşarak alınır, yaptırım yoktur. Önerilen şey istenirse yapılır, istenmezse yapılmaz. Oysa çocuklar için evde tutarlı kurallar ve sınırlar koyan, sevgi ve destek veren bir ana baba gereklidir. Ana baba sınırını koymalı, çok memnun olmasa bile uygulamaya devam etmelidir.

Tutarlılık disiplin için en önemli ilkelerden biridir. Ana baba çocuğu uygun olmayan bir isteğine birkaç kez “Hayır” dedikten sonra sonunda “Evet” diyorsa, çocuk ısrar etmesinin işe yaradığını öğrenecektir. Ana babanın sözbirliği ve işbirliği yapması disiplin için gereklidir. Anne çocuğa “Dışarı çıkmadan önce oyuncaklarını topla” dediğinde baba “Bırak gitsin, arkadaşları bekliyor” diyorsa çocuk işine gelen kuralı dinleyecektir.

Anne ve baba davranışlarıyla çocuklarına örnek olduklarını unutmamalıdır. Annenin ve babanın öğrettikleri kuralları kendilerinin de sergiliyor olması gerekir. Kardeşine vurduğu için çocuğunu döven bir baba “kimsenin kimseye vurmaması gerekir” kuralını önce kendisi bozmuş olur. Çocuk, annesinin ve babasının birbirlerine nasıl davrandıklarını sürekli gözleyerek buradan kendi davranış şekillerini oluşturur. Örneğin, eşini sürekli eleştiren ya da ona alaycı bir şekilde yaklaşan bir babanın yanında çocuğun kardeşine olumlu ve saygılı davranması beklenemez.

Anne babaların, çocuklarına karşı tutumlarını etkileyen başlıca faktörler şöyle sıralanabilir: Anne ve babanın zihinlerinde nasıl bir çocuk istedikleri konusunda, daha doğumdan önce hayali bir çocuk kavramı oluşur. Dünyaya gelen çocuk, anne ve babanın beklentilerine uygun olmadığı takdirde, oluşan kırıklık sonucu, anne babada ret etme tavrı gelişir. Toplumun kültürel değerleri, çocuklarını yetiştirme konusunda anne-babaların tutumlarını etkiler. Çocukların sayısı, cinsiyeti ve kişilik özellikleri anne-babanın tutumlarını etkiler.

Bütün bunların dışında, anne-babanın kendi çocukluk yıllarındaki deneyimleri, şimdiki tutumlarında etkili olabilir. Çocukluk yıllarında kendi anne babasıyla sağlıklı bir etkileşim kuramayan, yeterli sevgi göremeyen bir baba ya da genç kızlık yıllarında aşırı baskı altında büyümüş bir annenin tutumları, bu kötü deneyimler nedeniyle olumsuz olabilir.

Aile içinde eşler arasındaki ilişki, çocuklara karşı takınılan tavrı etkileyen bir başka faktördür. Örneğin, eşiyle anlaşamayan, mutsuz bir anne, tüm sevgisini çocuğuna vererek onunla aşırı derecede bütünleşebildiği gibi, tam tersine, saldırgan bir tutuma da bürünebilir.

4.4.5. Ailenin Sosyokültürel Düzeyinin Öğrencinin Derse Olan Tutumuna Etkileri

Türkiye'nin birinci beş yıllık kalkınma planında belirtildiği gibi, şunu söylemek gerekir. "Eğitim; istenilen bir yaşama düzeyine ulaşmak çabası olan kalkınmanın en etkili araçlarından biridir."⁷⁹ Kalkınmış toplumların almış oldukları eğitim üst düzeydedir. İlk eğitim ailede olacağından öncelikle aile büyüklerinin kendilerini en iyi şekilde yetiştirmeleri gerekmektedir.

Eğitimin; Sosyal hayatta ki yeri, sosyal hareketlilik, fırsat eşitliği, sosyal refah, tabakalaşma piramidine olan etkisi, karşılıklı etkileşimi konu almaktadır. "Aile toplum nüfusunu yenileme, milli kültürü taşıma, çocukları sosyalleştirme, ekonomik, biyolojik ve psikolojik fonksiyonlarının yerine getirildiği bir toplumsal kurumdur."⁸⁰ İlk eğitim öğretim ailede başlar. Çocuğun gelişim düzeyi ile birlikte aile ilk öğretmendir. İlk dil bilgisi, ilk hayat rehberi ve ilk koruyucudur. Aile çocuğun ilk eğitimcisidir. Bu nokta nazara alındığında ailenin ne kadar önemli olduğu aşikârdır.

Çocuklara ilk öğretmen olacak anne ve baba kendilerini en iyi şekilde yetiştirmelidirler. "Marshall'a göre, çocukların bilgi ve kabiliyetlerinin gelişmesinde her şeyden fazla ailenin ve özellikle kadının etkisi büyüktür."⁸¹ Çocuklara verilen eğitimde özellikle annelere büyük sorumluluklar düşmektedir. Anne, babaya göre çocuklarla daha

---

⁷⁹ Serin, N., Eğitim Ekonomisi, Ankara, 1972, s.7.

⁸⁰ Erkal, M., a.g.k., s.100.

⁸¹ Serin, N., a.g.k., s.15.

fazla ilgilendiğinden, daha fazla zaman geçirdiğinden, çocukların eğitimi hususunda daha fazla etkiye sahiptirler. Ailenin özellikle dil konusunda önemle durmalıdır.

Eğitimin temel amacı hayata uyumlu bireyler hazırlamaktır. “Eğitim; fiziksel uyarımlar sonucu beyinde istendik biyo-kimyasal değişiklikler oluşturma süreci, olarak tanımlanır.”⁸² O zaman ailede istendik davranışlar önem kazanmaktadır. Bireysel farklılıklar hariç aile kendi beyinde tasarladığı kişiliğe göre çocuğunu yetiştirmeye başlayacaktır. Bu kişilik, ailenin sosyal, ekonomik, kültürel ve eğitim düzeyine göre şekillenmeye başlayacaktır. Çocuğun fizyolojik gelişimi buna bağlı olarak psikolojik gelişimi hakkında bilgisi olduğu kadar faydalı olacaktır. Çocukların sağlıklı bir şekilde eğitilmelerinde sağlıklı bir ailenin, sağlıklı bir çevrenin şart olduğu kabul edilmektedir. Böyle bir durumda eğitimciler çocuğun okuldaki başarısını artıracak, iyi ve başarılı vatandaş olmasını sağlayacak yollar bulmaya ve geliştirmeye çalışmaktadır.

Eğitimde, kaliteye giden yolda ilerlemek istiyorsak ilk olarak işe aileden başlanmalıdır. Nasıl ki anayasamızın 41.maddesinde; Aile, Türk toplumunun temeli ise, eğitimin temeli de ailedir. “Nitekim yapılan araştırmalar sonucu, ailenin %40, çevrenin %40, okulun da %20 oranında öğrencinin başarısına etki ettiği belirlenmiştir.”⁸³ Öğrencinin başarılı olması için, yapılan bu araştırmada da açıkça anlaşılmıştır ki ailenin ve ailenin iletişim içerisinde olduğu çevrenin ne denli etkili olduğu ortaya çıkmıştır.

Ailede eğitim; (0–6) yaş dönemini kapsamaktadır. Ancak, 6 yaştan sonra ailenin sorumluluğu bitmemektedir. Bu dönem içerisinde, çocuk düzeninde birinci dereceden etkili olan ailedir. Çocuk iyi kötü kavramının temelini ailenin göreceli anlayışına göre şekillendirecektir. “Çocuğun çok önemli olan zihinsel, duygusal, toplumsal ve ahlaki yönleri de bu dönem içerisinde oluşacaktır.”⁸⁴ Çocuğun bu yönleri: ailede anne, baba ve bireylerin davranışlarından değişik şekilde etkilenir. Temellerin atılacağı bu dönemi en iyi şekilde geçiren çocuk hayata daha hızlı bir şekilde uyum sağlayacaktır.

Öncelikle okul öncesi dönemde çocuğun ailedeki deneyimleri, yaşamını etkilemektedir. Annenin çocuğa göstereceği sevgi, çocuğun toplum ilişkilerinde saygı ile

---

⁸² Sönmez, V., Sosyal Bilgiler Öğretimi ve Öğretmen Klavuzu, Ankara, 1997, s.13.

⁸³ Dikmen, S., Sınıf Öğretmen Rehberi, Ankara, 1990, s.24.

⁸⁴ Binbaşoğlu, C., Ailede ve Okulda Eğitim Sorunları, Ankara, 2000, s.45.

yaklaşımının temelini oluşturacaktır. A. Huxley “Bana iyi bir anne verin size daha iyi bir dünya kurayım.”⁸⁵ Demıştır. Dünyanın sorunsuz bir şekilde yaşanır olmasını iyi annelerin yetiştireceği çocuklarda mümkün olacağını belirtmiştir. Eğitimli annelerin neleri yapabileceği ortadadır. Kendini iyi yetiştirmiş anneler; Çocuğun bağımsız düşünme, bağımsız hareket etmesinde, çocuğun adetli ve dengeli hareket etmesinde, çocuğun kendi kendine karar vermesinde etkili olacaktır.

Çocuğunu ilk yıllardaki psikolojik gelişimi üzerindeki etkisi, örnek alış yoluyla olacaktır. Anneden alınan bu örneklem çocuğun bireysel farklılığıyla birlikte şekillenecektir. Anne Türk toplumunda sevgi ve şefkatin simgesidir. Bu haliyle çocuğun toplumsal barış için nedenli önemli olduğu ortaya çıkar. Annenin kişisel ilişkilerde göstereceği, çocuğun yerine koyarak hareket etmesi, sevgi ve onun kişiliğine saygı ile birlikte ileride kişi kurum, kişi bireysel ilişkilerinde anlayış ve huzurun temelini atması olacaktır. Bu sevgi annenin çocuğunu bağrına basması, çocukta aynı zamanda “güven duygusunun” oluşmasına yardım edecektir ki, çocuğun sosyalleşmesinde en önemli etkenlerden biridir. “Baba ise Türk toplumunda ailenin manevi şahsiyetini temsil ettiğinden, ailede en büyük “güven” kaynağı olarak kabul edilir.”⁸⁶ Anne baba, çocuğuna karşı bir arkadaş gibi davranmalıdır. Çocuk eğitiminde aşırı koruma, hiç korumama kadar tehlikelidir. Anne ve baba bu konuda kendilerini en iyi şekilde yetiştirmelidirler.

Çocuklar küçük yaşlardan itibaren taklit ederek öğrenirler özellikle aileden başlayarak, atalarımız “çocuktan al haberi” demişlerdir. Çünkü çocukların içi de dışı da birdir. “Çocuklar örneklere muhtaçtır.” Bu söz, aile ve okul eğitimi için söylenmiştir.”⁸⁷ Onun için anne babalar sorunlarını çocuklar önünde tartışmamalıdır. En ufak tatsızlıklarda çocuklar üst düzeyde etkilenirler. Çocuğun gözü önünde gerçekleşen tartışma ve kavgalar, çocuğun iç dünyasında ileri de çözümü imkânsız davranış bozukluklarına neden olabilir. Bu durumlar da anne ve babalar, rehberlik için bir ruh sağlığı kliniğine başvurmaktan çekinmemelidir.

Ailenin eğitim seviyesinin üst düzeyde olması; çok okuyup birçok diplomaya sahip olması değildir. Önemli olan anne ve babanın kendilerinin en iyi şekilde yetiştirip

---

⁸⁵ Binbaşoğlu, C., a.g.k., s.46.

⁸⁶ Binbaşoğlu, C., a.g.k., s.47.

⁸⁷ Binbaşoğlu, C., a.g.k., s.48.

çocuklarına iyi örnek olmasıdır. Ailenin sahip olduğu bilgi ve birikimi çocuklarının hayatta daha da güçlü olabilmeleri için iyi şekilde kullanmalarıdır.

Anne ve babanın çocuk üzerindeki etki alanı çok geniştir. Bir bakıma anne ve babalar 0–6 yaş döneminde hem çocuklarına tüm gereksinimlerinin yerine getirilmesinde en yakınında olan kişiler, hem de ilk öğretmenleridirler. İnsan kişiliğinin gelişimsel temellerinin 0–6 yaş döneminde atıldığı göz önüne alındığında, eğitsel kimliğin belirlenmesinde anne ve babanın rolünün önemi daha da iyi anlaşılmış olur. Çocuğun eğitim düzeyi yüksek aile içerisinde edindiği statü, kazandığı değer ve geliştirdiği kimlik; onun giderek toplum içerisinde kazanacağı kimliğin, statünün ve değerinin belirleyicisi olacaktır.

Bir başka araştırma sonucu ise, iyi öğrenim-eğitim görmüş anne ve babaların çocuklarının başarı güdüsünü uyandırmakta daha etkili olduklarıdır. “ Başarılı öğrenci annelerinin öğrenim süresi ortalaması 8,1 yıl; başarısız öğrenci annelerinin öğrenim süresi ortalaması 6,6 yıldır. Başarılı öğrenci babalarının öğrenim süresi ortalaması 10,3 iken; başarısız öğrenci babalarının öğrenim süresi 8,5 olarak bulunmuştur.”⁸⁸ Bu araştırma sonuçları da gösteriyor ki iyi eğitim-öğretim görmüş ailelerin çocuklarının başarı güdülerini uyandırma da daha başarılı olduklarıdır.

4.4.6. Ailenin Sosyoekonomik Düzeyinin Öğrencinin Derse olan Tutumuna Etkileri

Eğitim süreci içerisinde eğitimin belki de en temel belirleyicisi gelir düzeyidir. Gelir düzeyi parasal kaynaklar yanında, beşeri kaynakları içermesi bakımından da önemlidir. Gerek eğitim, gerek gelir düzeyi ferdin refahını ve fert başına düşen gelirin artırılması için sosyal, ekonomik amacı yatırımlardan faydalandırarak hedeflerine varabilme, üretim faktörlerinden ve bilakis iş gücünden faydalandırılması, işgücünün kalitesinin yükseltilmesi, eğitim ile ekonomiyi buluşturan noktadır. “Eğitim ve gelir düzeyi arasında ki ilişki, beşeri faktörle ilgili olduğu kadar istihdam, maliyet, hâsılat oranı ve ekonomiyle de ilgilidir.”⁸⁹ Bu noktada ailenin işi direkt gelirle orantılı olduğundan muhakkak eğitimi birinci dereceden etkileyecektir.

---

⁸⁸ http://www.golhisarmetem.k12.tr/okul_basarisi.htm (26.03.2009)

⁸⁹ Erkal, M., a.g.k., s.127.

Çocuğun okul ihtiyaçları, burslu okuma, özel kolejler, eğitimle ilgili teknolojik imkânlar, eğitim DVD'leri vb. tamamı ailenin gelir düzeyi ile ilgilidir. Gelir düzeyi iyi olan aileler çocuklarının okul ve arkadaş ortamında başarılı olması için gerekli olan donanımı en iyi şekilde temin edebilirler. Ders araç gereçleri, çalışma odası, özel ders vb. gibi birçok imkândan çocuklarının yararlanmasını sağlayabilirler.

Burada ailenin eğitime olan ilgisinin ve alakasının artırabilmenin yolları üzerinde durulduğundan ailenin gelir düzeyi ile toplumun gelir düzeyi arasındaki bağlantı üzerinde durularak, gelir düzeyi ne kadar güçlü olursa, bireylere o kadar hizmet sunulacağı aşikârdır. Bu bakımdan eğitim talebini belirleyen başlıca unsur gelir seviyesidir. “Eğitimin ücretsiz olması halinde bile; gelirin, eğitim talebinin sınırını teşkil ettiği ve gelir seviyesi artmadıkça mecburi eğitimin tek başına eğitim talebini artıramayacağı kesindir.”⁹⁰ Eğitim hayatında devletimiz sadece 8 yıllık süreyi kapsayan ilköğretimi zorunlu ve ücretsiz yapmıştır. Bundan sonraki eğitime devam edebilmek için ailelerin maddi durumunun iyi olması gerekmektedir.

Bugün kırsal kesimde ki illerin yoksul semtlerinde okula devam konusunda kayıtsız kalınmasının temel öğelerinden biride ailenin gelir düzeyinin yetersizliğidir. Gelir düzeyi, bilgi, beceri ve eğitilmiş insan kaynakları yanı sıra, o ülkenin yer altı ve yerüstü zenginliklerini içerir. İnsanoğlu sürekli olarak daha refah daha mutlu yaşam için sürekli arayış içerisinde. Bu arayış ilkel toplumlardan, yerleşik düzene (tarım toplumuna) tarım toplumundan, sanayi toplumuna ve çağımızda da bilgi toplumuna kadar gelmiştir. Bu değişim sürecinde eğitimle ekonomi temel belirleyiciler olmuştur.

Eğitim değişmeye gelişmeye hazır bireylere yeni davranışlar kazandırarak ekonominin gelişmesinin dinamik sürecini oluşturur. Eğitilmiş insan ekonomik gelişme sürecinin yürütücüsü durumundadır.

Çocuğun içinde büyüdüğü ailenin bulunduğu çevrede çok önemlidir. “Ailenin eğitim seviyesinin çocukların eğitim seviyesi üzerindeki etkisi dolaylı veya dolaysız olabilir. Dolaylı etkinin kaynağı ise ailenin yaşadığı sosyoekonomik çevre, bir diğer

---

⁹⁰ Serin, N., a.g.k., s.35.

deyişle gelir düzeyi etkinliğidir.”⁹¹ Çocuğun sağlıklı bir eğitim almasının ön koşullarından biride ailenin gelir düzeyinin iyi olmasıdır.

Çocuğun başarılı olmasının diğer bir ön koşulu ise; aile fertleri içerisinde iyi konuma ve mesleğe sahip yakınlarının olması çocuğun çalışma hevesini arttıracaktır. “Ailenin, eğitim hizmetine olan talebini ve tüketici davranışlarını belirleyen başlıca nedenler: ailenin çeşitli bakımlarından durumu, ailenin çevresindeki diğer fertler, ailenin aldıkları eğitim, genişlik, yoğunluk, meslek durumu, zihinsel kapasite, arzu ve uyarımlar, eğitim şartlarında meydana gelen değişmeler, din, gelenekler ve moda da etkilidir.”⁹² Zekâdan sonra yukarıda sayılan nedenlerinde oluşması başarıyı arttıracaktır.

Günümüzde bilginin pazarlanması söz konusudur. Ekonomi yeraltı yerüstü kaynaklarını birinci sıradan indirerek yerine bilgi birikimini koymuştur. Bu hızlı değişim sürecinde birçok ülke ve toplum gerçek kalkınmanın odak noktasında bilgi ve bilgi üretimim olduğu görüşündedir. “Eğitim bilgi üretimini sağlayan, bilgi üretecek insanları yetiştirilmesi ve bilgiyi yayarak kullanmasını sağlamaktadır.”⁹³ Günümüzde en büyük güç bilgi olmuştur.

İnsanlar sahip oldukları bilgi düzeyine göre kazanç elde etmeye başlamışlardır. “Bilgi üretimine geçen toplumlarda, maddi mallar yerine bilgi ön plana çıkmaktadır, bilginin birikimi, bilgidен yararlanma hızlanmaktadır. Ayrıca bilgi ekonomisinin temel taşıını bilgi ve bilgi üretimi oluşturmaktadır.”⁹⁴ Bilgi, alınıp satılabilir bir maddeye dönüşmüştür. Bilgi denilen güce sahip olmanın en temel koşulu ise, iyi bir eğitim almaktan geçmektedir.

Bilginin sahipleri ise yüksek öğrenimli zihni (entelektüel) çalışma yapan, başkalarına aktardıklarında gelir elde eden kişidir. “Entelektüel mülkiyet, anlamında bilginin bir piyasası, arz ve talebi bir fiyatı vardır.”⁹⁵ Sahip olunan bilgiye göre insanlar değer görmektedirler.

---

⁹¹ Serin, N., a.g.k., s.31.

⁹² Serin, N., a.g.k., s.30.

⁹³ Cerit, Y., Ekonomi,Planlama,Eğitim Kavramları Çerçevesinde Bilgi ve Bilgi Üretimi, Bolu, 1997, s.152.

⁹⁴ Cerit, Y., a.g.k., s.159.

⁹⁵ Cerit, Y., a.g.k., s.161.

Bilgi toplumuna giden yolun başlangıç noktası eğitimidir. “Eğitim: insanların işgücünü ortaya koyduğu becerilerde insan sermayesini meydana getirir.”⁹⁶ Bilgi sahipleri de yüksek öğrenimli kişiler olduğuna göre bireylerin eğitilmesi için de ekonomik olarak maddiyatın olması şarttır. Şunu unutmamak gerekir ki, eğitim kurumlarının ücretsiz olması herkesin okumasına imkân tanımak demek değildir. Öğrencinin her türlü belirli normlar içerisinde ihtiyacı karşılandığı ve çağın gereksinimleri karşılandığı zaman eğitimin ücretsiz olduğu kabul edilebilir.

Eğitim gelir düzeyi ilişkisinde, eğitimi belirleyen unsurlar makro ekonomik unsurlar olarak, toplumun gelir seviyesi, nüfusun büyüklüğü, tüketim ve üretimdir. “Makro ekonomik unsurlar olarak tercihler, gelir ve fiyatlar bağımsızdır.”⁹⁷ Eğitim talebini belirleyen ürünün fiyatı, gelir düzeyi, zevkler ve diğer malların fiyatları ile nüfustur.

Bir ülkenin nüfusunun yoğun olması onun kalkınmışlığının göstergesi değildir. “Mehemin Grow, ülkenin kalkınma veya gelişmesinin en önemli unsuru bir ülke halkının sayısı, zekâsı ve kudretidir. Derken nüfusun eğitilmesi kalkınmanın temelidir.”⁹⁸ Önemli olan nüfusun eğitilip ıslah edilmesidir, bu da güçlü bir ekonomi ister.

Ailelerin en büyük istekleri çocuklarının okuyup gelir düzeyi iyi olan mesleklere sahip olmasıdır. Ancak bu isteklerinin gerçekleşmesi için gereken maddi harcamalardan kaçınırlar, eğitime yapılan masrafları kayıp olarak görürler. Ancak gelişmiş ülkelerde ise durum bizdekinin tam tersidir. “Marshall: eğitime yönelen gayretleri, ulusal bir yatırım olarak nitelemiş ve en değerli sermayenin insan varlığına yatırılan sermaye olduğunu belirtmiştir.”⁹⁹ Gerçekten insana yatırılan sermayeler fazlasıyla topluma geri dönecektir.

İnsan gücü kaynaklarının eğitim yolu ile geliştirilmesi ve toplumun iktisadi büyümesinin sağlanması gereklidir. Toplumun ileri sanayi ülkelerdeki bireysel geliri elde etmeleri için üretimi artırmak ve bireyleri mesleki gruplara göre eğitim vererek, refah düzeyini arttırarak eğitimden yararlanma imkânlarını genişletmek lazımdır.

---

⁹⁶ Loblely, D., Ekonomi, (Çev:M.S.Şener), Ankara, 1995, s.3.

⁹⁷ Serin, N., a.g.k., s.30

⁹⁸ Serin, N., a.g.k., s.4.

⁹⁹ Serin, N., a.g.k., s.14.

Gelir düzeyi iyi olan aileler çocuklarının başarılı olabilmesi için gerekli harcamaları yapmaktan kaçınmayacaklardır. “Ailenin gelir düzeyi iyi ise öğrencinin evde çalışma odasından tutun, kılık kıyafet, ders araç-gereçleri, okul aile işbirliği daha iyi olacaktır. Çünkü okuldaki başarısızlıkta sosyal kültürel faktörler etkili olmaktadır.”¹⁰⁰ Çocuklarının başarıları için aileler üzerine düşeni fazlasıyla yapacaklardır.

Bazen konuların daha sağlıklı işlenip, anlaşılması için öğretmenler tarafından bir takım malzemeler istenebilir. Ama kimi çocukların bu durumu ailelerine söylemelerine rağmen malzemelerin alınmadığı ve çocuğun okula gelmek istemediği gibi bir takım olaylarla karşılaşırız. Aile büyükleri ya durumlarının müsait olmadığı ya da istenen malzemelerin ne olduğunu anlamadıklarını söylemek için okula erkenden gelip bunu öğretmene iletirler. “Aileler okul araç gereçlerini, bazılarını pahalı bulabilirler. O nedenle bazıları tüketicinin alımı dışında kalır. Eğitime olan talebinin özellikle kırsal kesimde, ailenin gelir düzeyi bir ürüne olan talebin belirlenmesinde önemli rol oynar.”¹⁰¹

Ailenin gelir düzeyi iyi olmaması; öğrencinin ileri bir okulu okuma şansını azalttığı gibi ilköğretimin birinci kademesinden sonra okula göndermemeye sebep olmaktadır. Tüm bu bilgiler ışığında ileri bilgi toplumu haline gelinebilmesi için ailenin okula giden çocuğu varsa ve yoksulluk sınırı içerisinde yer alıyorsa devlet öğrencinin tüm ihtiyaçlarını karşılamalı, eğitimi için her türlü önlem alınmalıdır. Yoksulluk halkası çocuklara yaşamlarının ilk yıllarından sağlanan eğitsel ve sosyal fırsatlarla kırılabilir.

Öğrencinin başarılı olabilmesi için ailelerin okul ihtiyaçlarını kayıtsız karşılamaları lazımdır. Bunun içinde okul aile birliklerinin faaliyetleri genişletilmeli devletin ve tüzel kişiliklerin yapacakları yardımlar koordinatlı bir şekilde aile ile işbirliği yapılarak öğrencinin ihtiyaçları karşılanmalıdır.

Ailenin gelir seviyesinin üst düzeyde olması muhakkak ki çocuğun eğitimini olumlu yönde etkileyecektir. Çocuğun eğitim öğretimi için gerekli olan araç-gereçlerin temini sağlanacaktır. Kendisine ait çalışma odası, derslerine yardımcı olacak birçok yardımcı kaynak, elinin altında sürekli kullanabileceği internet bağlantılı bilgisayar olacaktır. Maddiyata dayalı çocuğun bir eksiği olmayacaktır. Gelir düzeyi iyi olan aileler

---

¹⁰⁰ Temel, F., “Aile Eğitiminde Heard Start Yaklaşımı”, Çağdaş Eğitim Dergisi, Sayı.251, Ankara, 1999, s.8.

¹⁰¹ Loble, D., a.g.k., s.14.

çocukları okula başlamadan önce dilsel zekâları ile el becerilerinin gelişmesi için kreşe, anaokuluna gönderiyorlar. Böylece çocuklara okula başlarken belirli bir seviyede oluyorlar. Diğer arkadaşlarından birkaç adım önde olabiliyorlar. Kısacası: maddiyata dayalı problemleri olmuyor. Ancak, ailenin gelir düzeyinin yüksek olması çocuğun yüzde yüz başarılı olacağı anlamına gelmez. Ailenin gelir düzeyinin yüksek olması daha iyi bir eğitim alması için gerekli koşulların sağlanmasını kolaylaştırır ve de hızlandırır.

4.4.7. Toplumun Aile ve Öğrenci Üzerinde Etkisi

Aile toplumla sürekli etkileşim içerisinde. Toplumun temel yargıları aileyi etkilemektedir. Belki de aynı oranda aile topluma fertler sunarak toplumu aynı oranda etki altına almaktadır. Ailede kazanılan temel yargılar çocuğun kişiliğine atılan birer imza olduğu için, çok önemlidir. “Toplum; Türk sosyologu Ziya Gökalp’a göre toplumun küçük bir modeli olarak aileyi ele almakta, güçlü aile toplumu, devleti oluşturduğunu söylemektedir.”¹⁰² Kocaman bir bina inşa edilirken önce küçük tuğlalar yan yana ya da üst üste dizilerek tabii ki arasına da yapıştırıcı koyarak birbiriyle kaynaştırarak o kocaman yapı meydana getirilir. O kocaman yapı toplum, küçük tuğlalar ise aileler, arasındaki yapıştırıcıda kanunlar, örf ve adetlerimizdir. Toplumun oluşturduğu aileler ne kadar sağlam olursa, devletimiz de o denli güçlü ve uzun ömürlü olacaktır.

Toplumda ortak değerler, normlar vardır. “Aileyi, toplumun değer yargılarına ulaştırabilmenin yolu veya ailenin değer yargılarını geliştirmenin yolu ise eğitimden geçmektedir. Toplumun modernleşme sürecinde yine eğitim vardır.”¹⁰³ Modern toplumların en büyük yatırımı eğitimidir.

Değerleri olan toplumlar, yanlışlardan arındırılmış değer yargılarını sonraki nesillere aktaracaklardır. “Toplumlar eğitim yoluyla, bilgi, kültür nakli yapmaktadırlar.”¹⁰⁴ Bu bakımdan toplumun eğitime bakış açısı ister istemez aileyi etkilemektedir. Toplumunda kanaat haline gelen görüşler aileyi, aile ise çocuğu etkileyerek öğrencinin okuldaki başarısına veya başarısızlığına zemin hazırlayabilir.

---

¹⁰² Erkal, M., a.g.k., s.100.

¹⁰³ Erkal, M., a.g.k., s.117.

¹⁰⁴ Erkal, M., a.g.k., s.124.

Toplumumuzun değer yargılarına bakıldığında gittikçe bozulan, eğitim müfredatımızın istediği çizgiden uzaklaşan bir toplum normları oluşturduğu görülmektedir. “Değer yargıların son yıllarda nasıl bozulduğu, toplumsal hayatımızın her alanında etkisini gösteriyor. Haksız kazanç sağlama, yalan söyleme, rüşvet alma, iki yüzlülük, toplum ve sorunlardan gerekli tepkiyi almıyor.”¹⁰⁵ Toplumda ailelerden oluştuğuna göre direkt olarak aileleri de etkilemektedir.

Toplumumuzda son yıllarda oluşmaya başlayan kısa sürede köşe dönme denilen zengin olma hayali de başlamıştır. “Türk Eğitim Sen’in yaptığı araştırmada Türkiye’de üniversite ve liseyi bitirenlerin sayısının 1965 yılına oranla dört kat artmasına rağmen kitap okuyanların oranları 1965’te %27, 1980’de %5,7, 1990 %2,5, 1997’de %3,5 olduğunu belirtiyor.”¹⁰⁶ Bunun nedenlerinden biri okuyanın ekonomik olarak eğitimiyle ters orantılı olarak ücretlendirilmesidir.

Eğitime verilen değer, ayrılan kaynak, yapılan üniversiteler; okutulan öğrenciler o toplumun gelişmişliğiyle orantılı olarak gelişebilir. “Toplumumuzda önce değerler değişir, sonra insana bakış açısı değişecektir. Hedefler değişecek, davranışlar, ilişkiler, umutlar, sıkıntılar değişecek. Mutsuzluğun nedeni değişecek. İnsanlar kısa zamanda zengin olmanın kendileri için kaçınılmaz olduğunu düşünecek.”¹⁰⁷ Toplumda değişen değer yargıları aileleri dolayısıyla da çocuklarını etkilemektedir.

Toplumumuzun bugünkü haline bakacak olursak hayattan memnun olanlar ve memnun olmayanların sayılarının denk geldiği hatta memnun olmayanların çoğunlukta olduğu yapılan ölçme ile ortaya çıkmıştır. “Memnun olanlar %20, memnun olmayanların %21 oranında olduğu tespit edilmiştir.”¹⁰⁸ Her geçen gün kararsız ve mutsuz olanların sayısı artmaktadır. Bunlardan oluşacak toplumların yarınları fazla aydınlık değildir.

Hayat şartları yaşama olan bakışların değişmesine neden olmuştur. “Ülkenin durumu, 2001 yılına göre; 10 yıl öncesi kötü diyenler %31, bugün kötü diyenler %60, 10

---

¹⁰⁵ Çakır, A., “Duyguların Eğitimi, Değer Takdir Duyguları”, Çağdaş Eğitim Dergisi, Sayı 251, Ankara, 1999, s.12.

¹⁰⁶ Tekişik, H., “Niçin Okuyamayan Toplum Olduk”, Çağdaş Eğitim Dergisi, Sayı 251, Ankara, 1999, s.1-3.

¹⁰⁷ Cumhuriyet, “Değişen Yargılar”, 28 Eylül 1985.

¹⁰⁸ Esmer, Y., Devrim, Evrim, Statüko: Türkiye’de Sosyal Siyasal Ekonomik Değerler, İstanbul, 1999, s.16.

yıl sonrası kötü olacak diyenlerin oranı ise %51'dir."¹⁰⁹ İnsanların birbirine ve yarınlarına olan güveni azalmaktadır.

Toplumsal değişim sürecinde; beşeri kaynağın geliştirilmesi, bir toplumda yer alan herkesin bilgi, maharet ve kapasitesinin arttırılmasına bağlıdır. Toplumdaki değer yargıları, istenilen yönde geliştirebilme için mutlaka bireysel ve aile düzeyinde eğitimin birinci öncelikli konuma getirilmelidir. Toplumumuzun uygarlık düzeyine ulaşabilmesi için insan kaynaklarının kaynağı olan ailede eğitime önem verilmelidir. Sağlıklı aile sağlıklı toplumun da temel taşıdır.

Ülkelerin kalıcı güçlerine de artık mevcut sanayi üretimleri değil, eğilim farkları belirleyecektir. "Drucker bilgi toplumu, öğretmenin sürekli olduğu ve insanların ikinci meslek edindiği toplum anlamına gelmektedir. Drucker bilgi toplumu, bütün mensuplarının okuryazar olmasını sadece okuma yazma ve aritmetik becerileriyle değil, temel bilgisayar becerileriyle mücehhez ve siyasal, sosyal, tarihsel sistemlerle tanışık olmasını da şart koşmaktadır. Unesco 1996 raporunda, eğitim herkese bilgi, topluma seçme, yönetme, kullanma ve üretme olanağı sağlanmalıdır. Drucker bilgi toplumu bağlamında eğitimi, öğretimi, bunlara acilen ihtiyacı olan yetişkinlerin ayağına götürülmelidir. Bu durumda bilginin hızlı değiştii günümüzde hizmet içi eğitimin önemi artmaktadır."¹¹⁰ Belki de bu görüşe göre çocuk alanında gelişen bilgilere göre okul aile dernekleri kapsamında aileler sürekli eğitilmelidir.

Bilgi toplumu, insan aklının tüm potansiyelinin bilimsel metot yoluyla kullanarak, ilmi ve teknik bilgi sermayesinin devamlı arttırarak, bu birikimi de refah seviyelerini sürekli yükseltme amacıyla kullanan toplumlardır. Bu bilgi birikimi, aile eğitiminde kullanılarak öğrencinin başarısı için kullanılabilir.

Toplumun oluşturan en temel unsur, ailedir. Ailelerde ne kadar güçlü olursa toplumun ömrü de o kadar uzun olur. Toplumun uzun ömürlü olması için ailenin ömrünün uzatılması gerekir. Bu da geneli esas alan iyi bir eğitimle gerçekleşir. Sağlam eğitim alan aileler de ileriye daha iyi göreceğinden çocuklarına da gerekli ilgiyi göstereceklerdir.

---

¹⁰⁹ Esmer, Y., a.g.k., s.20.

¹¹⁰ Cerit, Y., a.g.k., ss.156-157.

Çocuklarının kendilerinin yarınları olduğunu bilincinde olan aileler de ona göre çocuklarına gereken desteği verecektir.

4.5. Mesleki Rehberlik

Her insan doğuştan getirdiği kendisine özgü yetenekleri, potansiyeli farklı gizli güçleri vardır. İnsanlar yaşamları boyunca bunları ortaya koymak, kullanmak ve geliştirmek ister. Bize bütün bu olanakları sağlayacak olan mesleğimiz, yani işimizdir.

“Toplumsal kişiliğin ve bu kişiliği ortaya çıkaran çeşitli görevlerin belirlenmesi için incelenecek gerçek, ne bir tanım, ne de bir kavramdır. Bu gerçek, toplumsal adamın kendisidir. Bu bir yurttaş, bir meslektaşdır. İş öğretiminin gerçek amacı da işçinin, marangozun, demircinin, kişiliğidir. Kişinin ekonomik ve ruhsal bir kişilik kazanması da onun bir mesleğe sahip olması ile olanaklıdır.”¹¹¹ Bizim doğuştan getirdiğimiz yeteneklerimizin, potansiyelimizin ve daha sonra öğrenme yoluyla kazandığımız bilgi ve becerilerin en iyi şekilde kullanılabilmesi bizim için en doğru olan meslek alanı, işin seçilmesiyle mümkün olabilecektir. Bu sayede birey kendini gerçekleştirebilecek benlik kavramı sağlıklı ve kuvvetli bir şekilde gelişecek, yaptığı işi, mesleğini severek yapacaktır. Yapmış olduğu meslekten sadece maddi bir kazanç değil ruh sağlığımız için çok önemli olan psikolojik doyum elde edilmiş olacaktır.

Meslek, bir kimsenin hayatını kazanmak için yaptığı, kuralları toplum tarafından belirlenmiş ve belli bir eğitimle kazanılan bilgi ve becerilere dayalı faaliyetler bütünüdür. Mesleğin sürdürülmesinde etkenlerden biri olan kazanç, bireyin meslek seçimi kararını etkileyen tek etken değildir. Bu kararı etkileyen sosyal statü, düzenli yaşam gibi farklı doyum kaynakları da vardır. Kazanç sağlama gibi sorunu olmayan kişilerin mesleki faaliyetlerini sürdürmelerinin ya da bazı bireylerin az gelir getiren meslekleri çok gelir getiren mesleklere tercih etmelerinin nedeni budur.

Meslek, bireyin kendini ve yeteneklerini geliştirme, gerçekleştirme yoludur. Bireyin kişilik özelliklerini, ideallerini, hayat görüşünü, değerlerini belirler. Birey günün büyük bir bölümünü işinde geçirir. Bireyin yaptığı faaliyet ilgi ve yeteneklerine hitap

---

¹¹¹ Balcı, A., Etkili Okul Geliştirme, Ankara, 2002, s.45.

ediyorsa kişi mesleki açıdan doyum sağlar. Mesleki doyum ise, genel doyuma yansır. Bireyin hayatta mutlu olması bir anlamda kendi özelliklerine uygun, doyum sağlayıcı meslek seçmesine bağlıdır.

Meslek seçiminde ki kararı bireyin, işindeki başarı ve başarısızlığını da etkiler. Her birey farklı ilgi ve yeteneklere sahiptir. Her meslek de farklı yetenekleri gerektirir. Bir kimse sahip olduğu nitelikleri gerektiren, sahip olmadığı nitelikleri gerektirmeyen mesleklerde başarılı olur.

“Bir Kimsenin kendisine açık olan meslekleri çeşitli yönleri ile değerlendirip kendi ihtiyaçları ve beklentileri açısından değerlendirerek bir mesleğe karar vermesi gerekir. şüphesiz bu kararın insan hayatında önemli bir yeri vardır. Çünkü meslek seçimi yaşam boyu kişiyi etkileyecek önemli kararlardan biridir. Üniversiteye hazırlanan öğrenciler için başarmak kadar seçtikleri alanda önemlidir. Sınavlarda başarının önemli bir parçası da titizlikle yapılmış bir tercihtir. İyi bir fakülteye girebilecek puanı aldığı halde istemediği bir okula giren veya hayalci tercihlerle açıkta kalan binlerce öğrenci vardır. İşte bu bakımdan gerçekçi ve bilimsel tercih, sınav hazırlığı kadar önemlidir. Seçtiği alan hakkında yeterince bilgi sahibi olmayan ve bundan dolayı bilinçsiz, kendi ilgi ve yeteneklerine uygun alanları seçemeyen öğrenciler eğitim ğretim sürecinde ve ileri ki yaşamlarında mesleki doyumunu yaşayamamaktadırlar. Bu öğrenciler ya okulu bırakmakta ya da istemedikleri halde aynı meslekte kalmak zorundadırlar. Bu durum hem zaman kaybına yol açar hem de iş tatminini olumsuz etkiler. Bazı adaylar ilk birkaç tercihlerini bilinçli olarak yazmakta, diğerlerini başkalarının öneri ve telkinlerine göre belirlemekte ve sıralamaktadırlar. Bu adayların, hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları fakat tercih listesinde yer verdikleri bir programa yerleştikleri zaman "istemediğim bir programa girmek zorunda kaldım" şeklinde yakındıkları gözlenmektedir. Tercih sıralarının başlarına, isteyerek ve bilinçli olarak yazdıkları programlara yerleşen bazı adaylar ise bir süre sonra programın, beklentilerine uygun olmadığını fark etmekte ve düş kırıklığına uğramaktadırlar. Bu da meslek hakkında edinilen bilgilerin bazen yüzeysel ve belki de hatalı olabileceğini göstermektedir.”¹¹²

---

¹¹² <http://www.psikolojikdanisma.net/meslekirehberliknedir.htm>(22.04.2009)

4.5.1. Meslek Seçiminde Dönemler

Bireylerin çeşitli meslekleri tanımaları, kendi niteliklerine uygun meslekleri seçmeleri, seçtikleri mesleğe hazırlanmaları ve mesleki yönden gelişmeleri konusunda yapılan yardımlara mesleki rehberlik denir. Gençlerin mesleklere ilişkin tercih ve seçimlerinin birçok farklı devrelerde oluştuğu araştırma bulguları ile ortaya koyulmuştur. Bu devreler mesleksel davranışların ve seçimlerin oluşması çerçevesinde yaşlarla belirlenmektedir. Bu devreler şunlardır: Fantezi devresi, geçici devre, gerçekçi devre.

4.5.1.1. Fantezi Devresi (6–12 yaş arası)

Çocuk daha küçük yaşlarda evde aile üyelerinin ve aile çevresindekilerin yaptıkları işleri görür; onları oyunlaştırarak taklit eder. Bu devre, çocukların meslek taklitleri yaptığı devredir. Orta ve son çocukluk yıllarında kendini en çok etkileyen durumlarla ilgili bazı meslek fantezileri kurar. Bazen doktor, öğretmen, polis, futbolcu, bazen arabacı, postacı, pilot olmak ister. Ama bu meslek adları geçicidir ve sıkça değişir.

4.5.1.2. Geçici Devre (12–17 yaş arası)

İlk ergenlik devresinde hayatta bir iş tutmak gereği hakkında biraz daha bilinçlenir. Ama yinede meslekler hakkında romantiktir. Tarihte, sporda, yakın çevresinde hayranlık duyduğu bir kahramanın, önemli bir kişinin mesleğine yönelir. Hareketli, prestijli, çarpıcı meslekler onun ilgisini daha çok çekmektedir. Bu dönemdeki meslek ilgileri daha bilinçli ama geçicidir, sürekli değişmelere açıktır ve uyumuna yönelik hizmetler olarak, eğitimde öğrencilere kazandırılması hedeflenen duyuşsal davranışlar açısından alan uzmanları tarafından önemli görülmüştür.

4.5.1.3. Gerçekçi Devre (18 yaş üstü)

Genç, bazı meslekleri daha ciddi olarak düşünmeye; bu meslekler karşısında kendini denemeye ve değerlendirmeye başlar. Son ergenlik çağında ise genç, meslek seçme işiyle daha ciddi ve bilinçli şekilde ilgilenmektedir. Kendi yetenek ve imkânlarını, mesleğin gereksinimlerini ölçüp tartar. Gencin meslek ilgileri, bazı mesleklere doğru

daralmış ve yoğunlaşmıştır. Bir veya iki mesleğe karşı yoğunlaşmış olan bu meslek ilgisi daha sürekli ve kalıcıdır. Bu dönemin sonuna doğru genç artık bir meslek üzerinde karar kılıp kendini o mesleğe hazırlama gereği içindedir.

4.5.2. Eğitimde Mesleki Rehberlik Aşamaları

Eğitimde mesleki rehberlik çalışmaları üç aşama etrafında toplanmıştır. Bunlar: Öğrencileri tanıma, mesleklerin incelenmesi, bireyin kişisel nitelikleri ile mesleklerin gerektirdiği özellikler arasında bağlantı kurmadır.

4.5.2.1. Öğrencileri Tanıma

Rehberlikte, öğrenciyi tanıma çalışmalarının en belirgin amacı; onların kendilerini daha iyi tanımalarına yardımcı olmaktır. Araştırma sonuçlarına göre geliştirilen ve günümüzde de geçerliliği bulunan meslek seçimini etkileyen bazı etkenler vardır.

- ❖ **Biyolojik Etkenler:** Bireyin fiziksel özellikleri, cinsiyet, beden yapısı, görme ve işitme durumu vs.
- ❖ **Toplumsal- Ruhsal Etkenler:** Duyguları, değerleri, aile ile ilişkileri, bağlı olduğu arkadaş çevresinin beklentileri ve başkaları ile etkileşimi, ailenin sosyal düzeyi, yakın ilişkisi kurulan diğer kişiler vs.
- ❖ **Psikolojik ve Kişisel Etkenler:** Bireyin ihtiyaçları, duyguları, tutumları, değerleri, ilgileri ve yetenekleri vs.
- ❖ **Ekonomik Etkenler:** Ailenin ekonomik düzeyi, çevrenin ya da ülkenin ekonomik durumu, otomasyon ve teknik gelişmeler, bunların toplumun insan gücü ihtiyacı üzerindeki etkileri.
- ❖ **Politik Etkenler:** Mesleğe girme olanakları, iş bulma olanakları, değişim eğitim ve yetiştirme fırsatı vs.
- ❖ **Şansla ilgili Etkenler:** Doğal afetler, işyeri ve iş yerlerini etkileyen beklenmedik olaylar, iç ve dış savaşlar vs.

Bireyin meslek seçimine yardım ederken birey hakkında şu bilgilerin esas alınması faydalı olacaktır.

- ❖ Bireyin Fiziksel Özellikleri: Kişisel Görünüş, ses ve konuşma biçimi, genel sağlık ve enerji düzeyi, fiziksel engelleri, yaş, boy, ağırlığı.
- ❖ Kişisel Nitelikleri: Güdüleri, amaçları, değerleri, duygusal üzenlilik, olgunluk düzeyi, benlik tasarımı, sosyal gelişimi, başkaları ile ilişkilerinde etki düzeyi, bulunduğu grupta üstünlük ya da bağımlılık isteği vs.
- ❖ Genel ve Özel Zihinsel Yetenekleri.
- ❖ İlgileri: Hoşlandığınız, yaparken mutlu olacağınız, özel bir caba sarf etmeden zevkle yapacağınız, tatmin olacağınız işler sizin ilgi alanınızdır. Nelerden hoşlanıyorsunuz, hangi tür işlerde fazla gayret sarf etmeden bile başarılı olabiliyorsunuz, akranlarınıza göre sizi üstün kılan ne gibi özellikleriniz var, hangi alanlarda başkalarına sizi üstün kılan ne gibi özellikleriniz var, hangi alanlarda başkaları size ulaşmada zorlanıyorlar, üzerinde düşündüğünüz başarılı olacağınıza inandığınız işler nelerdir. Yeteneğiniz olmasına rağmen hoşlanmadığınız meslekler buluna bileceğini de hesaba katınız.
- ❖ Yetenekleri: Yetenek, belli bir eğitimden yararlı bilme gücüdür. Bireyin hangi eğitim programında başarılı olabileceğini gösterir. Yetenek meslekteki başarıyı etkileyen etkenlerden biridir ve temel gerekliliktir. Seçtiği mesleğin gerektirdiği azami yetenek düzeyine sahip olmayan bireyin o meslekte başarılı olması olası değildir. Bunun yanında sahip olduğu yeteneklerin, kapasitenin altında bir yetenek düzeyi gerektiren mesleğe yönelen bireyin meslekte doyum sağlaması da mümkün olamayacaktır.
- ❖ Okul ve okul dışı yaşantıları: Başarı düzeyi, eğitsel etkinliklere katılması, geçici iş tecrübesi ve başarısı, özel becerileri, hobileri, aile içinde ve dışında başkaları ile ilişkileri, okul-dışı sosyal etkinliklere katılması vs.
- ❖ Aile statüsü ve aile özgeçmişi Ailenin sosyal ekonomik düzeyi, parasal durumu, kültürel özgeçmişi ve kültüre karşı ilgisi, çocuğa karşı ailenin ilgi ve tutumu, aile üyeleri arasındaki ilişkiler.

4.5.2.2. Mesleklerin İncelenmesi

Meslek rehberliği aracılığı ile kişinin kendi yetenek ve ilgisine uygun bir mesleği seçme olanağı elde etmesi için, hem kendisine, hem de mesleklerine ilişkin düzenli ve sürekli bilgilere gereksinimleri vardır. “Gerek ilk ve gerek orta dereceli okullarda öğretim

sırasında çevredeki iş yerlerine ve fabrikalara yapılacak geziler, buralardaki çalışmalar hakkında çocuk ve gençlerin meslekleri tanımalarına, bir ölçüde, yardım eder. Fakat bunları, okula davet edilen çeşitli meslek mensuplarının yapacağı konuşmalar izlemelidir. Bu suretle, mesleklerin özellikleri kolaylıkları ya da zorlukları tanıtılır. Bu tür çalışmalara ilköğretimin son yılları ile ortaöğretim yıllarında yer verilir. Mesleki rehberliğin en iyi bir biçimde verilebileceği bu zamanda, çocuğun eline meslekleri tanıtan kılavuz kitaplar da verilmelidir. Bu alanda ülkemizde yayınlar yapıldığı görülmektedir. Meslekleri tanıtmak amacıyla, okulda iş yerlerini ziyaret programları da düzenlenebilir. ¹¹³ Özellikle 2002 yılından itibaren mesleki eğitim hükümet tarafından bir memleket meselesi olarak algılanmış ve eğitime destek veren birçok kuruluş tarafından tam destek görmüştür. Gelişmişliğin bir göstergesi olan kalifiye insan gücünü sağlamak için meslek liselerinin sayısını artırmalıyız. Genel liselere oranını en az %60'lara çıkarmalıyız. Öğrencileri mesleğe yönlendirme için 9.sınıflarda gösterilen “Tanıtım ve Yönlendirme” dersi öğrencileri meslekler hakkında bilinçlendirme için çok güzel bir gelişmedir. Hatta mesleki eğitimin modüler hala getirilmesi ile öğrencilere büyük bir esneklik sağlanmıştır.

4.5.2.3. Bireyin Kişisel Nitelikleri İle Mesleklerin Gerektirdiği Özellikler Arasında Bağlantı Kurma

Kişisel niteliklerle mesleklerin gerektirdiği özellikler arasında bağlantı kurma ve böylece bireye uygun olan meslekleri ortaya çıkarmaya doğrudan doğruya bir seçim yapma ve karar verme sürecidir. Mesleki seçim yapma zaman içinde oluşan uzun bir süreç olarak düşünülmelidir. Bireyin kişilik özelliklerinin sürekli olarak gelişmesi mesleki seçim yapma sürecinin hangi öğrenim ve yaş düzeyinde karar verme aşamasına erişmesi gerektiğini belirleme de sıkıntılar oluşturmaktadır. Olgunluk düzeyi ne olursa olsun psikolojik danışma yardımı sağlanmış olsa bile hiçbir bireyin çok kısa bir sürede gireceği meslekle ilgili uygun bir karar alması düşünülemez. Mesleki seçim amacı ile yapılacak psikolojik danışma yardımının her bireye açık ve sürekli olması gerekir.

Okullarda çocukların ve gençlerin meslek seçimi sorunları ile ilgili olarak yapılacak psikolojik danışma uygulamalarına geniş yer verilmelidir. Ancak bu şekilde, öğrencilerin

---

¹¹³ Kuzgun, Y., Meslek Seçim Klavuzu, İstanbul, 1995, s.44.

gelişen kişilik özelliklerini daha iyi tanımlarına ve kendilerine uygun durumları daha iyi ayırt edebilmelerine yeterli yardımlar sağlanmış olabilir.

Günümüzde meslek seçeneklerinin artması, buna bağlı olarak meslekte uzmanlaşmanın artması, mesleğe hazırlanmanın uzun süreli eğitimi gerektirmesi, meslek seçiminin önemini artırmaktadır. Meslek seçiminde en önemli etkenlerden birisi olan ailedir. Eğer ailenin sosyoekonomik ve sosyokültürel durumu ne kadar iyi ise çocuğunu bir mesleğe yönlendirmede o derecede bilinçli olacaktır.

III. BÖLÜM

AİLENİN SOSYOEKONOMİK ve SOSYOKÜLTÜREL DURUMUNUN ÖĞRENCİNİN OKULDAKİ BAŞARISI ARASINDAKİ İLİŞKİ

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örneklem, veri toplama aracı, verilerin toplanması ile verilen çözümlenip yorumlanmasına ilişkin bilgiler verilmektedir.

1. ARAŞTIRMANIN AMACI

Araştırma ile ailelerin sosyoekonomik ve sosyokültürel durumlarının öğrencilerin başarılarına etkisi belirlenmesi amaçlanmaktadır. Bu ana amaç kapsamında ailelerin sosyoekonomik ve sosyokültürel durumları ile öğrencilerin başarı davranışları, başarı özellikleri ve yılsonu başarı puanları arasındaki ilişkisi incelenmiştir.

2. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Araştırma ile elde edilen bulguların ve ulaşılan sonuçların;

- a) Ailenin öğrencinin başarısına etkilerine ilişkin lise öğretmenleri ve konu hakkında karar verici konumundaki kişilere bütüncül, sistematik ve tarafsız bilgiler sağlayacağı,
- b) Bundan sonra konu ile ilgili yapılacak çalışmalara bir temel teşkil edeceği değerlendirilmektedir.

3. PROBLEM

Ailenin sosyokültürel, sosyoekonomik düzeyi ve ailenin yapısı ile öğrencinin başarısı arasında bir ilişki var mıdır?

4. HİPOTEZLER

Bu araştırmada aşağıdaki hipotezler sınanacaktır.

- a) Ailenin sosyoekonomik ve sosyokültürel düzeyinin yüksek olması öğrencinin okul başarısını olumlu etkiler.
- b) Ailenin sosyoekonomik ve sosyokültürel düzeyinin yüksek olması ile öğrencinin okul başarısı arasında hiçbir ilişki yoktur.
- c) Çağdaş aile yapısı öğrencinin okul başarısını olumlu etkiler.
- d) Çağdaş aile yapısı ile öğrencinin okul başarısı arasında hiçbir ilişki yoktur.

5. YÖNTEM

Bu araştırmada; öğrencilerin başarı davranışı, başarı özelliği ve yılsonu başarı puanlarının ailelerinin sosyoekonomik ve sosyokültürel düzeyi değişkenlerine göre farklılaşma durumu hakkında yapılan bu araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. “Tarama modeli geçmişte ya da halen var olan bir durumu, var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan bir araştırma yaklaşımıdır. Araştırmaya konu olan olayı, bireyi ya da nesneyi, kendi koşulları içerisinde ve olduğu gibi tanımlamaya çalışır.”¹¹⁴ Yapılan bu araştırma derecelendirmeli ölçek kullanılarak test edilmiştir.

Ailenin sosyoekonomik ve sosyokültürel düzeyinin öğrenci başarısına olan etkisini belirlemek için hazırlanmış olduğum anket sorularını öğrencilere ve veli toplantılarında velilere açıkladım. Elde edilen sonuçları derecelendirmeli ölçekte ortalama puanları hesaplayarak ailenin sosyoekonomik ve sosyokültürel düzeyinin yüksek olmasına bağlı olarak öğrencilerin başarılarının anlamlı şekilde değişip değişmediği test edilmeye çalışılmıştır.

---

¹¹⁴ Karasar, N., Bilimsel Araştırma Yöntemi, Ankara, 1995, s.27.

5.1. ARAŞTIRMANIN VARSAYIMLARI

Bu araştırmanın planlanıp yürütülmesinde aşağıda verilen varsayımlardan hareket edilmiştir.

- a) Bu araştırmada ele alınan değişkenler ve ilişkiler dışında kontrol altına alınamayan değişkenlerin etkisi söz konusudur. Ancak ele alınan değişkenler arasındaki ilişkilerin, araştırılmak istenilen olguyu yansıttığı varsayılmıştır.
- b) Bu araştırmada kullanılan anketin ölçülmek istenilen özellikleri doğru olarak ölçecek nitelikte olduğu varsayılmıştır.
- c) Bu çalışmaya katılan öğrenciler ve veliler, anket sorularına içtenlikle cevap vermişlerdir.

5.2. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Bu araştırmanın bulguları aşağıda verilen sayıtlılar çerçevesinde yorumlanmıştır.

- a) Bu araştırma: İstanbul İli Bayrampaşa İlçesi İnönü Endüstri Meslek Lisesi'nde toplam 500 öğrenci ve bunların velileri ile sınırlıdır.
- b) Araştırmada ele alınan yargısal değişkenler, görüşme sorularının güvenilirlik ve geçerlik boyutlarıyla sınırlıdır.
- c) Sosyal bilimler alanında yapılan çalışmaların tamamen deneyselliğe bağlı olmasından kaynaklanan sınırlılık, bu çalışma içinde geçerlidir.

5.3. EVREN VE ÖRNEKLEM

Bu araştırmanın evrenini 2008 – 2009 eğitim öğretim yılında İstanbul İli Bayrampaşa İlçesi İnönü Endüstri Meslek Lisesi'nde toplam 500 öğrenci ve bunların velileri ile sınırlıdır. Bu lisede açık lise de dâhil 5000 öğrenci bulunmaktadır. Bu araştırmada basit tesadüfî örnekleme yöntemi seçilmiştir.” Basit tesadüfî örnekleme, evrendeki tüm elemanların birbirine eşit seçilme şansına sahip oldukları örnekleme

türüdür. Basit tesadüfî örneklemede, evrendeki eleman türlerinden her birinden örnekleme girenlerin sayısı, tümü ile şansa bırakılmıştır.”¹¹⁵

5.4. VERİLER VE TOPLANMASI

Araştırmacı tarafından hazırlanan anket formu kullanılarak, yine araştırmacı tarafından oluşturulan uygulama planı çerçevesinde soru formlarının öğrenciler ve velileri tarafından doldurulması şeklinde toplanmıştır. Anket öğrencilerin kişisel özellikleri ile öğrencilerin başarısını etkileyen faktörler ile velilerin sosyoekonomik ve sosyokültürel düzeyini belirlemeye yönelik sorulardan oluşmaktadır. Değerlendirme sorularının bir kısmında beşli likert ölçeği kullanılmıştır. Katılımcılardan her bir maddeyi (1) Kesinlikle Katılmıyorum, (2) Katılmıyorum, (3) Kararsızım, (4) Katılıyorum, (5) Kesinlikle Katılıyorum seçeneklerinden birini kullanarak değerlendirmeleri istenmiştir. Bu çerçevede anketten alınan puan yükseldikçe öğrencilerin ilgili görüşü daha çok destekledikleri düşünülmektedir. Değerlendirme sorularının bir kısmında yine beşli likert ölçeği kullanılmıştır. Katılımcılardan her bir maddeyi (1) Her zaman, (2) Genellikle, (3) Bazen, (4) Nadiren, (5) Hiçbir zaman seçeneklerinden birini kullanarak değerlendirmeleri istenmiştir. Bu çerçevede anketten alınan puan yükseldikçe öğrencilerin ilgili görüşü daha az destekledikleri düşünülmektedir.

5.5. VERİLERİN ÇÖZÜMÜ VE YORUMLANMASI

Araştırmada anket tekniği, verilerin yorumlanmasında ise derecelendirme ölçeği kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen verilerin çözümlenmesinde SPSS (Statistical Package for Social Sciences) SPSS 15.0 for Windows Evaluation Version Release 15.0.0 (6 Sep 2006) paket programından yararlanılmıştır. Araştırma kapsamında kullanılan ailenin sosyoekonomik ve sosyokültürel durumunun öğrenci başarısına etkisi likert ölçeği toplam 22 maddeden oluşmaktadır. Araştırmada kullanılan ikinci likert ölçeği 18 maddeden oluşmaktadır. Araştırmada kullanılan 5’li likert ölçeği 1’den 5’e kadar olan değerlendirme ölçeği olup beş eşit parçaya bölünmüş ve her seçeneğe karşılık gelen puan aralıkları belirlenmiştir. Puan aralıkları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

---

¹¹⁵ Karasar, a.g.k., s.34.

Tablo 4.Ölçek Seçenekleri ile Puan Aralıkları 1

Seçenekler	Verilen Puanlar	Puan Aralığı
Kesinlikle Katılmıyorum	5	4.20 – 5.00
Katılmıyorum	4	3.40 – 4.19
Kararsızım	3	2.60 – 3.39
Katılıyorum	2	1.80 – 2.59
Kesinlikle Katılıyorum	1	1.00 – 1.79

Ölçekte en çok 110, en düşük ise 22 puan alınmaktadır. Puanların yükselmesi öğrencilerin başarı durumunun, ailenin sosyokültürel ve sosyoekonomik düzeyinin yükselmesi ile arttığı anlamına gelir.

Tablo 5.Ölçek Seçenekleri ile Puan Aralıkları 2

Seçenekler	Verilen Puanlar	Puan Aralığı
Her Zaman	5	4.20 – 5.00
Genellikle	4	3.40 – 4.19
Bazen	3	2.60 – 3.39
Nadiren	2	1.80 – 2.59
Hiçbir Zaman	1	1.00 – 1.79

Kullanılan ölçekte puanlandırma sırasında 19,32, 33. maddeler negatif sorular olduğu için, puanlama etkisi düşünülerek bu soruların cevapları ters çevrilmiştir. 31, 34,35,36,37,38,39,40,41,42,43,44,45,46,47,48 sorularda istenen durumun tam tersi yüksek puan olduğundan bunlarında cevapları ters çevrilmiştir. Araştırma grubu öğrenci ve ailelerinin demografik özelliklerin belirleyici frekans ve yüzde değerleri çıkarılarak, ölçeğin tüm boyutları ve toplam puanları için frekansları (f) hesaplanmıştır. Örneklem grubu ailenin sosyoekonomik ve sosyokültürel düzeyinin öğrenci başarısına olan etkisini belirleme öğrenci ölçeğinden aldıkları puanların; ailenin sosyoekonomik ve sosyokültürel düzeyinin öğrenci başarısına olan etkisini belirleme veli anketinden, ailenin sosyokültürel ve sosyoekonomik durumu değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için çapraz ilişki tabloları kullanılmıştır.

6. BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın bu bölümünde ailelerin sosyokültürel ve sosyoekonomik düzeylerinin öğrencilerin başarı davranışları, başarı özellikleri ve yılsonu başarı notlarına etkilerine ilişkin bulgular verilmiştir.

Araştırmaya katılan örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin ve anne babalarının cinsiyet, yaş, branş, meslek, eğitim düzeyi gibi değişkenlere göre dağılımlara yer verilmiştir.

Tablo 6.Örneklem Grubundaki Öğrencilerin Yaş Değişkeni İçin f ve % Değerleri

Yaş	f	%
15	85	17,0
16	171	34,2
17	208	41,6
18	32	6,4
19	4	,8
TOPLAM	500	100,0

Tablo 6’da örneklem grubundaki öğrencilerin; 85’i (% 17,0) 15 yaş grubunda, 171’i (% 34,2) 16 yaş grubunda, 208’i (% 41,6) 17 yaş grubunda, 32’si (% 6,4) 18 yaş grubunda, 4’ü (% 0,8) 19 yaş grubunda bulunmaktadır. Bu sonuçlara göre örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin daha çok 16 – 17 yaş grubunda olduğu söylenebilir. Bu durumda öğrencilerin sınıf seviyeleri ile ilgilidir. Daha çok örneklem gurubunda belli bir dal seçmiş olan öğrenciler değerlendirilmiştir.

Tablo 7. Örneklem Grubundaki Öğrencilerin Cinsiyet Değişkeni İçin f ve % Değerleri

Cinsiyet	f	%
KIZ	116	23,2
ERKEK	384	76,8
TOPLAM	500	100,0

Tablo 7’de örneklem grubundaki öğrencilerin 384’ü (% 76,8) erkek, 116’sı (% 23,2) kız olmak üzere 500 endüstri meslek lisesi öğrencisinden oluşmaktadır. Tablo 7

değerlendirildiğinde erkek öğrenciler kız öğrencilere göre daha fazladır. Endüstri meslek lisesinin, erkek öğrenciler tarafından daha çok tercih edildiği söylenebilir.

Tablo 8.Örneklem Grubundaki Öğrencilerin Sınıf Seviyesi Değişkeni İçin f ve % Değerleri

Sınıf Seviyesi	f	%
9	138	27,6
10	218	43,6
11	144	28,8
TOPLAM	500	100,0

Tablo 8’de örneklem grubundaki öğrencilerin 138’i (% 27,6) 9.sınıf, 218’i (% 43,6) 10.sınıf, 144’i (% 28,8) 11.sınıf olmak üzere 500 endüstri meslek lisesi öğrencisinden oluşmaktadır.

Tablo 9.Örneklem Grubundaki Öğrencilerin Bölüm Değişkeni İçin f ve % Değerleri

Bölüm	f	%
Bileşim Teknolojisi	86	17,2
Elektrik-Elektronik	183	36,6
Kimya Teknolojisi	41	8,2
Ahşap Teknolojisi	12	2,4
Metal Teknolojisi	135	27,0
Makine Teknolojisi	43	8,6
TOPLAM	500	100,0

Tablo 9’da örneklem grubundaki öğrencilerin 86’sı (% 17,2) bileşim teknolojisi, 183’ü (% 36,6) elektrik-elektronik, 41’i (% 8,2) kimya teknolojisi, 12’si (% 2,4) ahşap teknolojisi, 135’i (% 27,0) metal teknolojisi, 43’ü (% 8,6) makine teknolojisi olmak üzere 500 endüstri meslek lisesi öğrencisinden oluşmaktadır.

Tablo 10.Örneklem Grubundaki Öğrencilerin Sınıf Tekrarı Değişkeni İçin f ve % Değerleri

Sınıf Tekrarı	f	%
Hiç Sınıf Tekrarı Yapmadım	419	83,8
İlköğretimde Sınıf Tekrarı Yaptım	13	2,6

Bu Okulda Sınıf Tekrarı Yaptım	28	5,6
Şu Anda Sınıf Tekrarı Yapıyorum	40	8
TOPLAM	500	100,0

Tablo 10’da örneklem grubundaki öğrencilerin 419’u (% 83,8) hiç sınıf tekrarı yapmamış, 13’ü (% 2,6) ilköğretimde sınıf tekrarı yapmış, 28’i (% 5,6) bu okulda sınıf tekrarı yapmış, 40’ı (% 8) şu anda sınıf tekrarı yapmakta olduğu tespit edildi.

Tablo 11.Örneklem Grubundaki Öğrencilerin İlk dönem Başarı Değişkeni İçin f ve % Değerleri

İlk Dönem Başarısı	f	%
Teşekkür Aldım	59	11,8
Takdir Aldım	2	,4
Zayıfım Yok, Belge Almadım	80	16,0
1-3 Zayıfım Vardı	224	44,8
4-6 Zayıfım Vardı	102	20,4
6’dan Fazla Zayıfım Vardı	33	6,6
TOPLAM	500	100,0

Tablo 11’de örneklem grubundaki öğrencilerin 59’u (% 11,8) ilk dönem teşekkür almış, 2’si (% 0,4) ilk dönem takdir almış, 80’i (% 16) ilk dönem zayıfsız ve belge almamış, 224’inin (% 44,8) ilk dönem 1-3 zayıfı olduğu, 102’sinin (% 20,4) ilk dönem 4-6 zayıfı olduğu, 33’ünün (% 6,6) ilk dönem 6’dan fazla zayıfı olduğu tespit edildi.

Tablo 12.Örneklem Grubundaki Öğrencilerin Geçen Dönem Başarı Değişkeni İçin f ve % Değerleri

Geçen Dönem Başarısı	f	%
Teşekkür Aldım	119	23,8
Takdir Aldım	24	4,8
Zayıfım Yok, Belge Almadım	195	39,0
1-3 Zayıfım Vardı	114	22,8
4-6 Zayıfım Vardı	33	6,6
6’dan Fazla Zayıfım Vardı	15	3,0
TOPLAM	500	100,0

Tablo 12’de örneklem grubundaki öğrencilerin 119’u (% 23,8) geçen dönem teşekkür almış, 24’i (% 4,8) geçen dönem takdir almış, 195’i (% 39) geçen dönem zayıfsız ve belge almamış, 114’ünün (% 22,8) geçen dönem 1–3 zayıfı olduğu, 33’ünün (% 6,6) geçen dönem 4–6 zayıfı olduğu, 15’inin (% 3) geçen dönem 6’dan fazla zayıfı olduğu tespit edildi.

Tablo 13.Örneklem Grubundaki Öğrencilerin Okulunu İsteyerek Seçme Değişkeni İçin f ve % Değerleri

Okulunu Kendi İsteği İle Seçmesi	f	%
Evet	444	88,8
Hayır	56	11,2
TOPLAM	500	100,0

Tablo 13’de örneklem grubundaki öğrencilerin 444’i (% 88,8) okulunu kendi isteği ile seçtiğini, 56’sı (% 11,2) okulunu kendi isteği ile seçmediğini belirtmiştir. Okulunu öğrencinin isteyerek seçmiş olmasının başarısını olumlu yönde etkileyeceği düşünülmektedir.

Tablo 14.Örneklem Grubundaki Öğrencilerin Bölümü İsteyerek Seçmesinin Başarısını Artırdığı Değişkeni İçin f ve % Değerleri

Bölümü Kendi İsteği İle Seçmenin Başarısını Artırdığı	f	%
Kesinlikle Katılmıyorum	90	18,0
Katılmıyorum	64	12,8
Kararsızım	132	26,4
Katılıyorum	154	30,8
Kesinlikle Katılıyorum	60	12,0
TOPLAM	500	100,0

Tablo 14’de örneklem grubundaki öğrencilere, okuduğu bölümü kendi isteği ile seçmenin başarıyı artırdığı yönündeki düşünceye katılıp katılmadıklarına 90’ı (% 18) kesinlikle katılmıyorum, 64’ü (% 12,8) katılmıyorum, 132’si (% 26,4) kararsızım, 154’ü (% 30,8) katılıyorum, 60’ı (% 12) kesinlikle katılıyorum olarak cevaplamıştır. Bu durumda

öğrencilerin istediği bölümde okumalarının başarılarını olumlu yönde etkileyeceği düşünülmektedir.

Tablo 15.Örneklem Grubundaki Öğrencilerin Okulun Bulunduğu Çevresel Koşullar Değişkeni İçin f ve % Değerleri

Okulun Bulunduğu Çevresel Koşullar Başarıyı Artırır	f	%
Kesinlikle Katılmıyorum	77	15,4
Katılmıyorum	99	19,8
Kararsızım	157	31,4
Katılıyorum	110	22,0
Kesinlikle Katılıyorum	57	11,4
TOPLAM	500	100,0

Tablo 15’de örneklem grubundaki öğrencilere, Okulun Bulunduğu Çevresel Koşulların başarıyı artırdığı yönündeki düşünceye katılıp katılmadıklarına 77’si (%15,4) kesinlikle katılmıyorum, 99’u (%19,8) katılmıyorum, 157’si (%31,4) kararsızım, 110’u (%22) katılıyorum, 57’si (%11,4) kesinlikle katılıyorum olarak cevaplamıştır. Bu durumda öğrencilerin okulun bulunduğu çevresel faktörlerin iyi olmasının başarılarını olumlu yönde etkileyeceği düşünülmektedir.

Tablo 16.Örneklem Grubundaki Öğrencilerin Öğretmenin Olumlu Yaklaşımı Başarıyı Artırır Değişkeni İçin f ve % Değerleri

Öğretmenin Olumlu Yaklaşımı Başarıyı Artırır	f	%
Kesinlikle Katılmıyorum	81	16,2
Katılmıyorum	34	6,8
Kararsızım	68	13,6
Katılıyorum	176	35,2
Kesinlikle Katılıyorum	141	28,2
TOPLAM	500	100,0

Tablo 16’da örneklem grubundaki öğrencilere, öğretmenin olumlu yaklaşımı başarıyı artırır yönündeki düşünceye katılıp katılmadıklarına 81’i (%16,2) kesinlikle katılmıyorum,

34'ü (%6,8) katılmıyorum, 68'i (%13,6) kararsızım, 176'sı (%35,2) katılıyorum, 141'i (%28,2) kesinlikle katılıyorum olarak cevaplamıştır. Bu durumda öğrencilerin öğretmenin olumlu yaklaşımı ile başarılarının artacağı düşünülmektedir.

Tablo 17.Örneklem Grubundaki Öğrencilerin Sınıfın kalabalık Olması Başarıyı Azaltmaz Değişkeni İçin f ve % Değerleri

Sınıfın kalabalık Olması Başarıyı Azaltmaz	f	%
Kesinlikle Katılmıyorum	142	28,4
Katılmıyorum	126	25,2
Kararsızım	73	14,6
Katılıyorum	91	18,2
Kesinlikle Katılıyorum	68	13,6
TOPLAM	500	100,0

Tablo 17'de örneklem grubundaki öğrencilere, sınıfın kalabalık olması başarıyı azaltmaz yönündeki düşünceye katılıp katılmadıklarına 142'si (%28,4) kesinlikle katılmıyorum, 126'sı (%25,2) katılmıyorum, 73'ü (%14,6) kararsızım, 91'i (%18,2) katılıyorum, 68'i (%13,6) kesinlikle katılıyorum olarak cevaplamıştır. Bu durumda öğrencilerin sınıfın kalabalık olması başarıyı azaltmaz yönündeki düşünceleri paylaşmadığı tespit edildi. Aksine sınıfın kalabalık olmasının başarılarını olumsuz yönde etkileyecekleri düşünülmektedir.

Tablo 18.Örneklem Grubundaki Öğrencilerin Meslek Liselerinde Verilen Kültür Derslerinin Üniversite Sınavında Başarılı Olmak İçin Yeterliliği Değişkeni İçin f ve % Değerleri

Kültür Derslerinin Başarı İçin Yeterliliği	f	%
Kesinlikle Katılmıyorum	111	22,2
Katılmıyorum	100	20,0
Kararsızım	156	31,2
Katılıyorum	90	18,0
Kesinlikle Katılıyorum	43	8,6
TOPLAM	500	100,0

Tablo 18’de örneklem grubundaki öğrencilere, meslek liselerinde verilen kültür derslerinin üniversite sınavında başarılı olmak için yeterlidir yönündeki düşünceye katılıp katılmadıklarına 111’i (%22,2) kesinlikle katılmıyorum, 100’ü (%20) katılmıyorum, 156’sı (%31,2) kararsızım, 90’ı (%18) katılıyorum, 43’i (%8,6) kesinlikle katılıyorum olarak cevaplamıştır. Bu durumda öğrencilerin meslek liselerinde verilen kültür derslerinin üniversite sınavında başarılı olmak için yeterlidir yönündeki düşüncüyü paylaşmadığı tespit edildi. Aksine meslek liselerinde verilen kültür derslerinin üniversite sınavında başarılı olmak için çok yetersiz olduğu düşünülmektedir.

Tablo 19.Örneklem Grubundaki Öğrencilerin Atölye Ders Saatinin Konunun Kavranması Uygulanması İçin Yeterliliği Değişkeni İçin f ve % Değerleri

Atölye Ders Saatinin Yeterliliği	f	%
Kesinlikle Katılmıyorum	147	29,4
Katılmıyorum	43	8,6
Kararsızım	88	17,6
Katılıyorum	131	26,2
Kesinlikle Katılıyorum	91	18,2
TOPLAM	500	100,0

Tablo 19’da örneklem grubundaki öğrencilere, atölye ders saatinin konunun kavranması uygulanması için yeterliliği yönündeki düşünceye katılıp katılmadıklarına 147’si (%29,4) kesinlikle katılmıyorum, 43’ü (%8,6) katılmıyorum, 88’i (%17,6) kararsızım, 131’i (%26,2) katılıyorum, 91’i (%18,2) kesinlikle katılıyorum olarak cevaplamıştır. Bu durumda öğrencilerin atölye ders saatinin konunun kavranması uygulanması için yeterlidir yönündeki düşüncüyü paylaştığı düşünülmektedir.

Tablo 20.Örneklem Grubundaki Öğrencilerin Sınıf mevcudunun Az Olması Başarıyı Artırır Değişkeni İçin f ve % Değerleri

Sınıf mevcudunun Az Olması Başarıyı Artırır	f	%
Kesinlikle Katılmıyorum	60	12,0
Katılmıyorum	75	15,0
Kararsızım	57	11,4

Katılıyorum	164	32,8
Kesinlikle Katılıyorum	144	28,8
TOPLAM	500	100,0

Tablo 20’de örneklem grubundaki öğrencilere, bu soru kontrol sorusu olarak sorulmuştur. Tablo 17’dekine benzer bir sonuç elde edilmiştir. Bu soru sayesinde bazı anketler değerlendirme dışı tutulmuş. Örneklem grubu 500 kişiyi tamamlayacak şekilde farklı öğrencilere anket tekrar uygulandı. Sınıfın kalabalık olmasının başarılarını olumsuz yönde etkileyecekleri düşünülmektedir.

Tablo 21.Örneklem Grubundaki Öğrencilerin Annenin Eğitim Düzeyinin Yüksek Olması Başarıyı Artırır Değişkeni İçin f ve % Değerleri

Annenin Eğitim Düzeyinin Yüksek Olması Başarıyı Artırır	f	%
Kesinlikle Katılmıyorum	73	14,6
Katılmıyorum	119	23,8
Kararsızım	88	17,6
Katılıyorum	148	29,6
Kesinlikle Katılıyorum	72	14,4
TOPLAM	500	100,0

Tablo 21’de örneklem grubundaki öğrencilere, annenin eğitim düzeyinin yüksek olması başarıyı artırır yönündeki düşünceye katılıp katılmadıklarına 73’ü (%14,6) kesinlikle katılmıyorum, 119’u (%23,8) katılmıyorum, 88’i (%17,6) kararsızım, 148’i (%29,6) katılıyorum, 72’si (%14,4) kesinlikle katılıyorum olarak cevaplamıştır. Bu durumda öğrencilerin, annenin eğitim düzeyinin yüksek olması başarıyı artırır yönündeki düşüncüyü paylaştığı düşünülmektedir.

Tablo 22.Örneklem Grubundaki Öğrencilerin Babanın Eğitim Düzeyinin Yüksek Olması Başarıyı Artırır Değişkeni İçin f ve % Değerleri

Babanın Eğitim Düzeyinin Yüksek Olması Başarıyı Artırır	f	%
Kesinlikle Katılmıyorum	57	11,4
Katılmıyorum	130	26,0
Kararsızım	92	18,4

Katılıyorum	152	30,4
Kesinlikle Katılıyorum	69	13,8
TOPLAM	500	100,0

Tablo 22’de örneklem grubundaki öğrencilere, babanın eğitim düzeyinin yüksek olması başarıyı artırır yönündeki düşünceye katılıp katılmadıklarına 57’si (%11,4) kesinlikle katılmıyorum, 130’u (%26) katılmıyorum, 92’si (%18,4) kararsızım, 152’si (%30,4) katılıyorum, 69’u (%13,8) kesinlikle katılıyorum olarak cevaplamıştır. Bu durumda öğrencilerin, babanın eğitim düzeyinin yüksek olması başarıyı artırır yönündeki düşünciyi paylaştığı düşünülmektedir.

Tablo 23.Örneklem Grubundaki Öğrencilerin Anne ve Babanın Öğrenciyle İlgilenmesi Başarıyı Artırır Değişkeni İçin f ve % Değerleri

Anne ve Babanın Öğrenciyle İlgilenmesi Başarıyı Artırır	f	%
Kesinlikle Katılmıyorum	52	10,4
Katılmıyorum	103	20,6
Kararsızım	101	20,2
Katılıyorum	166	33,2
Kesinlikle Katılıyorum	78	15,6
TOPLAM	500	100,0

Tablo 23’de örneklem grubundaki öğrencilere, anne ve babanın öğrenciyle ilgilenmesi başarıyı artırır yönündeki düşünceye katılıp katılmadıklarına 52’si (%10,4) kesinlikle katılmıyorum, 103’ü (%20,6) katılmıyorum, 101’i (%20,2) kararsızım, 166’sı (%33,2) katılıyorum, 78’i (%15,6) kesinlikle katılıyorum olarak cevaplamıştır. Bu durumda öğrencilerin, anne ve babanın öğrenciyle ilgilenmesi başarıyı artırır yönündeki düşünciyi paylaştığı düşünülmektedir.

Tablo 24.Örneklem Grubundaki Öğrencilerin Ailenin Kalabalık Olmasının Başarıyı Olumsuz Etkilememesi Değişkeni İçin f ve % Değerleri

Ailenin Kalabalık Olmasının Başarıyı Olumsuz Etkilememesi	f	%
Kesinlikle Katılmıyorum	79	15,8
Katılmıyorum	117	23,4

Kararsızım	86	17,2
Katılıyorum	160	32,0
Kesinlikle Katılıyorum	58	11,6
TOPLAM	500	100,0

Tablo 24’de örneklem grubundaki öğrencilere, ailenin kalabalık olmasının başarıyı olumsuz etkilememesi yönündeki düşünceye katılıp katılmadıklarına 79’u (%15,8) kesinlikle katılmıyorum, 117’si (%23,4) katılmıyorum, 86’sı (%17,2) kararsızım, 160’ı (%32) katılıyorum, 58’i (%11,6) kesinlikle katılıyorum olarak cevaplamıştır. Bu durumda öğrencilerin, ailenin kalabalık olmasının başarıyı olumsuz etkilememesi yönündeki düşünceyi kısmen olsa da paylaştığı düşünülmektedir.

Tablo 25.Örneklem Grubundaki Öğrencilerin Aile Kararlarına Katılımın Başarıyı ve Öğrencinin Kendisine Olan Saygısını Artırır Değişkeni İçin f ve % Değerleri

Aile Kararlarına Katılım Başarıyı ve Kendine Olan Saygıyı Artırır	f	%
Kesinlikle Katılmıyorum	56	11,2
Katılmıyorum	66	13,2
Kararsızım	65	13,0
Katılıyorum	188	37,6
Kesinlikle Katılıyorum	125	25,0
TOPLAM	500	100,0

Tablo 25’de örneklem grubundaki öğrencilere, aile kararlarına katılımın başarıyı ve öğrencinin kendisine olan saygısını artırır yönündeki düşünceye katılıp katılmadıklarına 56’sı (%11,2) kesinlikle katılmıyorum, 66’sı (%13,2) katılmıyorum, 65’i (%13) kararsızım, 188’i (%37,6) katılıyorum, 125’i (%25) kesinlikle katılıyorum olarak cevaplamıştır. Bu durumda öğrencilerin, aile kararlarına katılımın başarıyı ve öğrencinin kendisine olan saygısını artırır yönündeki düşünceyi paylaştığı düşünülmektedir.

Tablo 26.Örneklem Grubundaki Öğrencilerin Ailenin Ekonomik Düzeyinin Yeterli Olması Başarıyı Artırır Değişkeni İçin f ve % Değerleri

Ailenin Ekonomik Düzeyinin Yeterli Olması Başarıyı Artırır	f	%
Kesinlikle Katılmıyorum	50	10,0
Katılmıyorum	101	20,2
Kararsızım	77	15,4
Katılıyorum	177	35,4
Kesinlikle Katılıyorum	95	19,0
TOPLAM	500	100,0

Tablo 26’da örneklem grubundaki öğrencilere, ailenin ekonomik düzeyinin yeterli olması başarıyı artırır yönündeki düşünceye katılıp katılmadıklarına 50’si (%10) kesinlikle katılmıyorum, 101’i (%13,2) katılmıyorum, 65’i (%13) kararsızım, 188’i (%37,6) katılıyorum, 125’i (%25) kesinlikle katılıyorum olarak cevaplamıştır. Bu durumda öğrencilerin, ailenin ekonomik düzeyinin yeterli olması başarıyı artırır yönündeki düşünceyi paylaştığı düşünülmektedir.

Tablo 27.Örneklem Grubundaki Öğrencilerin, Bölümün Öğrencinin Gelecek Beklentilerini Karşılama Değişkeni İçin f ve % Değerleri

Bölümün Öğrencinin Gelecek Beklentilerini Karşılama	f	%
Kesinlikle Katılmıyorum	84	16,8
Katılmıyorum	63	12,6
Kararsızım	122	24,4
Katılıyorum	141	28,2
Kesinlikle Katılıyorum	90	18,0
TOPLAM	500	100,0

Tablo 27’de örneklem grubundaki öğrencilere, bölümün öğrencinin gelecek beklentilerini karşılama yönündeki düşünceye katılıp katılmadıklarına 84’ü (%16,8) kesinlikle katılmıyorum, 63’ü (%12,6) katılmıyorum, 122’si (%24,4) kararsızım, 141’i (%28,2) katılıyorum, 90’ı (%18) kesinlikle katılıyorum olarak cevaplamıştır. Bu durumda bölümün öğrencinin gelecek beklentilerini büyük ölçüde karşıladığı düşünülmektedir.

Tablo 28.Örneklem Grubundaki Öğrencilerin Üniversite Sınav sistemi Mesleki Beklentileri Olumsuz Etkilemez Değişkeni İçin f ve % Değerleri

Üniversite Sınav sistemi Mesleki Beklentileri Olumsuz Etkilemez	f	%
Kesinlikle Katılmıyorum	92	18,4
Katılmıyorum	86	17,2
Kararsızım	182	36,4
Katılıyorum	105	21,0
Kesinlikle Katılıyorum	35	7,0
TOPLAM	500	100,0

Tablo 28’de örneklem grubundaki öğrencilere, üniversite sınav sistemi mesleki beklentileri olumsuz etkilemez yönündeki düşünceye katılıp katılmadıklarına 92’si (%18,4) kesinlikle katılmıyorum, 86’sı (%17,2) katılmıyorum, 182’si (%36,4) kararsızım, 105’i (%21) katılıyorum, 35’i (%7) kesinlikle katılıyorum olarak cevaplamıştır. Bu durumda öğrencilerin, üniversite sınav sistemi mesleki beklentileri olumsuz etkilemez yönündeki düşüncüyü kısmen olsa da paylaştığı düşünülmektedir.

Tablo 29.Örneklem Grubundaki Öğrencilerin Sosyal ve Kültürel Faaliyetlere Katılmanın Başarıyı Artırması Değişkeni İçin f ve % Değerleri

Sosyal ve Kültürel Faaliyetlere Katılmanın Başarıyı Artırması	f	%
Kesinlikle Katılmıyorum	57	11,4
Katılmıyorum	67	13,4
Kararsızım	99	19,8
Katılıyorum	195	39,0
Kesinlikle Katılıyorum	82	16,4
TOPLAM	500	100,0

Tablo 29’da örneklem grubundaki öğrencilere, sosyal ve kültürel faaliyetlere katılmanın başarıyı artırması yönündeki düşünceye katılıp katılmadıklarına 57’si (%11,4) kesinlikle katılmıyorum, 67’si (%13,4) katılmıyorum, 99’u (%19,8) kararsızım, 195’i (%39) katılıyorum, 82’si (%16,4) kesinlikle katılıyorum olarak cevaplamıştır. Bu durumda öğrencilerin, sosyal ve kültürel faaliyetlere katılmanın başarıyı artırması yönündeki düşüncüyü paylaştığı düşünülmektedir.

Tablo 30.Örneklem Grubundaki Öğrencilerin Arkadaşlarla İyi Diyalog Kurmak Başarıyı Artırır Değişkeni İçin f ve % Değerleri

Arkadaşlarla İyi Diyalog Kurmak Başarıyı Artırır	f	%
Kesinlikle Katılmıyorum	58	11,6
Katılmıyorum	74	14,8
Kararsızım	75	15,0
Katılıyorum	188	37,6
Kesinlikle Katılıyorum	105	21,0
TOPLAM	500	100,0

Tablo 30’da örneklem grubundaki öğrencilere, arkadaşlarla iyi diyalog kurmak başarıyı artırır yönündeki düşünceye katılıp katılmadıklarına 58’i (%11,6) kesinlikle katılmıyorum, 74’i (%14,8) katılmıyorum, 75’i (%15) kararsızım, 188’i (%37,6) katılıyorum, 105’i (%21) kesinlikle katılıyorum olarak cevaplamıştır. Bu durumda öğrencilerin, arkadaşlarla iyi diyalog kurmak başarıyı artırır yönündeki düşünceyi paylaştığı düşünülmektedir.

Tablo 31.Örneklem Grubundaki Öğrencilerin Sınav Kaygısı Başarıyı Olumsuz Etkilemez Değişkeni İçin f ve % Değerleri

Sınav Kaygısı Başarıyı Olumsuz Etkilemez	f	%
Kesinlikle Katılmıyorum	119	23,8
Katılmıyorum	147	29,4
Kararsızım	80	16,0
Katılıyorum	93	18,6
Kesinlikle Katılıyorum	61	12,2
TOPLAM	500	100,0

Tablo 31’de örneklem grubundaki öğrencilere, sınav kaygısı başarıyı olumsuz etkilemez yönündeki düşünceye katılıp katılmadıklarına 119’u (%23,8) kesinlikle katılmıyorum, 147’si (%29,4) katılmıyorum, 80’i (%16) kararsızım, 93’ü (%18,6) katılıyorum, 61’i (%12,2) kesinlikle katılıyorum olarak cevaplamıştır. Bu durumda öğrencilerin, sınav kaygısı başarıyı olumsuz etkilemez yönündeki düşünceyi paylaşmadığı tespit edildi. Aksine, sınav kaygısının başarıyı olumsuz etkilediği düşünülmektedir.

Tablo 32.Örneklem Grubundaki Öğrencilerin Derslere Planlı Çalışma Başarıyı Artırır Değişkeni İçin f ve % Değerleri

Derslere Planlı Çalışma Başarıyı Artırır	f	%
Kesinlikle Katılmıyorum	64	12,8
Katılmıyorum	66	13,2
Kararsızım	65	13,0
Katılıyorum	174	34,8
Kesinlikle Katılıyorum	131	26,2
TOPLAM	500	100,0

Tablo 32’de örneklem grubundaki öğrencilere, derslere planlı çalışma başarıyı artırır yönündeki düşünceye katılıp katılmadıklarına 64’ü (%12,8) kesinlikle katılmıyorum, 66’sı (%13,2) katılmıyorum, 65’i (%13) kararsızım, 174’ü (%34,8) katılıyorum, 131’i (%26,2) kesinlikle katılıyorum olarak cevaplamıştır. Bu durumda öğrencilerin, derslere planlı çalışma başarıyı artırır yönündeki düşünceyi paylaştığı düşünülmektedir.

Tablo 33.Örneklem Grubundaki Öğrencilerin Mesleki Yayınları Takip Etmek Başarıyı Artırır Değişkeni İçin f ve % Değerleri

Mesleki Yayınları Takip Etmek Başarıyı Artırır	f	%
Kesinlikle Katılmıyorum	106	21,2
Katılmıyorum	55	11,0
Kararsızım	110	22,0
Katılıyorum	156	31,2
Kesinlikle Katılıyorum	73	14,6
TOPLAM	500	100,0

Tablo 33’de örneklem grubundaki öğrencilere, mesleki yayınları takip etmek başarıyı artırır yönündeki düşünceye katılıp katılmadıklarına 106’sı (%21,2) kesinlikle katılmıyorum, 55’i (%11) katılmıyorum, 110’u (%22) kararsızım, 156’sı (%31,2) katılıyorum, 73’ü (%14,6) kesinlikle katılıyorum olarak cevaplamıştır. Bu durumda öğrencilerin, mesleki yayınları takip etmek başarıyı artırır yönündeki düşünceyi paylaştığı düşünülmektedir.

Tablo 34.Örneklem Grubundaki Öğrencilerin Ailede Derslere Yardımcı Olacak Birinin Olması Başarıyı Artırır Değişkeni İçin f ve % Değerleri

Ailede Derslere Yardımcı Olacak Birinin Olması Başarıyı Artırır	f	%
Kesinlikle Katılmıyorum	53	10,6
Katılmıyorum	51	10,2
Kararsızım	63	12,6
Katılıyorum	223	44,6
Kesinlikle Katılıyorum	110	22,0
TOPLAM	500	100,0

Tablo 34’de örneklem grubundaki öğrencilere, ailede derslere yardımcı olacak birinin olması başarıyı artırır yönündeki düşünceye katılıp katılmadıklarına 53’ü (%10,2) kesinlikle katılmıyorum, 51’i (%10,2) katılmıyorum, 63’ü (%12,6) kararsızım, 223’ü (%44,6) katılıyorum, 110’u (%22) kesinlikle katılıyorum olarak cevaplamıştır. Bu durumda öğrencilerin, ailede derslere yardımcı olacak birinin olması başarıyı artırır yönündeki düşünceyi paylaştığı düşünülmektedir.

Tablo 35.Örneklem Grubundaki Öğrencilerin Müsait Ev Ortamı Başarıyı Artırır Değişkeni İçin f ve % Değerleri

Müsait Ev Ortamı Başarıyı Artırır	f	%
Kesinlikle Katılmıyorum	59	11,8
Katılmıyorum	54	10,8
Kararsızım	67	13,4
Katılıyorum	208	41,6
Kesinlikle Katılıyorum	112	22,4
TOPLAM	500	100,0

Tablo 35’da örneklem grubundaki öğrencilere, müsait ev ortamı başarıyı artırır yönündeki düşünceye katılıp katılmadıklarına 59’u (%11,8) kesinlikle katılmıyorum, 54’ü (%10,8) katılmıyorum, 67’si (%13,4) kararsızım, 208’i (%41,6) katılıyorum, 112’si (%22,4) kesinlikle katılıyorum olarak cevaplamıştır. Bu durumda öğrencilerin, müsait ev ortamı başarıyı artırır yönündeki düşünceyi paylaştığı düşünülmektedir.

Tablo 36.Örneklem Grubundaki Öğrencilerin Aile Üyeleri Birbirlerine Duygu ve Düşüncelerini Rahatça Anlatır Değişkeni İçin f ve % Değerleri

Aile Üyeleri Birbirlerine Duygu ve Düşüncelerini Rahatça Anlatır	f	%
Her zaman	176	35,2
Genellikle	143	28,6
Bazen	106	21,2
Nadiren	56	11,2
Hiçbir zaman	19	3,8
TOPLAM	500	100,0

Tablo 36’da örneklem grubundaki öğrencilere, aile üyeleri birbirlerine duygu ve düşüncelerini rahatça anlatabilmekte midir? Şeklindeki anket sorusuna 176’sı (%35,2) her zaman, 143’i (%28,6) genellikle, 106’sı (%21,2) bazen, 56’sı (%11,2) nadiren, 19’u (%3,8) hiçbir zaman olarak cevaplamıştır. Bu durumda öğrencilerin, genellikle demokratik aile ortamında bulunduğu düşünülmektedir. Aile bireyleri birbirine saygılı ve birbirleriyle düşüncelerini rahatça paylaşabilmektedir.

Tablo 37.Örneklem Grubundaki Öğrencilerin Anne ve Babanın Eleştirisi Değişkeni İçin f ve % Değerleri

Anne ve Babanın Eleştirisi	f	%
Her zaman	78	15,6
Genellikle	91	18,2
Bazen	152	30,4
Nadiren	99	19,8
Hiçbir zaman	80	16,0
TOPLAM	500	100,0

Tablo 37’de örneklem grubundaki öğrencilere, anneniz ve babanız sizi eleştirir mi? Şeklindeki anket sorusuna 78’i (%15,2) her zaman, 91’i (%18,2) genellikle, 152’si (%30,4) bazen, 99’u (%19,8) nadiren, 80’i (%16) hiçbir zaman olarak cevaplamıştır. Bu durumda öğrencilerin, genellikle demokratik aile ortamında bulunduğu düşünülmektedir. Aile bireyleri birbirine saygı ile yaklaşmakta aşırı eleştiriden kaçınılmaktadır. Gereksiz

yere ya da amaca hizmet etmeyecek şekilde yapılan eleştiriler yıkıcı olur. Çoğu zaman iletişimi koparır.

Tablo 38.Örnekleme Grubundaki Öğrencilerin Aile Sorunlarını Okulda Düşünerek Olumsuz Etkilenme Değişkeni İçin f ve % Değerleri

Aile Sorunlarını Okulda Düşünerek Olumsuz Etkilenme	f	%
Her zaman	85	17,0
Genellikle	88	17,6
Bazen	120	24,0
Nadiren	111	22,2
Hiçbir zaman	96	19,2
TOPLAM	500	100,0

Tablo 38’de örnekleme grubundaki öğrencilere, aile sorunlarını okulda düşünerek olumsuz etkilenir misiniz? Şeklindeki anket sorusuna 85’i (%17) her zaman, 88’i (%17,6) genellikle, 120’si (%24) bazen, 111’i (%22,2) nadiren, 96’sı (%19,2) hiçbir zaman olarak cevaplamıştır. Bu durumda öğrencilerin, aile sorunları ile genellikle zihnen meşgul olmadığı bu türden oluşabilecek problemlerin derslerine büyük bir engel teşkil etmediği düşünülmektedir.

Tablo 39.Örnekleme Grubundaki Öğrencilerin Derslere Hazırlıklı Gelme Değişkeni İçin f ve % Değerleri

Derslere Hazırlıklı Gelme	f	%
Her zaman	56	11,2
Genellikle	119	23,8
Bazen	184	36,8
Nadiren	94	18,8
Hiçbir zaman	47	9,4
TOPLAM	500	100,0

Tablo 39’da örnekleme grubundaki öğrencilere, derslere hazırlıklı gelir misiniz? Şeklindeki anket sorusuna 56’sı (%11,2) her zaman, 119’u (%23,8) genellikle, 184’i (%36,8) bazen,

94'ü (%18,8) nadiren, 47'si (%9,4) hiçbir zaman olarak cevaplamıştır. Bu durumda öğrencilerin, genellikle derslere hazırlıklı geldiği düşünülmektedir.

Tablo 40.Örneklem Grubundaki Öğrencilerin Ödevleri Zamanında Teslim Etme Değişkeni İçin f ve % Değerleri

Ödevleri Zamanında Teslim Etme	f	%
Her zaman	172	34,4
Genellikle	200	40,0
Bazen	77	15,4
Nadiren	28	5,6
Hiçbir zaman	23	4,6
TOPLAM	500	100,0

Tablo 40'da örneklem grubundaki öğrencilere, ödevleri zamanında teslim eder misiniz? Şeklindeki anket sorusuna 172'si (%34,4) her zaman, 200'ü (%40) genellikle, 77'si (%15,4) bazen, 28'i (%5,6) nadiren, 23'ü (%4,6) hiçbir zaman olarak cevaplamıştır. Bu durumda öğrencilerin, genellikle ödevleri zamanında teslim ettiği düşünülmektedir. Her ders için zamanında yapılan çalışma hiç şüphesiz başarı sağlayacaktır. Anlamakta zorlanılan derslerde dahi en azından dersin akışından kopmayı engelleyerek öğrencinin dersten aldığı verimi artıracaktır.

Tablo 41.Örneklem Grubundaki Öğrencilerin Derslere Aktif Katılım Değişkeni İçin f ve % Değerleri

Derslere Aktif Katılım	f	%
Her zaman	91	18,2
Genellikle	153	30,6
Bazen	198	39,6
Nadiren	42	8,4
Hiçbir zaman	16	3,2
TOPLAM	500	100,0

Tablo 41'de örneklem grubundaki öğrencilere, derslere aktif katılır mısınız? Şeklindeki anket sorusuna 91'i (%18,2) her zaman, 153'ü (%30,6) genellikle, 198'i (%39,6) bazen,

42'si (%8,4) nadiren, 16'sı (%3,2) hiçbir zaman olarak cevaplamıştır. Bu durumda öğrencilerin, genellikle derslere aktif katıldığı düşünülmektedir.

Tablo 42.Örneklem Grubundaki Öğrencilerin Grup Çalışmalarına Katılım Değişkeni İçin f ve % Değerleri

Grup Çalışmalarına Katılım	f	%
Her zaman	126	25,2
Genellikle	119	23,8
Bazen	155	31,0
Nadiren	69	13,8
Hiçbir zaman	31	6,2
TOPLAM	500	100,0

Tablo 42'de örneklem grubundaki öğrencilere, grup çalışmalarına katılır mısınız? Şeklindeki anket sorusuna 126'sı (%25,2) her zaman, 119'u (%23,8) genellikle, 155'i (%31) bazen, 69'u (%13,8) nadiren, 31'i (%6,2) hiçbir zaman olarak cevaplamıştır. Bu durumda öğrencilerin, genellikle grup çalışmalarına katıldığı düşünülmektedir.

Gerek derslere aktif katılım gerekse grup çalışmalarına katılım öğrencilerin ders başarısını artırdığı gibi onların toplumda uyumlu ve kendine güvenen bireyler olarak yer almasını sağlayacaktır.

Tablo 43.Örneklem Grubundaki Öğrencilerin Planlı ve Sistemli Çalışma Değişkeni İçin f ve % Değerleri

Planlı ve Sistemli Çalışma	f	%
Her zaman	78	15,6
Genellikle	141	28,2
Bazen	147	29,4
Nadiren	93	18,6
Hiçbir zaman	41	8,2
TOPLAM	500	100,0

Tablo 43'de örneklem grubundaki öğrencilere, planlı ve sistemli çalışır mısınız? Şeklindeki anket sorusuna 78'i (%15,6) her zaman, 141'i (%28,2) genellikle, 147'si

(%29,4) bazen, 93'ü (%18,6) nadiren, 41'i (%8,2) hiçbir zaman olarak cevaplamıştır. Bu durumda öğrencilerin, genellikle planlı ve sistemli çalıştığı düşünülmektedir.

Tablo 44.Örneklem Grubundaki Öğrencilerin Olaylara Farklı Bakış Açısından Yaklaşabilme Değişkeni İçin f ve % Değerleri

Olaylara Farklı Bakış Açısından Yaklaşabilme	f	%
Her zaman	115	23,0
Genellikle	180	36,0
Bazen	140	28,0
Nadiren	42	8,4
Hiçbir zaman	23	4,6
TOPLAM	500	100,0

Tablo 44'de örneklem grubundaki öğrencilere, olaylara farklı bakış açısından yaklaşabilir misiniz? Şeklindeki anket sorusuna 115'i (%23) her zaman, 180'i (%36) genellikle, 140'ı (%28) bazen, 42'si (%8,4) nadiren, 23'i (%4,6) hiçbir zaman olarak cevaplamıştır. Bu durumda öğrencilerin, farklı bakış açısından yaklaşabildikleri düşünülmektedir.

Tablo 45.Örneklem Grubundaki Öğrencilerin Sınavlardan Tam Not Alma Değişkeni İçin f ve % Değerleri

Sınavlardan Tam Not Alma	f	%
Her zaman	35	7,0
Genellikle	92	18,4
Bazen	221	44,2
Nadiren	115	23,0
Hiçbir zaman	37	7,4
TOPLAM	500	100,0

Tablo 45'de örneklem grubundaki öğrencilere, sınavlardan tam not alır mısınız? Şeklindeki anket sorusuna 35'i (%7) her zaman, 92'si (%18,4) genellikle, 221'i (%44,2) bazen, 115'i (%23) nadiren, 37'si (%7,4) hiçbir zaman olarak cevaplamıştır. Bu durumda öğrencilerin, sınavlardan genellikle tam not alamadığı düşünülmektedir.

Tablo 46.Örneklem Grubundaki Öğrencilerin Dikkatli Olma Değişkeni İçin f ve % Değerleri

Dikkatli Olma	f	%
Her zaman	131	26,2
Genellikle	201	40,2
Bazen	114	22,8
Nadiren	41	8,2
Hiçbir zaman	13	2,6
TOPLAM	500	100,0

Tablo 46’da örneklem grubundaki öğrencilere, öğrencilerin dikkatli olup olmadığı şeklindeki anket sorusuna 131’i (%26,2) her zaman, 201’i (%40,2) genellikle, 114’ü (%22,8) bazen, 41’i (%8,2) nadiren, 13’ü (%2,6) hiçbir zaman olarak cevaplamıştır. Bu durumda öğrencilerin, genellikle dikkatli olduğu düşünülmektedir.

Tablo 47.Örneklem Grubundaki Öğrencilerin Azimli Olma Değişkeni İçin f ve % Değerleri

Azimli Olma	f	%
Her zaman	164	32,8
Genellikle	202	40,4
Bazen	98	19,6
Nadiren	27	5,4
Hiçbir zaman	9	1,8
TOPLAM	500	100,0

Tablo 47’de örneklem grubundaki öğrencilere, azimli misiniz? Şeklindeki anket sorusuna 164’ü (%32,8) her zaman, 202’si (%40,4) genellikle, 98’i (%19,6) bazen, 27’si (%5,4) nadiren, 9’u (%1,8) hiçbir zaman olarak cevaplamıştır. Bu durumda öğrencilerin, genellikle azimli olduğu düşünülmektedir. Başarı da en büyük etkenlerden biri de hiç şüphesiz azimdir. Kişi hedeflerini iyi belirledikten sonra bu yolda azimle ilerler ise mutlaka buna ulaşacaktır. Hedefine ulaşmasa bile kendi belirlediği bir hedefe azimle ilerlediğinden bu uğurdaki mücadele onu mutlu kılacaktır.

Tablo 48.Örnekleme Grubundaki Öğrencilerin Kendilerini Kararlı Bir Kişi Olarak Kabul Etmesi Değişkeni İçin f ve % Değerleri

Kendilerini Kararlı Bir Kişi Olarak Kabul Etmesi	f	%
Her zaman	164	32,8
Genellikle	179	35,8
Bazen	112	22,4
Nadiren	35	7,0
Hiçbir zaman	10	2,0
TOPLAM	500	100,0

Tablo 48’de örnekleme grubundaki öğrencilere, kararlı bir kişi misiniz? Şeklindeki anket sorusuna 164’ü (%32,8) her zaman, 179’u (%35,8) genellikle, 112’i (%22,4) bazen, 35’i (%7) nadiren, 10’u (%2) hiçbir zaman olarak cevaplamıştır. Bu durumda öğrencilerin, kararlı bir kişiliğe sahip olduğu düşünülmektedir.

Tablo 49.Örnekleme Grubundaki Öğrencilerin Kendilerini İddialı Biri Olarak Kabul Etmesi Değişkeni İçin f ve % Değerleri

Kendilerini İddialı Biri Olarak Kabul Etmesi	f	%
Her zaman	176	35,2
Genellikle	156	31,2
Bazen	130	26,0
Nadiren	24	4,8
Hiçbir zaman	14	2,8
TOPLAM	500	100,0

Tablo 49’de örnekleme grubundaki öğrencilere, iddialı mısınız? Şeklindeki anket sorusuna 176’sı (%35,2) her zaman, 156’sı (%31,2) genellikle, 130’u (%26) bazen, 24’ü (%4,8) nadiren, 14’ü (%2,8) hiçbir zaman olarak cevaplamıştır. Bu durumda öğrencilerin, iddialı bir kişiliğe sahip olduğu düşünülmektedir.

Tablo 50.Örneklem Grubundaki Öğrencilerin Çalışkan Olması
Değişkeni İçin f ve % Değerleri

Çalışkan Olma	f	%
Her zaman	111	22,2
Genellikle	136	27,2
Bazen	167	33,4
Nadiren	55	11,0
Hiçbir zaman	31	6,2
TOPLAM	500	100,0

Tablo 50’de örneklem grubundaki öğrencilere, çalışkan mısınız? Şeklindeki anket sorusuna 111’i (%22,2) her zaman, 136’sı (%27,2) genellikle, 167’si (%33,4) bazen, 55’i (%11) nadiren, 31’i (%6,2) hiçbir zaman olarak cevaplamıştır. Bu durumda öğrencilerin, çalışkan olduğu düşünülmektedir.

Tablo 51.Örneklem Grubundaki Öğrencilerin Öz Güveninin Yüksek Olması
Değişkeni İçin f ve % Değerleri

Öz Güvenin Yüksek Olması	f	%
Her zaman	157	31,4
Genellikle	182	36,4
Bazen	97	19,4
Nadiren	49	9,8
Hiçbir zaman	15	3,0
TOPLAM	500	100,0

Tablo 51’de örneklem grubundaki öğrencilere, öz güveniniz yüksek midir? Şeklindeki anket sorusuna 157’si (%31,4) her zaman, 182’si (%36,4) genellikle, 97’si (%19,4) bazen, 49’u (%9,8) nadiren, 15’i (%3) hiçbir zaman olarak cevaplamıştır. Bu durumda öğrencilerin, öz güvenlerinin yüksek olduğu düşünülmektedir.

Tablo 52.Örneklem Grubundaki Öğrencilerin Sorumluluk Sahibi Olması
Değişkeni İçin f ve % Değerleri

Sorumluluk Sahibi Olma	f	%
Her zaman	203	40,6
Genellikle	186	37,2
Bazen	84	16,8
Nadiren	19	3,8
Hiçbir zaman	8	1,6
TOPLAM	500	100,0

Tablo 52’de örneklem grubundaki öğrencilere, sorumluluk sahibi misiniz? Şeklindeki anket sorusuna 203’ü (%40,6) her zaman, 186’sı (%37,2) genellikle, 84’ü (%16,8) bazen, 19’u (%3,8) nadiren, 8’i (%1,6) hiçbir zaman olarak cevaplamıştır. Bu durumda öğrencilerin, sorumluluk sahibi olduğu düşünülmektedir.

Tablo 53.Örneklem Grubundaki Öğrencilerin Disiplinli Olması
Değişkeni İçin f ve % Değerleri

Disiplinli Olması	f	%
Her zaman	145	29,0
Genellikle	165	33,0
Bazen	140	28,0
Nadiren	38	7,6
Hiçbir zaman	12	2,4
TOPLAM	500	100,0

Tablo 53’de örneklem grubundaki öğrencilere, disiplinli misiniz? Şeklindeki anket sorusuna 145’i (%29) her zaman, 165’i (%33) genellikle, 140’u (%28) bazen, 38’i (%7,6) nadiren, 12’si (%2,4) hiçbir zaman olarak cevaplamıştır. Bu durumda öğrencilerin, disiplinli olduğu düşünülmektedir. Tablo 55’den de bu durum teyit edilmektedir. Öğrencilerin %70’i kınama da dâhil hiçbir disiplin cezası almamıştır. Ders disiplinini alışkanlık haline getiren öğrenciler başarıya ulaşacaktır. Bu disiplinin kazandırılmasında da en büyük görev yine öğretmenlere düşmektedir.

Tablo 54.Örneklem Grubundaki Öğrencilerin Geçen Yıl Sonu Başarı Ortalaması Değişkeni İçin f ve % Değerleri

Geçen Yıl Sonu Başarı Ortalaması	f	%
(1-2)	57	11,4
(2-3)	102	20,4
(3-4)	263	52,6
(4-5)	73	14,6
5	5	1,0
TOPLAM	500	100,0

Tablo 54’de örneklem grubundaki öğrencilere, geçen yılsonu başarı ortalaması yönündeki anket sorusuna 57’si (%11,4) notunun (1-2) arası olduğunu, 102’si (%20,4) notunun (2-3) arası olduğunu, 263’ü (%52,6) notunun (3-4) arası olduğunu, 73’ü (%14,6) notunun (4-5) arası olduğunu, 5’i (%1) notunun (5) olduğunu cevaplamıştır. Bu durumda öğrencilerin, not durumlarının geçen eğitim öğretim döneminde ortalarda 2 ile 4 arası olduğu görülmektedir.

Tablo 55.Örneklem Grubundaki Öğrencilerin Disiplin Cezası Türü Değişkeni İçin f ve % Değerleri

Disiplin Cezası Türü	f	%
Uyarı	112	22,4
Kınama	15	3,0
Okuldan Kısa Süreli Uzaklaştırma	23	4,6
Ceza Almadım	350	70,0
TOPLAM	500	100,0

Tablo 55’de örneklem grubundaki öğrencilere, disiplin cezası aldıysanız, cezanın türü nedir? Şeklindeki anket sorusuna 112’si (%22,4) uyarı, 15’i (%3) kınama, 23’ü (%4,6) okuldan kısa süreli uzaklaştırma, 350’si (%70) ceza almadım olarak cevaplamıştır. Bu durumda öğrencilerin, genellikle okul içinde uyumlu oldukları düşünülmektedir.

Tablo 56.Örneklem Grubundaki Öğrencilerin Ailenin Okul İhtiyaçlarını Karşılatabilmesi Değişkeni İçin f ve % Değerleri

Ailenin Okul İhtiyaçlarını Karşılatabilmesi	f	%
Evet	393	78,6
Hayır	23	4,6
Kısmen	84	16,8
TOPLAM	500	100,0

Tablo 56’da örneklem grubundaki öğrencilere, aileniz okul ihtiyaçlarını karşılayabiliyor mu? Şeklindeki anket sorusuna 393’ü (%78,6) evet, 23’ü (%4,6) hayır, 84’ü (%16,8) kısmen olarak cevaplamıştır. Bu durumda ailelerin öğrencilerin okul ihtiyaçlarını karşılayabildiği görülmektedir.

Tablo 57.Örneklem Grubundaki Öğrencilerin Ailelerinden Düzenli Harçlık Alma Değişkeni İçin f ve % Değerleri

Ailelerinden Düzenli Harçlık Alma	f	%
Evet	432	86,4
Hayır	68	13,6
TOPLAM	500	100,0

Tablo 57’de örneklem grubundaki öğrencilere, ailenizden düzenli harçlık alıyor musunuz? Şeklindeki anket sorusuna 432’si (%86,4) evet, 68’i (%13,6) hayır, olarak cevaplamıştır. Bu durumda ailelerin çocuklarını harçlıksız bırakmadığı maddi durumları yetersiz bile olsa çocuklarının harçlığını düzenli vermek için çabaladığı düşünülmektedir.

Tablo 58.Örneklem Grubundaki Öğrencilerin Kişisel ve Okul Sorunlarını Paylaştığı Kişi Değişkeni İçin f ve % Değerleri

Kişisel ve Okul Sorunlarını Paylaştığı Kişi	f	%
Öğretmenlerimle	43	8,6
Annemle	123	24,6
Babamla	37	7,4

Arkadaşlarımla	172	34,4
Kardeşimle	33	6,6
Akrabamla	25	5,0
Hiç Kimseyle	67	13,4
TOPLAM	500	100,0

Tablo 58’de örneklem grubundaki öğrencilere, kişisel ve okul ile ilgili sorunlarınızı en çok kiminle paylaşırsınız? Şeklindeki anket sorusuna 43’ü (%8,6) öğretmenlerimle, 123’ü (%24,6) annemle, 37’si (%7,4) babamla, 172’si (%34,4) arkadaşlarımla, 33’ü (%6,6) kardeşimle, 25’i (%5) akrabamla, 67’si (%13,4) hiç kimseyle paylaşmıyorum olarak cevaplamıştır. Öğrencilerin ailede babadan ziyade anneye kendilerini yakın hissetmektedirler. Bu da doğal bir sonuçtur. Çünkü babanın iş yoğunluğu yüzünden ailede çocuğun eğitimiyle annenin daha çok ilgilendiği ve sorunlarını paylaştığı bir gerçektir. Diğer bir nedende Türk aile yapısında babanın otorite olarak kabul edilmesi ve çocuğun eğitiminde mesafeli durmasıdır. Öğrencilerin sorunlarını en çok arkadaşlarıyla paylaştığı görülmektedir. Ailelerin, özellikle ergenlik döneminde ki çocuklarının arkadaşlarını iyi bilmesi gerekir. Böylece yanlış ortamlarda bulunmasının önüne geçilsin. Aksi halde bu dönemde yönlendirmeye açık olan gençler kötü arkadaş etkisiyle sigara, alkol, kumar, uyuşturucu gibi kötü alışkanlıkların pençesine düşebilir.

Tablo 59.Örneklem Grubundaki Öğrencilerin Ailede En Yakın Hissettiği Kişi Değişkeni İçin f ve % Değerleri

Ailede En Yakın Olunan Kişi	f	%
Anneme	241	48,2
Babama	108	21,6
Kardeşime	94	18,8
Aile büyükleri ile	57	11,4
TOPLAM	500	100,0

Tablo 59’da örneklem grubundaki öğrencilere, ailenizde kendinizi en çok kime yakın hissedersiniz? Şeklindeki anket sorusuna 241’i (%48,2) anneme, 108’i (%21,6) babama, 94’ü (%18,8) kardeşime, 57’si (%11,4) aile büyüklerine olarak cevaplamıştır. Tablo 58’de ki tespiti destekleyen doğrultuda yine çocuklar kendilerini annelerine yakın bulduklarını belirtmişlerdir. Tablo 57 ve tablo 58’den de anlaşıldığı gibi annenin eğitim

deki yeri hiç küçümsenemeyecek bir yere sahiptir. Anneler çocuklarını daha iyi yetiştirebilmek için öncelikle kendilerini yetiştirmiş olmalıdırlar. Yoksa bilinçsizce yapılan yardımlar çocuğa fayda yerine zarar getirir. Bugünün genç kızları yarının anneleri olacaktır. Onların eğitimine özellikle özen gösterilmelidir ki yıllardır hasret kalınan asrısaadet ortamı oluşturulabilsin. İnsani değerleri ve meziyetleri yüksek olan irfan gençliği onlar yetiştirecektir. Ulu önderimiz Mustafa Kemal Atatürk'ün şu sözü çok manidardır: "En büyük emelim, maarif vekili olarak yurdumun irfanını yükseltmektir."

Tablo 60. Örneklem Grubundaki Öğrencilerin Kardeş Sayısı Değişkeni İçin f ve % Değerleri

Kardeş Sayısı	f	%
1 Kardeş	48	9,6
2 Kardeş	189	37,8
3Kardeş	160	32,0
4 Kardeş	55	11,0
5 Kardeş ve daha fazla	48	9,6
TOPLAM	500	100,0

Tablo 60'da örneklem grubundaki öğrencilere, kaç kardeşsiniz? Şeklindeki anket sorusuna 48'i (%9,6) 1 kardeş, 189'u (%37,8) 2 kardeş, 160'ı (%32) 3 kardeş, 55'i (%11) 4 kardeş, 48'i (%9,65) kardeş ve daha fazla olarak cevaplamıştır. Bu durumda öğrencilerin, ailelerindeki birey sayısının 5–6 kişiden oluştuğu görülmektedir. Kardeş sayısının fazla olmasının öğrencinin başarısını düşüreceği düşünülmektedir. Çünkü eldeki kısıtlı imkânların ailedeki çocuklara paylaşılması, örneğin kendine ait bir odasının olamaması gibi bir etken bile çocuğun başarısını olumsuz etkileyecektir.

Tablo 61.Örneklem Grubundaki Öğrencilerin Arkadaş Grubundaki Birey Sayısı Değişkeni İçin f ve % Değerleri

Arkadaş Grubundaki Birey Sayısı	f	%
(1–3)	84	16,8
(3–5)	122	24,4

5 ten fazla	285	57,0
Arkadaşım yok	9	1,8
TOPLAM	500	100,0

Tablo 61’de örneklem grubundaki öğrencilere, kaç kişilik arkadaş grubu içerisindeyiz? Şeklindeki anket sorusuna 84’ü (%16,8) (1–3) kişilik, 122’si (%24,4) (3–5) kişilik, 285’i (%57) 5’ten fazla, 9’u (%1,8) arkadaşım yok olarak cevaplamıştır. Bu durumda öğrencilerin, genellikle kalabalık arkadaş grubu içinde yer aldığı görülmektedir.

Tablo 62.Örneklem Grubundaki Öğrencilerin Ailede Şiddet Görme Değişkeni İçin f ve % Değerleri

Ailede Şiddet Görme	f	%
Hiç Şiddet Görmüyorum	411	82,2
Annemden	27	5,4
Babamdan	32	6,4
Kardeşimden	9	1,8
Aile büyüklerinden	21	4,2
TOPLAM	500	100,0

Tablo 62’de örneklem grubundaki öğrencilere, ailenizde ruhsal veya fiziksel şiddet görüyor musunuz? Görüyorsanız kimden? Şeklindeki anket sorusuna 411’i (%82,2) hiç şiddet görmüyorum, 27’si (%5,4) annemden, 32’si (%6,4) babamdan, 9’u (%1,8) kardeşimden, 21’i (%4,2) aile büyüklerinden olarak cevaplamıştır. Bu durumda öğrencilerin, genellikle aile içi şiddete maruz kalmadığı düşünülmektedir. Unutulmamalıdır ki çocuklarımız doğduklarında şiddeti bilmiyorlardı. Çocuğun ilk öğrenme yeri ailesi daha sonra arkadaş çevresi ve okuldur. Çocuk aile içindeki şiddeti de bilinçli bir şekilde olmasa da yine aile bireylerinden öğrenecektir. Belki aile içinde hiç şiddet görmeyen çocuğumuz maalesef belki de ilk olarak okulda öğretmeninden şiddet görerek öğrenmektedir. Öğretmenler bu konuda çok hassas davranmalı kazandırılmak istenen davranışların fiziksel şiddetle hiçbir şekilde kazandırılmayacağını bilincinde olmaları gerekmektedir. Belki öğrenci okuldaki öğretmeninden fiziksel şiddet görmemek için ya da ailesinde aile bireylerinden şiddet görmemek için geçici bir uyum davranışı sergileyecektir. Fakat bu kesinlikle bir çözüm olmayacaktır. Öğrenci fiziksel ceza karşılığında kazandırılmak istenen davranışı hiçbir zaman benimsemeyecektir.

Tablo 63.Örneklem Grubundaki Öğrencilerin Evde Anne Baba Arasındaki Şiddet Değişkeni İçin f ve % Değerleri

Evde Anne Baba Arasındaki Şiddet	f	%
Hayır uygulanmıyor	459	91,8
Babam anneme şiddet uyguluyor	28	5,6
Annem babama şiddet uyguluyor	13	2,6
TOPLAM	500	100,0

Tablo 63’de örneklem grubundaki öğrencilere, evde anne baba arasında şiddet uygulanıyor mu? Şeklindeki anket sorusuna 459 (%91,8) hayır uygulanmıyor, 28’i (%5,6) babam anneme şiddet uyguluyor, 13’ü (%2,6) annem babama şiddet uyguluyor, olarak cevaplamıştır. Örneklem grubunda aile içi şiddet hemen hemen hiç görülmemektedir.

Tablo 64.Örneklem Grubundaki Öğrencilerin Sporla İlgilenme Değişkeni İçin f ve % Değerleri

Sporla İlgilenme	f	%
Evet	297	59,4
Hayır	203	40,6
TOPLAM	500	100,0

Tablo 64’de örneklem grubundaki öğrencilere, herhangi bir spor dalıyla ilgileniyor musunuz? Şeklindeki anket sorusuna 297’si (%59,4) evet, 203’ü (%40,6) hayır, olarak cevaplamıştır. Bu durumda öğrencilerin, genellikle spor çalışmalarına katıldığı düşünülmektedir.

Tablo 65.Örneklem Grubundaki Öğrencilerin İlgilendiği Spor Dalı Değişkeni İçin f ve % Değerleri

İlgilenilen Spor Dalı	f	%
Takım Sporları	411	82,2

Ferdi Sporlar	89	17,8
TOPLAM	500	100,0

Tablo 65’de örneklem grubundaki öğrencilere, hangi spor dalıyla uğraşmaktasınız ya da uğraşmak isterdiniz? Şeklindeki anket sorusuna 411’i (%82,2) takım sporları, 89’u (%17,8) ferdi sporlar olarak cevaplamıştır. Bu durumda öğrencilerin, genellikle grup sporlarına yöneldiği görülmektedir. Spor harekettir. Fakat bu hareket ister bireysel olsun ister gurup halinde olsun belli kurallar dâhilinde ve bir disiplin içinde yapıldığından dolayı aynı zamanda sosyolojik bir olaydır.

Dünya Sağlık Örgütü (WHO), sağlığın tarifini, “insanın beden, ruhen ve sosyal yönlerden tam bir iyilik halidir” şeklinde yapar. Gerçekten sadece beden sağlığı yeterli değildir. Spor zihinsel, fiziksel bir harekettir. Sporun kişiye sağladığı bireysel katkılar kişinin daha sosyal ve toplum içinde aktif bir birey olmasına sebep olmaktadır. Spor toplumsal dayanışma ve bütünleşmeyi sağlar. Çok farklı aile yapısından gelen öğrenciler ortak zevkleri doğrultusunda bir araya gelirler ve ortak uğraşılarda bulunurlar. Spor farklı aile yapısına sahip bu öğrencilerin birbirlerini tanımalarına, dostluk kurmalarına ve ortak amaçlar etrafında birlikte çalışmalarına imkân hazırlar. Örneğin; bir sınıf ya da okul basketbol takımını oluşturan öğrencilerin sosyal ve kültürel durumu ya da ekonomik yönü katılanların hiç birisi için önemli değildir. Spor demokratik toplum yaratılmasına önemli bir katkı sağlar; Bilhassa takım sporları sayesinde kişi, diğerleriyle olan ilişkilerini kurallar çerçevesinde yürütme, guruba liderlik yapma, liderle birlikte hareket etme, alınan kararları kabullenme, ortak hedefler doğrultusunda birlikte hareket etme gibi değerleri geliştirir. Bu değerler demokratik toplumda yaşayan bireylerin sahip olması gereken çok önemli bireysel değerlerdir. Spor insanları sosyalleştirir; daha çok sosyal ilişkiler kurmasında ve geliştirmesinde rol oynar. Yeni arkadaşlıkların oluşması, grup içinde yer edinme, yerini idrak edebilme ve diğer grup üyelerini tanıyabilme gibi çabalar, öğrencinin sosyal yaşantısını etkiler olgunlaşmasını ve toplum hayatına alışmasını sağlar.

Tablo 66.Örneklem Grubundaki Öğrencilerin Spor Yapma Sıklığı Değişkeni İçin f ve % Değerleri

Spor Yapma Sıklığı	f	%
Her gün	226	45,2
Haftada 1–2 Kez	224	44,8

Ayda 1–2 Kez	50	10,0
TOPLAM	500	100,0

Tablo 66’da örneklem grubundaki öğrencilere, spor yapma sıklığınız nedir? Şeklindeki anket sorusuna 226’sı (%45,2) her gün, 224’ü (%44,8) haftada 1–2 kez, 50’si (%10) ayda 1–2 kez olarak cevaplamıştır.

Veli anketine ait madde analizleri yapılarak aile profilleri çıkarılmıştır.

Tablo 67.Örneklem Grubundaki Velilerin Annenin Hayatta Olması Değişkeni İçin f ve % Değerleri

Annenin Hayatta Olması	f	%
Hayatta	492	98,4
Vefat	8	1,6
TOPLAM	500	100,0

Tablo 67’de örneklem grubundaki veliler, öğrencinin annesinin hayatta olup olmadığı? Şeklindeki anket sorusuna 492’si (%98,4) annenin hayatta olduğunu, 8’i ise (%1,6) vefat ettiğini belirtmiştir. Örneklem grubundaki öğrencilerin hemen hemen hepsinin anneleri hayattadır. Eğer anne gerçekten kaliteli bir vakit harcayarak çocuğuyla ilgileniyorsa bu çocuğun bebeklikten itibaren her yönden gelişmesinde çok büyük etki edecektir. Halkımızın güzel bir tabiri vardır: “Anasız kuzu melemez” diye. Anne sevgisinden mahrum bir şekilde yetişen bir bireydeki o duygusal boşluğun ileride telafisi mümkün olmamaktadır.

Tablo 68.Örneklem Grubundaki Velilerin Babanın Hayatta Olması Değişkeni İçin f ve % Değerleri

Babanın Hayatta Olması	f	%
Hayatta	485	97,0
Vefat	15	3,0
TOPLAM	500	100,0

Tablo 68’de örneklem grubundaki veliler, öğrencinin babasının hayatta olup olmadığı? Şeklindeki anket sorusuna 485’i (%97) babanın hayatta olduğunu, 15’i ise (%3) vefat

ettiğini belirtmiştir. Örneklem grubundaki öğrencilerin hemen hemen hepsinin babaları hayattadır. Eğer baba gerçekten kaliteli bir vakit harcayarak çocuğuyla ilgileniyorsa bu çocuğun bebeklikten itibaren her yönden gelişmesinde çok büyük etki edecektir. Özellikle erkek çocukları babayı taklit ederek aile reisliğini öğrenir. Babadan mahrum yetişen bir çocuk, önünde bir baba profili olmadığından sapkın davranışlar içinde olabilir.

Tablo 69.Örneklem Grubundaki Velilerin Annenin Öz Olması Değişkeni İçin f ve % Değerleri

Annenin Öz Olması	f	%
Öz	497	99,4
Üvey	3	,6
TOPLAM	500	100,0

Tablo 69’da örneklem grubundaki veliler, öğrencinin annesinin öz olup olmadığı? Şeklindeki anket sorusuna 497’si (%99,4) annenin öz olduğunu, 3’ü ise (%0,6) üvey olduğunu belirtmiştir.

Tablo 70.Örneklem Grubundaki Velilerin Babanın Öz Olması Değişkeni İçin f ve % Değerleri

Babanın Öz Olması	f	%
Öz	500	100,0

Tablo 70’da örneklem grubundaki veliler, öğrencinin babasının öz olup olmadığı? Şeklindeki anket sorusuna 500’ü (%100) babanın öz olduğunu belirtmiştir.

Tablo 71.Örneklem Grubundaki Velilerin Anne Yaş Değişkeni İçin f ve % Değerleri

Anne Yaşı	f	%
(30 – 40)	245	49,0
(41 – 50)	226	45,2
(51 – 60)	24	4,8
(61 ve üstü)	5	1,0
TOPLAM	500	100,0

Tablo 71’de örneklem grubundaki veliler, anne yaşı nedir? Şeklindeki anket sorusuna 245’i (%49) (30–40) yaş aralığı, 226’sı (%45,2) (41–50) yaş aralığı, 24’ü (%4,8) (51–60) yaş

arası, 5'i (%1) (61 ve üstü) yaş aralığı olarak cevaplamıştır. Örneklem grubunu oluşturan aileler genç anne nüfusuna sahiptir.

**Tablo 72.Örneklem Grubundaki Velilerin Babanın Yaş Değişkeni
İçin f ve % Değerleri**

Baba Yaşı	f	%
(30 – 40)	92	18,4
(41 – 50)	327	65,4
(51 – 60)	67	13,4
(61 ve üstü)	14	2,8
TOPLAM	500	100,0

Tablo 72’de örneklem grubundaki veliler, baba yaşı nedir? Şeklindeki anket sorusuna 92’si (%18,4) (30–40) yaş aralığı, 327’si (%65,4) (41–50) yaş aralığı, 67’si (%13,4) (51–60) yaş arası, 14’ü (%2,8) (61 ve üstü) yaş aralığı olarak cevaplamıştır. Örneklem grubunu oluşturan ailelerde babalar genelde orta yaş sınırında bulunmaktadır.

**Tablo 73.Örneklem Grubundaki Velilerin Annenin Eğitim Değişkeni
İçin f ve % Değerleri**

Annenin Eğitim Durumu	f	%
Hiç Okula Gitmedi (Okuma Yazması var)	30	6,0
Hiç Okula Gitmedi (Okuma Yazması Yok)	26	5,2
İlkokul	298	59,6
Ortaokul	81	16,2
Lise	60	12,0
Üniversite (Ön Lisans)	1	,2
Üniversite (lisans)	3	,6
Lisansüstü	1	,2
TOPLAM	500	100,0

Tablo 73’de örneklem grubundaki anneler eğitim seviyesine 30’u (%6) hiç okula gitmedim (okuma yazmam var), 26’sı (%5,2) hiç okula gitmedim (okuma yazmam yok), 298’si (%59,6) ilkokul mezunu, 81’i (%16,2) ortaokul mezunu, 60’ı (%12) lise, 1’i (%0,2) üniversite ön lisans, 3’ü (%0,6) üniversite lisans, 1’i (%0,2) lisansüstü olarak cevaplamıştır. Bu durumda annelerin eğitim seviyelerinin ilkokul ve ortaokulda yığıldığı görülmektedir.

Tablo 74.Örneklem Grubundaki Velilerin Babanın Eğitim Değişkeni İçin f ve % Değerleri

Babının Eğitim Durumu	f	%
Hiç Okula Gitmedi (Okuma Yazması var)	13	2,6
Hiç Okula Gitmedi (Okuma Yazması Yok)	11	2,2
İlkokul	254	50,8
Ortaokul	120	24,0
Lise	71	14,2
Üniversite (Ön Lisans)	20	4,0
Üniversite (lisans)	8	1,6
Lisans Üstü	3	,6
TOPLAM	500	100,0

Tablo 74’de örneklem grubundaki babalar eğitim seviyesine 13’ü (%2,6) hiç okula gitmedim (okuma yazmam var), 11’i (%2,2) hiç okula gitmedim (okuma yazmam yok), 254’ü (%50,8) ilkokul mezunu, 120’si (%21) ortaokul mezunu, 71’i (%14,2) lise, 20’si (%4) üniversite ön lisans, 8’i (%1,6) üniversite lisans, 3’ü (%0,6) lisansüstü olarak cevaplamıştır. Bu durumda babaların eğitim seviyelerinin ilkokul ve ortaokulda yığıldığı görülmektedir.

Tablo 75.Örneklem Grubundaki Velilerin Annenin Mesleği Değişkeni İçin f ve % Değerleri

Annenin Mesleği	f	%
Ev Hanımı	421	84,2
Devlet İşçisi	14	2,8
Özel Sektörde İşçi	35	7,0
Devlet Memuru	1	,2
Emekli	7	1,4
Diğer	22	4,4
TOPLAM	500	100,0

Tablo 75’de örneklem grubundaki veliler, anne mesleği nedir? Şeklindeki anket sorusuna 421’i (%84,2) ev hanımı, 14’ü (%2,8) devlet işçisi, 35’i (%7) özel sektörde işçi, 1’i (%0,2) devlet memuru, 22’si (%4,4) diğer meslek grubu olarak cevaplamıştır. Örneklem grubunu oluşturan ailelerde annelerin büyük kısmının ev hanımı olduğu, dışarıda herhangi bir işte çalışmadığı görülmektedir. Bu durum öğrencinin lehine olacaktır. Anneler çocuklarına daha fazla vakit ayırabilecektir.

Tablo 76.Örnekleme Grubundaki Velilerin Babanın Mesleği Değişkeni İçin f ve % Değerleri

Babanın Mesleği	f	%
Esnaf	118	23,6
Devlet İşçisi	37	7,4
Özel Sektörde İşçi	85	17,0
Devlet Memuru	25	5,0
Emekli	98	19,6
İşsiz	14	2,8
Diğer	123	24,6
TOPLAM	500	100,0

Tablo 76’da örnekleme grubundaki veliler, baba mesleği nedir? Şeklindeki anket sorusuna 118’i (%23,6) esnaf, 37’si (%7,4) devlet işçisi, 85’i (%17) özel sektörde işçi, 25’i (%5) devlet memuru, 98’i (%19,6) emekli, 14’ü (%2,8) işsiz, 123’ü (%24,6) diğer meslek grubu olarak cevaplamıştır. Örnekleme grubunu oluşturan ailelerde babaların büyük kısmının esnaf ve diğer iş kollarında çalıştığı görülmektedir.

Tablo 77.Örnekleme Grubundaki Velilerin Annenin Sosyal Güvencesi Değişkeni İçin f ve % Değerleri

Annenin Sosyal Güvencesi	f	%
SSK	348	69,6
Bağ-Kur	47	9,4
Özel Emeklilik	6	1,2
Emekli Sandığı	21	4,2
Sosyal Güvencem Yok	78	15,6
TOPLAM	500	100,0

Tablo 77’de örnekleme grubundaki veliler, annenin sosyal güvencesi nedir? Şeklindeki anket sorusuna 348’i (%69,6) SSK, 47’si (%9,4) bağ kur, 6’sı (%1,2) özel emeklilik, 21’i (%4,2) emekli sandığı, 78’i (%15,6) sosyal güvencem yok olarak cevaplamıştır. Örnekleme grubunu oluşturan ailelerde annelerin büyük kısmının ev hanımı olduğu, dışarıda herhangi bir işte çalışmadığı görülmektedir. Fakat kendileri sigortalı olmadığı, eşlerinin sigortalarından yararlandığı halde, kendilerinin sigortalı olarak belirtmişlerdir. Bu soru öğrenci anneleri tarafından tam anlaşılabilmiştir.

Tablo 78.Örneklem Grubundaki Velilerin Babanın Sosyal Güvencesi Değişkeni İçin f ve % Değerleri

Babının Sosyal Güvencesi	f	%
SSK	363	72,6
Bağ-Kur	51	10,2
Özel Emeklilik	5	1,0
Emekli Sandığı	25	5
Sosyal Güvencem Yok	56	11,2
TOPLAM	500	100,0

Tablo 78’de örneklem grubundaki veliler, babanın sosyal güvencesi nedir? Şeklindeki anket sorusuna 363’i (%72,6) SSK, 51’i (%10,2) bağ kur, 5’i (%1) özel emeklilik, 25’i (%5) emekli sandığı, 56’sı (%11,2) sosyal güvencem yok olarak cevaplamıştır. Öğrenci babalarının düşük ücret almalarına rağmen genellikle sosyal güvencesi olan işlerde çalışmayı tercih ettiği görülmektedir.

Tablo 79.Örneklem Grubundaki Velilerin Anne Babanın Boşanmış Olma Değişkeni İçin f ve % Değerleri

Anne Babanın Boşanmış Olma Durumu	f	%
Birlikte	477	95,4
Boşandı	23	4,6
TOPLAM	500	100,0

Tablo 79’da örneklem grubundaki veliler, anne babanın birlikte mi boşandı mı? Şeklindeki anket sorusuna 477’si (%95,4) birlikte, 23’ü (%4,6) boşandı olarak cevaplamıştır. Örneklem grubundaki öğrenci ailelerinin genellikle parçalanmış aile olmadığı görülmektedir. Böylece öğrenci boşanmanın getirdiği bir takım ruhsal sıkıntılarla karşılaşmamış olacaktır. Günümüzde boşanma çocuklar için ciddi bir gelişim bozukluğuna sebep olabilmektedir. Bazı aileler bu durumu göz önüne alarak ve de sosyokültürel yapımızdan dolayı boşanmaya sıcak bakmamaktadırlar. Sorunlarının çözümü için başka yollara başvurumaktadırlar. Fakat son yıllarda sosyoekonomik ve sosyokültürel yapıdaki olumsuz değişimler boşanma eğilimini artırmıştır.

Tablo 80.Örneklem Grubundaki Velilerin Anne Babanın Boşandığında Öğrencinin Yaşı Değişkeni İçin f ve % Değerleri

Anne Babanın Boşandığında Öğrencinin Yaşı	f	%
Boşanmadı	477	95,4
(1 – 3)	9	1,8
(4 – 6)	13	2,6
(7 – 12)	1	,2
TOPLAM	500	100,0

Tablo 80’de örneklem grubundaki veliler, anne baba eğer boşandı ise boşandığınızda okuyan bu çocuğunuz kaç yaşındaydı? Şeklindeki anket sorusuna 477’si (%95,4) boşanmadı, 9’u (%1,8) boşanan çiftler arasında (%39,13) (1-3) yaşındaydı, 13’ü (%2,6) boşanan çiftler arasında (%56,52) (4-6) yaşındaydı, 1’i (%0,2) boşanan çiftler arasında (%4,34) (7-12) yaşındaydı olarak cevaplamıştır.

Tablo 81.Örneklem Grubundaki Velilerin Anne Babanın Boşandığında Öğrencinin Kaldığı Kişi Değişkeni İçin f ve % Değerleri

Anne Babanın Boşandığında Öğrencinin Kaldığı Kişi	f	%
Boşanmadı	477	95,4
Aile Yanında	17	3,4
Kardeş yanında	5	1,0
Yurtta	1	,2
TOPLAM	500	100,0

Tablo 81’de örneklem grubundaki veliler, anne baba boşandıktan sonra çocuk kiminle birlikte oturuyor? Şeklindeki anket sorusuna 477’si (%95,4) birlikte, 17’si (%3,4) aile yanında 5’i (%1) kardeş yanında, 1’i (%0,2) yurttta olarak cevaplamıştır.

Tablo 82.Örneklem Grubundaki Velilerin Anne ve/veya Babanın Kitap Okuma Değişkeni İçin f ve % Değerleri

Anne ve/veya Babanın Kitap Okuması	f	%
Hiç Okumam	197	39,4
Bazen Okurum	169	33,8
Ara Sıra Okurum	106	21,2
Çok okurum	28	5,6

TOPLAM	500	100,0
---------------	------------	--------------

Tablo 82’de örneklem grubundaki veliler, kitap okur musunuz? Şeklindeki anket sorusuna 197’si (%39,4) hiç okumam, 169’u (%33,8) bazen okurum, 106’sı (%21,2) ara sıra okurum, 28’i (%5,6) çok okurum olarak cevaplamıştır. Örneklem grubundaki velilerin genellikle kitap okuduğu görülmektedir.

Tablo 83.Örneklem Grubundaki Velilerin Anne ve/veya Babanın TV Seyretme Değişkeni İçin f ve % Değerleri

Anne ve/veya Babanın TV Seyretme Sıklığı	f	%
TV Seyretmem	48	9,6
(1 – 2) Saat	155	31,0
(3 – 4) Saat	169	33,8
(4 – 5) Saat	59	11,8
5 Saatten Fazla	69	13,8
TOPLAM	500	100,0

Tablo 83’de örneklem grubundaki veliler, günde kaç saat televizyon seyredersiniz? Şeklindeki anket sorusuna 48 (%9,6) TV seyretmem, 155’i (%31) (1-2) saat, 169’u (33,8) (3-4) saat, 59’u (%11,8) (4-5) saat, 69’u (%13,8) 5 saatten fazla olarak cevaplamıştır.

Tablo 84.Örneklem Grubundaki Velilerin Anne ve/veya Babanın En Çok İzlediği Program Değişkeni İçin f ve % Değerleri

Anne ve/veya Babanın En Çok İzlediği Program	f	%
Spor	87	17,4
Sinema	55	11,0
Dizi	164	32,8
Magazin	9	1,8
Haber	77	15,4
Kadın Programları	27	5,4
Bilgi Kültür Yarışmaları	11	2,2
TV Seyretmem	48	9,6
Diğer	22	4,4
TOPLAM	500	100,0

Tablo 84’de örneklem grubundaki veliler, televizyonda en çok izlediği program türü hangisidir? Şeklindeki anket sorusuna 87’si (%17,4) spor, 55’i (%11) sinema, 164’ü (%32,8) dizi, 164’ü (%32,8) dizi, 9’u (%1,8) magazin, 77’si (%15,4) haber, 27’si (%5,4)

kadın programları, 11'i (%2,2) bilgi kültür yarışmaları, 48'i (%9,6) TV seyretmem, 22'si (%4,4) diğer programları izlerim olarak cevaplamıştır.

Tablo 85.Örneklem Grubundaki Velilerin Anne ve/veya Babanın Hoşlandığı Müzik Türü Değişkeni İçin f ve % Değerleri

Anne ve/veya Babanın Hoşlandığı Müzik Türü	f	%
Türk Halk Müziği	132	26,4
Türk Sanat Müziği	72	14,4
Türk Pop Müziği	152	30,4
Yabancı Müzik	70	14,0
Müzik Dinlemem	74	14,8
TOPLAM	500	100,0

Tablo 85'de örneklem grubundaki veliler, ne tür müzikten hoşlanırsınız? Şeklindeki anket sorusuna 132'si (%26,4) Türk halk müziği, 72'si (%14,4) Türk sanat müziği, 152'si (%30,4) yabancı müzik, 74'ü (%14,8) müzik dinlemem olarak cevaplamıştır.

Tablo 86.Örneklem Grubundaki Velilerin Boş Zamanını Değerlendirme Değişkeni İçin f ve % Değerleri

Babanın ya da Annenin Boş Zamanını Değerlendirmesi	f	%
Arkadaşlarımla Gezerim	107	21,4
Kahveye Giderim	46	9,2
Evde Otururum	123	24,6
TV Seyrederim	72	14,4
Gazete/Kitap Okurum	22	4,4
Müzik Dinlerim	42	8,4
Komşu Ziyaretine Giderim	33	6,6
Diğer	55	11,0
TOPLAM	500	100,0

Tablo 86'da örneklem grubundaki veliler, boş zamanlarınızda en çok ne yaparsınız? Şeklindeki anket sorusuna 107'si (%21,4) arkadaşlarımla gezerim, 46'sı (%9,2) kahveye giderim, 123'ü (%24,6) evde otururum, 72'si (%14,4) TV seyrederim, 22'si (%4,4) gazete/kitap okurum, 42'si (%8,4) müzik dinlerim, 33'ü (%6,6) komşu ziyaretine giderim, 55'i (%11) diğer faaliyetler olarak cevaplamıştır.

Tablo 87.Örneklem Grubundaki Velilerin Anne ve/veya Babanın Okuduğu Kitap Türü Değişkeni İçin f ve % Değerleri

Anne ve/veya Babanın Okuduğu Kitap Türü	f	%
Hiç Kitap Okumam	197	39,4
Roman	163	32,6
Hikâye	55	11,0
Diğer	85	17,0
TOPLAM	500	100,0

Tablo 87’de örneklem grubundaki veliler, ne tür kitap okursunuz? Şeklindeki anket sorusuna 197’si (%39,4) hiç okumam, 163’ü (%32,6) roman okurum, 55’i (%11) hikâye okurum, 85’i (%17) diğer tür kitaplar olarak cevaplamıştır.

Tablo 88.Örneklem Grubundaki Velilerin Göç İle İstanbul’a Gelme Değişkeni İçin f ve % Değerleri

Velilerin Göç İle İstanbul’a Gelmesi	f	%
Evet	181	36,2
Hayır	319	63,8
TOPLAM	500	100,0

Tablo 88’de örneklem grubundaki veliler, İstanbul’a göç ederek mi geldiniz? Şeklindeki anket sorusuna 181’i (%36,2) evet, 319’u (%63,8) hayır olarak cevaplamıştır. Göçle gelen aileler için birkaç kuşaktır İstanbul’da yaşamayan aileler için bir takım sosyokültürel sorunlar söz konusu olacaktır. Bu hızlı ortam değişimi ve adaptasyon sorunu çocukları ile aralarında kuşak çatışmasına neden olabilecektir.

Tablo 89.Örneklem Grubundaki Velilerin İstanbul’a Göçmesinin Sebebi Değişkeni İçin f ve % Değerleri

Velilerin İstanbul’a Göçmesinin Sebebi	f	%
Göç İle Gelmedik	319	63,8
İşsizlik	92	18,4
Kan Davası	9	1,8
Akraba Tavsiyesi	30	6,0
Diğer	50	10,0
TOPLAM	500	100,0

Tablo 89’da örneklem grubundaki veliler, Göç ile gelindiye sebebi nedir? Şeklindeki anket sorusuna 319’u (%63,8) göç ile gelmedik, 92’si (%18,4) işsizlik, 9’u (%1,8) kan davası, 30’u (%6) akraba tavsiyesi, 50’si (%10) diğer sebeplerden olarak cevaplamıştır. Örneklem grubundaki ailelerin İstanbul’a göç etmesindeki en büyük sebep işsizliktir. İstanbul’a iş umuduyla gelen aileler sosyoekonomik sıkıntılar içinde yıllarca çile çekmektedirler. Fakat geriye dönmekte çözüm olmamakta şehir ve köy hayatı arasında sıkışıp kalmaktadırlar. Bu da beraberinde bir sürü sıkıntıyı getirmektedir. Özellikle çarpık yapılaşma oluşmakta, şehrin silueti bozulmaktadır. Gecekondu kültürü denilen farklı bir yaşam tarzının doğmasına sebep olmaktadır. Doğaldır ki temel gereksinimleri karşılamak için geceli gündüzlü çalışan aileler için birinci öncelik kesinlikle eğitim olmayacaktır.

Tablo 90.Örneklem Grubundaki Velilerin Evlerinin Kendilerine Ait olması Değişkeni İçin f ve % Değerleri

Velilerin Evlerinin Kendilerine Ait olması	f	%
Kira	139	27,8
Kendime Ait	302	60,4
Lojman	2	,4
Akrabalara Ait (Kira Vermiyorum)	57	11,4
TOPLAM	500	100,0

Tablo 90’da örneklem grubundaki veliler, oturduğunuz ev kime ait? Şeklindeki anket sorusuna 139’u (%27,8) kira, 302’si (%60,4) kendime ait, 2’si (%0,4) lojman, 57’si (%11,4) akrabalara ait (kira vermiyorum) olarak cevaplamıştır.

Tablo 91.Örneklem Grubundaki Ailenin İkamet Ettiği Ev Değişkeni İçin f ve % Değerleri

Ailenin İkamet Ettiği Ev	f	%
Site İçinde Apartman Dairesi	22	4,4
Apartman Dairesi	383	76,6
Müstakil Bahçeli	43	8,6
Gecekondu	33	6,6
Diğer	19	3,8
TOPLAM	500	100,0

Tablo 91’de örneklem grubundaki veliler, ikamet ettiğiniz ev türü nedir? Şeklindeki anket sorusuna 22’si (%4,4) site içinde apartman dairesi, 383’ü (%76,6) apartman dairesi, 43’ü (%8,6) müstakil bahçeli, 33’ü (%6,6) gecekondur, 19’u (%3,8) diğer olarak cevaplamıştır.

Tablo 92.Örneklem Grubundaki Ailenin İkamet Ettiği Evin Oda Sayısı Değişkeni İçin f ve % Değerleri

Ailenin İkamet Ettiği Evin Oda Sayısı	f	%
1 Odalı	17	3,4
2 Odalı	86	17,2
3 Odalı	271	54,2
4 Odalı	105	21,0
5 Odalı veya Daha Fazla	21	4,2
TOPLAM	500	100,0

Tablo 92’da örneklem grubundaki veliler, eviniz kaç odalı? Şeklindeki anket sorusuna 17’si (%3,4) 1 odalı, 86’sı (%17,2) 2 odalı, 271’i (%54,2) 3 odalı, 105’i (%21) 4 odalı ve 21’i (%4,2) 5 odalı ve daha fazla olarak cevaplamıştır.

Tablo 93.Örneklem Grubundaki Ailenin İkamet Ettiği Evde Öğrenciye Ait Oda Değişkeni İçin f ve % Değerleri

Öğrenciye Ait Oda	f	%
Evet	311	62,2
Hayır	189	37,8
TOPLAM	500	100,0

Tablo 93’de örneklem grubundaki veliler, çocuğunuzun kendi odası var mı? Şeklindeki anket sorusuna 311’i (%62,2) evet, 189’u (%37,8) hayır olarak cevaplamıştır. Öğrencinin kendine ait bir odası olması sessiz ve rahat bir çalışma ortamı oluşturacağından verimli ders çalışmasına katkı sağlayacaktır.

Tablo 94.Örneklem Grubundaki Ailelerin Birey Sayısı Değişkeni İçin f ve % Değerleri

Ailelerin Birey Sayısı	f	%
3 Kişi	87	17,4
4 Kişi	185	37,0
5 Kişi	146	29,2

5 Kişiden Fazla	82	16,4
TOPLAM	500	100,0

Tablo 94’de örneklem grubundaki veliler, ailenizdeki birey sayısı siz ve eşiniz dâhil kaç kişi? Şeklindeki anket sorusuna 87’si (%17,4) 3 kişi, 185’i (%37) 4 kişi, 146’sı (%29,2) 5 kişi, 82’si (%16,4) 5kişiden fazla olarak cevaplamıştır. Örneklem grubundaki aileler kalabalık ailelerdir. Ailenin sahip olduğu çocuk sayısı genel olarak 1’den fazla olduğundan tek çocuk problemi olmayacaktır. Fakat bu seferde ailenin kaynakları daha fazla kişiye paylaştırılacağından imkânlar azalacaktır.

Tablo 95.Örneklem Grubundaki Ailelerin Ortalama Aylık Geliri Değişkeni İçin f ve % Değerleri

Ailelerin Ortalama Aylık Geliri	f	%
Gelirimiz Yok	16	3,2
500 TL veya Daha Az	47	9,4
501 – 750 TL Arası	113	22,6
751 – 1000 TL Arası	136	27,2
1001 – 1500 TL Arası	118	23,6
1501 – 2000 TL Arası	44	8,8
2001 TL’den Fazla	26	5,2
TOPLAM	500	100,0

Tablo 95’de örneklem grubundaki veliler, kitap okur musunuz? Şeklindeki anket sorusuna 16’sı (%3,2) gelirimiz yok, 47’si (%9,4) 500 TL ve daha az, 113’ü (%22,6) 501–750 TL arası, 136’sı (%27,2) 751–1000 TL arası, 118’i (%23,6) 1001–1500 TL arası, 44’ü (%8,8) 1501–2000 TL arası, 26’sı (%5,2) 2001 TL’den fazla olarak cevaplamıştır.

Tablo 96.Örneklem Grubundaki Ailelerin Bütçesine Ek Gelir Değişkeni İçin f ve % Değerleri

Ailelerin Bütçesine Ek Gelir	f	%
Evet	99	19,8
Hayır	401	80,2
TOPLAM	500	100,0

Tablo 96’da örneklem grubundaki veliler, aile bütçesine ek katkı sağlayan kişi ya da mülk var mı? Şeklindeki anket sorusuna 99’ü (%19,8) evet, 401’i (%80,2) hayır olarak cevaplamıştır.

**Tablo 97.Örneklem Grubundaki Velilerin Gazete Alması Değişkeni
İçin f ve % Değerleri**

Velilerin Gazete Alması	f	%
Hiç Gazete Almam	53	10,6
Her Gün	134	26,8
Haftada Bir Kez	92	18,4
Ara Sıra	221	44,2
TOPLAM	500	100,0

Tablo 97’da örneklem grubundaki veliler, evinize gazete alır mısınız? Şeklindeki anket sorusuna 53’ü (%10,6) hiç gazete almam, 134’ü (%26,8) her gün, 92’si (%18,4) haftada bir kez, 221’i (%44,2) ara sıra, olarak cevaplamıştır.

**Tablo 98.Örneklem Grubundaki Velilerin Sinemaya ve Tiyatroya Gitmesi Değişkeni
İçin f ve % Değerleri**

Velilerin Sinemaya ve Tiyatroya Gitmesi	f	%
Hiç Gitmem	173	34,6
Genellikle Giderim	67	13,4
Bazen Giderim	129	25,8
Ara Sıra Giderim	131	26,2
TOPLAM	500	100,0

Tablo 98’de örneklem grubundaki veliler, sinemaya ve tiyatroya gider misiniz? Şeklindeki anket sorusuna 173’ü (%34,6) hiç gitmem, 67’si (%13,4) genellikle giderim, 129’u (%25,8) bazen giderim, 131’i (%26,2) ara sıra giderim olarak cevaplamıştır. Örneklem grubundaki velilerin genellikle sinema ve tiyatroya gitmediği bu tür etkinliklere uzak olduğu görülmektedir. Bunda sosyoekonomik durumun etkisi çok büyüktür. Kültürel aktivitelere ayıracak aile bütçesinin olmaması ister istemez aileyi bu faaliyetler dışında bırakmaktadır.

**Tablo 99.Örneklem Grubundaki Velilerin Öğrencinin Eğitim İle Kimin İlgilendiği
Değişkeni İçin f ve % Değerleri**

Öğrencinin Eğitim İle Kimin İlgilendiği	f	%
Anne	122	24,4
Baba	121	24,2

Kardeş (Ağabey- Abla)	45	9,0
Akraba	16	3,2
Komşu	2	,4
Anne ve Baba	194	38,8
TOPLAM	500	100,0

Tablo 99’da örneklem grubundaki veliler, öğrencinin eğitimi ile kim ilgileniyor? Şeklindeki anket sorusuna 122’si (%24,4) anne, 121’i (%24,2) baba, 45’i (%9) kardeş (ağabey-abla), 16’sı (%3,2) akraba, 2’si (%0,4) komşu, 194’ü (%38,8) anne ve baba olarak cevaplamıştır.

Tablo 100.Örneklem Grubundaki Velilerin Çocuklarını Bu Okula Yazdırma Kararını Kimin Verdiği Değişkeni İçin f ve % Değerleri

Çocuklarını Bu Okula Yazdırma Kararı	f	%
Baba	96	19,2
Anne	42	8,4
Çocuk	158	31,6
Aile Bireylerinin Ortak Kararı	204	40,8
TOPLAM	500	100,0

Tablo 100’de örneklem grubundaki veliler, çocuğunuzu bu okula yazdırmak kimin kararıydı? Şeklindeki anket sorusuna 96’sı (%19,2) baba, 42’si (%8,4) anne, 158’i (%31,6) çocuk, 204’ü (%40,8) aile bireylerinin ortak kararı olarak cevaplamıştır. Çocuğun okul seçimini isteyerek yapması meslek lisesine geliş amacının farkında olduğunu gösterir. Bir mesleği severek yapıyor olmak o işteki ustalığını artıracaktır.

Tablo 101.Örneklem Grubundaki Velilerin Çocuklarını Bu Okula Yazdırırken Okulun Başarı Durumunu Göz Önüne Alıp Almadığı Değişkeni İçin f ve % Değerleri

Çocuklarını Bu Okula Yazdırırken Okulun Başarı Durumunu Göz Önüne Alıp Almadığı	f	%
Evet	305	61,0
Hayır	195	39,0
TOPLAM	500	100,0

Tablo 101’de örneklem grubundaki veliler, çocuğunuzu bu okula yazdırırken okulun başarı durumunu araştırdınız mı? Şeklindeki anket sorusuna 305’i (%61) evet, 195’i (%39) hayır olarak cevaplamıştır. Örneklem grubundaki velilerin okulun beklentilerini karşılayacağı yönünde kaniya sahip olduğu düşünülmektedir.

Tablo 102.Örneklem Grubundaki Velilerin Okuldaki Toplantılara Kimin Katıldığı Değişkeni İçin f ve % Değerleri

Okuldaki Toplantılara Kimin Katıldığı	f	%
Anne	268	53,6
Baba	182	36,4
Kardeş (Ağabey – Abla)	28	5,6
Komşu	4	,8
Kimse Katılmaz	18	3,6
TOPLAM	500	100,0

Tablo 102’de örneklem grubundaki veliler, okulda veli toplantılarına kim katılıyor? Şeklindeki anket sorusuna 268’i (%53,6) anne, 182’si (%36,4) baba, 28’i (%5,6) kardeş (ağabey-abla), 4’ü (%0,8) komşu, 18’i (%3,6) hiç kimse olarak cevaplamıştır. Bu sonuçta annelerin çocuklarının eğitiminden sorumlu olduğunu desteklemektedir. Aile de çocuk eğitiminde fedakârlık yine anneye düşmektedir. Toplumumuzda kadının eğitimine verilen önem arttığı nispette yetişen gençlikte o denli sağlam temellerde filizlenecektir.

Tablo 103.Örneklem Grubundaki Velilerin Okuldaki Öğretmenlerle Görüşme Sıklığı Değişkeni İçin f ve % Değerleri

Velilerin Okuldaki Öğretmenlerle Görüşme Sıklığı	f	%
Ayda Bir Kez	63	12,6
Okuldan Çağdırdıklarında	166	33,2
Sık Sık	77	15,4
Ara Sıra	158	31,6
Hiçbir Zaman	36	7,2
TOPLAM	500	100,0

Tablo 103’de örneklem grubundaki veliler, okula hangi sıklıkla gelir ve çocuğunuzla ilgili öğretmenlerinden bilgi alırsınız? Şeklindeki anket sorusuna 63’ü (%12,6) ayda bir kez, 166’sı (%33,2) okuldan çağdırdıklarında, 77’si (%15,4) sık sık, 158’i (%31,6) ara sıra, 36’sı (%7,2) hiçbir zaman olarak cevaplamıştır.

Tablo 104.Örneklem Grubundaki Velilerin Çocuğuna Verdiğı Günlük Harçlık Miktarı Değışkeni İçin f ve % Değerleri

Velilerin Çocuğuna Verdiğı Günlük Harçlık Miktarı	f	%
Harçlık Vermem	21	4,2
2 TL veya Daha Az	66	13,2
2 TL - 5 TL Arası	207	41,4
5 TL - 10TL Arası	178	35,6
10 TL'den Fazla	28	5,6
TOPLAM	500	100,0

Tablo 104'de örneklem grubundaki veliler, çocuğunuza günlük okul harçlığı ne kadar verirsiniz? Şeklindeki anket sorusuna 21'i (%4,2) harçlık vermem, 66'sı (%13,2) 2 TL veya daha az, 207'si (%41,4) 2TL-5TL arası, 178'i (%35,6) 5TL-10TL arası, 28'i (%5,6) 10 TL olarak cevaplamıştır.

Tablo 105.Örneklem Grubundaki Velilerin Çocuk Eğitiminde Ceza / Ödül Ağırlığı Değışkeni İçin f ve % Değerleri

Velilerin Çocuk Eğitiminde Ceza / Ödül Ağırlığı	f	%
Ceza	49	9,8
Ödül	142	28,4
Hem Ceza Hem Ödül	209	41,8
İlgilenmem	100	20,0
TOPLAM	500	100,0

Tablo 105'da örneklem grubundaki veliler, çocuğunuzun eğitimi ve disiplini konusundaki tutumunuzda ceza mı ödül mü ağırlıklı? Şeklindeki anket sorusuna 49'u (%9,8) ceza, 142'si (%28,4) ödül, 209'u (%41,8) hem ceza hem ödül, 100'ü (%20) ilgilenmem olarak cevaplamıştır.

Tablo 106.Örneklem Grubundaki Velilerin Çocuğu Hata Yaptığında Ona Uyguladığı Ceza Değişkeni İçin f ve % Değerleri

Velilerin Çocuğu Hata Yaptığında Ona Uyguladığı Ceza	f	%
Cezalandırmam	105	21,0
Döverim	31	6,2
Uyarırım	332	66,4
Dışarı Çıkmasına İzin Vermem	18	3,6
Konuşmam	14	2,8
TOPLAM	500	100,0

Tablo 106'da örneklem grubundaki veliler, çocuğunuz hata yaptığında onu cezalandırır mısınız? Şeklindeki anket sorusuna 105'i (%21) cezalandırmam, 31'i (%6,2) döverim, 332'si (%66,4) uyarırım, 18'i (%3,6) dışarı çıkmasına izin vermem, 14'ü (%2,8) konuşmam olarak cevaplamıştır.

Tablo 107.Örneklem Grubundaki Velilerin Çocuğunun Başarisından Dolayı Ödüllendirmesi Değişkeni İçin f ve % Değerleri

Velilerin Çocuğunun Başarisından Dolayı Ödüllendirmesi	f	%
Ödüllendirmem	103	20,6
Tebrik Ederim	266	53,2
Hediye Alırım	118	23,6
Diğer	13	2,6
TOPLAM	500	100,0

Tablo 107'de örneklem grubundaki veliler, çocuğunuzu olumlu bir davranışından dolayı ödüllendirir misiniz? Şeklindeki anket sorusuna 103'ü (%20,6) ödüllendirmem, 266'sı (%53,2) tebrik ederim, 118'i (%23,6) hediye alırım, 13'ü (%2,6) diğer olarak cevaplamıştır.

Tablo 108.Örneklem Grubundaki Velilerin Çocuğuna Ceza Verdiğinde Aynı Hatayı Tekrar Yapması Değişkeni İçin f ve % Değerleri

Velilerin Çocuğuna Ceza Verdiğinde Aynı Hatayı Tekrar Yapması	f	%
Tekrar Yapar	90	18,0
Tekrar Yapmaz	347	69,4
Tekrar Yapıp Yapmadığını Kontrol Etmem	63	12,6
TOPLAM	500	100,0

Tablo 108’de örneklem grubundaki veliler, çocuğuna ceza verdiğinizde aynı hatayı tekrar yapar mı? Şeklindeki anket sorusuna 90’ı (%18)tekrar yapar, 347’si (%69,4) tekrar yapmaz, 63’ü (%12,6) tekrar yapıp yapmadığını kontrol etmem, olarak cevaplamıştır.

Tablo 109.Örneklem Grubundaki Anneler ve Babaların Çocuğun Eğitimi Konusunda Aynı Görüşte Olup Olmaması Değişkeni İçin f ve % Değerleri

Anneler ve Babaların Çocuğun Eğitimi Konusunda Aynı Görüşte Olup Olmaması	f	%
Her Zaman	195	39,0
Genellikle	173	34,6
Bazen	74	14,8
Ara Sıra	35	7,0
Hiçbir Zaman	23	4,6
TOPLAM	500	100,0

Tablo 109’da örneklem grubundaki veliler, anne baba çocuğun eğitimi ve disiplini konusunda aynı görüşü paylaşıyor mu? Şeklindeki anket sorusuna 195’i (%39) her zaman, 173’ü (%34,6) genellikle, 74’ü (%14,8) bazen, 35’i (%7) ara sıra, 23’ü (%4,6) hiçbir zaman olarak cevaplamıştır.

Tablo 110.Örneklem Grubundaki Velilerin Çocuğunun Ödevlerini Kontrol Etmesi Değişkeni İçin f ve % Değerleri

Velilerin Çocuğunun Ödevlerini Kontrol Etmesi	f	%
Her Zaman	63	12,6
Genellikle	95	19,0

Bazen	89	17,8
Ara Sıra	107	21,4
Hiçbir Zaman	146	29,2
TOPLAM	500	100,0

Tablo 110’da örneklem grubundaki veliler, çocuğunuzun ödevlerini kontrol ediyor musunuz? Şeklindeki anket sorusuna 63’ü (%12,6) her zaman, 95’i (%19) genellikle, 89’u (%17,8) bazen, 107’si (%21,4) ara sıra, 146’sı (%29,2) hiçbir zaman olarak cevaplamıştır.

Tablo 111.Örneklem Grubundaki Velilerin Çocuğunun Sorunları Yüzünden Psikologa Başvurup Başvurmadığı Değişkeni İçin f ve % Değerleri

Öğrencinin Psikologa Gitme Durumu	f	%
Evet	59	11,8
Hayır	441	88,2
TOPLAM	500	100,0

Tablo 111’de örneklem grubundaki veliler, çocuğunuzun sorunları yüzünden psikologa gittiniz mi? Şeklindeki anket sorusuna 59’u (%11,8) evet, 441’i (%88,2) hayır, olarak cevaplamıştır.

Tablo 112.Örneklem Grubundaki Velilerin Çocuğunu Psikologa Götürme Sebebi Değişkeni İçin f ve % Değerleri

Velilerin Çocuğunu Psikologa Götürme Sebebi	f	%
Psikologa Götürmedim	441	88,2
Ergenlik Sorunları	59	11,8
TOPLAM	500	100,0

Tablo 112’de örneklem grubundaki veliler, çocuğunuzu psikologa götürme sebebiniz neydi? Şeklindeki anket sorusuna 441’i (%88,2) psikologa götürmedim, 59’u (%11,8) ergenlik sorunları olarak cevaplamıştır.

Tablo 113.Örneklem Grubundaki Velilerin Çocuğuyla İlgili Karşılaştığı Sorunda Çocuğunu Psikologa Götürmeyi Düşünme Değişkeni İçin f ve % Değerleri

Çocuğunu Psikologa Götürmeyi Düşünme	f	%
Psikologa Götürdüm	59	11,8
Evet, Düşünürüm	190	38,0
Hayır, Düşünmem	251	50,2
TOPLAM	500	100,0

Tablo 113’de örneklem grubundaki veliler, çocuğunuz için psikologdan yardım almayı düşünür müsünüz? Şeklindeki anket sorusuna 59’u (%11,8) psikologa götürdüm, 190’ı (%38) evet düşünürüm, 251’i (%50,2) hayır düşünmem olarak cevaplamıştır.

Tablo 114.Örneklem Grubundaki Velilerin Çocuğunu Ana Okuluna Göndermesi Değişkeni İçin f ve % Değerleri

Velilerin Çocuğunu Ana Okuluna Göndermesi	f	%
Evet, Gönderdim	104	20,8
Hayır, Göndermedim	396	79,2
TOPLAM	500	100,0

Tablo 114’da örneklem grubundaki veliler, çocuğunuz anaokuluna gitti mi? Şeklindeki anket sorusuna 104’ü (%20,8) evet gönderdim, 396’sı (%79,2) hayır göndermedim, olarak cevaplamıştır. Anaokulu çocuğun yaşamındaki ilk sosyal deneyimdir. Çocuğun merkez olduğu ve bütün ilginin üzerinde olduğu ortamdan uzaklaşıp ilgiyi, sevgiyi paylaştığı, beklemeyi, sabretmeyi öğrendiği, bütün ihtiyaçlarını karşılaması için desteklendiği ilk ortamdır. Çocuk burada bir düzen kazanır. Belli bir saatte kalkıp, belli bir düzen içinde okuluna gitmektedir. Bu düzen çocuğun evde ki yaşamında da düzen sağlar. Düzenli ve devamlı arkadaşlıkları olur. Arkadaşlarını aramaya, onlar tarafından aranmaya başlar. Anne-babası dışında öğretmeni ve okuldaki arkadaşları hayatında bir değer olmaya başlar. Diğer kişilerle ilişki kurmayı ve sürdürmeyi öğrenir. Kabul görmek, kabul etmek gibi sosyal kavramlar gelişir. Yaşayarak, deneyerek öğrenme fırsatı elde eder. Anaokullarında çocuğun merakını cezp edecek şekilde bilgi ve davranışlar bir program dâhilinde kazandırılmaya çalışılır. Bu sistem de çocuğa evde öğretilen sistemsiz ve düz bilgiye oranla daha kalıcı ve muhakemeye imkân veren zengin öğrenme ortamı sağlanmaktadır.

Bu tarz öğrenme çocukta devamlı öğrenme isteği ve ihtiyacı yaratmaktadır. Bu özelliklerin çocuğa 6 yaşından önce kazanılmasının asıl önemi çocuğun zihinsel ve duygusal gelişimi için bu yılların çok kritik seneler oluşudur. Hatta artık çocuk gelişim uzmanları özellikle zekâ eğitimi için 7 yaşın çok geç olduğunu önemle vurgulamaktadırlar. Bu dönemde edinilen bilgiler hem kolay öğrenilmekte hem kalıcı olmakta ve öğrenme alışkanlığı geliştirmesi için hayati önem taşımaktadır. Anaokuluna giden çocukların gitmeyenlere oranla ilkokulda daha uyumlu ve başarılı oldukları birçok çalışmayla ortaya konulmuştur. Sosyal uyum ve arkadaşlık geliştirme becerileri açısından okul öncesi eğitim almış olan çocuklar şanslı olmaktadır. Okul öncesi eğitimin diğer bir önemi ise çocukların gelişimlerinin takip edilmesidir. Çünkü anne-babalar çocuklarının gelişim alanlarını dikkatle takip edebilecek veri ve beceriye sahip olmayabilirler. Fakat şu da unutulmamalıdır ben çocuğumun eğitimi için gerekeni yaptım (anaokulu, özel öğretmen vb.) deyip anne ve baba kendini bir kenara çekerse bu çocukta çok saldırgan davranışları tetikleyebilir. Hiçbir zaman unutmamalıyız ki çocuklarımız bizden daima sevgi ve şefkat beklemektedir. Maliyeti sıfır olan fakat çocuğun ruh dünyasında baharlar açtıran anne ve babanın bir tatlı tebessümüdür. Çocuklarımıza hangi ortamda olursa olsun sevgimizi göstermekten kaçınmayalım.

Tablo 115.Örneklem Grubundaki Velilerin Çocuğunun Okul Defterini Düzenli Olarak Kontrol Etmesi Değişkeni İçin f ve % Değerleri

Velilerin Çocuğunun Okul Defterini Düzenli Olarak Kontrol Etmesi	f	%
Her Zaman	59	11,8
Genellikle	80	16,0
Bazen	105	21,0
Ara Sıra	83	16,6
Hiçbir Zaman	173	34,6
TOPLAM	500	100,0

Tablo 115’de örneklem grubundaki veliler, çocuğunun okul defterini düzenli olarak kontrol eder misiniz? Şeklindeki anket sorusuna 59’u (%11,8) her zaman, 80’i (%16) genellikle, 105’i (%21) bazen, 83’i (%16,6) ara sıra, 173’ü (%34,6) hiçbir zaman olarak cevaplamıştır.

Tablo 116.Örneklem Grubundaki Velilerin Çocuğuna Özel Ders ya da Kurs Aldırması Değişkeni İçin f ve % Değerleri

Velilerin Çocuğuna Özel Ders ya da Kurs Aldırması	f	%
Özel Ders Aldırıyorum	56	11,2
Okulun Kursuna Gönderiyorum	61	12,2
Hiçbirine Göndermiyorum	354	70,8
Dershaneye Gönderiyorum	29	5,8
TOPLAM	500	100,0

Tablo 116’da örneklem grubundaki veliler, çocuğunuza özel ders aldırıyor ya da bir kursa gönderiyor musunuz? Şeklindeki anket sorusuna 56’sı (%11,2) özel ders aldırıyorum, 61’i (%12,2) okulun kursuna gönderiyorum, 354’ü (%70,8) hiçbirine göndermiyorum, 29’u (%5,8) dershaneye gönderiyorum olarak cevaplamıştır.

Tablo 117.Örneklem Grubundaki Velilerin Okuldaki Toplantılara Düzenli Katılma Değişkeni İçin f ve % Değerleri

Velilerin Okuldaki Toplantılara Düzenli Katılma Değişkeni	f	%
Her Zaman	274	54,8
Genellikle	111	22,2
Bazen	66	13,2
Ara Sıra	33	6,6
Hiçbir Zaman	16	3,2
TOPLAM	500	100,0

Tablo 117’de örneklem grubundaki veliler, öğretmenin düzenlediği veli toplantılarına düzenli olarak katılıyor musunuz? Şeklindeki anket sorusuna 274’ü (%54,8) her zaman, 111’i (%22,2) genellikle, 66’sı (%13,2) bazen, 33’ü (%6,6) ara sıra, 16’sı (%3,2) hiçbir zaman olarak cevaplamıştır.

Tablo 118.Örneklem Grubundaki Velilerin Çocuğunun Verimli ders Çalışmasına Yardımcı Olabilmesi Değişkeni İçin f ve % Değerleri

Velilerin Çocuğunun Verimli ders Çalışmasına Yardımcı Olabilmesi	f	%
Her Zaman	92	18,4
Genellikle	134	26,8
Bazen	131	26,2
Ara Sıra	72	14,4
Hiçbir Zaman	71	14,2
TOPLAM	500	100,0

Tablo 118’de örneklem grubundaki veliler, çocuğunuza verimli ders çalışması için yardımcı olabiliyor musunuz? Şeklindeki anket sorusuna 92’si (%18,4) her zaman, 134’ü (%26,8) genellikle, 131’i (%26,2) bazen, 72’si (%14,4) bazen, 71’i (%14,2) hiçbir zaman olarak cevaplamıştır.

Tablo 119.Örneklem Grubundaki Velilerin Çocuğunun Ödevlerinde Yardımcı Olabilme Değişkeni İçin f ve % Değerleri

Velilerin Çocuğunun Ödevlerinde Yardımcı Olabilme	f	%
Her Zaman	62	12,4
Genellikle	93	18,6
Bazen	131	26,2
Ara Sıra	105	21,0
Hiçbir Zaman	109	21,8
TOPLAM	500	100,0

Tablo 119’da örneklem grubundaki veliler, çocuğunuza ödevlerinde yardımcı olabiliyor musunuz? Şeklindeki anket sorusuna 62’si (%12,4) her zaman, 93’ü (%18,6) genellikle, 131’i (%26,2) bazen, 105’i (%21) ara sıra, 109’u (%21,8) hiçbir zaman olarak cevaplamıştır.

Tablo 120.Örneklem Grubundaki Velilerin Çocuğunun Okuduğu Bölüm Hakkında Yeterli Bilgiye Sahip Olma Değişkeni İçin f ve % Değerleri

Velilerin Çocuğunun Okuduğu Bölüm Hakkında Yeterli Bilgiye Sahip Olması	f	%
Hiç bilgim yok	67	13,4
Çok Az Bilgim Var	108	21,6
Az Bilgim Var	80	16,0
Genel Olarak Bilgi Sahibiyim	188	37,6
Bu Konuda Tam Olarak Bilgiliyim	57	11,4
TOPLAM	500	100,0

Tablo 120’de örneklem grubundaki veliler, çocuğunun okuduğu bölüm hakkında yeterli bilgiye sahip misiniz? Şeklindeki anket sorusuna 67’si (%13,4) hiç bilgim yok, 108’i (%21,6) çok az bilgim var, 80’i (%16) az bilgim var, 188’i (%37,6) genel olarak bilgim var,57’si (%11,4) bu konuda tam olarak bilgim var şeklinde cevaplamıştır.

Tablo 121.Örneklem Grubundaki Velilerin Ekonomik Durumunun Çok Daha İyi Olması Durumunda Çocuğunu Meslek Lisesine Gönderip Göndermeyeceği Değişkeni İçin f ve % Değerleri

Velilerin Ekonomik Durumunun Çok Daha İyi Olması Durumunda Çocuğunu Meslek Lisesine Gönderip Göndermeyeceği	f	%
Evet, Gönderirdim	191	38,2
Kararsızım	185	37,0
Hayır, Göndermezdim	124	24,8
TOPLAM	500	100,0

Tablo 121’de örneklem grubundaki veliler, ekonomik durumunuz çok daha iyi olsaydı çocuğunuzu meslek lisesine gönderir misiniz? Şeklindeki anket sorusuna 191’i (%38,2) evet, gönderirdim, 185’i (%37) kararsızım, 124’ü (%24,8) hayır, göndermezdim, 28’i olarak cevaplamıştır.

Tablo 122.Örneklem Grubundaki Velilerin Çocuğunun Eğitimiyle Yeterli Derecede İlgilenme Değişkeni İçin f ve % Değerleri

Velilerin Çocuğunun Eğitimiyle Yeterli Derecede İlgilenme Durumu	f	%
Her Zaman	149	29,8
Genellikle	178	35,6
Bazen	96	19,2
Ara Sıra	43	8,6
Hiçbir Zaman	34	6,8
TOPLAM	500	100,0

Tablo 122’de örneklem grubundaki veliler, çocuğunun eğitimiyle yeterli derecede ilgilendiğinizi düşünüyor musunuz? Şeklindeki anket sorusuna 149’u (%29,8) her zaman, 178’i (%35,6) genellikle, 96’sı (%19,2) bazen, 43’ü (%8,6) ara sıra, 34’ü (%6,8) hiçbir zaman olarak cevaplamıştır.

Tablo 123.Örneklem Grubundaki Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Sınıf Tekrarı Durumu

		SINIF TEKRARI				TOPLAM	
		Hiç Yapmadım	İlköğretimde Yaptım	Bu Okulda Yaptım	Şu Anda Sınıf Tekrarı Yapıyorum		
CİNSİYET	Kız	Katılımcı Sayısı	104	8	0	4	116
		%	20,8%	1,6%	,0%	,8%	23,2%
	Erkek	Katılımcı Sayısı	315	5	28	36	384
		%	63,0%	1,0%	5,6%	7,2%	76,8%
TOPLAM		Katılımcı Sayısı	419	13	28	40	500
		%	83,8%	2,6%	5,6%	8,0%	100,0%

Tablo 123’de verilen cevaplar incelendiğinde cinsiyete bağlı olarak sınıf tekrarı yapmış olması arasında anlamlı bir fark görülmemiştir. Cinsiyet değişkeninin sınıf tekrarı üzerinde etkisinin olmadığı düşünülmektedir.

**Tablo 124.Örneklem Grubundaki Öğrencilerin Cinsiyetlerine
Göre İlk Dönem Başarı Durumu**

İLK DÖNEM BAŞARI		CİNSİYET		TOPLAM
		Kız	Erkek	
Teşekkür Aldım	Katılımcı Sayısı	13	46	59
	%	2,6%	9,2%	11,8%
Takdir Aldım	Katılımcı Sayısı	0	2	2
	%	,0%	,4%	,4%
Zayıfım Yok, Belge Almadım	Katılımcı Sayısı	18	62	80
	%	3,6%	12,4%	16,0%
1-3 Zayıfım Vardı	Katılımcı Sayısı	68	156	224
	%	13,6%	31,2%	44,8%
4-6 Zayıfım Vardı	Katılımcı Sayısı	16	86	102
	%	3,2%	17,2%	20,4%
6'dan Fazla Zayıfım Vardı	Katılımcı Sayısı	1	32	33
	%	,2%	6,4%	6,6%
TOPLAM	Katılımcı Sayısı	116	384	500
	%	23,2%	76,8%	100,0%

Tablo 124'de verilen cevaplar incelendiğinde cinsiyete bağlı olarak ilk dönem başarıları arasında anlamlı bir fak görülmemiştir. Cinsiyet değişkeninin ilk dönem başarıları üzerinde etkisinin olmadığı düşünülmektedir.

Tablo 125.Örneklem Grubundaki Öğrencilerin Sınıf Tekrarı Yapmasının Annenin ve Babanın Eğitim Durumu İle İlişkisi

Anne Eğitim Durumu		SINIF TEKRARI				TOPLAM
		Hiç Sınıf Tekrarı Yapmadım	İlköğretimde Sınıf Tekrarı Yaptım	Bu Okulda Sınıf Tekrarı Yaptım	Şu Anda Sınıf Tekrarı Yapıyorum	
Hiç Okula Gitmedi (Okuma Yazması var)	Katılımcı Sayısı	17	1	0	12	30

	%	3,4%	,2%	,0%	2,4%	6,0%
Hiç Okula Gitmedi (Okuma Yazması Yok)	Katılımcı Sayısı	19	1	0	6	26
	%	3,8%	,2%	,0%	1,2%	5,2%
İlkokul	Katılımcı Sayısı	256	10	16	16	298
	%	51,2%	2,0%	3,2%	3,2%	59,6%
Ortaokul	Katılımcı Sayısı	74	1	2	4	81
	%	14,8%	,2%	,4%	,8%	16,2%
Lise	Katılımcı Sayısı	48	0	10	2	60
	%	9,6%	,0%	2,0%	,4%	12,0%
Üniversite (Ön Lisans)	Katılımcı Sayısı	1	0	0	0	1
	%	,2%	,0%	,0%	,0%	,2%
Üniversite (lisans)	Katılımcı Sayısı	3	0	0	0	3
	%	,6%	,0%	,0%	,0%	,6%
Lisans Üstü	Katılımcı Sayısı	1	0	0	0	1
	%	,2%	,0%	,0%	,0%	,2%
TOPLAM	Katılımcı Sayısı	419	13	28	40	500
	%	83,8%	2,6%	5,6%	8,0%	100,0%
Baba Eğitim Durumu		SINIF TEKRARI				TOPLAM
		Hiç Sınıf Tekrarı Yapmadım	İlköğretimde Sınıf Tekrarı Yaptım	Bu Okulda Sınıf Tekrarı Yaptım	Şu Anda Sınıf Tekrarı Yapıyorum	
Hiç Okula Gitmedi (Okuma Yazması var)	Katılımcı Sayısı	8	0	0	5	13
	%	1,6%	,0%	,0%	1,0%	2,6%
Hiç Okula Gitmedi (Okuma Yazması Yok)	Katılımcı Sayısı	9	0	0	2	11
	%	1,8%	,0%	,0%	,4%	2,2%
İlkokul	Katılımcı Sayısı	213	6	12	23	254
	%	42,6%	1,2%	2,4%	4,6%	50,8%
Ortaokul	Katılımcı Sayısı	99	5	10	6	120
	%	19,8%	1,0%	2,0%	1,2%	24,0%
Lise	Katılımcı Sayısı	64	1	3	3	71
	%	12,8%	,2%	,6%	,6%	14,2%
Üniversite (Ön Lisans)	Katılımcı Sayısı	17	0	3	0	20
	%	3,4%	,0%	,6%	,0%	4,0%
Üniversite (lisans)	Katılımcı Sayısı	6	1	0	1	8
	%	1,2%	,2%	,0%	,2%	1,6%
Lisans Üstü	Katılımcı Sayısı	3	0	0	0	3

	%	,6%	,0%	,0%	,0%	,6%
TOPLAM	Katılımcı Sayısı	419	13	28	40	500
	%	83,8%	2,6%	5,6%	8,0%	100,0%

Tablo 125’de verilen cevaplar incelendiğinde annenin ve babanın eğitim seviyesi yükseldikçe sınıf tekrarı yapan öğrencinin azaldığı görülmektedir. Annenin ve babanın eğitim seviyesi yükseldikçe öğrencinin sınıf tekrarı yapmasının azalacağı düşünülmektedir.

Tablo 126.Örneklem Grubundaki Öğrencilerin İlk Dönem Başarısının Annenin ve Babanın Eğitim Durumu İle İlişkisi

Anne Eğitim Durumu		İlk Dönem Başarı Durumu						TOPLAM
		Teşekkür Aldım	Takdir Aldım	Zayıfım Yok, Belge Almadım	1-3 Zayıfım Vardı	4-6 Zayıfım Vardı	6’dan Fazla Zayıfım Vardı	
Hiç Okula Gitmedi (Okuma Yazması var)	Katılımcı Sayısı	0	0	0	0	0	30	30
	%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	6,0%	6,0%
Hiç Okula Gitmedi (Okuma Yazması Yok)	Katılımcı Sayısı	0	0	0	0	23	3	26
	%	,0%	,0%	,0%	,0%	4,6%	,6%	5,2%
İlkokul	Katılımcı Sayısı	0	0	0	219	79	0	298
	%	,0%	,0%	,0%	43,8%	15,8%	,0%	59,6%
Ortaokul	Katılımcı Sayısı	0	0	76	5	0	0	81
	%	,0%	,0%	15,2%	1,0%	,0%	,0%	16,2%
Lise	Katılımcı Sayısı	54	2	4	0	0	0	60
	%	10,8%	,4%	,8%	,0%	,0%	,0%	12,0%
Üniversite (Ön Lisans)	Katılımcı Sayısı	1	0	0	0	0	0	1
	%	,2%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,2%
Üniversite (lisans)	Katılımcı Sayısı	3	0	0	0	0	0	3
	%	,6%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,6%
Lisans Üstü	Katılımcı Sayısı	1	0	0	0	0	0	1
	%	,2%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,2%
TOPLAM	Katılımcı Sayısı	59	2	80	224	102	33	500
	%	11,8%	,4%	16,0%	44,8%	20,4%	6,6%	100,0%
Baba Eğitim Durumu		İlk Dönem Başarı Durumu						TOPLAM
		Teşekkür Aldım	Takdir Aldım	Zayıfım Yok, Belge Almadım	1-3 Zayıfım Vardı	4-6 Zayıfım Vardı	6’dan Fazla Zayıfım Vardı	
Hiç Okula Gitmedi (Okur – Yazar)	Katılımcı Sayısı	1	0	0	3	6	3	13

	%	,2%	,0%	,0%	,6%	1,2%	,6%	2,6%
Hiç Okula Gitmedi (Okuma Yazması Yok)	Katılımcı Sayısı	1	0	1	2	2	5	11
	%	,2%	,0%	,2%	,4%	,4%	1,0%	2,2%
İlkokul	Katılımcı Sayısı	13	1	12	130	83	15	254
	%	2,6%	,2%	2,4%	26,0%	16,6%	3,0%	50,8%
Ortaokul	Katılımcı Sayısı	10	0	42	58	7	3	120
	%	2,0%	,0%	8,4%	11,6%	1,4%	,6%	24,0%
Lise	Katılımcı Sayısı	18	0	18	28	4	3	71
	%	3,6%	,0%	3,6%	5,6%	,8%	,6%	14,2%
Üniversite (Ön Lisans)	Katılımcı Sayısı	13	1	3	3	0	0	20
	%	2,6%	,2%	,6%	,6%	,0%	,0%	4,0%
Üniversite (lisans)	Katılımcı Sayısı	0	0	4	0	0	4	8
	%	,0%	,0%	,8%	,0%	,0%	,8%	1,6%
Lisans Üstü	Katılımcı Sayısı	3	0	0	0	0	0	3
	%	,6%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,6%
TOPLAM	Katılımcı Sayısı	59	2	80	224	102	33	500
	%	11,8%	,4%	16,0%	44,8%	20,4%	6,6%	100,0%

Tablo 126’da verilen cevaplar incelendiğinde annenin ve babanın eğitim seviyesi yükseldikçe öğrencilerin ilk dönem başarısının da arttığı görülmektedir. Ebeveynlerinin eğitim seviyesi yükseldikçe öğrencilerin teşekkür, takdir belgesi aldığı ya da zayıfsız direk sınıfı geçtiği görülmektedir. Annenin ve babanın eğitim seviyesi yükseldikçe öğrencinin başarısının arttığı düşünülmektedir. Bu durum da H_0 hipotezimizi doğrulamaktadır.

Tablo 127. Örneklem Grubundaki Öğrencilerin Geçen Dönem Başarısının Annenin ve Babanın Eğitim Durumu İle İlişkisi

Anne Eğitim Durumu		Geçen Dönem Başarısı						TOPLAM
		Teşekkür Aldım	Takdir Aldım	Zayıfım Yok, Belge Almadım	1-3 Zayıfım Vardı	4-6 Zayıfım Vardı	6’dan Fazla Zayıfım Vardı	
Hiç Okula Gitmedi (Okuma Yazması var)	Katılımcı Sayısı	1	6	7	3	6	7	30
	%	,2%	1,2%	1,4%	,6%	1,2%	1,4%	6,0%
Hiç Okula Gitmedi (Okuma Yazması Yok)	Katılımcı Sayısı	3	0	0	0	22	1	26
	%	,6%	,0%	,0%	,0%	4,4%	,2%	5,2%
İlkokul	Katılımcı Sayısı	62	8	135	91	0	2	298
	%	12,4%	1,6%	27,0%	18,2%	,0%	,4%	59,6%
	Katılımcı	20	3	44	13	1	0	81

Ortaokul	Sayısı							
	%	4,0%	,6%	8,8%	2,6%	,2%	,0%	16,2%
Lise	Katılımcı Sayısı	28	7	9	7	4	5	60
	%	5,6%	1,4%	1,8%	1,4%	,8%	1,0%	12,0%
Üniversite (Ön Lisans)	Katılımcı Sayısı	1	0	0	0	0	0	1
	%	,2%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,2%
Üniversite (lisans)	Katılımcı Sayısı	3	0	0	0	0	0	3
	%	,6%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,6%
Lisans Üstü	Katılımcı Sayısı	1	0	0	0	0	0	1
	%	,2%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,2%
TOPLAM	Katılımcı Sayısı	119	24	195	114	33	15	500
	%	23,8%	4,8%	39,0%	22,8%	6,6%	3,0%	100,0%
Baba Eğitim Durumu	Geçen Dönem Başarısı							TOPLAM
		Teşekkür Aldım	Takdir Aldım	Zayıfım Yok, Belge Almadım	1-3 Zayıfım Vardı	4-6 Zayıfım Vardı	6'dan Fazla Zayıfım Vardı	
Hiç Okula Gitmedi (Okuma Yazması var)	Katılımcı Sayısı	1	0	3	3	4	2	13
	%	,2%	,0%	,6%	,6%	,8%	,4%	2,6%
Hiç Okula Gitmedi (Okuma Yazması Yok)	Katılımcı Sayısı	1	0	3	5	2	0	11
	%	,2%	,0%	,6%	1,0%	,4%	,0%	2,2%
İlkokul	Katılımcı Sayısı	49	7	113	60	15	10	254
	%	9,8%	1,4%	22,6%	12,0%	3,0%	2,0%	50,8%
Ortaokul	Katılımcı Sayısı	23	4	51	33	9	0	120
	%	4,6%	,8%	10,2%	6,6%	1,8%	,0%	24,0%
Lise	Katılımcı Sayısı	27	10	20	10	2	2	71
	%	5,4%	2,0%	4,0%	2,0%	,4%	,4%	14,2%
Üniversite (Ön Lisans)	Katılımcı Sayısı	12	2	3	3	0	0	20
	%	2,4%	,4%	,6%	,6%	,0%	,0%	4,0%
Üniversite (lisans)	Katılımcı Sayısı	3	1	2	0	1	1	8
	%	,6%	,2%	,4%	,0%	,2%	,2%	1,6%
Lisans Üstü	Katılımcı Sayısı	3	0	0	0	0	0	3
	%	,6%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,6%
TOPLAM	Katılımcı Sayısı	119	24	195	114	33	15	500
	%	23,8%	4,8%	39,0%	22,8%	6,6%	3,0%	100,0%

Tablo 127’de verilen cevaplar incelendiğinde annenin ve babanın eğitim seviyesi yükseldikçe öğrencilerin geçen dönem başarısının da arttığı görülmektedir. Ebeveynlerinin eğitim seviyesi yükseldikçe öğrencilerin teşekkür, takdir belgesi aldığı ya da zayıfsız direk

sınıfı geçtiği görülmektedir. Annenin ve babanın eğitim seviyesi yükseldikçe öğrencinin başarısının arttığı düşünülmektedir. Bu durum da H₀ hipotezimizi doğrulamaktadır.

Tablo 128. Örneklem Grubundaki Öğrencilerin Sınıf Tekrarı Yapmasının Annenin ve Babanın Mesleği İle İlişkisi

			SINIF TEKRARI				TOPLAM	
			Hiç Yapmadım	İlköğretimde Yaptım	Bu Okulda Yaptım	Şu Anda Sınıf Tekrarı Yapıyorum		
Anne Mesleği	Ev Hanımı	Katılımcı Sayısı	351	12	21	37	421	
		%	70,2%	2,4%	4,2%	7,4%	84,2%	
	Devlet İşçisi	Katılımcı Sayısı	10	0	1	3	14	
		%	2,0%	,0%	,2%	,6%	2,8%	
	Özel Sektörde İşçi	Katılımcı Sayısı	33	0	2	0	35	
		%	6,6%	,0%	,4%	,0%	7,0%	
	Devlet Memuru	Katılımcı Sayısı	1	0	0	0	1	
		%	,2%	,0%	,0%	,0%	,2%	
	Emekli	Katılımcı Sayısı	6	0	1	0	7	
		%	1,2%	,0%	,2%	,0%	1,4%	
	Diğer	Katılımcı Sayısı	18	1	3	0	22	
		%	3,6%	,2%	,6%	,0%	4,4%	
	TOPLAM		Katılımcı Sayısı	419	13	28	40	500
			%	83,8%	2,6%	5,6%	8,0%	100,0%
			SINIF TEKRARI				TOPLAM	
			Hiç Yapmadım	İlköğretimde Yaptım	Bu Okulda Yaptım	Şu Anda Sınıf Tekrarı Yapıyorum		
Baba Mesleği	Esnaf	Katılımcı Sayısı	98	1	10	9	118	
		%	19,6%	,2%	2,0%	1,8%	23,6%	
	Devlet İşçisi	Katılımcı Sayısı	30	1	1	5	37	
		%	6,0%	,2%	,2%	1,0%	7,4%	
	Özel Sektörde İşçi	Katılımcı Sayısı	74	3	5	3	85	
		%	14,8%	,6%	1,0%	,6%	17,0%	
	Devlet Memuru	Katılımcı Sayısı	20	1	1	3	25	
		%	4,0%	,2%	,2%	,6%	5,0%	
	Emekli	Katılımcı Sayısı	84	3	5	6	98	
		%						

		%	16,8%	,6%	1,0%	1,2%	19,6%
	İşsiz	Katılımcı Sayısı	10	0	2	2	14
		%	2,0%	,0%	,4%	,4%	2,8%
	Diğer	Katılımcı Sayısı	103	4	4	12	123
		%	20,6%	,8%	,8%	2,4%	24,6%
TOPLAM		Katılımcı Sayısı	419	13	28	40	500
		%	83,8%	2,6%	5,6%	8,0%	100,0%

Tablo 128’de verilen cevaplar incelendiğinde annelerin çocuğunun ev hanımı olduğu öğrencinin sınıf tekrarı ile ilgili olarak çocuklarına daha çok vakit ayırabildikleri düşünülmekle birlikte kesin olarak bir ilişki anlamlandırılmamıştır. Esnaf olan ve devlet memuru olan babaların çocuklarının daha az sınıf tekrarı yaptığı nispeten söylenebilir. Fakat tam olarak anlamlı bulunmamaktadır.

Tablo 129. Örneklem Grubundaki Öğrencilerin Başarısını Etkileyen Faktörlerin Annenin Eğitim Düzeyine Göre Farklılaşma Durumu

Anne Eğitim Durumu		Bölümü Kendi İsteği İle Seçmenin Başarısını Artırdığı					TOPLAM
		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	
Hiç Okula Gitmedi (Okuma Yazması var)	Katılımcı Sayısı	8	2	9	5	6	30
	%	1,6%	,4%	1,8%	1,0%	1,2%	6,0%
Hiç Okula Gitmedi (Okuma Yazması Yok)	Katılımcı Sayısı	8	0	0	18	0	26
	%	1,6%	,0%	,0%	3,6%	,0%	5,2%
İlkokul	Katılımcı Sayısı	47	41	85	91	34	298
	%	9,4%	8,2%	17,0%	18,2%	6,8%	59,6%
Ortaokul	Katılımcı Sayısı	16	12	23	22	8	81
	%	3,2%	2,4%	4,6%	4,4%	1,6%	16,2%
Lise	Katılımcı Sayısı	10	7	14	18	11	60
	%	2,0%	1,4%	2,8%	3,6%	2,2%	12,0%
Üniversite (Ön Lisans)	Katılımcı Sayısı	0	0	0	0	1	1
	%	,0%	,0%	,0%	,0%	,2%	,2%
Üniversite (lisans)	Katılımcı Sayısı	1	2	0	0	0	3
	%	,2%	,4%	,0%	,0%	,0%	,6%
Lisans Üstü	Katılımcı Sayısı	0	0	1	0	0	1

	%	,0%	,0%	,2%	,0%	,0%	,2%
TOPLAM	Katılımcı Sayısı	90	64	132	154	60	500
	%	18,0%	12,8%	26,4%	30,8%	12,0%	100,0%
Anne Eğitim Durumu		Okulun Bulunduğu Çevresel Koşullar Başarıyı Artırır					TOPLAM
		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	
Hiç Okula Gitmedi (Okuma Yazması var)	Katılımcı Sayısı	3	3	13	5	6	30
	%	,6%	,6%	2,6%	1,0%	1,2%	6,0%
Hiç Okula Gitmedi (Okuma Yazması Yok)	Katılımcı Sayısı	9	4	4	9	0	26
	%	1,8%	,8%	,8%	1,8%	,0%	5,2%
İlkokul	Katılımcı Sayısı	43	61	93	67	34	298
	%	8,6%	12,2%	18,6%	13,4%	6,8%	59,6%
Ortaokul	Katılımcı Sayısı	7	19	25	22	8	81
	%	1,4%	3,8%	5,0%	4,4%	1,6%	16,2%
Lise	Katılımcı Sayısı	12	11	21	7	9	60
	%	2,4%	2,2%	4,2%	1,4%	1,8%	12,0%
Üniversite (Ön Lisans)	Katılımcı Sayısı	1	0	0	0	0	1
	%	,2%	,0%	,0%	,0%	,0%	,2%
Üniversite (lisans)	Katılımcı Sayısı	2	1	0	0	0	3
	%	,4%	,2%	,0%	,0%	,0%	,6%
Lisans Üstü	Katılımcı Sayısı	0	0	1	0	0	1
	%	,0%	,0%	,2%	,0%	,0%	,2%
TOPLAM	Katılımcı Sayısı	77	99	157	110	57	500
	%	15,4%	19,8%	31,4%	22,0%	11,4%	100,0%
Anne Eğitim Durumu		Annenin Eğitim Düzeyinin Yüksek Olması Başarıyı Artırır					TOPLAM
		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	
Hiç Okula Gitmedi (Okuma Yazması var)	Katılımcı Sayısı	8	1	8	10	3	30
	%	1,6%	,2%	1,6%	2,0%	,6%	6,0%
Hiç Okula Gitmedi (Okuma Yazması Yok)	Katılımcı Sayısı	2	8	6	9	1	26
	%	,4%	1,6%	1,2%	1,8%	,2%	5,2%
İlkokul	Katılımcı Sayısı	38	82	46	91	41	298
	%	7,6%	16,4%	9,2%	18,2%	8,2%	59,6%

Ortaokul	Katılımcı Sayısı	8	16	22	22	13	81
	%	1,6%	3,2%	4,4%	4,4%	2,6%	16,2%
Lise	Katılımcı Sayısı	16	12	6	14	12	60
	%	3,2%	2,4%	1,2%	2,8%	2,4%	12,0%
Üniversite (Ön Lisans)	Katılımcı Sayısı	0	0	0	0	1	1
	%	,0%	,0%	,0%	,0%	,2%	,2%
Üniversite (lisans)	Katılımcı Sayısı	1	0	0	2	0	3
	%	,2%	,0%	,0%	,4%	,0%	,6%
Lisans Üstü	Katılımcı Sayısı	0	0	0	0	1	1
	%	,0%	,0%	,0%	,0%	,2%	,2%
TOPLAM	Katılımcı Sayısı	73	119	88	148	72	500
	%	14,6%	23,8%	17,6%	29,6%	14,4%	100,0%
Anne Eğitim Durumu	Babannın Eğitim Düzeyinin Yüksek Olması Başarıyı Artırır						TOPLAM
		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	
Hiç Okula Gitmedi (Okuma Yazması var)	Katılımcı Sayısı	3	5	8	7	7	30
	%	,6%	1,0%	1,6%	1,4%	1,4%	6,0%
Hiç Okula Gitmedi (Okuma Yazması Yok)	Katılımcı Sayısı	2	6	8	9	1	26
	%	,4%	1,2%	1,6%	1,8%	,2%	5,2%
İlkokul	Katılımcı Sayısı	35	83	46	93	41	298
	%	7,0%	16,6%	9,2%	18,6%	8,2%	59,6%
Ortaokul	Katılımcı Sayısı	8	21	22	21	9	81
	%	1,6%	4,2%	4,4%	4,2%	1,8%	16,2%
Lise	Katılımcı Sayısı	9	14	8	19	10	60
	%	1,8%	2,8%	1,6%	3,8%	2,0%	12,0%
Üniversite (Ön Lisans)	Katılımcı Sayısı	0	1	0	0	0	1
	%	,0%	,2%	,0%	,0%	,0%	,2%
Üniversite (lisans)	Katılımcı Sayısı	0	0	0	3	0	3
	%	,0%	,0%	,0%	,6%	,0%	,6%
Lisans Üstü	Katılımcı Sayısı	0	0	0	0	1	1
	%	,0%	,0%	,0%	,0%	,2%	,2%
TOPLAM	Katılımcı Sayısı	57	130	92	152	69	500
	%	11,4%	26,0%	18,4%	30,4%	13,8%	100,0%

Anne Eğitim Durumu		Anne ve Babanın Öğrenciyle İlgilenmesi Başarılı Artırır					TOPLAM
		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	
Hiç Okula Gitmedi (Okuma Yazması var)	Katılımcı Sayısı	7	3	8	6	6	30
	%	1,4%	,6%	1,6%	1,2%	1,2%	6,0%
Hiç Okula Gitmedi (Okuma Yazması Yok)	Katılımcı Sayısı	3	4	2	14	3	26
	%	,6%	,8%	,4%	2,8%	,6%	5,2%
İlkokul	Katılımcı Sayısı	24	61	69	96	48	298
	%	4,8%	12,2%	13,8%	19,2%	9,6%	59,6%
Ortaokul	Katılımcı Sayısı	12	12	15	29	13	81
	%	2,4%	2,4%	3,0%	5,8%	2,6%	16,2%
Lise	Katılımcı Sayısı	6	21	7	19	7	60
	%	1,2%	4,2%	1,4%	3,8%	1,4%	12,0%
Üniversite (Ön Lisans)	Katılımcı Sayısı	0	1	0	0	0	1
	%	,0%	,2%	,0%	,0%	,0%	,2%
Üniversite (lisans)	Katılımcı Sayısı	0	1	0	2	0	3
	%	,0%	,2%	,0%	,4%	,0%	,6%
Lisans Üstü	Katılımcı Sayısı	0	0	0	0	1	1
	%	,0%	,0%	,0%	,0%	,2%	,2%
TOPLAM	Katılımcı Sayısı	52	103	101	166	78	500
	%	10,4%	20,6%	20,2%	33,2%	15,6%	100,0%
Anne Eğitim Durumu		Ailenin Kalabalık Olmasının Başarılı Olumsuz Etkilememesi					TOPLAM
		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	
Hiç Okula Gitmedi (Okuma Yazması var)	Katılımcı Sayısı	5	9	5	5	6	30
	%	1,0%	1,8%	1,0%	1,0%	1,2%	6,0%
Hiç Okula Gitmedi (Okuma Yazması Yok)	Katılımcı Sayısı	3	1	7	14	1	26
	%	,6%	,2%	1,4%	2,8%	,2%	5,2%
İlkokul	Katılımcı Sayısı	44	72	49	95	38	298
	%	8,8%	14,4%	9,8%	19,0%	7,6%	59,6%
Ortaokul	Katılımcı Sayısı	11	26	14	24	6	81
	%	2,2%	5,2%	2,8%	4,8%	1,2%	16,2%

Lise	Katılımcı Sayısı	15	8	10	21	6	60
	%	3,0%	1,6%	2,0%	4,2%	1,2%	12,0%
Üniversite (Ön Lisans)	Katılımcı Sayısı	0	1	0	0	0	1
	%	,0%	,2%	,0%	,0%	,0%	,2%
Üniversite (lisans)	Katılımcı Sayısı	1	0	1	1	0	3
	%	,2%	,0%	,2%	,2%	,0%	,6%
Lisans Üstü	Katılımcı Sayısı	0	0	0	0	1	1
	%	,0%	,0%	,0%	,0%	,2%	,2%
TOPLAM	Katılımcı Sayısı	79	117	86	160	58	500
	%	15,8%	23,4%	17,2%	32,0%	11,6%	100,0%
Anne Eğitim Durumu	Aile Kararlarına Katılım Başarıyı ve Kendine Olan Saygıyı Artırır						TOPLAM
		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	
Hiç Okula Gitmedi (Okuma Yazması var)	Katılımcı Sayısı	0	5	4	14	7	30
	%	,0%	1,0%	,8%	2,8%	1,4%	6,0%
Hiç Okula Gitmedi (Okuma Yazması Yok)	Katılımcı Sayısı	5	4	9	6	2	26
	%	1,0%	,8%	1,8%	1,2%	,4%	5,2%
İlkokul	Katılımcı Sayısı	27	38	33	118	82	298
	%	5,4%	7,6%	6,6%	23,6%	16,4%	59,6%
Ortaokul	Katılımcı Sayısı	14	10	14	24	19	81
	%	2,8%	2,0%	2,8%	4,8%	3,8%	16,2%
Lise	Katılımcı Sayısı	8	8	5	25	14	60
	%	1,6%	1,6%	1,0%	5,0%	2,8%	12,0%
Üniversite (Ön Lisans)	Katılımcı Sayısı	1	0	0	0	0	1
	%	,2%	,0%	,0%	,0%	,0%	,2%
Üniversite (lisans)	Katılımcı Sayısı	1	1	0	1	0	3
	%	,2%	,2%	,0%	,2%	,0%	,6%
Lisans Üstü	Katılımcı Sayısı	0	0	0	0	1	1
	%	,0%	,0%	,0%	,0%	,2%	,2%
TOPLAM	Katılımcı Sayısı	56	66	65	188	125	500
	%	11,2%	13,2%	13,0%	37,6%	25,0%	100,0%

Anne Eğitim Durumu		Ailenin Ekonomik Düzeyinin Yeterli Olması Başarıyı Artırır					TOPLAM
		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	
Hiç Okula Gitmedi (Okuma Yazması var)	Katılımcı Sayısı	4	6	6	7	7	30
	%	,8%	1,2%	1,2%	1,4%	1,4%	6,0%
Hiç Okula Gitmedi (Okuma Yazması Yok)	Katılımcı Sayısı	6	6	5	1	8	26
	%	1,2%	1,2%	1,0%	,2%	1,6%	5,2%
İlkokul	Katılımcı Sayısı	21	58	45	115	59	298
	%	4,2%	11,6%	9,0%	23,0%	11,8%	59,6%
Ortaokul	Katılımcı Sayısı	11	12	15	33	10	81
	%	2,2%	2,4%	3,0%	6,6%	2,0%	16,2%
Lise	Katılımcı Sayısı	7	18	6	20	9	60
	%	1,4%	3,6%	1,2%	4,0%	1,8%	12,0%
Üniversite (Ön Lisans)	Katılımcı Sayısı	0	0	0	0	1	1
	%	,0%	,0%	,0%	,0%	,2%	,2%
Üniversite (lisans)	Katılımcı Sayısı	1	1	0	1	0	3
	%	,2%	,2%	,0%	,2%	,0%	,6%
Lisans Üstü	Katılımcı Sayısı	0	0	0	0	1	1
	%	,0%	,0%	,0%	,0%	,2%	,2%
TOPLAM	Katılımcı Sayısı	50	101	77	177	95	500
	%	10,0%	20,2%	15,4%	35,4%	19,0%	100,0%

Tablo 129’da verilen cevaplar incelendiğinde annelerin eğitim düzeyi yükseldikçe öğrencilerin başarıyı etkilediği düşünülen sorulara kesinlikle katılıyorum ya da katılıyorum diye cevap verdiği görülmektedir. Burada da annenin eğitim durumunun yüksek olmasının başarıyı etkilediği düşünülen faktörlere verilen cevaplar arasında eğitim seviyesi düşük olan annelere göre çok anlamlı bir fark oluşturmadığı görülmektedir.

Tablo 130.Örneklem Grubundaki Öğrencilerin Anaokuluna Gidenlerin Sınıf Tekrarı Durumuna Göre Farklılaşma Durumu

Velilerin Çocuğunu Anaokuluna Göndermesi		Sınıf Tekrarı				TOPLAM
		Hiç Yapmadım	İlköğretimde Yaptım	Bu Okulda Yaptım	Şu Anda Sınıf Tekrarı Yapıyorum	Hiç Yapmadım
Evet, Gönderdim	Katılımcı Sayısı	96	1	4	3	104
	%	19,2%	,2%	,8%	,6%	20,8%
Hayır, Göndermedim	Katılımcı Sayısı	323	12	24	37	396
	%	64,6%	2,4%	4,8%	7,4%	79,2%
TOPLAM	Katılımcı Sayısı	419	13	28	40	500
	%	83,8%	2,6%	5,6%	8,0%	100,0%

Tablo 130’da verilen cevaplar incelendiğinde anaokuluna gönderilen öğrencilerin daha az sınıf tekrarı yaptığı görülmektedir. Bu bulguda bize öğrencilerin eğitimiyle çok erken yaşlarda ilgilenilmesi gerektiğini göstermektedir. Milli Eğitim Bakanlığımızda bununla ilgili yeni tedbirler almıştır. Zorunlu eğitimin 9 yıl olarak uygulanmasına pilot bölgelerde başlanmıştır. Kısa bir süre içinde yeterli alt yapı tamamlandığında her öğrenci anaokuluna gidecek ve zorunlu eğitim 9 yıl olarak uygulanacaktır. Anaokulu sayesinde çocuğun hayatında anne-babası dışında öğretmeni ve okuldaki arkadaşları önemli olmaya başlarlar. Başka insanlarla ilişki kurmayı ve sürdürmeyi öğrenir. Zekâ gelişimi açısından bu evre çok önemlidir. Çocuk zekâ gelişiminin büyük kısmını 6 yaşına geldiğinde edinmiş olmaktadır. Bu dönemde edinilen bilgiler hem çok kolay öğrenilmekte hem kalıcı olmakta ve öğrenme alışkanlığı geliştirmek açısından önem taşımaktadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırma ailenin sosyokültürel ve sosyoekonomik düzeyinin öğrencinin derse olan tutumuna ve başarısına olan etkisini tespit etmek amacıyla yapılmıştır.

Araştırmamız literatür ve alan araştırması şeklinde olup literatür kısmında kaynak taraması yapılmış ve mevcut kaynaklar taranarak konu ile ilgili iktibaslar yapılmıştır. Alan araştırmamızdaki kavramlar teorik kısmında tanımlanmış ve sınırlılıklar belirlenmiştir.

Alan araştırması bölümünde anket uygulaması yapılmış elde edilen veriler derecelendirmeli ölçek yöntemi kullanılarak bağımsız değişkenlerimiz olan ailenin eğitimi ve geliri, bağımlı değişkenlerimiz olan öğrenci başarı davranışları, başarı özellikleri ve yılsonu başarı puanlarına göre çaprazlama yapılarak elde edilen sayısal veriler yorumlanmıştır. Aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir.

- ❖ Yapılan anket araştırması sonucunda ailenin sahip olduğu gelir düzeyine göre öğrencinin göstermiş olduğu başarı davranışları, başarı özellikleri ve yılsonu başarı puanları arasında pozitif doğrusal bir ilişki olduğu tespit edildi.
- ❖ Ailenin sahip olduğu eğitim düzeyini anne ve baba için ayrı ele alarak yapmış olduğumuz araştırma sonucuna göre her ikisi içinde eğitim seviyelerindeki artışa bağlı olarak öğrencilerinin göstermiş olduğu başarı davranışları, başarı özellikleri ve yılsonu başarı puanları arasında pozitif bir ilişki olduğu tespit edildi.
- ❖ Elde ettiğimiz sonuçlara göre annenin eğitilmiş olması öğrencinin başarılı olmasında daha etkilidir. Çünkü öğrenci ile anne, babadan daha fazla ilgilenmektedir. Eğitim seviyesi yüksek olan bir annenin öğrenciye iyi bir örnek olduğu ve öğrenciyi iyi başarılı olması hususunda daha iyi motive ettiği görüldü.
- ❖ Çocuğun sosyal gelişiminde ivmeli bir hareketlilik olabileceği unutulmamalıdır. Hızlı bir gelişmenin ardından sosyal bakımdan bir duraklama görülebilir. Çocuğun sosyalleşmesini etkileyen faktörlerin başında ailenin sosyokültürel ve sosyoekonomik durumu gelmektedir.

- ❖ Ergenin kimliğini kazanması, bir yetişkin olabilmesi için bir yetişkin modele ihtiyacı olduğu bir gerçektir. Ancak anne-baba, öğretmen gibi yakın çevresindeki yetişkinler tarafından ergen sürekli eleştiriliyorsa büyüklerin kendisini anlamadığını düşünür. Ergen eğer kendisine yakınlık gösteren, güvenen ve destek veren özdeşim modelleri ile karşılaşma şansına sahip olursa, sağlıklı bir kimlik geliştirebilir. Aksi halde ergenin, kimlik arayışı ya da kimlik karmaşasını uzun yıllar yaşayacağı düşünülmektedir.
- ❖ Ergene kendisini tanıması ilgi ve yeteneklerini keşfetmesi, kendisine uygun mesleğe yönelmesinde yapılan rehberlik ve bunun yanı sıra ergenin kuşku ve korkularına duyarlı, anlayışlı bir yetişkin tutumu, mesleki karar verirken geçirilen karmaşanın sürecini azaltacaktır. Böylece kimlik duygusunun gelişimi önemli bir engelle karşılaşmadan devam edecektir. Yakın, anlayışlı bir öğretmen ve olumlu aile tutumu ile genç bu süreci doğru kararlarla atlatabilecektir.
- ❖ Eğitimde rehberliğin ne kadar önemli olduğu da üzerinde durulması gereken bir noktadır. Rehberliğin amacı, öğrencilerin sorunlarına çözüm bulmanın yanında onları yeteneklerine göre akademik ve mesleki alanlara teşvik etmektir. Tabii bu noktada, öğretmene de düşen önemli rehberlik hizmetleri ve görevler vardır. Öğrencilerin başarısızlık nedenlerinden birisi de çalışma alışkanlığının henüz kazanılmamış olmasıdır. Bu alışkanlığı kazandırmada en büyük görev öğretmenlere düşmektedir.
- ❖ Disiplin, bir eğitim aracı olarak düşünüldüğünde korkutma, utandırma, gururunu kırma gibi kavramlarla iç içe olmamalıdır. Disiplinin iki temel amacı vardır; Birincisi, çocuğa anlaşılır, kesin ve sınırları olan, güvenli bir ortam sunmaktır. Bu ortam çocuğun sağlıklı gelişimi için gereklidir. Disiplinin ikinci amacı ise, çocuğun kendi kendini yönetme yeteneği yani özdenetim kazanmasıdır. Çocuk denetim altında değilken de öğrendiklerini uygulayabilmeli, kurallara uymayı sürdürebilmelidir. Ana babası yanındayken kurallara uyan, ama denetim kalkınca çığırından çıkan çocuk özdenetim yeteneği kazanmamış demektir.
- ❖ Öğrenciler, spor derslerinin yanı sıra boş zamanlarını değerlendirebilecek imkânlarla sahip olmalılar. Çünkü çocuk ve gençler gelişimleri gereği fazla enerjiye

sahiptirler. Var olan fazla enerjiyi oyun ve spor aracılığıyla atmaları en uygun yoldur. Üstelik bu imkânı iyi kullanan öğrenciler, ders esnasında daha sakin, derse karşı istekli ve ilgili olabileceklerdir.

Başarı kişinin zihinsel yetenekleriyle olduğu kadar bu yeteneklerin geliştirilmesine uygun ortam ve koşullarla yakından ilgilidir. Öğrencinin okulda başarılı veya başarısız oluşu öncelikle içinde bulunduğu aile ortamına bağlıdır. Yaşanılan evin tipi, kendine ait oda, kardeş sayısı, ek çalışma olanakları, okul öncesi bir eğitim kurumunda eğitim imkânı, boş zamanlarını değerlendirme, gazete, kitap gibi uyaranlarla karşılaşma, devam edilen okulun sahip olduğu olanaklar ailenin gelir düzeyi ile ilişkilidir.

İnsanoğlunun tarih sahnesinde çıktığından bu yana en büyük işlevinin, maddi ve manevi ihtiyaçlarını karşılamak, daha rahat, mutlu, çağdaş bir yaşam düzeyine ulaşmak biçiminde verdiği uğraş olarak karşımıza çıkıyor.

Çağdaşlaşmanın, modernleşmenin, kalkınmış ve mutlu bir toplum olmanın yolu da şüphesiz ki eğitimden geçmektedir. Zaman ve mekân açısından sınırlanması mümkün olmadığı gibi toplumun en geniş ve çok yönlü faaliyet alanlarından birisi olarak karşımıza çıkan eğitim, bilim ve teknolojinin hâkim olduğu çağımızda insanın mükemmelleştirilmesi, kültürlenmesi, gelişmesi, doğaya ve çevreye karşı etken duruma gelmesinde etkili bir unsurdur.

Eğitim açısından çağımız özellikleri değişik boyutlarıyla incelendiğinde bazı faktörlerin eğitimi etkilediği görülmektedir. Bu faktörler, aşırı nüfus artışı, bilginin miktarı ve ayrıntı yönünden artması, eğitim ve gelir düzeyi arasındaki ilişkiler değerinin artması, bireyin bilimsel ve teknolojik gelişmelere, değişen topluma uyum sağlamanın eğitim sorumluluğuna verilmesi, eğitime olan sosyal talebin artması olarak karşımıza çıkmaktadır.

Diğer taraftan, geleneksel eğitim sistemleri, bu faktörlerle karşılanamayan eğitim talepleri, kalabalık sınıflar, tesis, araç-gereç ve öğretmen yetersizliği, sosyal adalet ve fırsat eşitliği yönünden dengesiz dağılım, bireysel farklılıkların dikkate alınmaması, mevcut kaynakların etkin ve verimli olarak değerlendirilememesi gibi hususları yapısında bulundurmaktadır.

Eğitim-öğretim faaliyetlerinin en önemli amacı bir ülkenin geleceği olan çocukları iyi insan ve iyi vatandaşlar olarak yetiştirmektir. Çocukların eğitiminde okul, aile çevre, öğretmen ve eğitim sistemi gibi faktörler etkili olmaktadır. Bu çalışma özellikle son yıllarda önemi daha da artan ve eğitimde çok önemli rolü olan ailenin sosyokültürel ve sosyoekonomik düzeyinin öğrencinin derse ve dolayısıyla okula olan tutumu ve başarısı üzerindeki etkilerinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Çalışmada bu konuda yapılmış yerli ve yabancı araştırmalar incelenerek mevcut durum ve bu konunun önemi belirtilmiştir. Yapılan çalışma neticesinde görölmüştür ki ailenin sosyokültürel ve sosyoekonomik düzeyinin düşük olması öğrencilerin başarılarını olumsuz yönde etkilemektedir. Yine aynı şekilde görölmüştür ki ailenin sosyoekonomik düzeyi iyi ise öğrencinin evde çalışma odasından tutun, kılık kıyafet, ders araç gereçleri, okul aile işbirliği daha iyi olacaktır. Çünkü okuldaki başarısızlıkta sosyokültürel faktörler etkili olmaktadır. Ailenin eğitim ve gelir düzeyinin iyi düzeyde olması çocuğun derse olan tutumunu ve başarısını olumlu yönde etkileyecektir. Yapılan anket çalışmalarının değerlendirmeleri de bunu göstermektedir.

Ailelerin gelir düzeylerinin öğrencilerin başarılarına etkilerinin belirlenmesinde: ailenin aylık toplam geliri ile öğrencinin başarı davranışları, başarı özellikleri ve başarı notu arasındaki ilişki sorgulanmıştır. Sonuç olarak ailenin gelir düzeyinin yüksek olması öğrencinin başarı davranışlarını, başarı özelliklerini ve başarı notunu olumlu yönde etkilemektedir.

Ailelerin eğitim düzeylerinin öğrencilerin başarısına etkilerinin belirlenmesinde; anne ve babaın eğitim düzeyi ile öğrencinin başarı davranışları, başarı özellikleri ve yılsonu başarı notu arasındaki ilişki sorgulanmıştır. Anne ve babanın eğitim düzeyinin yükselmesine paralel olarak öğrencinin de derslerine karşı başarı davranışları, başarı özellikleri ve yılsonu başarı not ortalamasında da artma olduğu tespit edilmiştir.

Sonuç olarak, öğrencinin göstereceği başarı davranışları, başarı özellikleri ve yılsonu başarı puanları yani öğrencinin başarılı olması, ailenin sosyokültürel ve sosyoekonomik düzeyi ile doğrudan veya dolaylı olarak bağıntılı olduğu söylenebilir.

Bu Konuda Araştırma Yapacak Kişilere Öneriler:

- ❖ Meslek Lisesinde okuyan öğrencilerin ailelerinin sosyoekonomik ve sosyokültürel durumlarının öğrenci başarısına etkisi ile düz liselerde okuyan öğrencilerin ailelerinin sosyoekonomik ve sosyokültürel durumlarının öğrenci başarısına etkisi ile ilgili karşılaştırma yapabilir.
- ❖ Okul'da öğrencilerin başarısına etki eden bir faktör olarak düşünölen öğretmen faktörünün, öğretmenin eğitim faköltesi mezunu olup olmamasına ve öğretmen davranış tutumlarına göre öğrenci üzerindeki başarı etkisini araştırabilir.

KAYNAKÇA

- Açıkalin, Y.**, Çağdaş Eğitimde Öğretmenin Rolü, İstanbul, 1991.
- Altınköprü, T.**, Genç Kız Psikolojisi ve Cinselliği, İstanbul, 2002.
- Apuhan, R.Ş.**, Ergenlerle İletişim, İstanbul, 2006.
- Bakırcıoğlu, R.**, İlköğretim, Orta öğretim ve Yükseköğretimde Psikolojik Danışma, Ankara, 2003.
- Balcı, A.**, Etkili Okul Geliştirme, Ankara, 2002.
- Başaran, İ., E.**, Eğitime Giriş, Ankara, 1989.
- Başaran, İ., E.**, Eğitimin Psikolojik Temelleri, Ankara, 1997.
- Baymur, F.**, Genel Psikoloji, İstanbul, 1996.
- Binbaşıoğlu, C.**, Ailede ve Okulda Eğitim Sorunları, Ankara, 2000.
- Binbaşıoğlu, C.**, Eğitim Psikolojisi, Ankara, 1978.
- Bruner, J.**, Bir Öğretim Kuramına Doğru (Çev.F.Varış-T.Gürkan), Ankara, 1991.
- Büyükkaragöz, S.**, Eğitime Giriş, 1997.
- Cale, L.,Morgan, J.B.**, Çocuklar ve Gençlik Psikolojisi(Çev.B.Vassat), İstanbul, 2001.
- Cerit, Y.**, Ekonomi,Planlama,Eğitim Kavramları Çerçevesinde Bilgi ve Bilgi Üretimi, Bolu,1997.
- Cumhuriyet**, “Değişen Yargılar”, 28 Eylül 1985.
- Cüceloğlu, D.**, Çocuk ve Suç, İstanbul, 2006.
- Cüceloğlu, D.**, İnsan ve Davranışı, İstanbul, 1997.
- Cüceloğlu, D.**, Yeniden İnsan İnsana, İstanbul, 1999.
- Çakır, A.**, “Duyguların Eğitimi, Değer Takdir Duyguları”,Çağdaş Eğitim Dergisi, Sayı251, Ankara, 1999.
- Çelik, V.**, Okul kültürü ve Yönetimi, Ankara, 2002.
- Dikecigil, B.-Çiğdem, A.**, Aile Yazıları 1, İstanbul, 1999.
- Dikmen, S.**, Sınıf Öğretmen Rehberi, Ankara, 1990.
- Erden, M.**, Öğretmenlik Mesleğine Giriş, İstanbul, 1998.
- Erden, M.-Akman, Y.**, Eğitim Psikolojisi, İstanbul, 1996.
- Erkal, M., E.**, Sosyoloji (Toplumbilim), İstanbul, 1999.
- Esmer, Y.**, Devrim,Evrin,Statüko: Türkiye’de Sosyal Siyasal Ekonomik Değerler, İstanbul, 1999.
- Fidan, N.**, Erden, M., Eğitime Giriş, İstanbul, 1999.
- Gander, M.J., Gardiner, H.W.**, Çocuk ve Ergen Gelişimi (Çev.A.Dönmez-N.Çelen-B.Onur), Ankara, 2001.

- Gökçe, B.**, "Aile ve Aile Tipleri Üzerine Bir İnceleme" Hacettepe Sosyal ve Beşeri Dergisi, Cilt:8., Sayı:1,2 (Mart-Ekim 1976).
- Gül, G.**, Eğitim Psikolojisi Ders Notları, İstanbul, 1996.
- Hedgos, P.**, Kişiliğimizi Tanımamın Yolları (Çev.B.Büyükkal), İstanbul , 1997.
- Kağıtçıbaşı, Ç.**, Yeni İnsan ve İnsanlar, İstanbul, 2006.
- Karaköse, R.**, Ergen Psikolojisi ve İletişim, İstanbul, 2008.
- Karasar, N.**, Bilimsel Araştırma Yöntemi, Ankara, 1995.
- Kasatura, İ.**, Okul Başarisından Hayat Başarisına, İstanbul, 1998.
- Kılıçcı, Y.**, Okulda Ruh Sağlığı, Ankara, 2000.
- Kuzgun, Y.**, Meslek Seçim Klavuzu, İstanbul, 1995.
- Kuzgun, Y.**, Deryakulu, D., Eğitimde Bireysel Farklılıklar, Ankara, 2006.
- Lobley, D.**, Ekonomi (Çev:M.S.Şener), Ankara,1995.
- Madaras, L.**, Madaras, A., Vücutuma Neler Oluyor (Çev.P.Öcal), İstanbul, 2004.
- Maraşlı, A.**, Çocuğumu Nasıl Yönlendirebilirim?, İstanbul, 2007.
- Nar, E.**, Anne Baba ve Öğretmenim Beni Anlayın, İstanbul, 2005.
- Ozankaya, Ö.**, Toplumbilime Giriş, Ankara, 1982.
- Özkan, Z.**, Kazandıran Beden Dili, İstanbul, 2007.
- Özoğlu., S.**, Ç., Eğitim ve Rehberlik, Ankara, 1977.
- Saygılı, S.**, Annemi İstiyorum Çalışan Anneler ve Problemlı Çocukları, İstanbul, 2006.
- Saygılı, S.**, Babacığım Neredesin ? Çocuk Eğitiminde Babanın Rolü, İstanbul, 2008.
- Saygılı, S.**, Çocuklarımızın Başarisı Elimizde, İstanbul, 2008.
- Serin, N.**, Eğitim Ekonomisi, Ankara, 1972.
- Sönmez, V.**, Sosyal Bilgiler Öğretimi ve Öğretmen Klavuzu, Ankara, 1997.
- Tekışık, H.**, "Niçin Okuyamayan Toplum Olduk", Çağdaş Eğitim Dergisi, Sayı 251, Ankara, 1999.
- Temel, F.**, "Aile Eğitiminde Heard Start Yaklaşımı", Çağdaş Eğitim Dergisi, Sayı.251, Ankara, 1999.
- Topses, G.**, Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi, Ankara, 2003.
- Ulusoy, A.**, Güngör, A., Gelişim ve Öğrenme, 2004.
- Ülgen, G.**, Eğitim Psikolojisi, İstanbul, 1997.
- Yavuz, K.**, Çocuğın Dünyası ve Gelişme, İstanbul, 1998.
- Yavuzer, H.**, Çocuk Eğitimi El Kitabı, İstanbul, 2008.
- Yeşilyaprak, B.**, Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi, 2004.
- Yörükoğlu, A.**, Çocuk Ruh Sağlığı, İstanbul, 1994.

Yüksel, E., Çocuk ve İletişim, İstanbul, 2008.

Zel, U., Kişilik ve Kişilik Teorileri, Ankara, 2006.

http://www.aile.org/index.php?bolum_yazi=1575 (06.02.2009).

http://www.golhisarmetem.k.12.tr/okul_basarisi.htm (24.03.2009).

<http://www.gulum.net/hikaye/bolumler.php?op=goster&id=1472> (25.03.2009).

http://www.ogretmen.info/ogretmenlik_.asp (24.032009).

<http://www.psikolojikdanisma.net/meslekirehberliknedir.htm> (22.04.2009).

<http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/146/seker.htm> (06/02/2009).

ÖZGEÇMİŞ

24 Temmuz 1975, İstanbul doğumluyum. İlk, Orta, Lise ve Üniversite eğitimimi aynı ilde tamamladım.1996 yılında Yıldız Üniversitesi'nden elektronik ve haberleşme mühendisi olarak mezun oldum. 1996 yılından 1999 yılına kadar elektronik mühendisi olarak Tarsan Elektronik Ltd. Şti.nde çalıştım. 1998 yılında İstanbul Üniversitesi'nden pedagojik formasyon belgesi aldım. 1999 yılında Bayrampaşa İnönü Endüstri Meslek Lisesi'nde elektronik öğretmeni olarak göreve başladım. Askerliğimi 2002 yılında, Kayseri 12. Hava Ulaştırma Ana Üs Komutanlığı'nda yedek subay olarak tamamladım. Haziran 2008'ten beri İstanbul Milli Eğitim Müdürlüğü'nde elektronik mühendisi olarak görev yapmaktayım. 2008 yılında, Beykent Üniversitesi, İşletme Anabilim Dalı, Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalında yüksek lisans eğitimine başladım.

Kitap okumayı, masa tenisini, seviyorum. Bilgisayar teknolojisi ve elektromanyetik alanlar özel ilgi alanımdır.

Yabancı dilim İngilizce olup evli ve bir çocuk babasıyım.

Aday: Ali KOCAMAN

EKLER

EK1: ANKET FORMU

EK2: ANKET ONAY YAZISI

ÖĞRENCİLERİN AİLELERİNİN EĞİTİM VE EKONOMİK DURUMUNUN ÖĞRENCİ BAŞARISINA ETKİSİ

Değerli Veliler,

Sadece akademik bir nitelik taşıyan bu anketin amacı, mesleki eğitim veren ortaöğretim kurumlarında, öğrencilerimizin başarısına, ailelerinin sosyoekonomik ve sosyokültürel özelliklerinin etkisini belirlemektir. Bu araştırmanın başarısı sizin içten ve samimi görüşlerinize bağlı bir olgudur.

Anket formuna adınızı yazmayınız. Lütfen soru ve cevap şıklarını dikkatlice okuyunuz. Size en uygun seçeneği işaretleyiniz. **Katkılarınız için teşekkür eder, başarılar dilerim.**

AİLE ANKETİ

1. **Anne**

1. ( ) Hayatta 2. ( ) Vefat

Baba

1. ( ) Hayatta 2. ( ) Vefat

2. **Anne**

1. ( ) Öz , 2. ( ) Üvey

Baba

1. ( ) Öz , 2. ( ) Üvey

3. Yaşınız,

Anne

1.( ) 30 – 40

2.( ) 41-50

3.( ) 51- 60

4.( ) 61 ve üstü

Baba

1.( ) 30 – 40

2.( ) 41-50

3.( ) 51- 60

4.( ) 61 ve üstü

4. Öğrenim Durumunuz,

Anne

1.( ) Hiç okula gitmedi (Okuma-Yazması Var)

2.( ) Hiç okula gitmedi (Okuma-Yazması Yok)

3.( ) İlkokul

4.( ) Ortaokul

5.( ) Lise

6.( ) Üniversite (Meslek Yüksek Okulu) (Ön Lisans)

7.( ) Üniversite (Lisans)

8.( ) Lisans Üstü

Baba

1.( ) Hiç okula gitmedi (Okuma-Yazması Var)

2.( ) Hiç okula gitmedi (Okuma-Yazması Yok)

3.( ) İlkokul

4.( ) Ortaokul

5.( ) Lise

6.( ) Üniv. (Meslek Yüksek O.)(Ön Lisans)

7.( ) Üniversite (Lisans)

8.( ) Lisans Üstü

5. Mesleğiniz,

Anne

1.( ) Ev Hanımı

2.( ) Devlet işçisi

3.( ) Özel sektörde işçi

4.( ) Devlet Memuru

5.( ) Emekli

6.( ) Diğer.....

Baba

1.( ) Esnaf

2.( ) Devlet işçisi

3.( ) Özel sektörde işçi

4.( ) Devlet Memuru

5.( ) Emekli

6.( ) İşsiz

7.( ) Diğer.....

6. Herhangi bir sosyal güvenceniz var mı?

Anne

- 1.( ) SSK
2.( ) Bağ-Kur
3.( ) Özel emeklilik
4.( ) Emekli sandığı
5.( ) Sosyal güvencem yok.

Baba

- 1.( ) SSK
2.( ) Bağ-Kur
3.( ) Özel emeklilik
4.( ) Emekli sandığı
5.( ) Sosyal güvencem yok.

7. Anne- baba birlikte mi boşandı mı?

- 1.( ) Birlikte 2.( ) Boşandı

8. Bu soruyu eğer 7.soruda ( )Boşandı şeceneğini işaretlediyseniz cevaplayınız.

Anne- baba boşandığında okuyan bu çocuğunuz kaç yaşındaydı.?

- 1.( ) (1-3) yaşındaydı 1.( ) (4-6) yaşındaydı
2.( ) (7-12) yaşındaydı 2.( ) (13-18) yaşındaydı

9. Anne baba boşandı ise çocuğunuz kiminle birlikte oturuyor?

- 1.( ) Aile yanında 2.( ) Kardeş (Ağabey-Abla)yanında 3.( ) Akraba yanında 4.( ) Yurtta

10. Kitap okur musunuz?(hikâye, roman, fikir kitapları v.b.)

- 1.( ) Hiç okumam 2.( ) Bazen okurum 3.( ) Ara sıra okurum 4.( ) Çok okurum

11. Günde kaç saat televizyon seyredersiniz ?

- 1.( ) TV seyretmem 2.( ) 1-2 saat 3.( ) 3-4- saat 4.( ) 4-5 saat 5.( ) 5 saatten fazla

12. Televizyonda en çok izlediğiniz program türü hangisidir ?

- 1.( ) Spor 2.( ) Sinema 3.( ) Dizi 4.( ) Magazin 5.( ) Haber
6.( ) Kadın programları 7.( ) Bilgi kültür yarışmaları ve programları
8.( ) TV seyretmem 9.( ) Diğer.....

13. Ne tür müzikten hoşlanırsınız ?

- 1.( ) Türk Halk Müziği 2.( ) Türk Sanat Müziği 3.( ) Türk Pop Müziği
4.( ) Yabancı Müzik 5.( ) Müzik dinlemem

14. Boş zamanlarınızda en çok ne yaparsınız ?

- 1.( ) Arkadaşlarımla gezerim
2.( ) Kahveye giderim
3.( ) Evde otururum
4.( ) TV seyredirim
5.( ) Gazete/kitap okurum
6.( ) Müzik dinlerim
7.( ) Komşuya giderim
8.( ) Diğer.....

15. Ne tür kitap okursunuz ?

- 1.( ) Hiç okumam 2.( ) Roman 3.( ) Hikaye 4.( ) Diğer.....

16. Anne babanız İstanbul'a göç ederek mi geldiniz ?

- 1.( )Evet 2.( ) Hayır

17. Anne babanız göç ederek geldiyse sebebi nedir?

- 1.( ) İşsizlik 2.( ) Kan davası 3.( ) Akraba tavsiyesi 4.( ) Diğer.....

18. Oturduğunuz ev kime ait ?

- 1.( ) Kira 2.( ) Kendime ait 3.( ) Lojman 4.( ) Aile fertlerinden (akraba) birine ait

19. Yaşadığınız ev ;

- 1.( ) Site içinde apartman dairesi 2.( ) Apartman dairesi 3.( ) Müstakil bahçeli
4.( ) Gecekondu 5.( ) Diğer.....

20. Eviniz kaç odalı ?

- 1.( ) 1 oda   2.( ) 2 oda   3.( ) 3 oda   4.( ) 4 oda   5.( ) 5 oda ve daha fazla

21. Çocuğunuzun kendi odası var mı?

- 1.( ) Evet   2.( ) Hayır

22. Ailenizdeki birey sayısı (siz ve eşiniz dahil):

- 1.( ) 2 kişi   2.( ) 3 kişi   3.( ) 4 kişi   4.( ) 5 kişi   5.( ) 5'den fazla

23. Ailenizin ortalama aylık geliri ne kadar?

- 1.( ) Gelirim yok
2.( ) 500 TL – daha az
3.( ) 501- 750 TL arası
4.( ) 751- 1000 TL arası
5.( ) 1001 – 1500 TL arası
6.( ) 1501 – 2000 TL arası
7.( ) 2001 TL 'den fazla

24. Aile bütçesine katkıda bulunan başka kişi ya da gelir getiren mülkünüz var mı?(dede, babaanne, anneanne, amca, dayı, tarla, bağ, bahçe)

- 1.( ) Evet   2.( ) Hayır

25. Evinize gazete alır mısınız ?

- 1.( ) Hiç gazete almam   2.( ) Her gün   3.( ) Hafta bir kez   4.( ) Ara sıra

26. Sinema veya tiyatroya gider misiniz ?

- 1.( ) Hiç gitmem   2.( ) Genellikle giderim   3.( ) Bazen giderim   4.( ) Ara sıra giderim

27. Öğrencinin eğitimi ile kim ilgileniyor ?

- 1.( ) Anne   2.( ) Baba   3.( ) Kardeş (Ağabey-Abla)   4.( ) Akraba
5.( ) Komşu   6.( ) Anne ve Baba

28. Çocuğunuzu bu okula yazdırmak kimin kararıydı ?

- 1.( ) Baba   2.( ) Anne   3.( ) Çocuk   4.( ) Aile bireylerinin ortak kararı

29. Çocuğunuzu bu meslek lisesine yazdırırken okulun başarı durumunu araştırdınız mı ?

- 1.( ) Evet   2.( ) Hayır

30. Okulda veli toplantılarına kim katılıyor ?

- 1.( ) Anne   2.( ) Baba   3.( ) Kardeş (Ağabey-Abla)   4.( ) Komşu
5.( ) Kimse katılmaz

31. Okula hangi sıklıkla gelir ve çocuğunuzla ilgili öğretmenlerinden bilgi alırsınız ?

- 1.( ) Ayda bir kez gelirim
2.( ) Okuldan çağırdıklarında gelirim
3.( ) Sık sık gelirim
4.( ) Ara sıra gelirim
5.( ) Hiç gelmem

32. Çocuğunuza günlük okul harçlığı ne kadar verirsiniz ?

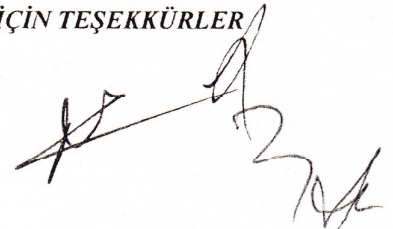
- 1.( ) Harçlık vermem   2.( ) 2 TL – daha az   3.( ) 2 TL- 5 TL arası
4.( ) 5TL- 10 TL arası   5.( ) 10 TL den fazla

33. Çocuğunuzun eğitimi ve disiplini konusundaki tutumunuzda ceza mı ödül mü ağırlıklı?

- 1.( ) Ceza   2.( ) Ödül   3.( ) Hem ceza hem ödül   4.( ) İlgilenmem

- 34.Çocuğunuz hata yaptığında onu cezalandırır mısınız ?
- 1.( ) Hayır cezalandırmam
  - 2.( ) Döverim
  - 3.( ) Uyarırım
  - 4.( ) Dışarı çıkmasına izin vermem
  - 5.( ) Konuşmam
- 35.Çocuğunuz olumlu bir davranışından veya başarısından dolayı ödüllendirir misiniz ?
- 1.( ) Hayır ödüllendirmem.
  - 2.( ) Davranışından dolayı onu tebrik ederim.
  - 3.( ) İstedığı bir şeyi hediye olarak alırım.
  - 4.( ) Diğer.....
36. Çocuğunuza ceza verdiğinizde aynı hatayı tekrar yapar mı ?
- 1.( )Tekrar yapar
  - 2.( )Tekrar yapmaz
  - 3.( ) Yapıp yapmadığını kontrol etmem
37. Anne- baba çocuğun eğitimi ve disiplini konusunda aynı görüşü paylaşıyor mu?
- 1.( )Her zaman
  - 2.( )Genellikle
  - 3.( ) Bazen
  - 4.( )Ara sıra
  - 5.( ) Hiçbir zaman
38. Çocuğunuzun ödevlerini kontrol ediyor musunuz?
- 1.( )Her zaman
  - 2.( )Genellikle
  - 3.( ) Bazen
  - 4.( )Ara sıra
  - 5.( ) Hiçbir zaman
39. Çocuğunuz ile ilgili karşılaştığınız sorunlarda psikologa gittiniz mi ?
- 1.( ) Evet
  - 2.( ) Hayır
- 40.Cevabınız evet ise;
- 1.( ) Ne zaman.....
  - 2.( ) Hangi sebepten .....
  - 3.( ) Nereye .....
  - 4.( ) Sonucu.....
41. Cevabınız hayır ise böyle bir yardım almayı düşünür müsünüz?
- 1.( )Evet, düşünürüm.
  - 2.( ) Hayır, düşünmem
42. Çocuğunuz anaokuluna gitti mi?
- 1.( ) Evet
  - 2.( ) Hayır
43. Çocuğunuzun okul defterini düzenli olarak kontrol eder misiniz?
- 1.( )Her zaman
  - 2.( )Genellikle
  - 3.( ) Bazen
  - 4.( )Ara sıra
  - 5.( ) Hiçbir zaman
44. Çocuğunuza özel ders aldırıyor ya da bir kursa gönderiyor musunuz ?
- 1.( ) Özel ders aldırıyorum
  - 2.( ) Okulun kursuna gönderiyorum
  - 3.( ) Hiçbirine göndermiyorum.
  - 4.( ) Dershaneye gönderiyorum.
45. Öğretmenin düzenlediği veli toplantılarına düzenli olarak katılıyor musunuz?
- 1.( )Her zaman
  - 2.( )Genellikle
  - 3.( ) Bazen
  - 4.( )Ara sıra
  - 5.( ) Hiçbir zaman
46. Çocuğunuza verimli ders çalışması için yardımcı olabiliyor musunuz?
- 1.( )Her zaman
  - 2.( )Genellikle
  - 3.( ) Bazen
  - 4.( )Ara sıra
  - 5.( ) Hiçbir zaman
47. Çocuğunuza ödevlerinde yardımcı olabiliyor musunuz?
- 1.( )Her zaman
  - 2.( )Genellikle
  - 3.( ) Bazen
  - 4.( )Ara sıra
  - 5.( ) Hiçbir zaman
48. Çocuğunuzun okuduğu bölüm hakkında yeterli bilgiye sahip misiniz ?
- 1.( )Hiç bilgim yok
  - 2.( ) Çok az bilgim var
  - 3.( ) Az bilgim var
  - 4.( )Genel olarak bilgi sahibiyim
  - 5.( ) Bu konuda tam olarak bilgiliyim.
49. Ekonomik durumunuz çok daha iyi olsaydı çocuğunuz meslek lisesine gönderirmiydiniz ?
- 1.( )Evet
  - 2.( )Kararsızım
  - 3.( ) Hayır
50. Çocuğunuzun eğitimiyle yeterli derecede ilgilendiğinizi düşünüyor musunuz?
- 1.( )Her zaman
  - 2.( )Genellikle
  - 3.( ) Bazen
  - 4.( )Ara sıra
  - 5.( ) Hiçbir zaman

CEVAPLADIĞINIZ İÇİN TEŞEKKÜRLER

ÖĞRENCİLERİN AİLELERİNİN EĞİTİM VE EKONOMİK DURUMUNUN ÖĞRENCİ BAŞARISINA ETKİSİ

Değerli Öğrenciler,

Sadece akademik bir nitelik taşıyan bu anketin amacı, mesleki eğitim veren ortaöğretim kurumlarında, öğrencilerimizin ve ailelerinin sosyoekonomik ve sosyokültürel özelliklerini belirlemektir. Bu araştırmanın başarısı sizin içten ve samimi görüşlerinize bağlı bir olgudur.

Anket formuna adınızı yazmayınız. Lütfen soru ve cevap şıklarını dikkatlice okuyunuz. Size en uygun seçeneği işaretleyiniz. **Katkılarınız için teşekkür eder, başarılar dilerim.**

ÖĞRENCİ ANKETİ

1. Yaşınız,

.....

2. Cinsiyetiniz,

1. ( ) K 2. ( ) E

3. Sınıf seviyeniz,

1. ( ) 9 2. ( ) 10 3. ( ) 11 4. ( ) 12

4. Bu okuldaki bölümünüz / alanınız nedir ?

1. ( ) Bileşim Teknolojileri 2. ( ) Elektrik – Elektronik Alanı 3. ( ) Kimya
Teknolojisi 4. ( ) Ahşap Teknolojisi 5. ( ) Plastik Teknolojisi
6. ( ) Metal Teknolojisi
7. ( ) Makine Teknolojisi

5. Sınıf tekrarı yaptınız mı?

1. ( ) Hiç yapmadım 2. ( ) İlköğretimde yaptım 3. ( ) Bu okulda yaptım
4. ( ) Şu anda sınıf tekrarı yapıyorum

6. Birinci dönemki başarı durumunuz aşağıdakilerden hangisidir?

1. ( ) Teşekkür aldım 2. ( ) Takdir aldım 3. ( ) Zayıfım yok, belge almadım
4. ( ) 1–3 zayıfım vardı 5. ( ) 4–6 zayıfım vardı 6. ( ) 6'dan fazla zayıfım vardı.

7. Geçen yılki başarı durumunuz aşağıdakilerden hangisidir?

1. ( ) Teşekkür aldım 2. ( ) Takdir aldım 3. ( ) Zayıfım yok, belge almadım
4. ( ) 1–3 zayıfım vardı 5. ( ) 4–6 zayıfım vardı 6. ( ) 6'dan fazla zayıfım vardı

8. Okuduğunuz okulu isteyerek mi seçtiniz ?

1. ( ) Evet 2. ( ) Hayır

9. Okuduğum bölümü isteyerek seçtim, bu da başarıyı artırıyor ?

1. ( ) Kesinlikle Katılmıyorum 2. ( ) Katılmıyorum 3. ( ) Kararsızım
4. ( ) Katılıyorum 5. ( ) Kesinlikle Katılıyorum

10. Okulumun bulunduğu çevresel koşullar başarıyı olumlu yönde etkiler

1. ( ) Kesinlikle Katılmıyorum 2. ( ) Katılmıyorum 3. ( ) Kararsızım
4. ( ) Katılıyorum 5. ( ) Kesinlikle Katılıyorum

11. Öğretmenlerin bana karşı olumlu yaklaşımları başarıyı artırır.

1. ( ) Kesinlikle Katılmıyorum 2. ( ) Katılmıyorum 3. ( ) Kararsızım
4. ( ) Katılıyorum 5. ( ) Kesinlikle Katılıyorum

12. Sınıf mevcudunun kalabalık olması başarıyı azaltmaz.

1. ( ) Kesinlikle Katılmıyorum 2. ( ) Katılmıyorum 3. ( ) Kararsızım
4. ( ) Katılıyorum 5. ( ) Kesinlikle Katılıyorum

13. Meslek liselerinde verilen kültür dersleri üniversite sınavında başarılı olmak için yeterlidir.

1. ( ) Kesinlikle Katılmıyorum 2. ( ) Katılmıyorum 3. ( ) Kararsızım
4. ( ) Katılıyorum 5. ( ) Kesinlikle Katılıyorum

14. Atölye derslerinin saatleri konunun kavranması uygulanması için yeterlidir.
1. ( ) Kesinlikle Katılmıyorum 2. ( ) Katılmıyorum 3. ( ) Kararsızım
4. ( ) Katılıyorum 5. ( ) Kesinlikle Katılıyorum
15. Sınıf mevcudunun az olması öğretmenlerimin benimle daha çok ilgilenmesine olanak sağlayarak başarıyı artırır.
1. ( ) Kesinlikle Katılmıyorum 2. ( ) Katılmıyorum 3. ( ) Kararsızım
4. ( ) Katılıyorum 5. ( ) Kesinlikle Katılıyorum
16. Annemin eğitim düzeyinin yüksek olması başarıyı artırır.
1. ( ) Kesinlikle Katılmıyorum 2. ( ) Katılmıyorum 3. ( ) Kararsızım
4. ( ) Katılıyorum 5. ( ) Kesinlikle Katılıyorum
17. Babamın eğitim düzeyinin yüksek olması başarıyı artırır.
1. ( ) Kesinlikle Katılmıyorum 2. ( ) Katılmıyorum 3. ( ) Kararsızım
4. ( ) Katılıyorum 5. ( ) Kesinlikle Katılıyorum
18. Annemin ve babamın benimle ve derslerimle ilgilenmesi başarıyı artırır.
1. ( ) Kesinlikle Katılmıyorum 2. ( ) Katılmıyorum 3. ( ) Kararsızım
4. ( ) Katılıyorum 5. ( ) Kesinlikle Katılıyorum
19. Ailemin kalabalık olması başarıyı olumsuz yönde etkilemez.
1. ( ) Kesinlikle Katılmıyorum 2. ( ) Katılmıyorum 3. ( ) Kararsızım
4. ( ) Katılıyorum 5. ( ) Kesinlikle Katılıyorum
20. Aile içinde alınan kararlarda söz sahibi olmak başarıyı ve kendime olan saygımı artırır.
1. ( ) Kesinlikle Katılmıyorum 2. ( ) Katılmıyorum 3. ( ) Kararsızım
4. ( ) Katılıyorum 5. ( ) Kesinlikle Katılıyorum
21. Ailemin ekonomik düzeyinin yeterli olması başarıyı olumlu yönde etkiler.
1. ( ) Kesinlikle Katılmıyorum 2. ( ) Katılmıyorum 3. ( ) Kararsızım
4. ( ) Katılıyorum 5. ( ) Kesinlikle Katılıyorum
22. Bölümümün gelecekle ilgili beklentilerimi gerçekleştirebileceğine inanıyorum
1. ( ) Kesinlikle Katılmıyorum 2. ( ) Katılmıyorum 3. ( ) Kararsızım
4. ( ) Katılıyorum 5. ( ) Kesinlikle Katılıyorum
23. Üniversite sınav sistemi mesleğimle ilgili beklentilerimi olumsuz etkilemez.
1. ( ) Kesinlikle Katılmıyorum 2. ( ) Katılmıyorum 3. ( ) Kararsızım
4. ( ) Katılıyorum 5. ( ) Kesinlikle Katılıyorum
24. Sosyal ve kültürel etkinliklere katılmak başarıyı artırır.
1. ( ) Kesinlikle Katılmıyorum 2. ( ) Katılmıyorum 3. ( ) Kararsızım
4. ( ) Katılıyorum 5. ( ) Kesinlikle Katılıyorum
25. Arkadaşlarımla iyi diyaloglar kurmam başarıyı artırır.
1. ( ) Kesinlikle Katılmıyorum 2. ( ) Katılmıyorum 3. ( ) Kararsızım
4. ( ) Katılıyorum 5. ( ) Kesinlikle Katılıyorum
26. Yazılarda heyecanlanmam ve endişe duymam başarıyı olumsuz yönde etkilemez.
1. ( ) Kesinlikle Katılmıyorum 2. ( ) Katılmıyorum 3. ( ) Kararsızım
4. ( ) Katılıyorum 5. ( ) Kesinlikle Katılıyorum
27. Derslerime planlı olarak çalışmak başarıyı artırır.
1. ( ) Kesinlikle Katılmıyorum 2. ( ) Katılmıyorum 3. ( ) Kararsızım
4. ( ) Katılıyorum 5. ( ) Kesinlikle Katılıyorum
28. Okuduğum bölümle ilgili farklı yayınları takip etmek (kitap, dergi, internet vs) , ilgili fuar ve seminerlere katılmak mesleki gelişimime katkıda bulunuyor.
1. ( ) Kesinlikle Katılmıyorum 2. ( ) Katılmıyorum 3. ( ) Kararsızım
4. ( ) Katılıyorum 5. ( ) Kesinlikle Katılıyorum
29. Ailenizde derslerinize yardımcı olacak kişiler olduğunda başarınız artar.
1. ( ) Kesinlikle Katılmıyorum 2. ( ) Katılmıyorum 3. ( ) Kararsızım
4. ( ) Katılıyorum 5. ( ) Kesinlikle Katılıyorum
30. Evde ders çalışacak müsait ortam olduğunda başarınız artar.
1. ( ) Kesinlikle Katılmıyorum 2. ( ) Katılmıyorum 3. ( ) Kararsızım
4. ( ) Katılıyorum 5. ( ) Kesinlikle Katılıyorum

55. Kaç kardeşiniz?

1. ( ) 1

2. ( ) 2

3. ( ) 3

4. ( ) 4

5. ( ) 5 ve daha fazla

56. Kaç kişilik bir arkadaş grubu içerisindeyiniz?

1. ( ) 1-3

2. ( ) 3-5

3. ( ) 5- ve yukarı

4. ( ) Arkadaşım yok.

57. Ailede ruhsal veya fiziksel şiddet görüyor musunuz? Görüyorsanız en çok kimden?

1. ( ) Hiç şiddet görmüyorum

2. ( ) Annemden

3. ( ) Babamdan

4. ( ) Kardeşimden

5. ( ) Aile büyüklerinde birisinden(Amca dayı dede v.b.)

58. Evde anne baba arasında şiddet uygulanıyor mu?

1. ( ) Hayır uygulanmıyor

2. ( ) Babam, anneme şiddet uyguluyor

3. ( ) Annem, babama şiddet uyguluyor

59. Herhangi bir spor dalıyla ilgileniyor musunuz?

1. ( ) Evet

2. ( ) Hayır

Cevabınız hayır ise,

60. Hangi spor dallarıyla ilgilenmek isterdiniz?

1. ( ) Takım sporları (futbol, basketbol, voleybol v.b.)

2. ( ) Ferdi sporlar (Güreş, Karate, yüzme v.b.)

Cevabınız evet ise,

61. Devam ettiğiniz spor dalı.....

62. Bu sporu hangi sıklıkla yapıyorsunuz?

1. ( ) Her gün

2. ( ) Haftada 1-2 kez

3. ( ) Ayda 1-2 kez

CEVAPLADIĞINIZ İÇİN TEŞEKKÜRLER

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : B.08.4.MEM.4.34.00.18.580/ 1118/29737
Konu : Anket (Ali KOCAMAN)

11/03/2009

VALİLİK MAKAMINA

- İlgi: a) Beykent Üniversitesi'nin 12/02/2009 tarih ve 481 sayılı yazısı.
b) Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma ve Araştırma Desteğine Yönelik İzin ve Uygulama Yönergesi.
c) Milli Eğitim Bakanlığı Eğitimi Araştırma Geliştirme Dairesi Başkanlığı'nın 11/04/2007 tarih ve 1950 sayılı emri.
d) Milli Eğitim Müdürlüğü Anket Komisyonu'nun 10/03/2009 tarihli tutanağı.

Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Yönetimi Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalı yüksek lisans öğrencisi **Ali KOCAMAN**'ın İlimiz ekte adı verilen okullarda uygulanmak üzere "**Ailenin Sosyo-Ekonomik ve Sosyo-Kültürel Durumunun Öğrenci Başarısına Etkisi**" konulu anket çalışmalarını yapma hakkındaki İlgi (a) yazı ve ekleri Müdürlüğümüzce incelenmiştir.

Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Yönetimi Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalı yüksek lisans öğrencisi **Ali KOCAMAN**'ın İlimiz ekte adı verilen okullarda uygulanmak üzere "**Ailenin Sosyo-Ekonomik ve Sosyo-Kültürel Durumunun Öğrenci Başarısına Etkisi**" konulu anket çalışmalarını, bilimsel amaç dışında kullanılmaması koşuluyla, okul idarelerinin denetim, gözetim ve sorumluluğunda, İlgi (c) Bakanlık Emri esasları dahilinde uygulanması, sonuçtan Müdürlüğümüze rapor halinde (CD formatında) bilgi verilmesi kaydıyla Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

M. Ata ÖZER
Milli Eğitim Müdürü

EKLER :

Ek-1. İlgi (a) yazı ve ekleri

M O L U R
11/03/2009

Hikmet DİNÇ
Vali a.
Vali Yardımcısı

NOT : Verilecek cevapta tarih, kayıt numarası, dosya numarası yazılması rica olunur.

Adres : İstanbul Milli Eğitim Müdürlüğü A.Blok Ankara cad. No:2 Cağaloğlu 526 13 82

E-Mail: kultur34@meb.gov.tr **Web:** <http://istanbul.meb.gov.tr/bolumler/kultur>

4440632